Täysistunto

Tiistai 11.6.2019 klo 12.00—21.58

3. Valtioneuvoston tiedonanto: Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019 Osallistava ja osaava Suomi –sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta

Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2019 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia valtioneuvoston tiedonanto 6.6.2019 nimitetyn pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelmasta.

Pääministeri Antti Rinteen 15 minuutin esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään nopeatahtisena siten, että ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 10 minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Tiedonannon käsittelyn päätteeksi toimitetaan äänestys valtioneuvoston tai ministerin nauttimasta luottamuksesta, jos keskustelun aikana on tehty ehdotus epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle tai ministerille. Eduskunta voi päättää lähettää asian valiokuntaan, jonka tulee tehdä ehdotus eduskunnan päätökseksi.

Keskustelu

12.02 **Pääministeri Antti Rinne** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! On kunnia tuoda uuden vuosikymmenen ensimmäinen hallituksen ohjelma tiedonantona eduskunnalle. Hallitusohjelmassa olemme kertoneet yhteisestä tulevaisuusvisiosta — siitä, miten hallituksen viisi puoluetta sopivat uudistavansa ja kehittävänsä Suomea.

Uudistamista ja kehittämistä Suomi ja suomalaiset kaipaavat. Pohjoismainen hyvinvointimalli eli toimeentulon turva, toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä laadukas koulutus, osaaminen ja vahva ympäristö yrittämiselle luovat hyvän pohjan uudistustyölle, sillä nyt Suomi on tilanteessa, jossa uudistamatta ei voi jättää.

Maailma ympärillämme muuttuu nopeammin kuin ehkä koskaan aiemmin. Ilmastonmuutos, globalisaatio, kaupungistuminen, väestön ikääntyminen ja teknologinen kehitys muuttavat Suomea ja koko maapalloa ennennäkemättömällä tavalla. Siksi olisi aivan vastuutonta jättää tekemättä merkittäviä satsauksia osaamiseen, koulutukseen, hyvinvointiin ja tasa-arvoon. Vain rohkea, päättäväinen ja uudistuksiin sitoutunut Suomi pärjää 2020- ja 2030-luvuilla. Tarvitsemme siis tulevaisuustekoja, sosiaalisia investointeja, joilla turvaamme pohjoismaisen hyvinvointivaltiomme menestyksen tulevilla vuosikymmenillä. Tavoitteenamme on osaava ja osallistava Suomi, sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta.

Maailman muutos vaatii uutta strategista ajattelua, ketteryyttä ja kykyä reagoida muutokseen. Laadimme hallitusohjelman uudella tavalla, sillä vanhoihin kaavoihin kangistumalla on harvemmin saatu uudenlaista aikaan. Ilmiöpohjainen valmistelu osoittautui aivan erinomaiseksi tavaksi rakentaa hallitusohjelmaa. Aikamme suuret haasteet eivät nimittäin rajoitu ministeriöiden hallintoalojen sisälle. Tarvitaan yhteistyötä ja poikkihallinnollista strategista työtä.

Valtioneuvoston tiedonantona eduskunnan käsittelyyn tuotavassa hallitusohjelmassamme olemme kuvanneet yhteisesti tilannekuvan, tavoitteet sekä keinot, joilla tavoitteisiin päästään.

Regeringens varje mål och metod syftar till att morgondagen är bättre än i dag. Att finländarnas framtid är ljusare och bättre. Att ingen äldre person behöver vara rädd för att åldras. Att alla unga har hoppfulla utsikter. Att Finland är ett bra land att arbeta och vara företagare i och skapa ny tillväxt för att lösa problemen i världen.

Jokainen tavoite ja keino tähtäävät siihen, että huomenna olisi paremmin kuin tänään — että suomalaisten tulevaisuus olisi valoisampi ja parempi, että kenenkään ikäihmisen ei tarvitsisi olla huolissaan vanhenemisesta, että jokaisella nuorella on toivon näköaloja ja että koko Suomen olisi hyvä tehdä työtä ja yrittää, luoda uutta kasvua maailman ongelmien ratkaisemisesta.

Hallitusohjelmassa ja uuden vuosikymmenen ensimmäisen hallituksen politiikassa tulevaisuuden haasteita ei juosta karkuun eikä niitä pelätä. Päinvastoin, valmistaudumme kohtaamaan haasteet ja tartumme niihin rohkeasti ja määrätietoisesti ja pidämme huolta oikeudenmukaisuudesta ja toivosta, siitä, että jokainen ihminen voi luottaa tulevaisuuteen ja sitä kautta uskaltaa rakentaa itselleen ja läheisilleen parempaa elämää koko maassa.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus toimii vastuullisesti ja luottamusta vahvistaen. Ei repien, vaan rakentaen. Ei vastakkainasetteluun perustuen, vaan yhtenäisyyttä vaalien. [Timo Heinonen: Mutta velkarahalla!] Ei pelkoa lietsoen, vaan mahdollisuuksia luoden. Ei eriarvoisuutta luoden, vaan hyvinvointia ja tasa-arvoa lisäten.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman ensimmäinen kokonaisuus keskittyy asiaan, jossa meillä päättäjillä ei ole varaa epäonnistua. Hetkeäkään ei ole enää hukattavaksi ilmastonmuutoksen ratkaisemisessa. Tekosyiden aika on nyt ohi. Olemme varmoja siitä, että pohjoismainen hyvinvointivaltio yhdistettynä luonnonvarojen vastuulliseen ja kestävään käyttöön on yhteiskuntamalli, joka takaa maamme tulevaisuuden kilpailukyvyn. Piirrämme tiekartan kohti päästötöntä Suomea, ja koska maapallo on meillä lainassa tulevilta sukupolvilta, takaamme tuleville sukupolville oikeuden elinkelpoiseen ympäristöön ja kestävään talouteen.

2020-luvun maailma tarvitsee edelläkävijöitä. Ekologisesti kestävä Suomi näyttää tietä ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Edelläkävijänä Suomi on kokoaan suurempi ihmiskunnan yhteisen haasteen ratkaisemisessa. Suomalaiselle tutkimukselle, osaamiselle, innovaatioille ja yrityksille tämä avaa aivan uusia mahdollisuuksia.

Luonnonvarojen käyttö on suhteutettava kestävän kehityksen tavoitteisiin. Ratkaisumme teollisuudessa sekä metsä- ja maataloudessa toimivat esimerkkeinä muille. Suomen metsät ja niiden kestävä käyttö sekä ruoantuotantomme ovat tärkeä osa ilmastonmuutoksen vastaista työtä, eivät ongelmien lähde.

Hallitus on sitoutunut toimimaan tavalla, jonka seurauksena Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Suomi pyrkii maailman ensimmäiseksi fossiilivapaaksi hyvinvointiyhteiskunnaksi. Panostamme merkittävästi lisää luonnonsuojeluun, panostamme kiertotalouteen, parannamme kaivosten ympäristönsuojelua ja parannamme eläinten hyvinvointia. Huolehdimme ilmastonmuutoksen torjunnasta kansalaisten kannalta sosiaalisesti oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoite kestävästä talouskasvusta nojaa paitsi työllisyysasteen nostamiseen myös työn tuottavuuden vahvistamiseen. Menestymisemme riippuu kyvystä hyödyntää muutoksen tarjoamia mahdollisuuksia ja kehittää olemassa olevia vahvuuksia. Siksi Suomen on oltava maailman kärjessä koulutuksessa. Hallitus on sitoutunut vastuulliseen talouspolitiikkaan, jolla julkisesta taloudesta ja sen kestävyydestä pidetään huolta. [Ben Zyskowicz: Ihan tosi?] Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa taloutta hoidetaan ihmistä varten, ei päinvastoin.

Regeringen har förbundit sig till en ansvarsfull ekonomisk politik där man tar väl hand om de offentliga finanserna och ser till att de är hållbara. I en nordisk välfärdsstat ska ekonomin tjäna människan, inte tvärtom.

Vastuullinen talouspolitiikka tarkoittaa sitä, että julkinen talous on tasapainossa vaalikauden lopussa ja että samaan aikaan huolehditaan myös välttämättömistä uudistuksista ja investoinneista, joiden avulla talouden kestävyys ja tuottavuus vahvistuvat myös pitkällä aikavälillä. Suomeksi sanottuna: tarvitaan merkittäviä tulevaisuusinvestointeja osaamiseen, koulutukseen ja tutkimukseen.

Tämä hallitus panostaa osaamiseen, tämä hallitus panostaa koulutukseen ja tämä hallitus panostaa tulevaisuuteen.

1960- ja 1970-luvuilla toteutettu peruskoulu-uudistus oli hyvinvointivaltiomme ehkä tärkein yksittäinen uudistus, vaikka sitäkin aikanaan moni vastusti. Samaa arvostelua on nyt esitetty hallituksen päätöksestä esimerkiksi nostaa oppivelvollisuusikä 18 vuoteen. Pelkän peruskoulun varassa ei kuitenkaan enää työllisty, opi niitä valmiuksia, joita tulevaisuuden työelämässä tarvitaan: vahvoja perustaitoja, oppimaan oppimista ja uuden omaksumista. Siksi oppivelvollisuusiän nostaminen ja maksuton toinen aste ovat niin tärkeitä asioita.

Kriitikoille haluankin nyt sanoa: tulkaa viimein pois historian väärältä puolelta. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Naurua oikealta] Vain koulutuksen ja osaamisen avulla [Jukka Gustafsson: Peruskoulullekin naurettiin, oliko näin? — Eduskunnasta: Kyllä näin oli, samasta suunnasta!] pärjäämme maailman kilpailussa myös tulevaisuudessa. Vain sillä, että jokainen saa tasa-arvoiset lähtökohdat ja mahdollisuudet unelmiensa tavoitteluun, täyden potentiaalinsa saavuttamiseen, voimme kansakuntana kukoistaa.

Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä vahvistetaan koko aiempaa koulutuspolkua aina varhaiskasvatuksesta lähtien ja varhaiskasvatuksen osallistumisastetta nostaen. Jokaiselle nuorelle räätälöidään oma polku eri koulutusvaihtoehtoja hyödyntäen. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kehittämiseen tuodaan vakautta ja työrauhaa ja myös perusrahoitusta vahvistetaan.

Arvoisa puhemies! Hallituskauden keskeiset talous- ja työllisyyspolitiikan tavoitteet ovat työllisyysasteen nostaminen 75 prosenttiin ja siten työllisten määrän vahvistuminen vähintään 60 000 henkilöllä vuoden 2023 loppuun mennessä. Normaalin kansainvälisen

talouden tilanteessa julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023. Hallitusohjelman päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät.

Haluamme, että Suomessa on maailman paras työelämä. Teemme uudistuksia, joilla vahvistamme luottamusta ja tasa-arvoisia työmarkkinoita. Helpotamme erityisesti pienten yritysten kasvuedellytyksiä ja vahvistamme työntekijöiden ja työnantajien vuoropuhelua työpaikoilla. Teemme infrainvestointeja, joilla vastaamme ilmastonmuutokseen ja turvaamme koko maan kasvun edellytyksiä.

Arvoisa puhemies! Sosiaalinen kestävyys on sitä, että pidämme huolta niistä, jotka eniten apua elämässään tarvitsevat. Erityistä huomiota kiinnitämme lapsiperheköyhyyteen ja asunnottomien asemaan. Parannamme ikäihmisten toimeentuloa korottamalla kaikkein pienimpiä eläkkeitä 50 eurolla kuukaudessa nettomääräisesti [Timo Heinonen: Vappusatanen petettiin!] ja etsimme kolmikantaisesti keinoja, joilla voitaisiin korottaa alle 1 400 euron eläkkeitä yhteensä 100 eurolla nettona työeläkemaksuja nostamatta. Nopeutamme hoitotakuuta niin, että kiireettömään hoitoon pääsee jatkossa viikossa. [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Vanhustenhoivaan asetamme 0,7:n vähimmäismitoituksen ympärivuorokautisessa hoivassa.

Turvaamme laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille suomalaisille koko maassa. [Oikealta: Koska?] Hallituksen sote-mallissa julkinen sektori maakuntien kautta kantaa päävastuun ihmisten elintärkeiden palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta. Markkinamallille sanomme selkeästi ”ei”. Sosiaaliturvauudistus käynnistetään parlamentaarisesti. Maailman muutos edellyttää, että hyvinvointivaltion toimeentulon turva määräytyy yksinkertaisesti ja ihmisten tarpeet huomioon ottaen.

Uudistamme verotusta niin, että se tukee tavoitetta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnasta. Ympäristölle ja terveydelle haitallisia asioita verotetaan silloin enemmän kuin aiemmin. Tiivistämme veropohjaa, mikä mahdollistaa pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämisen. Tartumme tosissamme veronkierron ja aggressiivisen verovälttelyn vastaiseen työhön Suomessa ja kansainvälisesti.

Uskomme, että vastuullisen ja reilun talouspolitiikan kautta ihmisten luottamus tulevaisuuteen vahvistuu. Uskomme, että kestävän kehityksen ajattelutapaan perustuva uudistaminen lisää ihmisten luottamusta politiikkaan. Uskomme, että yhdenvertaisuuden vahvistaminen, tasa-arvon lisääminen naisten ja miesten välillä, työ- ja perhe-elämän yhdistämisen helpottaminen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen parantaminen lisäävät koko yhteiskunnan hyvinvointia ja ihmisten osallisuuden tunnetta.

Meille on tärkeää, että oikeusvaltioperiaatetta ylläpidetään ja vahvistetaan ja että viranomaisten toimintaedellytykset turvataan eri sektoreilla. Tavoitteenamme on mahdollistaa ja tukea. Siitähän politiikassa on kyse.

Arvoisa puhemies! Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan arvopohjassa keskeistä on ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, rauhan ja vakauden, suvaitsevaisuuden ja tasa-arvon edistäminen kaikessa kansainvälisessä toiminnassa. Suomi on sotilasliittoon kuulumaton maa. Suomi pitää huolen uskottavasta kansallisesta puolustuksestaan ja sen riittävästä resursoinnista. Suomen puolustuskyky perustuu jatkossakin yleiseen asevelvollisuuteen, koulutettuun reserviin, koko maan puolustamiseen ja korkeaan maanpuolustustahtoon. Suomi on osa Pohjoismaita ja tekee tiivistä yhteistyötä tässä viitekehyksessä.

Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden tärkein viitekehys ja vaikutuskanava sekä turvallisuusyhteisö. Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan perustaan kuuluu kansallisen liikkumavaran ja valinnanmahdollisuuksien ylläpitäminen. Tämä säilyttää mahdolli-

suuden hakea Nato-jäsenyyttä. Suomi jatkaa kumppanuuteen perustuvaa laaja-alaista Nato-yhteistyötään.

Arvoisa puhemies! Suomen paikka on EU:n eturivissä, ei vain alkavan puheenjohtajuuskauden aikana vaan myös sen jälkeen. Vain aktiivinen rooli EU:ssa takaa Suomelle parhaat mahdolliset tulokset. Suomen aktiivisuus on myös Euroopan etu.

Suomi sitoutuu vahvasti EU:n jäsenyyteen ja unionin kehittämiseen sekä sen perusarvojen mukaiseen politiikkaan. Painotamme, että yksi EU:n perustehtävistä on luoda hyvinvointia kansalaisille. Siksi myös EU:n oikeutus lunastetaan luomalla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää hyvinvointia.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Uuden vuosikymmenen ensimmäinen hallitus vähentää eriarvoisuutta ja parantaa pienituloisten suomalaisten asemaa. Teemme taloutta ja työllisyyttä vahvistavia tulevaisuusinvestointeja ja -uudistuksia. Torjumme ilmastonmuutosta aktiivisella ilmastopolitiikalla.

Kutsumme kaikki suomalaiset — kansalaiset, järjestöt, elinkeinoelämän ja poliittiset toimijat — tekemään Suomesta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän kehityksen yhteiskuntaa. Viedään yhdessä Suomi ei vain 2020-luvulle vaan pidemmälle, kohti 2030-lukua. Kohti tulevaisuuden pohjoismaista hyvinvointivaltiota, jossa jokainen kokee olevansa mukana varallisuudestaan ja asuinpaikastaan riippumatta ja jossa jokainen voi luottaa tulevaisuuteen.

Puhemies Matti Vanhanen: Siirrytään ryhmäpuheenvuoroihin.

12.17 **Antti Lindtman sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaaleissa kansalaiset antoivat vahvan muutosviestin, [Ben Zyskowicz: Tuliko keskustalle? — Naurua] ja tähän viestiin pääministeri Antti Rinteen hallitus ja hallitusohjelma vastaavat. Hallituksen merkittävin päätös on se, että Suomi viedään nyt uudistus- ja kehittämislinjalle. Hallitus rakentaa Suomea, jossa koulutus nähdään investointina, jossa eriarvoisuutta kitketään ja jossa sopimusyhteiskunta nähdään voimavarana ja jossa ilmastonmuutoksen pysäyttäminen otetaan tosissaan. Se on se muutos, jonka puolesta yli 1,7 miljoonaa suomalaista näissä eduskuntavaaleissa äänesti. Suomi viedään nyt tielle, jossa jokainen voi nähdä valon tulevassa, jossa jokainen voi luottaa siihen, että huomenna on paremmin, jossa seuraava sukupolvi tulevaisuudessa voi katsoa meitä tämän päivän päättäjiä ja nähdä meidät rohkeina, vastuullisina ja kaukokatseisina.

Regeringens viktigaste beslut är att Finland efter flera år av nederlag nu tas från nedskärningslinjen till framtidsinvesteringslinjen. Regeringen bygger ett Finland där utbildning ses som en investering, där ojämlikhet utrotas, där avtalssamhället ses som en resurs och där klimatförändringen tas på allvar. Det finns ett bättre Finland här.

Arvoisa puhemies! Yksi yhteiskunnan sivistyksen mitta on se, miten huolehdimme heistä, jotka tämän maan meille ovat rakentaneet. Jos pitäisi sanoa yksi viesti, jonka kansalaiset yli sukupolvirajojen meille vaaleissa antoivat, se on se, että laittakaa vanhustenhoivan epäkohdat kuntoon. [Sari Sarkomaa: Aivan!] Vanhustenhoivan epäkohtia ryhdytään nyt korjaamaan määrätietoisesti. Arvoisa puhemies, yli vuosikymmenen jatkuneen keskustelun ja päättämättömyyden jälkeen sitova vähimmäismitoitus kirjataan nyt vihdoin ja viimein lakiin. [Ben Zyskowicz: Mistä alkaen?] Hoivahenkilöstön alimitoitukselle tulee nollatole-

ranssi, ja myös kotihoitoon panostetaan. [Ben Zyskowicz: Mistä alkaen?] Pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa parannetaan 50 euron nettomääräisellä korotuksella heti vaalikauden alussa. Rinteen hallitus rakentaa Suomeen inhimillisempää ikääntymistä. Parempi Suomi on ikäystävällinen Suomi.

Puhemies! Koulutusleikkauksista siirrytään vuosien jälkeen nyt panostuksiin ja uudistuksiin. Myös opettajajärjestö OAJ:n puheenjohtaja Olli Luukkainen on tämän huomannut ja todennut: ”Suunta on nyt selvästi käännetty.” [Jukka Gustafsson: Vihdoinkin!] Maailman murroksessa Suomi elää ja hengittää yhä enemmän osaamisesta. Siksi tarvitaan panostuksia kaikille koulutustasoille, ja niitä tämä hallitus nyt tekee. Meidän on oltava myös rohkeita. Vastustuksesta huolimatta hallituksen on laajennettava oppivelvollisuutta. Se tehdään ja samalla toinen aste muutetaan aidosti maksuttomaksi. Pelkän peruskoulun varassa ei nykyisillä ja tulevaisuuden työmarkkinoilla pärjää. Tämä tulevaisuushallitus haluaa pitää kiinni jokaisesta nuoresta.

Jokainen lapsi on, arvoisat kollegat, yhtä arvokas. Siksi jokaisen lapsen oikeus laadukkaaseen ja kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen palautetaan. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään, nimittäin panostukset varhaiskasvatukseen ovat tutkimusten valossa parhaimpia ja tehokkaimpia tulevaisuusinvestointeja. Parempi Suomi, arvoisat kollegat, on lapsiystävällisempi Suomi.

Puhemies! Tämä hallitus vie sote-uudistuksen määrätietoisesti maaliin. Uudistuksen alkuperäiset tavoitteet pidetään nyt tiukasti soten keskiössä. Nyt ihminen asetetaan markkinoiden edelle. Korjataan se, mikä ei toimi, ja pidetään kiinni siitä, mikä toimii. Haluamme, että kiireettömään hoitoon pääsee nopeasti, ja siksi säädämme seitsemän päivän hoitotakuun. Perustasolle palkataan lisää lääkäreitä ja hoitajia. [Timo Heinonen: Mistä lähtien?]

Arvoisa puhemies! Hallitus rakentaa parempaa ja reilumpaa työelämää. Nyt vihdoin puututaan tarpeettomiin nollasopimuksiin, ja niihin liittyvät epäkohdat tullaan nyt korjaamaan niin, että työelämä on reilu kaikille. Epäoikeudenmukainen työttömyysturvan aktiivimallin leikkuri ja velvoitteet puretaan. [Pia Viitanen: Kivi pois pullasta!] Paikallista sopimista edistetään ja samalla palkansaajien tiedonsaantioikeuksia ja vaikutusmahdollisuuksia parannetaan. Parempaa työelämää rakennetaan sopimalla, ei repimällä. Parempi Suomi on reilujen pelisääntöjen Suomi.

Suomalaiset ovat ahkeraa kansaa, ja työn merkitys on suuri. Työllisyyttä parannetaan tehokkailla ja oikeudenmukaisilla keinoilla. Työllisyystoimet kohdistetaan vaikeimmin työllistettäviin ryhmiin, koska juuri siellä on paras mahdollisuus nostaa työllisyysastetta. Hallitus lisää palkkatuen käyttöä, purkaa sen byrokratiaa, ottaa käyttöön työllistämissetelin. Jokaisella suomalaisella on oikeus kokea itsensä hyödylliseksi ja hankkia toimeentulonsa työstä. Yrittämiseen kannustetaan arvonlisäveron alarajaa nostamalla ja tukemalla ensimmäisen työntekijän palkkaamista. Merkittävät infrapanostukset parantavat Suomen kilpailukykyä ja yritysten toimintaedellytyksiä sekä houkuttelevuutta investointikohteena. Hallitus pitää kiinni työn ja yrittämisen edellytyksistä koko maassa.

Hyvät kollegat, tämä maapallo on lainassa lapsiltamme. Siksi ilmastonmuutos on pysäytettävä, ja kyllä meidän tässä työssä on tehtävä oma osamme. Hallituksen tavoitteena on hiilineutraali Suomi vuoteen 2035 mennessä. Tämä muutos on toteutettava oikeudenmukaisesti niin, että kaikki pidetään mukana. Luonto on suomalaisille rakas ja tärkeä. Siksi luonnonsuojeluun satsataan jopa 100 miljoonaa lisäeuroa vuodessa. Metso-ohjelmaa jatketaan, uudistetaan ja rahoitusta korotetaan, kansallispuistoverkostoa laajennetaan.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Antti Rinteen hallituksen verotuksen kantavana ajatuksena on oikeudenmukaisuus. Hallitus keventää pieni- ja keskituloisten verotusta, samalla tiivistetään veropohjaa. Hallitus tarttuu määrätietoisesti veronkierron ja aggressiivisen verovälttelyn vastaiseen työhön Suomessa ja ulkomailla. [Eduskunnasta: Hakaniemessä!] Heikoimmista huolehditaan, ja se tarkoittaa myös sitä, että perusturvaa tullaan vihdoin korottamaan. Pieni- ja keskituloisille suunnatut veronkevennykset yhdessä perusturvan korotuksen kanssa vähentävät suomalaisten tuloeroja. Tässä näkyy muutos oikeudenmukaisempaan politiikkaan. Samaan aikaan taloutta hoidetaan vastuullisesti. Hallitus on sitoutunut siihen, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023 ja työllisyysaste nostetaan kunnianhimoiseen tavoitteeseen, 75 prosenttiin. [Ben Zyskowicz: Erinomaista!]

Arvoisa puhemies! Hallitus tunnistaa, että turvallisuus on laaja käsite. Hallitus panostaa niin turvallisuuden ylläpitämiseen perinteisin keinoin kuin ennaltaehkäisyyn ja turvattomuuden juurisyihin puuttumiseen. Poliisien määrää lisätään 300:lla, poliisin alueellisen saatavuuden ja ennalta ehkäisevän työn lisäksi erityisiä painopisteitä poliisin vahvistuvassa toiminnassa ovat esimerkiksi harmaan talouden sekä verkkorikollisuuden torjunta. Samalla kun hallitus panostaa viranomaisten toimintakykyyn, vahvistetaan myös syrjäytymisen ehkäisyä ja haavoittuvassa asemassa olevien ohjaamista palveluiden ja tuen piiriin. Erityisenä sisäisen turvallisuuden kysymyksenä tulevalla hallituskaudella huomioidaan kyberturvallisuus, jonka merkitys kasvaa koko ajan yhteiskuntamme nojautuessa yhä suuremmilta ja kriittisemmiltä osin sähköisiin palveluihin ja infrastruktuuriin.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Avoin keskustelu, kritiikki ja eri vaihtoehtojen esittäminen kuuluvat parlamentaariseen demokratiaan. Mutta eri vaihtoehtojen lisäksi kansalaiset toivovat meiltä kaikilta tänne valituilta myös kykyä yhteistyöhön. Siksi ehdotankin, tai oikeastaan kysyn, voisimmeko me täällä eduskunnassa yli puoluerajojen, yli hallitus- ja oppositiorajojen, sopia, että otamme yhdessä asiaksemme kolme tärkeää asiaa, jotka yhdistävät myös suomalaisia yli rajojen: Ensimmäinen on nuorten koulutusmahdollisuuksien parantaminen — investoidaan koulutukseen ja osaamiseen. Toinen on vanhustenhoivan epäkohtien korjaaminen — tästä kansalaiset ovat yli sukupolvirajojen olleet yhtä mieltä. Ja kolmanneksi, teemme oman osamme ilmastonmuutoksen pysäyttämisessä. [Ben Zyskowicz: Kiinni veti!] Uskon, että suomalaiset myös arvostaisivat koko eduskunnan laajaa tukea ja yhteisymmärrystä näissä asioissa. Arvoisat kollegat, yli hallitus—oppositio-rajojen tartutaan toimeen ja viedään nämä kaikki meille tärkeät asiat päätökseen yhdessä.

Arvoisa puhemies! Meillä kaikilla on paljon työtä edessä, eivätkä Suomen ja maailman haasteet tule loppumaan tähän vaalikauteen. Pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelma on kuitenkin erinomainen alku paremman huomisen rakentamisessa. SDP:n eduskuntaryhmä toivoo, että hallitus paitsi toteuttaa tämän ohjelman kautensa aikana myös pyrkii pidemmälle paremman huomisen rakentamisessa ja pohjoismaisen hyvinvointivaltion vahvistamisessa.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on sitoutunut pääministeri Rinteen hallituksen ohjelman toteuttamiseen. Me tunnemme vastuumme pysäyttää eriarvoisuus tässä ja nyt mutta samalla käännämme katseen riittävän kauas tulevaisuuteen. Jo nyt kylvetään huomisen siemenet, ja tämä huominen — parempi huominen — on koko Suomen ja kaikkien suomalaisten yhteinen asia.

12.28 **Ville Tavio ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rinteen vihervasemmistohallituksen ohjelma on karua luettavaa: kaikille toivotaan ja lupaillaan kaikkea hyvää, mut-

ta mistä rahat? [Mika Niikko: Toiveiden tynnyri!] Kuka tämän toiveiden tynnyrin maksaa? Hallituksella näyttää olevan tarkoitus vain elää velaksi ja myydä valtion omaisuutta. Vihervasemmiston talouspolitiikka on kerrassaan kestämätöntä.

Perussuomalaiset ovat tarkan taloudenpidon kannalla ja vaalimme Suomen valtion omaisuutta. Emme ymmärrä tällaista haihattelua ja tuhlailua. On kestämätöntä, että hallitus käyttää kaveriensa keskuudesta esikuntaansa valitsemiinsa uusiin virkamiehiin rahaa nyt noin 40 miljoonaa euroa. Hallitus käyttää näihin palkkiovirkoihinsa yhtä paljon kuin se panostaa tuohon hehkutettuun kotihoitoon ja omaishoitajiin. [Oikealta: Ohhoh!]

On kestämätöntä, että hallitus aikoo myydä valtion omaisuutta ja lähettää myynnistä saadut rahat Afrikkaan. [Mika Niikko: Hölmön hommaa!] On kestämätöntä, että hallitusohjelman tavoitteet perustuvat suhdanteisiin ja vaativat lähes 2 prosentin vuotuisen talouskasvun sekä selvän työllisyysasteen nousun. Me kaikki toki toivomme hyvää Suomen taloudelle ja työllisyydelle, mutta pelkästään näiden toiveiden varaan ei voi rakentaa.

Hallitusohjelmasta puuttuu täysin ne konkreettiset keinot, millä tavoin työllisyysaste nousee ja talous kasvaa. Valtiovarainministeriön oman kevätkatsauksen mukaan Suomen talouskasvu hidastuu alle 1,5 prosenttiin tulevina vuosina ja pidemmällä aikavälillä jo alle 1 prosenttiin. Samalla kun tavoitellaan työllisyysasteen nostoa 75 prosenttiin, tulisi ottaa huomioon, että työllisyysaste ei kerro koko totuutta, vaan mukana on osittaista tilastokikkailua. Suomessa on työnhakijoina yhä yli puoli miljoonaa ihmistä. Puoli miljoonaa suomalaista etsii tällä hetkellä töitä. Hallituksen tavoittelema 60 000 työpaikan lisäys on hyvä tavoite, mutta sille ei ole esitetty ohjelmassa mitään keinoja.

Hallitusohjelma on ylipäänsä epämääräinen. Suurin osa ohjelmasta on vain selvittämistä ja tarkastelua. Te, hyvä hallitus, olette viemässä Suomea turmioon ja vielä vastoin kansan tahtoa, sillä kansa ei äänestänyt tällaista hallitusta, minkä pääministeri Antti Rinne muodosti. [Timo Heinonen: Eikä ansaitse tällaista!] Te jätitte toiseksi suurimman puolueen, perusuomalaiset, ulos, mutta myös kolmanneksi suurimman puolueen, kokoomuksen, ulos. [Paavo Arhinmäki: Enemmistöhallitus, vahva enemmistö!] Sen sijaan hyödynsitte keskustalaisten vallanhimoa.

Pääministeri Rinteelle vasemmistolaisuus on osoittautunut ideologisesti tärkeämmäksi arvoksi kuin demokratia, sillä nyt kansan usko demokratiaan on koetuksella. Vaaleissa rökäletappion kärsinyt keskusta toimii hallituksen toiseksi suurimpana- ja apupuolueena.

Arvoisa puhemies! Vihervasemmistohallitus tahtoo paikata tuhlailuaan korottamalla veroja. Erityisesti asumisen, autoilun ja ruuan kustannukset tulevat suomalaisilla uuden hallituksen politiikalla nousemaan. Suomen keskiluokkaiset kotitaloudet tuskastelevat jo nykyisin verotaakkansa kanssa. Hallitusohjelmaan kirjattu tuloveron alennus on silmänkääntötemppu, sillä todellisuudessa pieni- ja keskituloisten verotaakka kasvaa.

Suomi onkin saanut oikean verotushallituksen. Hallituksen, joka on ottanut tähtäimeensä jopa suomalaisen teollisuuden. Hallituspuolueet toimivat ideologisesti vasemmistoaatteen mukaan pyrkien verottamaan yrityksiä aina vain lisää, ja samalla hallitus rypee viheraatteen ilmastovouhotuksessa.

Hallitus kiusaa öljylämmitteisissä taloissa asuvia. Hallitus nostaa lämmityspolttoaineiden veroja, mikä merkitsee myös kaukolämmön hinnan nousua. [Pia Viitasen välihuuto] Hallitus poistaa asuntovelan korkovähennyksen ja lisää samalla asuntosijoittajien veroja, joka enteilee muuten vuokrien nousua. Hallitus uhkaa nostaa kiinteistöveroa tarkistamalla verotusarvoja. Hallitus aikoo leikata kotitalousvähennystä. Polttoaineveron korotus kohdistuu autoilevaan keskiluokkaan, ja se syö suomalaisten ostovoimaa. [Timo Heinonen:

Tälläkö keskustan kannatus nousee?] Hallitus siis tuhlailee kehitysapuun ja maahanmuuttoon ja laittaa autoilijat maksumiehiksi. Korkeat polttoainehinnat ovat erityisesti myrkkyä ammattiautoilijoille ja kuljetusalalle ja sitä myötä [Perussuomalaisten ryhmästä: Maaseudulle!] useiden yritysten logistiikkakustannuksille. Tällaiset kasvavat kustannukset sekä pienentävät yritysten katteita että siirtävät hintoja kuluttajien maksettavaksi — siirtävät siis hinnannousuja kuluttajien maksettavaksi.

Perussuomalaiset vastustavat jyrkästi asumisen ja autoilun verojen nostamista sekä yritysten ja teollisuuden kilpailukykyä laskevia toimia. Suomalaisia ei tule kurittaa suuruudenhulluilla ilmastotoimilla. Suomi on jo tehnyt oman osuutensa ja laskenut päästöjä nopeammin kuin muut EU-maat. Muiden maiden osuutta ilmastotalkoista ei tule siirtää suomalaisten maksettavaksi.

Hallitusohjelman EU-osuudesta näkee, että Rinteen hallitus nöyristelee ja kumartelee Brysseliin. Suomen EU-politiikkaa muutetaan yhä liittovaltiomielisemmäksi. [Olli Immonen: Kuin Neuvostoliittoa aikanaan!] Me perussuomalaiset sen sijaan ajamme kansallista etua. Suomessa tarvitaan rohkeutta vastustaa EU-liittovaltion valtapyrkimyksiä, yhteisvastuita, tulonsiirtoja ja EU:n yhteistä budjetointia.

Arvoisa puhemies! Rinteen hallitus on ottanut tavoitteekseen Suomen maahanmuuttopolitiikan löysentämisen. Hallitusohjelman mukaan kielteisen turvapaikan saaneet on tarkoitus jatkossa laittaa töihin ja työoleskeluluvalle. Suomen maahanmuuttopolitiikka on ollut aiemminkin löysää, mutta ainakin laittomasti maassa olevat on pyritty ensisijaisesti poistamaan maasta. On täysin kestämätöntä, että surkeaa turvapaikkajärjestelmää huononnetaan entisestään. [Olli Immonen: Suomalainen duunari kiittää!] Laittomasti maahan tulleet saavat ilmeisesti jatkaa maassa oleskeluaan, kuten tähänkin asti, mutta nyt hallitus yrittää lisäksi saada laittomasti maassa olevat töihin. [Olli Immonen: Panta jalassa töissä! — Ben Zyskowicz: Onneksi kuitenkin jalkapanta!] Laittomasta maahanmuutosta halutaan näin tehdä laillista.

Perussuomalaisten mielestä Suomen ei pidä pyrkiä olemaan koko maailman sosiaalitoimisto, vaan Suomen tulee olla suomalaisten kansallisvaltio. Suomen valtion tehtävä on suojella suomalaisten hyvinvointia. Mikäli Suomen hyvinvointia jaetaan pois pala palalta globalisaation nimessä, niin lopulta ollaan tilanteessa, jossa hyvinvointia ei riitä enää jaettavaksi edes oman maan kansalaisille. [Anne Kalmari: Ette olisi jakaneet muutenkaan!]

Arvoisa puhemies! Teen seuraavan epäluottamusehdotuksen: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen esittämä hallitusohjelma jyrkentää kansan kahtiajakoa, lisää entisestään maahanmuuttajien etuisuuksia kantaväestön kustannuksella sekä jatkaa Suomen itsenäisyyden ja itsemääräämisoikeuden kaventamista harjoittamallaan ilmasto- ja EU-politiikalla, minkä vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

12.37 **Petteri Orpo kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minä saan valtavan määrän viestejä huolestuneilta suomalaisilta. He ovat huolissaan maailman menosta: toiset ilmastonmuutoksesta, toiset kiristyneestä suurvaltapolitiikasta. Heitä huolettaa monet arjen asiat — se, pärjäävätkö he ja heidän lapsensa myös tulevaisuudessa. Suomalaiset ovat viisasta väkeä ja he ymmärtävät sen, että edessä on vaikeuksia — erityisen vaikeita, jos niihin ei varauduta. Tarvitaan viisas, kestävä polku tulevaan.

Luin ja luimme huolella pääministeri Rinteen hallituksen ohjelman. Ja sieltähän löytyy paljon hyvää: osaaminen ja koulutus, ilmastonmuutoksen hillintä, luonnon ja vesien suojelu, poliisien määrän lisääminen, kestävän kehityksen budjetoinnin jatkaminen, alvin ala-

rajan nostaminen, ja vaikkapa ilmastohuippukokous Suomen EU-puheenjohtajuuskauden päätteeksi. Ohjelmassa on siis paljon hyviä asioita, joita kokoomuskin on ollut valmis kannattamaan ja olisi ollut valmis kirjaamaan hallitusohjelmaan, jopa vahvemminkin. [Vasemmalta: Hyvä! — Antti Lindtman: Ja käyttämään rahaa myös!]

Ongelma on kuitenkin se, että ohjelmassa on 200 sivua hyviä asioita, mutta strateginen ote puuttuu. Hallitus tekee pieniä panostuksia sekä tulonsiirtoihin että palveluihin. [Antti Lindtman: Onko liian paljon?] Monet näistä ovat suoraan sanoen niin nimellisiä, että todellista muutosta ei tapahdu. "Kaikkea kivaa kaikille" ei ole kestävän politiikanteon lähtökohta. Valtavalla rahanjaolla olisi mahdollista saada aikaan suuri muutos, mutta mitä tekee hallitus? Ripottelee rahat yli sataan eri kohteeseen. Hallitus ei ole tehnyt valintoja. Valtavasta rahanjaosta huolimatta luvattua koulutusmiljardia tai hoitajamitoitusta ei taida tulla.

Hallitus lisää pysyviä menoja 1,2 miljardia käytännössä velkarahalla. Sen lisäksi hallitus yksityistää valtion omaisuutta 3 miljardilla eurolla. Sen sijaan, että te investoisitte nämä rahat täysimääräisesti esimerkiksi osaamiseen kuten korkeakoulujen pääomittamiseen tai vaikkapa uuteen liikenneinfraan kuten nopeisiin raideyhteyksiin pääkaupungista itään, pohjoiseen ja länteen, te laitatte rahat kulutukseen. Sitä paitsi valtionvarainministerin mukaan hallitus leikkaa nämä panostukset kolmen vuoden päästä saavuttaakseen valtiontalouden tasapainon. Tämä ei yksinkertaisesti ole kestävää talouspolitiikkaa eikä myöskään työnantajuutta esimerkiksi niiden tuhannen ammatillisen koulutuksen opettajan osalta, joiden työt loppuvat, kun myyntitulot on käytetty.

Arvoisa puhemies! Johtopäätös alkaa olla aika selvä. Rinne on hankkinut hallitussovun ja pääministerin tehtävän rahalla, jota ei ole. Valtaan on pitänyt päästä hinnalla millä hyvänsä. Raha pitää tätä porukkaa kasassa. [Timo Heinonen: Ostettu hallitus!] Kun käy ilmi, että rahoja ei olekaan, kun työllisyysaste ei nouse, hallitusyhteistyökin vaikeutuu. Kokoomus ei tähän sakkiin sopinut, koska emme suostuneet tähän suureen bluffiin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman suurin riski sisältyy työllisyyden lisäämiseen. Suomessa pitää päästä 80 prosentin työllisyystavoitteeseen. Jos Rinteen hallitus ei onnistu tavoitteessaan, se on katastrofi. Tänään Suomen Pankki kertoi meille heikkenevästä suhdannetilanteesta, [Paavo Arhinmäki: Kiitos edellisen valtiovarainministerin!] ja mitä tekee Rinteen hallitus. Mitä tekee Rinteen hallitus? Vaikuttavat työllisyystoimet loistavat poissaolollaan. Hallitus ulkoistaa työllisyystoimien keksimisen työmarkkinajärjestöille, pois demokraattisesti valittujen kansanedustajien käsistä. Jos työllisyystoimiin ollaan valmiita, niin miksi niitä ei tehty jo Säätytalolla? Työllisyysaste oli huhtikuussa 72,4 prosenttia, ja 2 520 000 suomalaista oli töissä, 2 520 000. Toivon totisesti, että hallitus onnistuu tavoitteessaan saada tämän päälle vielä noin 100 000 työllistä. Me tulemme seuraamaan tarkasti, miten työllisten määrä kehittyy, ja kokoomus on valmis tukemaan hallitusta, kun teette vaikuttavia todellisia esityksiä työllisyyden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus lisää entisestään ahkerien suomalaisten verotaakkaa kiristämällä veroja yli 700 miljoonalla. Meille tämä ei käy. Kokoomus ei vastusta ympäristö- ja haittaverojen korotusta, mutta niiden vastapainoksi työn ja eläkkeiden verotusta pitää keventää. [Paavo Arhinmäki: Niinhän tehdään!] Meidän tulisi verottaa vähemmän sitä, mitä haluamme enemmän, eli työtä, ja enemmän sitä, mitä haluamme vähemmän, eli haittoja ja päästöjä. Miksi siis työtä verotetaan kuin haittaa? Miksi kiristätte tavallisen kotitalouden veroja? Kokoomuksen mielestä poliisille, sairaanhoitajalle, insinöörille tai tutkijalle pitää jäädä palkastaan, ja eläkkeensaajalle eläkkeestään, nykyistä enemmän rahaa käteen. Siis heidän omista rahoistaan. Hallituksen pitäisi ottaa niistä mahdollisimman vähän.

Arvoisa puhemies! Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa hallitus jatkaa lähes samalla linjalla kuin edeltäjä. Mutta puolustusyhteistyön kehittämisessä hallitus on kuitenkin rajaamassa Suomen liikkumatilaa. Aikooko hallitus vähentää Suomen osallistumista kansainväliseen harjoitustoimintaan? [Markus Mustajärvi: Aihetta olisi!] Kaikki, mikä tiivistää yhteistyötämme läntisten avoimien demokratioiden kanssa, on hyvästä. Kaikki, mikä vie meitä kauemmas kumppaneistamme, on isänmaan edun vastaista. Harjoittelu kehittää Suomen omaa puolustuskykyä, eikä sitä pidä vähentää eikä rajoittaa.

Maahanmuutto erityisesti Afrikasta Eurooppaan tulee jatkumaan. Siksi hallituksen on ponnisteltava Euroopan unionissa, jotta vuoden 2015 maahanmuuttokriisi ei enää koskaan toistu. Siihen tarvitaan eurooppalainen järkiratkaisu: [Mika Niikko: Rajat kiinni!] vahvat ulkorajat, tehokas turvapaikka- ja palautusjärjestelmä sekä voimakas pakolaisuuden juurisyihin puuttuminen. Hädässä olevia pitää auttaa kiintiöpakolaisjärjestelmän kautta. Ne, jotka eivät ole suojelun tarpeessa, on palautettava lähtömaihinsa. [Perussuomalaisten ryhmä: Kuka ne tänne otti?]

Arvoisa puhemies! Hallituksen pitää kuunnella kaikkia suomalaisia, ei vain omia äänestäjiään. Siksi opposition rooli yli miljoonan suomalaisen äänenä on tärkeä. Suomalaiset odottavat poliitikoilta rakentavaa ja järkevää käytöstä, yhteisten asioiden hoitamista. Oppositiossa ei voi vain sokeasti vastustaa kaikkea, mitä hallitus tekee. Se ei ole vastuullista. Siksi olemme valmiita tukemaan hallituksen esityksiä silloin, kun ne ovat järkeviä. Mutta opposition tärkein tehtävä on tarjota vaihtoehtoja. Vaihtoehtoja niille opiskelijoille, palkansaajille, yrittäjille ja eläkeläisille, joiden ääni ei tässä hallitusratkaisussa ole kuulunut. Vaihtoehtoja Suomen kehittämiseen.

Rinteen vasemmistohallitus uskoo siihen, että kaikki suomalaisen yhteiskunnan haasteet ratkaistaan lisäämällä veroja, tulonsiirtoja ja pakkoa, säätämällä uusia lakeja. Tämä on hyvin tyypillistä vasemmistolaista ajattelua. Kokoomuksella on vaihtoehto hallitusohjelmalle ja tälle suunnalle. [Paavo Arhinmäki: Mikä se on?] Me luotamme ihmisiin. Kehitetään Suomea yksilön, ei järjestelmän näkökulmasta. Tämä on suuri ero kokoomuksen ja täällä istuvan hallituksen ja sen puolueiden välillä. [Paavo Arhinmäki: Ihmiset eivät luota kokoomukseen!] Yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä on taata mahdollisuuksien tasa-arvo, annetaan kaikille samat lähtökohdat. Ja hyvä koulutus on tämän perusta. Varhaiskasvatukseen osallistuminen parantaisi merkittävästi lapsen mahdollisuuksia pärjätä myöhemmin elämässä. Miksei hallitus siis panosta varhaisiin vuosiin enemmän?

Syrjäytymistä sen sijaan torjutaan liian myöhään, pakolla ja oppivelvollisuusiän nostolla. [Sosiaalidemokraattinen ryhmä: Leikkasitte vähän liikaa!] Suomessa ahkeruus on yhteiskunnan kantava voima. Ahkerat opiskelijat, työntekijät ja yrittäjät ansaitsevat palkkion ponnisteluistaan. Se tarkoittaa kevyempää työn ja yrittämisen verotusta, ei kireämpää, kuten teette. Me haluamme vähentää turhia normeja ja byrokratiaa. Me haluamme, että suomalaiset saavat itse valita palvelunsa. Me haluamme, että työpaikoilla voi mahdollisimman laajasti sopia työehdoista. Ja me olemme pettyneitä siihen, ettei paikallinen sopiminen laajene koskemaan kaikkia yrityksiä ja työntekijöitä. Eli siis asioita pitää, hyvä hallitus, ajatella yksilön, suomalaisen näkökulmasta, ei järjestelmän näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Näistä syistä ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan epäluottamuslause-ehdotuksen: ”Eduskunta toteaa, että hallituksen esittämä hallitusohjelma ei turvaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitusta 2020-luvulla eikä kannusta suomalaisia ahkeruuteen ja itsensä kehittämiseen, minkä vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.”

12.48 **Antti Kurvinen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Demokratiassa puolueiden tärkein tehtävä on vaikuttaa ihmisten arkeen ja yhteiskunnan kehitykseen. Jokainen suomalainen haluaa, että hänen antamansa ääni vaikuttaa mahdollisimman vahvasti. [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt ei vaikuta!] Parhaiten tulevaisuuteen vaikutetaan olemalla niissä pöydissä, joissa päätöksiä tehdään. [Oikealta: Lehmänkauppoja!] Demokratiassa vaikuttamiseen tarvitaan luottamuksen ohella kykyä yhteistyöhön. Perussuomalaisilta ja kokoomukselta ei kumpaakaan näistä kuitenkaan vaalien jälkeen löytynyt. [Naurua — Välihuutoja]

Perussuomalaiset aitasivat itsensä jo vaalikeskusteluissa sellaiseen karsinaan, että sieltä ulos pääsemiseen olisi tarvittu suorastaan Ihmemies MacGyveria. [Naurua — Perussuomalaisten ryhmästä: Arsenaali suurempi kuin teillä!] Kokoomuksessa puolestaan otti vallan yksipuolinen ehdottomuus. Meillä Etelä-Pohjanmaalla sellaista ehdottomuutta on tavattu kutsua ”kolloudeksi". Tärkein ero ylimielisen kollouden ja rohkean peräänantamattomuuden välillä on se, että pitää pystyä neuvottelemaan ja sopimaan. Kokoomuksessa sen sijaan uhottiin, että porvari vie ja muut vikisevät.

Herra puhemies! Nämä ovat päällimmäiset syyt siihen, että keskusta ja vasemmisto ovat nyt tässä hallituksessa ja oikeisto kokonaisuudessaan oppositiossa. [Timo Heinosen välihuuto] Nämä ovat päällimmäiset syyt siihen, että joudumme nyt kuuntelemaan — kaikella ystävyydellä sinne oikealle — melkoisen puolijauhoisia puheita siitä, että kaikki on nyt Suomessa menossa päin prinkkalaa, vaikka uuden hallituksen ohjelmasta on hädin tuskin muste ehtinyt kuivua. [Ben Zyskowicz: Kuka niin on väittänyt?] Joutuu vakavasti kysymään, uskovatko perussuomalaiset ja kokoomus itsekään näitä teidän "heinäsirkat nyt tulevat" -puheitanne. [Naurua — Ben Zyskowicz: Edustaja Kurvinen, vanhentunut puhe!]

Arvoisa puhemies! Totta on, että vaalit olivat keskustalle kova isku. [Naurua — Välihuutoja] Juuri siksi totesimme heti vaalien jälkeen, että suuntamme on oppositioon. Emme ole tähän hallitukseen mitenkään riemumielin hönkineet tai tunkeneet. Kun tie SDP:n, kokoomuksen ja perussuomalaisten yhteistyölle nousi pystyyn, päätimme silloisen hallitustunnustelijan ja nykyisen pääministerin julkisen vetoomuksen jälkeen lähteä neuvotteluihin. Keskusta sai vaaleissa yli 420 000 suomalaisen luottamuksen. [Timo Heinonen: Paljonko se oli prosentteina?] Meillä on velvollisuus käyttää tätä saamaamme luottamusta vaikuttavimmalla mahdollisella tavalla. Asetimme Säätytalon neuvotteluille kymmenen kynnyskysymystä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Pakkoruotsi!] Nyt voi perustellusti todeta, että kaikki kynnyskysymyksemme täyttyvät. Joissain arvioissa on puhuttu jopa "Sipilän täyskädestä". [Arto Satonen: Täyskäännös paremminkin!] Itse sanoisin, keskustan ja ennen kaikkea meitä äänestäneiden ihmisten näkökulmasta: Säätytalolla Mörkö löi sisään. [Naurua]

Herra puhemies! Tulevina vuosina parannetaan edelleen pienituloisimpien lapsiperheiden ja eläkeläisten perusturvaa ja autetaan vaikeuksiin joutuneita perheitä ajoissa nykyistä paremmin. Kotihoidon tukea ei leikata. Perhevapaat uudistetaan perheiden etu edellä. Ihmisten erilaiset elämäntilanteet huomioidaan edelleen, ja vanhemmille turvataan myös tulevaisuudessa valinnanvapaus lastenhoidossa.

Lasten ja nuorten pahoinvointi ja syrjäytyminen ovat vakavimpia ongelmiamme. Niihin puututaan jo pienestä pitäen toteuttamalla keskustan esittämä pienten lasten koulu. Jokaiselle nuorelle taataan mahdollisuus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen. Maksutonta toisen asteen koulutusta voi yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta verrata peruskoulu-uudistukseen. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Juuri näin!] Myös perus-

koulu-uudistusta olivat muuten aikanaan toteuttamassa nimenomaan keskusta ja vasemmisto.

Sosiaali- ja terveyspalveluja uudistetaan kansanvaltaisiin maakuntiin nojautuen. Ihmisten arjessa se tarkoittaa nopeampaa ja tasa-arvoisempaa hoitoon pääsyä. Vanhustenhoidon epäkohtia korjataan. Ulkomaisten koijareiden omistamien terveys- ja hoivajättien riemumarssi palveluihin päättyy, mutta alan kotimaiselle, veronsa Suomeen maksavalle yrittäjyydelle on tilaa ja tarvetta myös tulevaisuudessa. [Jukka Gustafsson: Hyvin sanottu! — Perussuomalaisten ryhmästä: Takki kääntyy, takki kääntyy!]

Puhemies! Keskusta edellyttää, että koko Suomea kehitetään tasapuolisesti. Tästä on hallitusohjelmassa yhteisesti sovittu. Vahva aluepolitiikka tekee paluun. Koulutusmahdollisuudet on turvattava kaikissa maakunnissa korkeakouluja myöten. Teitä, ratoja ja muita väyliä laitetaan kuntoon kautta Suomen sorateistä alkaen. Poliisi on paremmin läsnä koko maassa. Kotimaisen ruoantuotannon kannattavuutta parannetaan, ja mahdollistetaan metsien kestävä käyttö — myös tulevaisuudessa.

Säätytalolla keskusta piti huolen siitä, että ilmastonmuutosta hillitään kunnianhimoisella mutta järkivihreällä politiikalla. Se tarkoittaa, että muutokset tehdään myös selkosilla asuvien ja pienituloisimpien ihmisten kannalta mahdollisimman oikeudenmukaisella tavalla. Järjettömyyksiin tai suuruudenhulluuteen ei ilmastopolitiikassa sorruta.

Arvoisa puhemies! Totta kai hallitusohjelmassa toteutuu paljon myös SDP:n, vihreiden, vasemmistoliiton ja RKP:n tavoitteita. [Ben Zyskowicz: Ei kai?] Niin pitääkin toteutua. Politiikka on sopimista ja kompromissien tekoa. Pikavoittojen tie on lyhyt. Hallituksessa, tässä uudessa punamullassa, on viisi erilaista puoluetta. Meillä on kuitenkin myös yhteistä ja yhdistävää. Se pitävin liima on tasa-arvoisemman, perhemyönteisemmän ja työllistävämmän Suomen rakentaminen. Perheen pienimmistä ja heikompiosaisista pidetään huolta, ja elämisen edellytykset turvataan niin kaupungeissa, taajamissa kuin maaseudulla. [Timo Heinonen: Polttoainevero!] Suomi ei tulevaisuudessakaan pääty Salpausselkään.

Uuden hallituksen tärkein tehtävä on eheämmän Suomen rakentaminen. Suomen kahtiajakautuminen pitää pysäyttää ja saada kaikki suomalaiset samaan veneeseen. [Ben Zyskowicz: Sipiläkö sen aiheutti?] — Kuunnelkaa, edustaja Zyskowicz, tämä tulee erityisesti teille. — Neljä vuotta sitten tässä salissa jouduttiin keskustelemaan leikkauksista. Parannuksiin on nyt mahdollisuus, koska perusta eli Suomen talous laitettiin keskustan johdolla viime vaalikaudella kuntoon. Työpaikkoja tuli noin 140 000 lisää. Uusi punamulta jakaa nyt niitä hedelmiä, jotka kylvettiin Sipilän hallituksen hyvällä taloudenpidolla.

Työllistävää politiikkaa on tällä vaalikaudella jatkettava. Sovittujen uudistusten ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen edellyttävät työllisyyden nostamista vähintään 75 prosenttiin. Se tarkoittaa 60 000 uutta työpaikkaa. Keskusta pitää tästä työllisyystavoitteesta kiinni, siitä, että tämä tavoite toteutuu ja toteutetaan. Yhdessä on sovittu, että mitään keinoja ei suljeta pois. [Sari Sarkomaa: Voitteko kertoa muutaman keinon näin alkajaisiksi?] Olennaista on helpottaa nuorten, osatyökykyisten ja pitkään työttömänä olleiden työllistymistä, panostaa osaamiseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä parantaa edelleen etenkin pk-yritysten toimintaedellytyksiä.

Säätytalolla keskusta piti huolen, että yrittäjien verotus ei kiristy. Tulevana neljänä vuotena keskusta varmistaa, että yrittäjä voi nukkua yönsä rauhallisesti. [Oikealta: Naurua] Yrittämisen mahdollisuudet ja edellytykset, esimerkiksi metsäteollisuudessa, turvataan koko Suomessa.

Puhemies! Maailma on sellaisessa asennossa, että tulevaisuus voi tuoda eteemme mitä tahansa. Epävarmoina aikoina pieni maa pärjää vain yhteistyöllä. Rakentavalla yhteistyöllä Suomi myös johtaa EU:ta seuraavat puoli vuotta. Keskusta on yhteistyöhön valmis, niin hallituksessa kuin täällä eduskunnassa. Kysymys oikeisto-oppositiolle kuuluu nyt: onko teillä valmiutta tarttua töihin ennen muuta pitkään valmisteltujen isojen uudistusten toteuttamiseksi, yhteisen isänmaan ja suomalaisten parhaaksi?

Arvoisa puhemies! Keskusta tukee tätä hallitusohjelmaa. [Perussuomalaisten ryhmästä: Missä maanviljelys?]

12.57 **Emma Kari vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun me puhumme maan puolustamisesta, keskitymme usein Hornet-kaluston suorituskykyyn tai Nato-jäsenyyteen. Tämän maan tulevaisuutta puolustetaan kuitenkin joka päivä kodeissa, neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa, sillä isänmaan puolustamista on se, että me pidämme sen lupauksen, joka tässä maassa on aina annettu lapsille, että me teemme työtä, jotta teillä on paremmin, että tässä maassa jokaisella lapsella on oikeus maailman parhaaseen koulutukseen.

Maan puolustamista on se, että me murramme lasikatot tyttäriemme puolesta, että estämme poikiamme tippumasta, että annamme jokaiselle isälle yhdenvertaisen oikeuden vanhemmuuteen ja jokaiselle äidille oikeuden uraan. Maan puolustamista on se, ettei lastemme tarvitse kantaa vastuuta maapallon selviämisestä vaan me aikuiset teemme kaikkemme ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi ja varmistamme, että meidän lapsillemme jää mahdollisuus hengittää kauniiden metsiemme havuntuoksuista ilmaa, uida puhtaissa vesissä ja kulkea soilla narisevia pitkospuita pitkin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Tuulimyllyjen kupeessa!] Maan puolustamista on se, että me nostamme niitä, joiden omat jalat eivät kanna, että teemme kaikkemme, ettei yksikään perhe elä tässä maassa köyhyydessä eikä yksikään lapsi jää rahanpuutteen takia ulkopuolelle.

Tätä hallitusohjelmaa ovat kiitelleet niin opettajat kuin lapsijärjestöt, niin luonnonsuojelijat kuin ihmisoikeusjärjestöt. Kaikkien heidän viesti on sama: tämä ohjelma muuttaa Suomen suunnan. Vihdoin on virinnyt toivo siitä, että Suomi voisi jälleen olla se maa, joka kulkee koulutuksen, luonnonsuojelun ja tasa-arvon eturintamassa. [Oikealta: Missä perhevapaat?]

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman ensimmäinen sana on ”ilmastonmuutos”. Maailma on herännyt ilmastonmuutoksen pysäyttämisen kiireellisyyteen. Samalla ovat lisääntyneet tekosyyt sille, miksi juuri meidän ei juuri täällä ja juuri nyt tarvitse tehdä mitään. Ja kun aikuiset eivät ryhtyneet toimiin, joutuivat lapsemme astumaan johtoon. Kuukausien ajan joka ikinen perjantai kansanedustajat ovat tulleet töihin tulevaisuutensa puolesta lakkoilevien koululaisten ohitse.

Tämä hallitusohjelma vastaa ilmastolakkoilijoille: Me olemme teidän rinnallanne. Teidän täytyy saada käydä koulunne rauhassa. Meidän aikuisten tehtävä on tehdä se, mitä tarvitaan, jotta ilmaston lämpeneminen saadaan pysäytettyä 1,5 asteeseen, ja me hoidamme siirtymän hiilineutraaliin Suomeen oikeudenmukaisesti ja reilusti. Jos oppositiolta saa jotain toivoa, niin kirittäkää meitä parempaan, vaatikaa, että teemme enemmän ja nopeammin. [Välihuutoja oikealta]

Myös luonnonsuojelussa on kyse elämänsuojelusta. Suojelemalla luonnon monimuotoisuutta suojelemme samalla ihmistä. Kuudennen sukupuuttoaallon torjuminen ei enää jää ilmastonmuutoksen jalkoihin. Hallituksen sadan miljoonan euron panostus luonnonsuoje-

luun on historiallisen suuri. Nyt suojellaan enemmän metsiä, soita ja vesiä kuin koskaan aikaisemmin, sillä nyt ymmärretään suomalaisen luonnon arvo.

Arvoisa puhemies! Kuten pääministeri Rinne hyvin totesi, pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa taloutta hoidetaan ihmistä varten, ei päinvastoin. Tämän hallituksen politiikkaa ohjaa eriarvoisuuden torjuminen. Hallitusohjelma vähentää köyhyyttä ja kaventaa tuloeroja. Perusturvaa korotetaan, sosiaaliturvauudistus aloitetaan, opintoraha sidotaan indeksiin ja ensimmäistä kertaa koskaan tavoite asunnottomuuden poistamisesta on kirjattu hallitusohjelmaan.

Erityisen tärkeää on lapsiperheköyhyyden vähentäminen. Suomessa noin joka kahdeksas lapsi elää köyhyydessä, ja tämä ei ole sattumaa. Tämä on seurausta sekä tehdystä että tekemättä jätetystä politiikasta. Siksi meidän onnistumisemme mitataan myös siinä, miten me onnistumme nostamaan niitä kaikkein pienimpiä. Tämä hallitusohjelma rakentaa lapsi- ja perheystävällistä Suomea. Perheiden tukea ja matalan kynnyksen palveluita parannetaan, ja lapsivaikutusten arvioinnista tulee nyt osa kaikkea päätöksentekoa.

Arvoisa puhemies! Tehokkain keino puuttua eriarvoistumiseen on panostaa tasa-arvoiseen koulutukseen. Koulutuksen tasa-arvon on Suomessa annettu rapautua jo vuosia. Oppimiserot kasvavat, ja osaamistaso laskee. Tyttöjen ja poikien väliset erot lukutaidossa ovat suurempia kuin missään muussa länsimaassa. Meidän koululaiset ovat edelleen maailman huippuja, mutta poikamme tippuvat ja liian moni lapsi voi aivan liian huonosti. Silti koulutuksesta on leikattu vuosi toisensa jälkeen. Nyt koulutusleikkausten tie on tullut loppuunsa.

Tämä hallitusohjelma panostaa koulutukseen. Koko oppimisen perusta rakentuu niillä oppimispolun ensimmäisillä askeleilla. Siksi tämä hallitusohjelma tavoittelee varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamista. Ensin, arvoisa kokoomus, on kuitenkin korjattava se, mikä aikaisemmin on rikottu. Siksi jokaisen lapsen tasa-arvoinen päivähoito-oikeus nyt palautetaan ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä!] Maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua laajennetaan, ja kaksivuotisen esiopetuksen pilotoiminen käynnistää sen tärkeän uudistuksen, jolla lasten välisiä oppimiseroja kurotaan umpeen. [Ben Zyskowicz: Hyvä!]

Peruskoulun tasa-arvoa ja laatua parannetaan ja tunnustetaan se, ettei tänä päivänä pelkällä peruskoululla enää pärjää. Siksi me teemme kaikkemme, jotta jokainen nuori tässä maassa saa toisen asteen koulutuksen. Oppivelvollisuusiän nosto 18 ikävuoteen on selvä viesti tämän puolesta. Samalla ryhdytään toimiin toisen asteen keskeyttämisten vähentämiseksi, ja toisen asteen koulutuksen maksuttomuus etenee nuorten tekemän kansalaisaloitteen viitoittamalla tiellä.

Arvoisa puhemies! Aina kun syrjintään puututaan tai tasa-arvoa edistetään, alkaa internet kohista, että nyt tasa-arvo on mennyt liian pitkälle. Vihreissä on liikaa naiskansanedustajia, hallituksessa on liikaa naisministereitä. Vihreistä kansanedustajista kirjoitetaan ”herkkuina”, vihreästä ministeristä ”prinsessana”. Naisten pätevyyttä vähättelevät ja naisten määrää kauhistelevat kirjoitukset kertovat sen, miksi feminismiä tarvitaan. Keskellä tämän mölinän helposti unohtuu, että kansanedustajien enemmistö on edelleen miehiä, kuten se on ollut koko eduskunnan 112-vuotisen historian ajan. Samoin vaaleissa eduskuntaan nousseiden uusien kansanedustajien enemmistö oli miehiä, joten ei hätää, veljet, te olette edelleen enemmistö.

Hallitusohjelma ei väitäkään, että tasa-arvo olisi valmis. Vuosien hidastelun jälkeen perhevapaat vihdoin uudistetaan. [Sari Sarkomaa: Vai uudistetaanko?] Perusteettomia palk-

kaeroja ja raskaussyrjintää ehkäistään. Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puututaan, ja turvakotipaikkoja lisätään. Raiskausmääritelmä muutetaan suostumuksen puutteeseen perustuvaksi. Translakia korjataan, ja asevelvollisuuden uudistamista selvitetään. Toisin kuin viime kaudella, ministerien sukupuolijakauma vastaa nyt tasa-arvolain henkeä. Samalla ihmiskaupan uhreja autetaan, perheenyhdistämistä helpotetaan ja kiintiöpakolaisten määrää nostetaan. Ihmisoikeusjärjestö Amnesty onkin todennut, että tämä hallitusohjelma on ihmisoikeusmyönteisin naismuistiin. [Keskeltä: Nimenomaan!]

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma korjaa sitä, mitä tässä maassa on rikottu. [Ben Zyskowicz: Tuotteko Isis-terroristit kotiin?] Se nostaa niitä, joita on painettu alas. Se suojelee sitä, mikä on kaikista arvokkainta. Tämä hallitusohjelma ei ole täydellinen, mutta se on tämän maan historian vihrein ja feministisin. Se torjuu ilmastonmuutosta ja edistää tasa-arvoa. Se nojaa sivistykseen ja uskoo koulutuksen kantavaan voimaan. Siksi vihreä eduskuntaryhmä kannattaa hallitusohjelman hyväksymistä.

13.06 **Paavo Arhinmäki vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! "Liike on tärkeintä, ei päämäärä." Näin Eduard Bernstein on vapaasti lainaten sanonut. Kun arvioidaan monen puolueen muodostaman koalitiohallituksen ohjelmaa, on syytä seurata nimenomaan liikkeen suuntaa: onko suunta parempaan vai huonompaan? [Arto Satonen: Juuri näin!] Ennen eduskuntavaaleja vasemmistoliitto asetti avoimesti ja julkisesti tavoitteensa hallitukseen menolle ja kynnyskysymykset hallitukseen osallistumiselle. Teimme myös päätöksen, että avaamme kaikille puolueen jäsenille mahdollisuuden sanoa sanansa hallitusohjelmasta neuvoa-antavassa jäsenäänestyksessä. Suomalaisen demokratian ja puoluejärjestelmän näkökulmasta historiallisessa jäsenäänestyksessä peräti 97 prosenttia äänestäneistä puolueen jäsenistä kannatti hallitukseen osallistumista. Miksi näin? [Ville Tavion välihuuto] Hallitusohjelmaa tarkasteltaessa voi todeta, että liike on oikeaan suuntaan. Vasemmalle. Joissain asioissa otetaan pieniä askelia eteenpäin, [Arja Juvosen välihuuto] toisissa suurempia harppauksia. Taka-askelia ei juurikaan tarvinnut ottaa.

Arvoisa puhemies! Eduskuntavaalit olivat muutosvaalit. Ne olivat myös ilmastovaalit, ja kansalaiset kaikista ikäluokista ovat kertoneet, että ilmastonmuutos on torjuttava nyt. Nyt on pakko. Tämä hallitus vastaa kansalaisten perusteltuun huoleen. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035 ja hiilinegatiivinen nopeasti sen jälkeen. Tämä tehdään sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukaisella tavalla huomioiden ihmisten erilaiset tilanteet. [Antti Kurvinen: Just näin!] Haluamme olla maailman ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointivaltio. Näistä tavoitteista, hyvät edustajat, me kaikki oikealta vasemmalle voimme olla ylpeitä.

Arvoisa herra puhemies! Viime vuosien epäoikeudenmukaisimpia päätöksiä on ollut niin sanottu aktiivimalli. Vastustimme aktiivimallia viimeiseen asti. Valitettavasti kaikki se kritiikki, jota silloin esitimme aktiivimallia kohtaan, on myös toteutunut. Aktiivimalli on tosiasiassa ollut passiivimalli, jossa ihmiset ovat aktiivisesta työnhausta huolimatta ajautuneet entistä syvempään köyhyyteen ja toimeentulotukiloukkuun. Yhtään ihmistä aktiivimalli ei ole työllistänyt. Aktiivimallin kumoamiseksi myös kerättiin lähes ennätysajassa kansalaisaloitteen vaatimat allekirjoitukset, mutta sekään ei saanut edellistä eduskuntaa kumoamaan nöyryyttävää ja epäonnistunutta aktiivimallia. Vasemmistoliiton yksiselitteinen kynnyskysymys hallitukseen menolle oli se, että aktiivimalli puretaan. Ja niin myös tapahtuu. Asiasta vastaava sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen on todennut: "Aktiivimalli puretaan. Moni on kysynyt, ja haluan vastata selvästi. STM valmistelee jo

mallin purkamista, ja muutos viedään läpi niin nopeasti kuin on mahdollista huomioon ottaen hyvä lainsäädäntötapa ja Kelan järjestelmien muutostarpeet." [Sari Sarkomaan välihuuto]

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman myötä ovat ohi myös vuodet, jolloin perusturvan varassa olevilta pienituloisilta leikattiin. Punavihreän kansanrintaman myötä perusturvaan ja muihin etuisuuksiin tulee täydet indeksikorotukset. [Arto Satosen välihuuto] Lisäksi pienimpiin eläkkeisiin tehdään tasokorotus ja myös muihin perusturvan etuisuuksiin tehdään indeksikorotusten lisäksi pienet tasokorotukset. [Keskeltä: Ne ovat oikeudenmukaisia!]

Työntekijöitä ja julkista taloutta rapauttanut niin sanottu kilpailukykysopimus ei jatku enää tämän vuoden jälkeen. [Arto Satosen välihuuto] Jatkossa julkisen puolen työntekijöille tulee lomarahat taas täysimääräisesti ja työehtosopimusneuvotteluissa ammattiliitot voivat neuvotella kompensaatiot kiky-menetyksistä. [Oikealta: Ei liity vasemmistoon!] Hallitus ei hakeudu vastakkain työntekijöiden kanssa vaan haluaa käydä rakentavaa vuoropuhelua ja tehdä kolmikantaista yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Vanhustenhoidon ja -hoivan törkeät laiminlyönnit ovat herättäneet oikeutettua raivoa ja kritiikkiä. Suorastaan rikollisia laiminlyöntejä on paljastunut pörssiyhtiöiden ja pääomasijoittajien omistamien yhtiöiden hoivakodeissa. Vaikka räikeimmät ja törkeimmät laiminlyönnit on nähty bisnestä tekevien yksityisten firmojen hoitokodeissa, on ongelmia myös julkisella puolella. [Arto Satonen: Oho! — Sari Sarkomaa: Mitä aiotte tehdä?] Hallitus vastaa vanhustenhoidon ongelmiin säätämällä lakiin vähintään 0,7:n henkilömitoituksen. [Timo Heinosen välihuuto] Tässä ei ole kysymys lillukanvarsista tai desimaaleista vaan siitä, että tuhannet koulutetut hoitajat pitävät huolta inhimillisestä vanhuudesta. Hoitajien määrä tulee kasvamaan asteittain. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Suurin osa vanhuksista ei tarvitse kuitenkaan tehostettua laitoshoitoa [Arja Juvosen välihuuto] mutta parempaa kotihoitoa kyllä. Siksi kotihoidon kehittämiseen ohjataan merkittävästi lisäresursseja. [Sari Sarkomaa: Edustaja lukee kokoomuksen ohjelmaa!] Palveluita tuottavien ja tilaavien kuntien tilannetta taasen helpottaa se, että kunnille palautetaan valtionosuuksien kiky-leikkaukset, mikä merkitsee lähes miljardin euron lisäystä kuntatalouteen. [Arja Juvosen välihuuto]

Sote-uudistus saadaan lopulta toteutettua tämän hallituksen aikana. Rohkeasti sanottu, mutta nyt palaset ovat kasassa, kun kokoomuksen hellimä yksityisiä terveys- ja hoivajättejä suosinut bisnesmalli on heitetty romukoppaan. Yksityisten yritysten voitonmaksimoinnin sijaan nyt sote-uudistuksen lähtökohdiksi on palautettu alkuperäiset tavoitteet terveyserojen kaventamisesta, perusterveydenhuollon vahvistamisesta ja sosiaali- ja terveyshoidon palveluketjujen yhteensovittamisesta. [Timo Heinonen: Ja 18 maakuntaa!]

Arvoisa puhemies! Toissa vaalien alla kaikki eduskuntapuolueet antoivat koulutuslupauksen: koulutuksesta ei enää leikata. Tästä lupauksesta tuli kuitenkin koulutuspetos, kun kokoomuslaisen opetusministerin johdolla koulutuksesta leikattiin ennätyksellisesti. Nyt uuden opetusministerin Li Anderssonin johdolla lähdetään tekemään kunnianpalautusta koulutukseen. [Arja Juvonen: Pakkoruotsi!] Subjektiivinen päivähoito-oikeus palautetaan kaikille lapsille täysimääräisenä ja ryhmäkokoja pienennetään sekä selvitetään kaksivuotista esiopetusta. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Koulutuspolitiikassa myös katsotaan rohkeasti tulevaisuuteen. Oppivelvollisuusikää nostetaan 18 vuoteen. Ketään ei päästetä putoamaan peruskoulun jälkeen vaan jokaisesta kannetaan vastuuta. Samalla myös toteutetaan viime kaudella eduskunnan enemmistön hylkäämä maksuton toinen aste. Oppivelvollisuuden pidentäminen on yksilötasolla mer-

kittävä uudistus mutta myös yhteiskunnan tasolla. Pelkkä peruskoulu ei riitä enää nykytyöelämässä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi ei?] Pelkän peruskoulun suorittaneista vain noin 40 prosenttia on työllistyneitä. Meillä ei ole varaa syrjäyttää yhtään nuorta peruskoulun jälkeen. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Aikoinaan SKDL, SDP ja keskusta ajoivat läpi peruskoulun, joka on ollut suomalaisen yhteiskunnan suurin tasa-arvottava tekijä. Kokoomus vastusti silloin kiihkeästi peruskoulua. Nyt kokoomus näyttää vastustavan samalla kiihkeydellä oppivelvollisuusiän pidentämistä, [Kokoomuksen ryhmästä: Pikkusen eri asia!] koulutuspoliittista uudistusta, joka nostaa osaamistasoa Suomessa ja lisää koulutuksen tasa-arvoa. Tasa-arvon parantaminen on ollut aina kokoomuksen hampaissa. [Timo Heinonen: Höpö höpö!] Myös korkea-asteesta pidetään huolta. Indeksitarkistukset palaavat, ja rahoitukseen tehdään myös pieni tasokorotus. [Timo Heinosen välihuuto]

Arvoisa puhemies! Hallituspolitiikan päätöksillä eriarvoisuus vähenee ja tuloerot pienenevät. Tämä on aivan keskeistä vasemmistoliitolle. Olisimme toki olleet valmiita tekemään vielä kunnianhimoisempaa veropolitiikkaa, erityisesti osinkojen ja varallisuuden osalta.

Hallitus tekee merkittäviä tulevaisuusinvestointeja raiteisiin ja ilmastokestävämpään Suomeen. [Arto Satosen välihuuto] Hallitus investoi koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Nämä ovat tulevaisuusinvestointeja mutta myös työllisyysinvestointeja.

Arvoisa puhemies! Esitellyn hallitusohjelman myötä Suomi tekee ihmisoikeusperustaista politiikkaa, perusturvaa parannetaan ja aktiivimalli puretaan. Hallitus toteuttaa terveyseroja kaventavan ja palveluketjujen yhteensovittamista parantavan sote-uudistuksen. Hallitus on asettanut ilmastopolitiikan raamit niin, että se on linjassa 1,5 asteen tavoitteen kanssa. Hallitusohjelma pitää Suomen sotilasliittojen ulkopuolella ja varmistaa työehtosopimusten yleissitovuuden. Näillä perusteilla vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa hallitusohjelman hyväksymistä.

13.17 **Anders Adlercreutz r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Panostukset, jotka nyt teemme tulevaisuuden kilpailukyvyn rakentamiseksi, pohjautuvat 75 prosentin työllisyysasteen saavuttamiseen. Työllisyystavoite on kunnianhimoinen, mutta myös täyttä todellisuutta monissa osissa maata jo tänään. Sen saavuttaminen vaatii asennetta ja määrätietoista politiikkaa. Tavoite on yhteinen useimmille eduskuntapuolueille. Toivon, että se ei ole pelkästään hallituspuolueiden vaan myös opposition tavoite. Työllisyystavoitteen saavuttamisen tulisi olla meidän kaikkien yhteinen haaste.

Tavoitteen saavuttamiseksi vaaditaan monia toimenpiteitä:

Lisäämme työvoiman tarjontaa muun muassa työperäistä maahanmuuttoa helpottamalla. Parannamme suomalaisten yritysten mahdollisuuksia työllistää kansainvälisiä osaajia parantamalla ulkomaalaisten opiskelijoiden mahdollisuuksia jäädä työskentelemään Suomeen.

Ilman panostuksia infraan emme saavuta 75 prosentin tavoitetta. Hallitus korottaa sen takia pysyvästi määrärahoja perusväylien parantamiseksi. On kyse suomalaisten turvallisuudesta, on kyse siitä, että luodaan edellytyksiä asua koko maassa, mutta on myös kyse siitä, että pidetään vientiväylät kunnossa.

Toteutamme myös perhevapaauudistuksen, joka lisää työelämän tasa-arvoa, parantaa työnantajien asemaa naisvaltaisilla aloilla ja lisää lasten ja perheiden hyvinvointia. Jo kymmenen vuoden ajan olemme peräänkuuluttaneet perhevapaiden uudistamista. Hallitus ei

kutsu malliaan 6+6+6-malliksi mutta ottaa merkittäviä askeleita siihen suuntaan. Kyse on tasa-arvosta ja toimesta, jolla pidemmällä tähtäimellä lisäämme kilpailukykyämme ja työllisyyttä.

Oppositio on analysoinut hallitusohjelmaa laskemalla sanoja ja sivuja. Niin voi toki tehdä, mutta se ei ole kovin syvällistä eikä älyllisesti kovin rehellistä. Katsokaa pikemminkin sitä, mitä nostamme esille ja pidämme tärkeänä.

Edellisen hallituksen ohjelmassa omistettiin tasa-arvolle yksi lause. Yksi lause, arvoisa puhemies. [Vasemmalta: Oho!] Se ei ole paljon se. Tämä hallitus ei ainoastaan toteuta perhevapaauudistusta vaan antaa tasa-arvoasioille oman ministerisalkun, koska tasa-arvoa on pidettävä esillä. [Ben Zyskowicz: Sekö on syy tähän salkkuun?]

Arvoisa puhemies! Nostaako tämä hallitus tuloveroja? Ei, me laskemme niitä. [Leena Meri: Muita veroja!] Hankaloittaako hallitus pienyrittäjien tilannetta? [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä!] Ei, heidän tilannettaan helpotetaan. Nostaako hallitus omistamisen tai yrittämisen verotusta? Ei, esimerkiksi kiinteistöveroa tarkistetaan.

Ärade talman! Varje fredag under den gångna vintern och förra hösten samlades ungdomar utanför riksdagshuset för att protestera mot klimatförändringen. Den här regeringen tar deras oro på allvar. Vi tar dem på allvar för att vi vill och för att det är vårt ansvar. Men också för att arbetet mot klimatförändring är en stor möjlighet för Finland och för vår industri. [Oikealta: Är det så?] Vi har som mål att göra Finland till världens första koldioxidneutrala välfärdsstat. Det åstadkommer vi genom att vi skär ner våra utsläpp, genom att vi stärker våra kolsänkor och genom att vi genomför en ekologisk återuppbyggnad.

Det här målet stöds av regeringsprogrammet på många nivåer. Vi främjar en fossilfri energiproduktion och gör det möjligt att bygga ut lagringslösningar i både värme- och elnätet. Vi sätter fart på energiomställningen. Arbetet mot klimatförändringen ska ske på ett socialt och regionalt rättvist sätt. Vi satsar på naturskydd och stärker den cirkulära ekonomin och skyddet av Östersjön genom att skapa incitament för att minska på dikningen av torvmarker, och för att styra gödsel till biogasproduktion i stället för att sprida ut den på våra åkrar.

Arvoisa puhemies! RKP:n näkökulmasta hallitusohjelma on kokonaisuutena erittäin hyvä. Olemme käyttäneet neljä oppositiovuottamme hyödyksi. Arvomme näkyvät selkeästi uudessa hallitusohjelmassa. [Oikealta: Ruotsi näkyy!] Monet uudistuksista ovat konkreettisia parannuksia suomalaisten arkeen.

Viime syksynä ruotsalainen eduskuntaryhmä sanoi kesäkokouksessaan, että eduskuntavaaleista tulisi koulutusvaalit. Nyt meillä on hallitusohjelma, josta huokuu hyvin tietoinen ja voimakas panostus varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja tutkimukseen. Suunta on muuttumassa. [Arja Juvonen: Siellä on pakkoruotsi! Ette kysyneet opiskelijoilta!]

Subjektiivinen oikeus päivähoitoon palautetaan, ryhmäkokoja pienennetään ja pilottijakso kaksivuotisesta esikoulusta toteutetaan.

Hallituksella on selkeä tahto panostaa tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. RKP näkee tärkeänä, että yliopistokaupungeissa luodaan strategiset ohjelmat, jotka ohjaavat julkista ja yksityistä innovaatiorahoitusta niin, että seudut voimistuvat ja työllisyysaste nousee.

Ja kuten hallitusohjelmassa lukee, oppisopimuskoulutusta kehitetään, jotta yhä useampi saisi sen kautta ensimmäinen työpaikkansa tai kouluttautuisi uudelleen.

Ärade talman! Regeringspartierna har enats om att starta en socialskyddsreform. Det är en omfattande reform som ska beredas av en parlamentarisk kommitté. I framtiden ska det bli lättare att samordna arbete och social trygghet i livssituationer som snabbt förändras. En viktig markering är att man också vill förbättra företagarnas social- och pensionsskydd.

SFP har efterlyst att Finland borde bli världens barnvänligaste land. Ensamförsörjarnas situation förbättras och flera åtgärder för att minska barnfattigdomen kommer att sättas in. Regeringsprogrammet innehåller också trovärdiga åtgärder som förbättrar äldreomsorgen. Även en äldreombudsman inrättas.

Arvoisa puhemies! ”Suomi on avoin, kansainvälinen maa. Länsimaisena demokratiana Suomi edistää oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksia. Kahden kansalliskielemme, suomen ja ruotsin, myötä Suomi on vahva osa Pohjoismaita. Suomi on rakentava ja aloitteellinen toimija Euroopan unionissa ja kansainvälisissä yhteisöissä.” Kaikki tämä lukee hallitusohjelmassa.

Myös Hornet-kaluston suorituskyky korvataan täysimääräisesti ja Nato-ovi pidetään auki.

Nyt panostetaan oikeusvaltion kehittämiseen, poliiseihin, syyttäjälaitokseen ja tuomioistuimiin. [Juha Mäenpää: Pakkoruotsiin!]

Lähtökohtana on myös se, että Suomi tarjoaa turvapaikanhakijoille toimivan ja oikeudenmukaisen järjestelmän, koska vain silloin järjestelmä tuottaa perusteltuja, oikeita päätöksiä. Turvapaikanhakija saa oikeuden käyttää avustajaa turvapaikkapuhuttelussa. Olennaista on myös perheenyhdistämistä koskevien tulorajojen tarkistaminen. [Oikealta: Tuhon tie!]

Ärade talman! Med tanke på landets tvåspråkighet är regeringsprogrammet bra. Det är viktigt att alla vi finländare ska ha samma förutsättningar att klara oss i detta land. Såsom SFP tidigare efterlyst så kommer nationalspråksstrategin för finskan och svenskan att uppdateras.

Den modell för sote-reformen som den förra regeringen, inklusive samlingspartiet, försökte köra igenom skulle ha ökat trycket på de offentliga utgifterna. Det var en mycket svårt kontrollerbar ekonomisk modell som av många sakkunniga befarades leda till skenande kostnader inom sjukvården. Vi vet också, att den bara inom Nyland hade lett till ett underskott på 250 miljoner euro på årsbasis om den gått igenom.

Nu har vi en modell som går att kontrollera, också ekonomiskt. Den fokuserar på social- och hälsovården. Den möjliggör också att kommunerna har en transparent, egen ekonomi. Bara det gagnar den offentliga ekonomin.

Mutta on selvä, että haasteita on. Suomen kaltainen maa on riippuvainen ympäröivästä maailmasta. Tämä tarkoittaa myös, että hallitus voi joutua muuttamaan suunnitelmiaan vaalikauden aikana. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on vakuuttunut siitä, että jos on tarve, tämä hallitus kykenee reagoimaan ja toimimaan niin, että meidän yhteiset päämäärämme saavutetaan.

Amerikkalaisen tutkijan Peter Sengen tapaan uskon, että voidaksemme kehittää yhteiskuntaamme meidän tulee käydä avointa ja vilkasta keskustelua siitä, mitä koemme olevamme juuri nyt, mitkä ovat meidän arvomme ja mitä haluamme olla viiden tai kymmenen

vuoden päästä. [Juha Mäenpää: Hyvä!] Kun tiedämme, mitä haluamme saavuttaa, voimme suunnitella, miten tavoitteeseen päästään.

Monessa maassa ääriliikkeet nostavat päätään. Isossa osassa Eurooppaa oikeusvaltio on uhattuna. Liian usein politiikan suunnaksi valitaan peruuttaminen etenemisen sijaan, torjuminen hyväksymisen sijaan. Liian usein politiikkaa ohjaa erilaisuuden pelko ja uhkakuvien maalaaminen. Nämä ilmiöt ovat todellisia uhkia, joita meidän tulee ymmärtää ja joita vastaan meidän tulee toimia, askel kerrallaan. [Ville Tavio: Älä pelottele!] Siksi tulevaisuutta pitää rakentaa.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä ja RKP ovat vakuuttuneet, että tämä hallitusohjelma on askel siihen suuntaan, askel oikeaan suuntaan. Siksi ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa hallitusohjelman hyväksymistä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ette kehdannut puhua pakkoruotsista!] — Te kehtasitte!

13.27 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viimeiset pari vuotta olemme eläneet nousukauden aikaa: talous on kehittynyt positiiviseen suuntaan, ja työllisyysluvut ovat parantuneet. Tästä ei kuitenkaan valitettavasti ole asiantuntijoiden mukaan muodostumassa mitään uutta normaalia. Talouskasvu ei näytä viimeisimpien, muun muassa juuri tänään tulleitten Suomen Pankin ennusteiden mukaan yltävän 2 prosenttiin, eikä työllisyyden kasvu ole niin ripeää kuin mitä toivotaan.

Hallitusohjelman oletuksena kuitenkin on viimevuotisen suunnan jatkuminen pitkin vaalikautta. Ohjelma on kokoelma tavoitteita ja toiveita, mutta monesta niistä puuttuvat uskottavat ratkaisut ja hintalappu. Hallitusneuvotteluiden ilmiöpohjainen työskentelytapa näköjään johti siihen, että pilvilinnoja rakentui oikein urakalla. Valitettavasti myös 3 miljardin tulevaisuusinvestointeihin on kirjattu suuri joukko ihan normaaleja menoja: syömävelkaa on turha naamioida investoinneiksi, vaikka se tietenkin paperilla paremmalta näyttää. [Arto Satonen: Näin on!]

Rinteen hallituksen ehdottomasti tärkein, ja valitettavasti samalla heikoin lenkki, on siis kuva talouden tilanteesta. Valtiontalous on hyvin riippuvainen vientiteollisuudestamme, joka taas tuotantorakenteeltaan on tunnetun suhdanneherkkä. Työttömyyden kautta huoltosuhteen entistäkin suurempi heikentyminen vaikuttaa ikääntyvään Suomeen enemmän kuin moneen muuhun maahan. Siksi on niin vaarallista, että etukäteen sitoudutaan suuriin menonlisäyksiin, joiden toivotaan hoituvan ylioptimistisen kasvun ja työllisyyden myötä. Maailmalta puhaltavat tuulet näyttävät, onko hallitus ja sen ohjelma vielä sortuva korttitalo.

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden pitkäjänteistä kehittämistä ei tulisi nyt laiminlyödä, sillä kestävyysvajeen korjaaminen, kuten myös suomalaisten ikärakenne ja suhdannemuutokset, vaativat pitkän tähtäimen kestäviä ratkaisuja. Suunnitelmat valtion omistusten myymisestä osin pysyvien menojen kattamiseksi on lyhytkatseista.

KD:n mielestä hallitusohjelman veropolitiikka rankaisee myös kohtuuttoman paljon työssä käyviä keskituloisia, eikä ohjelma myöskään edistä koko Suomen pitämistä asuttuna. Suunnitellut veronkiristykset tulevat rokottamaan muun muassa autoa työmatkoilla tarvitsevia haja-asutusseutujen ihmisiä. Entä onko uusien ilmasto- ja kiinteistöverojen maksumiehinä se joukko, joka on jäänyt jumiin vanhojen lämmitysratkaisujen kanssa vaikeasti kaupaksi meneviin taloihin? [Vasemmalta: Ei! — Oikealta: Aivan!] Valitettavan paljon siinä joukossa on ikäihmisiä, joiden "vappuviisikymppinen" on nopeasti huvennut kasvaneisiin kiinteistökuluihin.

Arvoisa puhemies! Me kristillisdemokraatit kannamme huolta erityisesti lapsiperheiden tulevaisuudesta. Paljon puhuttu syntyvyyshaaste ja lapsiystävällisen yhteiskunnan rakentaminen näkyvät hallitusohjelmassa kuitenkin valitettavan vähän. Pidämme sinällään hyvänä lapsilisän nostamista monilapsisten perheiden kohdalla sekä yksinhuoltajalisäkorotusta, mutta nämä lisäykset kohdistuvat loppujen lopuksi melko pieneen ryhmään. Entä ne monet muut 1—3 lapsen perheet, joita määrällisesti on kuitenkin kaikkein eniten? Nyt tarvitaan yhteiskunnan läpileikkaavaa lapsiystävällistä politiikkaa.

Vastaavasti hallituksen ehdottama translain muutos, jossa sukupuolen vaihtaminen eriytetään lääketieteellisestä arviosta ja hoidoista henkilön omaan ilmoitukseen ja kokemukseen perustuvaksi, ei myöskään tue lapsen etua. Isyyden ja äitiyden käsitteet halutaan murentaa: lapsen synnyttävä äiti voi siis olla juridinen mies, tai vastaavasti juridinen nainen voi olla lapsen biologinen isä. KD katsoo, ettei pienen vähemmistön subjektiivinen kokemus omasta sukupuolesta ole peruste muuttaa äitiyteen ja isyyteen liittyvää lainsäädäntöä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä!]

Arvoisa puhemies! Hallitus on pidentämässä oppivelvollisuutta toisen asteen koulutukseen. Tavoite sinällään vähentää väliinputoajia on tietysti erittäin kannatettava ja välttämätön. Meillä on liian paljon nuoria, jotka jäävät jo peruskoulun jälkeen ulkopuolelle, mistä me kristillisdemokraatit kannamme isoa huolta. Valitettavasti tämän ratkaisun myötä rahaa ohjautuu eniten niille, joiden opinnot sujuvat kyllä muutenkin. Tarkoituksenmukaisempaa olisi ollut kohdistaa näinkin merkittävästä resurssoinnista suoraan tukitoimiin, erityisopetukseen, kuten myös perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen. Jo nyt monella toisen asteen opiskelijalla on puutteelliset valmiudet opiskeluun peruskoulusta valmistuttua. [Jukka Gustafsson: Juuri näin on tarkoitus tehdä peruskoulun puolella!]

Arvoisa puhemies! On pakko myöntää, että on ollut myös mielenkiintoista nähdä, kuinka niin monet vaalilupaukset ovat reilun kuukauden sisällä vaaleista unohtuneet. [Timo Heinonen: Onko näin?] Mitä sanoo opiskelija, jonka opintorahaa Taloussanomien mukaan vasemmisto lupasi nostaa välittömästi 101 eurolla kuukaudessa, mutta nyt lisäys onkin vain pienen leipäpussin hinnan verran, noin 1,5 euroa kuukaudessa. Eihän uupumaan jää kuin vajaa satanen. Toinen satanen, joka on hallitusneuvotteluissa kutistunut, on tietysti se demareiden kuuluisa "vappusatanen", joka on nopeasti pienentynyt viiteenkymppiin ja saajien määräkin murto-osaan alkuperäisestä. [Jukka Gustafsson: Sitä ei kerralla luvattu toteuttaakaan! — Oikealta: Seli seli!]

Politiikka on mielikuvia, joiden kangastuksiin valitettavan moni uskoo. Rinteen hallitus nostaa työttömyysturvaa 20 eurolla ja väittää sillä korjanneensa eriarvoisuuden. Se on verottomana 16 euroa eli puoli euroa per päivä. Myllypuron leipäjonossa voi olla eri näkemys siitä, korjataanko tällä riittävästi eriarvoisuutta. Sentään vuoden 2011 hallitus, jossa KD oli mukana, korjasi perusturvaa 100 eurolla.

Arvoisa puhemies! KD löytää hallitusohjelmasta toki myös kannatettavia asioita, kuten pienituloisille suunnatut veronkevennykset, ja näyttäisi myös siltä, että kristillisdemokraattien sotu-malliin on perehdytty ja uudistusta viedään niillä askelmerkeillä parlamentaarisesti eteenpäin. Vastaavasti vanhusasiainvaltuutetun viran perustaminen, jota moni KD-aktiivikin on ollut kansalaisaloitteella edistämässä, saa meiltä täyden tuen. Hoitajamitoitus ja kirjaukset koti- ja omaishoidon kehittämisestä ovat myös asioita, joiden toteutumista tarkasti tullaan seuraamaan. Vanhusten huolta ei tule nyt unohtaa, vaan vaalien alla pidettyjen korulauseiden tulee muuttua käytännön teoiksi.

Hienoa on myös huomata, että hallitus haluaa panostaa turvallisuuteen. Poliisien määrän lisäämisen ohella uskottavan puolustuksen turvaaminen jatkossakin edustaa suomalaisten tahtoa. Siksi on hyvä, että Suomen historian vasemmistolaisin hallitus tulee puolustushankinnoissaan toteuttamaan tarvittavat uudistukset ja näkee, että se on myöskin panostamisen arvoista.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee yrittäjyyttä. Työpaikat, joita hallituskin haluaa lisätä, eivät synny tyhjästä. Muun muassa järkevästi kohdennetuilla yritystuilla mahdollistetaan Suomen kannalta keskeisten alojen ja työpaikkojen pysyminen täällä. Vastaavasti järkevällä verotuksella tuetaan yritystoiminnan syntyä ja kasvua.

Hallituksen kunnianhimoinen hiilineutraalisuustavoite voi kääntyä itseään vastaan, jos laiminlyömme omaa puhdasta teollisuuttamme ja samalla tulemme ulkoistaneeksi päästömme enemmän saastuttaviin maihin. Esimerkiksi Ruotsissa uudistuksen toteuttamiselle on annettu 10 vuotta enemmän aikaa. Lisäksi epävarmuus vallitsee päästökauppakompensaation jatkosta. Meidän tulee kehittää omaa tutkimusta ja tuotekehitystä. Teknologisten ratkaisujen avulla voimme parhaalla mahdollisella tavalla olla vastaamassa ilmastonmuutokseen.

Suomi tarvitsee myös omavaraisuutta. Kotimaisen maatalouden jatko tulee turvata, sillä leipä ei todellakaan kasva kaupan hyllyillä. Kotimainen tuotanto ja lähiruoka ovat myös ekoteko ilmastolle. Maatalouden ratkaisut ovat EU-puheenjohtajuuskaudellamme kohtalon kysymyksiä, ja sillä vakavuudella ne on hoidettava. Täytyy vain toivoa, että EU:n rahoituskehystä kasattaessa hallitusohjelman epäselvät kirjaukset EU:n uusille omille varoille eivät tarkoita päänavausta EU:n verotusoikeudelle. Vai miten lause ”omien varojen keräämiseen sopii laaja-alainen kansainvälinen verotus paremmin kuin kansallinen" pitäisi oikein tulkita?

Arvoisa puhemies! Nyt siis tarvitaan kestäviä ja tulevaisuutta rakentavia ratkaisuja. Tuore jääkiekon MM-kulta osoittaa hyvin, että nöyrällä asenteella ja hyvällä yhteistyöllä vaativissakin paikoissa pärjätään. Menestykseen ei ole oikotietä. Tulevaisuutta on rakennettava vastuullisesti, ei pelkkien toiveiden ja epätodennäköisten odotusarvojen varaan.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella esitän seuraavaa epäluottamuslausetta: ”Pääministeri Rinteen hallitusohjelma ei rakennu kestävälle talouspohjalle, vaan se pohjautuu epärealistisille odotuksille talouden ja työllisyyden kehityksestä. Julkisten menojen huonosti kohdennetut pysyvät lisäykset, mittava omaisuuden myynti ja velkaantuminen vaarantavat julkisen talouden tasapainon ja siten mahdollisuuden pitää huolta heikoimmassa asemassa olevien perusturvasta ja palveluista. Hallitusohjelma ei myöskään paranna suomalaisen teollisuuden ja yrittämisen toimintaedellytyksiä eikä lisää Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Tällä perusteella eduskunta toteaa, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta.”

13.38 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Epäilin Suomen jääkiekkomaajoukkueen onnistumismahdollisuuksia, kun se lähti MM-kisojen suoritukseen, mutta se teki uskomattoman suorituksen. Nyt epäilen Suomen hallituksen mahdollisuuksia. Sen ohjelmaan sisäänrakennetut oletukset ja toiveet eivät tule kestämään, toivottavasti olen jälleen väärässä. Pelataan kuitenkin kisat ensin ja annetaan uudelle hallitukselle mahdollisuus.

Kehutaan ensin sen vahvuuksia:

Oli hienoa todeta, että hallitusneuvottelijoina toimineet puolueet kysyivät omilta jäseniltään mielipidettä prosessin aikana ja myös prosessin lopputuloksessa. Näin ollen he osallistivat enemmän ihmisiä mukaan, minkä myötä saivat vahvemman tuen taakseen. [Sari Sarkomaan välihuuto]

Politiikka tarvitsee ihmisten ja päätöksenteon välisten uusien vuorovaikutusmenetelmien etsimistä ja kokeilemista. Politiikka on ihmisiä varten eikä toisin. Tähän liittyen hallitus lupaa uudistaa myös parlamentaarisen komitean työskentelyn. Se vastaa tulevien vaalikausien suurten rakenne- ja muiden uudistusten vaihteluista. Tällainen komiteatyö tukee Liike Nytin toimintatapaa, sillä yhteiskunnallisesti merkittävien asioiden valmisteluun kootaan valtiollisten instituutioiden lisäksi puolueet, asiantuntijat, tutkijat, kunnat, yritykset ja yhteisöt sekä muut kansalaiset.

Arvoisa puhemies! Hallituksella on paljon hyviä linjauksia lasten ja nuorten aseman parantamiseksi ja tieteen ja tutkimuksen lisääntymiseksi. Se on iso syy sille, miksi hallitusta pitää myös tukea. [Jukka Gustafsson: Oikein!] Samoin ilmastonmuutos sai ennen vaaleja paljon julkisuutta, ja nyt on annettu luvatusti suuria lupauksia. Nyt opposition ja kaikkien yhteiskunnallisten toimijoiden on pidettävä huoli siitä, että ne toteutuvat.

Haluan myös kiittää keskustaa siitä, että he pitivät neuvotteluissa yrittäjien puolta. Muuten olisi vasemmiston vuoksi syntynyt yrittäjien kannalta liian huonoa jälkeä.

Sitten niitä epäilyjä:

Jos hallitus aikoo päästä yhteiseen tavoitteeseen, on sen päästävä keskenään yhteisymmärrykseen siitä, mitä se haluaa. Yksi sanoo, että hakkuita ei voida tehdä kaikkiin suunniteltuihin sellutehtaisiin, toinen sanoo, että voi. [Arto Satonen: Kuunnelkaa!] Tästä pitää tulla selkeä viesti, mikä on mahdollista ja mikä ei, jotta yritykset tietävät, mitä on tulossa, kun he suunnittelevat laajennuksia.

Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin on sanonut, että jos turvapaikkahakemus evätään ja kielteisen päätöksen saaneita ei saada Suomesta pois, voi heille tarjota työtä. Miten on mahdollista, että laittomasti maassa oleskeleville tarjotaan töitä? [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Tämä luo kannustimen hakeutua Suomeen käyttämällä turvapaikanhakumekanismia väärin ja vain tekosyynä työpaikan saamiseen. [Oikealta: Juuri näin!]

Pääministeri Rinne sanoi, ettei uusi hallitus leikkaa, ja valtiovarainministeri Lintilä sanoo, että kyllä muuten saattaa leikata. Ruotsalaiset sanovat, että ruotsin kieli tulee pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa. Keskustan kansanedustaja Markus Lohi sanoo, että se on ehkä huono juttu, pitää uudelleen harkita. [Naurua oikealta — Jukka Gustafsson: Se on elämää!] Hoitajamitoituksesta sanottiin, että se tullaan panemaan toimeen. Nyt ei ole varmuutta, koska se pannaan toimeen ja millä tavalla se pannaan toimeen. [Paavo Arhinmäki: Lainsäädännöllä!] Vappusatanen muuttui viisikymppiseksi.

Arvoisa puhemies! Yhteisen suunnan lisäksi hallitus tarvitsee pienen esimerkin ansaintalogiikasta. Minulla oli 90-luvulla kaveri, joka teki keittiöremontin ja rahoitti sen myymällä Koneen osakkeita. Siitä tuli maailman kallein keittiö. Ja niin voi tulla myös niistä kalusteista, joita ollaan hankkimassa suurlähetystöihin valtionyhtiöiden omistuksia myymällä. Valtionyhtiöiden myynti on hyväksyttävää, jos se on tuottavaa. Esimerkiksi 2 miljardin edestä omistusta Nesteessä tuottaa joka vuosi 150 euroa osinkoa. Onhan se hullua laittaa omistuksessa kiinni oleva raha sellaiseen, joka ei tuota.

Hallitusohjelman talouslinja on kunnianhimoinen ja toiveikas. Työllisyystavoite on epärealistinen ilman merkittävää talouskasvua ja työllisyyttä parantavia uudistuksia. Suhdan-

teet vaikuttavat enemmän kuin toimenpiteet, ja ne eivät näytä hyviltä. Hallituksen kahden prosentin vuotuinen talouskasvu on kaukana todellisuudesta. Ja esimerkiksi OP-ryhmä ennustaa vain 0,8 prosentin kasvua ensi vuodeksi. Kun tähän lisätään vielä sopimukseton brexit, menee se pahimmillaan lähelle nollaa. Työllisyysasteen nousu riippuu toimistamme, emmekä voi sälyttää vaikeuksia ulkomaailman syyksi. Meillä on moraalinen velvollisuus ja vastuu hoitaa meidän vanhenevaa väestöä, joka on ollut mukana rakentamassa tätä maata. Sitä varten tarvitsemme entistä enemmän ihmisiä töihin.

Arvoisa puhemies! Liike Nyt -eduskuntaryhmä esittää tärkeän huomion: Edellinen hallitus on korostanut saaneensa talouden tasapainoon, kun se oli 800 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Todellisuus ei ole ihan näin, sillä valtio myi 1,7 miljardilla omaisuutta Valtion kehitysyhtiö Vakeen [Vasemmalta: Ohhoh!] sekä Nesteen ja muiden osakkeita siten, että tulos parani 2,2 miljardia. Eli normaalina vuotena alijäämä olisi ollut miljardin luokkaa. Tämä uuden hallituksen pitää huomioida.

En voi ymmärtää, miksi valtio ei tee konsernin tilinpäätöstä. Silloin toiminta olisi läpinäkyvämpää. Niinhän kaikki kaupungit ja kunnat ovat tehneet ja tekevät. Esimerkiksi Helsingin konsernitilinpäätös näyttää lähes 600 miljoonaa voittoa. Konsernitilinpäätöksen myötä kansanedustajille mutta myös veronmaksajille syntyy selkeämpi ja avoimempi kokonaiskuva valtion taloudellisesta ja todellisesta tilasta sekä sen kehityksestä. Hallitusohjelmasta ei löydy kertaakaan sanaa ”tase”. Liike Nyt -eduskuntaryhmän mielestä tällä hallituskaudella on tehtävä konsernilaskentaa ja laadittava konsernitilinpäätös valtion tilasta kattavamman kokonaiskuvan muodostamiseksi.

Lopuksi pari kehotusta:

1) Tunnin juna on lanseerattu uutena, mutta vanha hallitus aloitti jo sen valmistelun. Ei ole kovin tyylikästä viedä kunniaa toisilta.

2) Maakuntamalli on siitä ihmeellinen malli, että melkein kaikki puolueet ovat sitä jossain vaiheessa kannattaneet ja jossain vaiheessa vastustaneet. [Paavo Arhinmäki: Paitsi keskusta ja vasemmistoliitto!] — Melkein kaikki, minä sanoin. — Oikea ratkaisu on panna se nyt parlamentaariseen valmisteluun. [Ben Zyskowicz: Ei sitä panna! — Sari Sarkomaa: Ei mene parlamentaariseen!]

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on hyvin kunnianhimoinen. Paljon hyviä lupauksia, nyt odotamme niiden toteutumista. Suomi on hieno maa. Meidän velvollisuutemme on jättää myös tuleville sukupolville yhtä hieno kotimaa. [Sari Sarkomaan välihuuto] Sen teemme yhdessä. Liike Nyt uskoo, että ratkaisujen löytäminen edellyttää, että tulemme toisiamme vastaan. Sen eteen meidän kaikkien on löydettävä yhteinen tie.

Arvoisa puhemies! Liike Nytin eduskuntaryhmä tukee hallitusta ja hallitusohjelmaa. Niille molemmille on annettava mahdollisuus. [Ben Zyskowicz: Yksimielisesti! — Antti Rinne: Kiitoksia!]

Puheenjohtaja Matti Vanhanen: Ryhmäpuheenvuorot on pidetty. Myönnän nyt pääministerille mahdollisuuden puheenvuoroon. Sen jälkeen siirrytään vastauspuheenvuoroilla käytävään debattiin, jossa ryhmäpuheenvuoron pitäneet voivat käyttää 2 minuutin puheenvuorot, muut tiivistävät asiansa 1 minuutin puheenvuoroiksi. Tämän debatin aikana myös ministereille harkitusti voidaan myöntää 3 minuutin puheenvuoroja. Debattiin käytetään kaikkiaan 1,5 tuntia. — Pääministeri.

13.48 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Kiitoksia tärkeistä puheenvuoroista. Hallitus ja pääministeri kuuntelivat kovin tarkkaan erityisesti oppositiolta tullutta kritiikkiä ja näkemyksiä. Aika laidasta laitaan nuo kritiikin säilät heiluivat tuossa keskustelussa, ja välillä tuntui, että vain heinäsirkat puuttuvat, ja välillä taas tuntui, että se on rakentavaa, asiallista kritiikkiä, joka haluaa keskittyä asioitten rakentamiseen oikealla tavalla.

Haluan todeta tähän, että ruuan hinta ei todellakaan nouse hallituksen päätöksillä.

Haluan todeta, että tämä hallitus on selkeästi enemmistöhallitus. Vaaleissa 1,7 miljoonaa ihmistä äänesti näitä puolueita, jotka nyt muodostavat hallituksen, ja eduskunnassa on 117 kansanedustajaa, jotka tukevat tämän hallituksen muodostamista ja ohjelmaa. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että tällä hallituksella on vahva parlamentaarinen tuki eduskunnassa. Olen todella tyytyväinen siitä, että tämä työskentely, joka tehtiin Säätytalolla kolmen ja puolen viikon aikana, nosti sellaista yhteistä ymmärrystä eri tilannekuvista, jonka pohjalta sitten voitiin rakentaa semmoinen hallitusohjelma, jossa viisi aika erilaista puoluetta kykenee yhteistoimintaan, uskon, että hyvinkin vahvalla yhteisellä arvopohjalla tietyistä lähtökohdista jokaisella puolueella. Me emme ole yhtä puoluetta, me olemme viisi erilaista puoluetta, jotka yhdessä toimien pyrkivät viemään asioita eteenpäin.

Totean vielä, että koulutukseen tämä hallitus tulee laittamaan vaalikauden aikana pysyviä menoja vajaa miljardi euroa. Siis tämän vaalikauden aikana pysyviä menoja lisätään miljardilla eurolla, vähän vajaalla, ja yhteensä menoja lisätään tulevan vaalikauden aikana reilu 2 miljardia euroa koulutukseen. Nämä ovat niitä lukuja, jotka löytyvät suoraan tuolta hallitusohjelmasta. [Ben Zyskowicz: Älkää hämmentäkö!]

Sitten haluaisin todeta sen, että ansiotuloverotus kevenee pieni- ja keskituloisilta ihmisiltä hallitusohjelman mukaisesti — siis kevenee pieni- ja keskituloisilta ihmisiltä. Se tarkoittaa sitä, että pienituloisten ja keskituloisten eläkeläisten, palkansaajien ja yrittäjien verotus tulee keventymään.

Haluan todeta, että tämän hallituksen veropolitiikka on tuloeroja kaventavaa. Se tarkoittaa sitä, että kolme ylintä tulodesiiliä maksavat pikkusen lisää veroja ja siitä alaspäin seitsemän tulodesiiliä maksavat vähemmän veroja, [Arto Satonen: Onko polttoainevero huomioitu?] mutta myöskin ottaen huomioon perusturvaan liittyvät korotukset se tarkoittaa käytännössä sitä, että tämä parantaa pienituloisten ja keskituloisten suomalaisten asemaa merkittävästi. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei paranna, ei pidä paikkaansa!]

Sitten haluan todeta, kun edustaja Orpo nosti esille tämän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kokonaisuuden, että tämä on käyty tasavallan presidentin kanssa läpi ennen kuin tätä kokonaisuutta hyväksyttiin, ja tasavallan presidentti pitää tätä linjakkaana ja hyvänä, Suomen linjan mukaisena paperina. [Paavo Arhinmäki: Mutta kokoomushan on aina kritisoinut tasavallan presidenttiä!]

Sitten haluan vielä todeta omaan puheenvuorooni yhteenvetona, että hallituksen talouspolitiikka perustuu siis sille, että työllisyysaste saadaan nousemaan 75:een. Se tarkoittaa sitä, että julkisen talouden tasapainosta on 1,9 miljardia euroa vuonna 2023 kiinni siitä, onnistuuko tämä hallituksen tavoite. Se tarkoittaa sitä, että plus 60 000 työpaikkaa, uutta työllistä pitää saada lisää. [Oikealta: Mitä ne ovat?] Hallituksella on selkeät kirjaukset siitä, millä tavalla tähän tavoitteeseen lähdetään kulkemaan. Meillä ei, kuten ei edelliselläkään hallituksella, ole yksittäisiä keinoja tällä hetkellä. [Välihuutoja oikealta] Me haluamme käydä läpi nämä keinot sillä tavalla, että mikään keino ei ole poissuljettu näissä vaihtoehdoissa. Mikään keino ei ole poissuljettu, kaikki käydään läpi, haetaan se plus 60 000 työpaikkaa. Mielellään vähän enemmänkin, koska meidän hyvinvointivaltiomme tulevaisuus

riippuu siitä, miten saadaan työllisyysastetta kehittymään. Ikärakenne on sellainen, että kestävyysvajetta voidaan torjua vain ja ainoastaan sillä, että työllisyysaste lähtee nousemaan.

Sen lisäksi pysyviä menoja rahoitetaan verotusta muuttamalla. Tämä verotuksen kokonaisuus on noin 130 miljoonaa euroa lisää veroja, jotka tulevat haittaveroista, tupakasta, alkoholista, virvoitusjuomista, joiden kiristyvä verotus kompensoidaan pieni- ja keskituloisille keventämällä verotusta 200 miljoonaa euroa — 200 miljoonaa euroa.

Tämän hallituksen lähtökohta on se, että pysyviä menoja ei lisätä ilman, että on tietoja pysyvistä tuloista, eikä rakenneta tuulentupaa sillä tavalla, että työllisyysastepäätökset perustuvat joihinkin epämääräisiin oletuksiin, vaan niiden pitää olla valtiovarainministeriön laskelmien pohjalta varmistettuja lukuja, jotta niitä voidaan ottaa huomioon. — Arvoisa puhemies, kiitos puheenvuorosta.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt avataan mahdollisuus vastauspuheenvuoroilla käytävään debattiin.

13.53 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinteen hallituksen tärkein ja olennaisin päätös on se, että Suomi viedään nyt vuosien jälkeen leikkauslinjalta uudistus- ja kehittämislinjalle. Arvoisa puhemies, arvoisa oppositio, nyt koulutuksesta ei leikata, niin kuin kokoomuksen johdolla tehtiin. Nyt koulutukseen ja osaamiseen satsataan ja panostetaan.

Arvoisa puhemies! Ikäihmiset ovat tämän maan voimavara. He ovat rakentaneet tämän Suomen meille. Meidän velvollisuutemme on pitää heistä huoli, ja sen takia, arvoisa oppositio, vanhusten hoiva ei ole tälle hallitukselle säästökohde, niin kuin se oli valtiovarainministeri Orpolle. [Petteri Orpo: Ei ollut!] Tälle hallitukselle vanhusten hoiva on voimavara. Me laitamme sen kuntoon, puutumme epäkohtiin ja vihdoin satsaamme myös kotihoitoon ja hoitajamitoitus kirjataan lakiin. [Sari Sarkomaa: Kotihoito oli kärkihanke viime kaudella!]

Arvoisa puhemies! Nyt tässä keskustelussa oppositio toisaalta kritisoi, että nämä koulutuspanostukset ovat riittämättömiä tai panostukset vanhusten hoivaan ovat riittämättömiä [Ben Zyskowicz: Lupauksiin nähden!] tai ne tulevat liian myöhään. Toisaalta sitten kritisoidaan, että hallitus käyttää nyt liikaa resursseja hyvinvointiyhteiskuntaan. [Leena Meri: Ei kukaan nyt tollaista!] — Arvoisa oppositio, kumpi se nyt on? Käyttääkö hallitus nyt koulutukseen liian vähän rahaa — siis jolla paikataan niitä kokoomuksen johdolla tehtyjä leikkauksia — vai liikaa? [Ben Zyskowicz: Lupauksiin nähden kyllä, lupauksiin nähden käytetään!] Se, mistä oppositio ja kokoomus eivät puhu, on se, että kun tämä hallitus panostaa pohjoismaisen hyvinvointivaltion, -yhteiskunnan perustoimintoihin, niin oppositiokokoomus olisi käyttänyt miljardi euroa hyvätuloisia suosivalla tavalla tuloveronkevennyksiin, ja tässä on arvoero, tässä on arvovalinta.

Pääministeri Rinteen hallitus panostaa, vahvistaa hyvinvointiyhteiskuntaa, panostaa koulutukseen, palauttaa subjektiivisen päivähoito-oikeuden ja puuttuu vanhusten hoivan epäkohtiin. Suomi viedään nyt leikkauslinjalta uudistus- ja kehittämislinjalle, ja olisi hyvä tietää, tukeeko kokoomus näitä panostuksia osaamiseen, koulutukseen ja hoivaan, ja jos tukee, kannatatteko te silloin, että näihin myös resursoidaan rahaa.

13.56 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme jo näin lyhyessä hallitustaipaleessa huomanneet, että vallassa oleva sosiaalidemokraatti ei luovu tippaakaan omista etuuksistaan, vaan päinvastoin omat etuudet, oma palkka vain nousee niin kuin nousi pääministeri Rinteen palkka. Sen sijaan käsi käy kyllä ahkerasti duunarin taskussa. [Maria Guzenina: Hallitusohjelma!] Ja sosiaalidemokraatti pyrkii näyttäytymään suurena hyväntekijänä jakaessaan muiden rahoja, keskiluokkaisen työtä tekevän rahoja. [Pia Viitanen: Antaakseen heille veronkorotuksia!]

Vasemmistoliiton ilo hallitukseen lähdöstä hieman huvitti, sillä vasemmistoliiton takinkääntö oli kyllä salamannopea, sitä eivät välttämättä ihan kaikki edes huomanneet. [Paavo Arhinmäki: Missä asiassa?] Nimittäin nyt ollaan hymyssä suin myymässä valtion omaisuutta, kun vain päästiin ministeriauton takapenkille. Uskomatonta.

Keskusta puhui tässä hyvin ylevästi koko Suomen tasapuolisesta kohtelusta, ja samanaikaisesti nostetaan bensan hintaa, bensaveroja. [Pia Viitanen: Perussuomalaiset viime kaudella!] Kuulkaa, kaikki eivät voi asua keskustassa. Osa ihmisistä joutuu kulkemaan ja käyttämään autoa. [Pia Viitanen: Viime kaudellako ei?]

Vihreiden ryhmäpuheessa ihmetytti jälleen tämä, että moderni feministi käyttää jatkuvasti naiskorttia. Naiskorttia pelataan lähes joka argumentissa joka käänteessä. Uhriudutaan vedoten siihen, että minä olen nainen ja että nainen olisi heikommassa asemassa. Millä logiikalla suomalainen naiskansanedustaja tai suomalainen naisministeri on heikommassa asemassa? [Satu Hassi: Missä kohtaa niin sanottiin?] Millä logiikalla täysin naisvaltainen hallitus on nyt sitten se tasa-arvoinen hallitus? Kysynpähän vaan.

13.58 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuten puheenvuorossani totesin, niin onhan tässä hallitusohjelmassa ihan valtavasti hyvää. Paljon kannatettavia tavoitteita ja erinomaisia asioita.

On kaksi ongelmaa. Ensimmäinen on se, että siellä on kaikki mahdolliset hyvät ja kaikkia ei pystytä millään toteuttamaan. Eivät riitä rahat, eikä riitä hallituksen energia, vaikka olisi millainen joukko avustavaa henkilökuntaa. Tästä puuttuu siis strateginen ote. Kun kaikki on rakennettu sille toiveelle, että 2023 meillä on 100 000 työllistä enemmän kuin tänään, ja on perustettu sille ajatukselle, että talouskasvussa se niin sanottu normaali — olisikin normaali — on 2 prosentin luokkaa, ja tänään me olemme kuulleet, mitä Suomen Pankki ennustaa, että talouskasvu hiipuu, hiipuu hyvin huolestuttavalla tavalla tällä hetkellä, niin tämä ei ole yksinkertaisesti mahdollista.

Nämä edustaja Lindtmaninkin täällä mainitsemat hyvät asiat on rakennettu hiekalle, ja tästä me olemme huolissamme. [Antti Lindtman: Oletteko samaa vai eri mieltä?] Ja kun tämä kaikki on ollut tiedossa. Ekonomistit ovat kauhuissaan ja ovat varoitelleet, että ei talouspolitiikkaa voi [Pia Viitasen välihuuto] tällä tavalla rakentaa. Näin tekee hallitus, joka itse kirjoittaa, että päätösten pitää perustua tutkittuun tietoon, niin miksi ette välitä ekonomistien ja talousasiantuntijoiden puheista?

Tosiasia on se, että todelliset hallitusneuvottelut tullaan ilmeisesti käymään elokuussa 2020, koska pysyvät menot tehdään vasta, kun on pysyvät tulot, niin sanoi pääministeri Rinne juuri äsken. Eli jos ei ole työllisyystoimia, ei ole 1,2 miljardin lisämenojakaan käytössä. Näin minä tämän uskon ja kuuntelin. Onko tämä näin? [Timo Heinonen: Lintilä nyökyttää!]

Toinen kysymys on: kun te, valtiovarainministeri Lintilä, kerroitte Helsingin Sanomien haastattelussa, että 3 miljardin tulevaisuusinvestoinnit, jotka siis tosiasiassa ovat pysyviä

menoja, leikataan pois kolmen vuoden jälkeen, niin onko todella näin? Se on tietenkin [Puhemies koputtaa] vastuullista taloudenpitoa, mutta se kuvaa sen bluffin, joka tässä on. Te jätätte sen vastuun seuraavalle hallitukselle.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Kurvinen, 2 minuuttia.

14.00 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin pitää sanoa edustaja Taviolle, että välillä kun kuuntelen teidän puheitanne, niin oletteko te lukenut tätä hallitusohjelmaa ollenkaan. En oikein tunnista teidän puheistanne tätä hallitusohjelmaa. Tulkaa hakemaan täältä, jos haluatte.

Käydään nyt pari kokonaisuutta läpi näistä oppositioryhmien puheenvuoroista:

Ensinnäkin talouden osalta uusi hallitus on sitoutunut siihen, että vaalikauden lopussa julkinen talous kokonaisuudessaan on tasapainossa, ja siitä pidetään kiinni. Siitä pidetään kiinni kaikin keinoin, ja sen pohja on meidän mielestämme se, että meidän on saatava työllisyys nousemaan. Kukaan ei uskonut viime vaalikauden alussa — paitsi tietysti ehkä me keskustalaiset, mutta juuri kukaan muu ei uskonut — että voidaan nostaa 72:een työllisyysaste, ja nyt samalla tavalla ilmeisesti ei siellä oikealla uskota, että voidaan nostaa 75 prosenttiin työllisyys. [Välihuutoja] Se on välttämätöntä, ja on välttämätöntä jatkaa siitä eteenpäin. Mukaan otetaan myös ammattiyhdistysliike, työmarkkinaosapuolet, [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei se toivomalla nouse!] ja mielestäni tämä on myös myönteinen haaste ay-liikkeelle ja myös työnantajille, että nyt pitää yhdessä löytää niin kovia kuin pehmeitä keinoja siihen, että saadaan suomalaiset paremmin työn syrjään kiinni.

Täällä on kuultu melkoista veropopulismia tänään. Se tuntuu aika villiltä, kun on lukenut kokoomuksen ja KD:n vero-ohjelmia esimerkiksi. Ne ovat täynnä välillisten verojen, kulutusverojen, valmisteverojen kiristyksiä, joita vaaleissa olette esittäneet työtä tekeville suomalaisille.

Sitten muutama sana maahanmuuttopolitiikasta. Tahdon oikaista sen väitteen, että jollakin tavalla hallitus olisi tekemässä täyskäännöstä maahanmuuttopolitiikassa. Näin ei ole. Me jatkamme yleiseurooppalaisella yhteispohjoismaisella linjalla, ja jo nyt nähdään turvapaikanhakutilastoista, että Suomi ei ole erityisen vetovoimainen kohde turvapaikanhaulle. Palautussopimuksia viedään eteenpäin, palautukset toimeenpannaan. Me tarvitsemme työperäistä maahanmuuttoa. Töihin päässyt maahanmuuttaja on kotoutunut maahanmuuttaja, näin minä väitän. Ja hyvät perussuomalaiset, te ette viime vaalikaudella edes yrittäneet saada teknistä valvontaa [Puhemies koputtaa] turvapaikanhakijoille tarvittaessa. Me saimme sen läpi. [Välihuutoja]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Kari, Emma, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

14.02 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition tehtävä on kritisoida ja vaatia hallitukselta parempaa. Olen itse ollut tässä salissa neljä vuotta kritisoimassa luonnonsuojeluun kohdistuneita leikkauksia, kunnianhimotonta ilmastopolitiikkaa, ihmisoikeuksien heikennystä. Mutta nyt täytyy kyllä sanoa, että tästä opposition kritiikin kärjestä on hieman vaikea saada kiinni, kun lähes jokaisessa ryhmäpuheessa sanotaan, että nyt käytetään aivan liian paljon rahaa, aivan liian paljon rahaa, ja samaan aikaan syytetään

hallituspuolueita siitä, että ei käytetä tarpeeksi paljon rahaa, että pitäisi käyttää vielä enemmän rahaa, niin hiukkasen tämä tuntuu nyt olevan hakusessa.

Itse ajattelen, että meillä on nyt hallitusohjelma, jossa ilmastonmuutos otetaan vihdoin tosissaan. Luontoa suojellaan, koulutukseen panostetaan, nuorten syrjäytymiseen puututaan, köyhyyttä lähdetään vähentämään. Eikö tämä ole asia, josta meidän kaikkien pitäisi olla iloisia? Iloisia siitä, että meillä on mahdollisuus tehdä tällaista politiikkaa, ja ylpeitä siitä, että Suomessa tällä hetkellä ongelmiin puututaan tällä tavalla. Samaan aikaan tätä hallitusohjelmaa ovat kiittäneet lapsijärjestöt, perhejärjestöt, opettajat, luonnonsuojelijat ja ihmisoikeustoimijat. Nämä tahot toteavat, että nyt tuntuu, että suunta on muuttunut, nyt tuntuu, että tässä maassa on toivoa. Eikö näitä ihmisiä pitäisi nyt kuunnella?

Samaan aikaan ehkä toteaisin myös perussuomalaisille, että kannattaa tutustua Suomen tasa-arvolainsäädäntöön ja siihen henkeen, joka siellä on, ja samaan aikaan noudattaa sitä arvokasta ja kunnioittavaa käytöstä, jota kansanedustajilta edellytetään myös sosiaalisen median puolella.

14.04 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelin perussuomalaisten ryhmäjohtaja Tavion puhetta, niin mietin sitä, että elääkö hän jonkinlaisessa rinnakkaistodellisuudessa. [Naurua perussuomalaisten ryhmästä] Puheella ei ollut mitään tekemistä hallitusohjelman kanssa, faktojen ei annettu ainakaan häiritä puheita. Tuli lähinnä mieleen Irakin vanha tiedotusministeri ”Koominen Ali”, joka selitti, että kaikki on hallussa, kun taustalla näkyi panssareiden vyöryminen Bagdadiin.

Arvoisa puhemies! Kun perussuomalaiset syyttävät takinkäännöstä, se on vähän sama kuin että kokoomus kritisoi lobbareiden käyttöä — yhtä absurdia.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan edustaja Harkimo minusta käytti rakentavan puheenvuoron. Jokaisessa hallituksessa on sekä hyviä että huonoja päätöksiä, ja itsekin olen huolestunut tästä kansallisomaisuuden myynnistä. Vasemmistoliitto suhtautuu ideologisesti epäillen kansallisomaisuuden myyntiin eikä näe sitä myöskään talouspoliittisesti järkevänä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Mutta teitte sen kuitenkin!] Tuottavaa omaisuutta ei kannattaisi myydä investointeihin, vaan vähänkin pidemmällä tähtäimellä olisi kannattavampaa tehdä tuottavat investoinnit lainalla. Kun hallitusohjelmassa on nyt kuitenkin sitouduttu valtion omaisuuden myymiseen, pitää huolehtia siitä, etteivät Caruna-kauppojen kaltaiset virheet enää toistu. Ja tässä varmaan kannattaa vasemmistoliittoa huomattavasti tarkemmalla korvalla kuunnella kuin aikaisemmin. [Välihuutoja oikealta]

Mutta arvoista rouva puhemies, lauantaina Bosniaa vastaan Teemu Pukki teki kaksi maalia. Tästä innostuneena edustaja Orpo teki hattutempun: yhtä aikaa kritisoi, että panostukset ovat liian vähäisiä, toisaalta kritisoi veronkorotuksia, ja lisäksi oli huolestunut velanotosta. Ehkä hän halusi lähettää tällä viestin Teemu Pukille Liechtensteiniin, kun tänään Suomi pelaa, että ”minä tein hattutempun, tee sinäkin perässä”. Minä kannatan Teemu Pukin hattutemppua, mutta tämä edustaja Orpon hattutemppu on täysin vastuutonta populismia. [Puhemies koputtaa — Petteri Orpo: Ymmärsit jälleen kerran täysin väärin!]

14.06 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Muistamme kaikki ne pitkät neljä vuotta, jolloin mekin toistuvasti tässä salissa kysyimme hallitukselta, koska se vanhempainvapaauudistus tulee. Sitä odotettiin, koska siitä ei ollut kirjausta hallitusohjelmassa, vaikka käsittääkseni esimerkiksi kokoomus, ehkä jotkut kokoomuksesta, sitä olisi halunnut. [Petteri Orpo: Kaikki!] No, nytten teillä on hyvä paikka yhteistyössä tätä viedä eteen-

päin, koska tämä hallitus aikoo viedä perhevapaauudistuksen läpi, perheitä kuunnellen, erilaiset perheet huomioiden. Sillä parannetaan meidän kilpailukykyä ja parannetaan työllisyysastetta, parannetaan lasten ja perheiden hyvinvointia. Kysyisinkin ministeriltä: miten tämän kanssa nyt lähdetään liikkeelle, miten nämä eri perhetilanteet otetaan huomioon, ja onko teillä nyt jo ajatusta siitä konkretiasta, joka tähän liittyy?

Tässä on puhuttu ilmastonmuutoksesta, ja tämä hallitusohjelma vie meidät tässä suhteessa oikealle polulle. Tässä on myöskin oltu huolissaan teollisuuden kilpailukyvystä, ja voin sanoa, että älkää olko huolissanne, [Perussuomalaisten ryhmästä: Kyllä ollaan!] koska tässä ollaan pudottamassa II veroluokan sähkövero teollisuudessa EU:n sallimaan minimiin. Se on äärimmäisen hyvä asia: se luo kilpailuneutraliteettia, se houkuttelee tänne ulkomaalaisia datakeskuksia. Mahdollistamme datakeskusten etabloinnin, esimerkiksi niiden kytkemisen kaukolämpöverkkoon, mahdollistamme sähkön varastointiratkaisujen yleistymisen, lämmön varastointiratkaisujen yleistymisen. Nämä ovat kaikki hyviä asioita, joita tämä hallitus aikoo saada läpi, ja ne ovat kaikki suomalaisen teollisuuden eduksi.

Ymmärrän, että perussuomalaiset ovat pettyneitä. Me muistamme hyvin, miten he iloitsivat silloin 2016 riihessä, kun olivat saamassa läpi veron juppiskoottereille ja huvikuunareille, moottoripyörille ja veneille. Sitä ei valitettavasti nyt tule. Eikä myöskään yritetä huijata kansalaisia väittämällä, että EU:n jäsenmaksuja voidaan yksipuolisesti pudottaa. Ei myöskään huijata kansalaisia väittämällä, että turvapaikanhakijoita ei tarvitse ottaa vastaan, eikä myöskään huijata kansalaisia väittämällä, että Ahvenanmaalta voidaan viedä 100 miljoonaa euroa vain siksi, [Puhemies koputtaa] että Hyvinkääkin on velkainen, niin kuin edustaja Meri taannoin sanoi.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Essayah, 2 minuuttia.

14.09 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit haluavat jatkaa asiakeskeisellä oppositiopolitiikalla, ja siksi haluankin aluksi todeta, että hallitusohjelmassa on paljon hyviä ja kannatettavia tavoitteita. Se ongelma tässä oikeastaan on, että tämä talouden pohja, millä näitä tavoitteita lähdetään hakemaan, ja myöskin ne keinot ovat hakusessa ja osittain myöskin talouden kohdalta hyvin epärealistisella pohjalla. Kyse ei ole myöskään siitä, käytetäänkö paljon vai vähän rahaa, vaan siitä, mihin käytetään rahaa, ja hyvä esimerkki tästä on tämä koulutuspoliittinen ratkaisu elikkä se, että hallitus on halunnut lähteä tätä oppivelvollisuusiän kautta viemään eteenpäin. Sinällänsä on tärkeää pitää huolta siitä, että meille ei synny lisää koulupudokkaita ja nykyisistäkin koulupudokkaista saataisiin parempi ote, mutta se tapa, että kategorisesti lähdetään kaikille nostamaan oppivelvollisuusikää, on äärimmäisen kallis ratkaisu ja kohdentaa sen rahan nimenomaan niille, joilla ne opinnot sujuvat jo muutenkin varsin hyvin. Eli tämä on oikein hyvä esimerkki siitä, että hallitus sinällänsä pyrkii varmaan ihan oikeisiin tavoitteisiin, käyttää vääriä keinoja ja kohdentaa väärin rahoitusta: kohdentaa rahoitusta sinne, minne sitä ei tarvittaisi, eli niihin perheisiin, niihin oppilaisiin, joitten kohdalla nämä asiat eivät ole ongelmallisia.

Sitten kun katsotaan sitä verotuspohjaa, millä hallitus lähtee näitä rahoja keräämään, niin kyllä tässä väistämättä käy ilmi se, että eniten joutuvat maksumiehiksi keskituloiset, työssä käyvät, autoilevat henkilöt, ja erityisen ongelmallista tämä on haja-asutusalueilla asuville ihmisille, joilla ei ole valittavanaan joukkoliikenteen mahdollisuuksia. Tämä tuntuu kyllä kummalliselta — kun ottaa huomioon, että keskusta on tässä hallituksessa — että

tällä tavalla ollaan rokottamassa sitten nimenomaan näitä haja-asutusseutujen ihmisten työssäkäyntimahdollisuuksia. [Eduskunnasta: Indeksikorotus!] Ja sitten kun ottaa huomioon sen, että kiinteistöverotukseen on tulossa suuri muutos, joka tulee myöskin nostamaan kiinteistöjen verotusarvoja, tulee nostamaan maksettavien verojen määrää, niin jollakin tavalla tuntuu, että tässä erityinen vihamielisyys [Puhemies koputtaa] on nimenomaan haja-asutusseutujen asukkaita kohtaan. Tämä ryhmä tulee eniten maksamaan [Puhemies koputtaa] verotuksellisesti näistä ratkaisuista. [Ben Zyskowicz: Ei uskoisi keskustasta!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Edustaja Harkimo, 2 minuuttia.

14.11 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaisin siihen kaikkein tärkeimpään hallituksen onnistumiseen, että jos työttömyyttä saadaan nostettua parilla prosentilla, niin 2 miljardia tulee lisää rahaa. Se on yksi tärkeimpiä asioita hallituksessa. Jos ajatellaan, mitkä ovat mahdollisuudet siihen, niin ne ovat paremmat kuin viime hallituskaudella, koska ammattiyhdistysliike kamppasi viime hallitusta niin paljon kuin pystyi, ja nyt kun ammattiyhdistysliike on rahoittanut vasemmistoa ja sosiaalidemokraatteja, luulisi niiden tulevan poteroistaan ja uusiutuvan ainakin vähän tällä hallituskaudella. EK on esittänyt, että työttömyysturvaa asteittain pienennettäisiin. Se on hyvä malli, se on Tanskan malli, mutta meidän pitää muistaa se, että Tanskassa on virkamiehiä yksi 12:ta työtöntä kohti ja Suomessa kymmenen kertaa vähemmän, että jos tämmöistä mallia lähdetään rakentamaan, niin virkamiehiä pitää lisätä.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro, ministeri Lintilä, 3 minuuttia. Paikalta voi vastata.

14.12 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä edustaja Orpon kanssa siitä, että työllisyysasteen pitäisi olla 80. Siellä pitää olla Suomen tavoite, ja siihen on verrattain yksinkertainen syy: meidän huoltosuhde. Ainoastaan työllisyyden kautta me pystymme julkista taloutta vahvistamaan. Tämän on selkeästi oltava se koko Suomen tavoite. Tämä hallitus asetti tavoitteekseen 75 prosenttia, joka on erittäin haasteellinen, niin kuin oli edellisenkin hallituksen tavoite. Kaikki tiedämme sen, että toimintaympäristö on haasteellinen, ja toivon hartaasti, että ulkopuolelta ei tule enää lisäpaineita siihen.

Kysyitte myös tuosta 3 miljardin investointirahasta. Kyse on kertaluonteisista, määräaikaisista investoinneista. Niitä ei leikata, vaan ne loppuvat vuonna 2022. Siellä on muutamia poikkeuksia, mutta pääsääntöisesti ne loppuvat vuonna 2022. Ne eivät ole jatkuvia.

Täällä on aika paljon käyty myös verotuksesta keskustelua. Täysin selvä se on: ei kukaan haluaisi verotuksen korotuksia. Me pyrimme laittamaan ne välillisiin, haittaveroihin. Me emme korota ansiotulon verotusta, me emme korota yrittäjien tai yritysten verotusta, mutta me löydämme sitä kautta panostuksia niihin tärkeisiin kohteisiin, joita on.

Täällä varmaan eniten on puhuttu polttoaineverosta. Se on ansiotuloindeksin kokoinen, arvioidun tulokehityksen kokoinen, arvioiden tällä hetkellä noin 5 senttiä litralta. Eli se on suhteutettu kuluttajahintaindeksiin, kuljetaan siinä samassa. [Välihuuto] — Niin, vuonna 23. — Mutta jos ajatellaan, että on auto, jolla ajat 20 000 ja kulutus on 6 litraa sadalla, niin kustannusnousu on noin 60 euroa vuodessa. Aina se on vaikea, mutta toisaalta jos tätä ko-

rotusta ei olisi tehty, on arvioitu, että meidän tuotot olisivat laskeneet noin 300 miljoonaa, koska autokanta kehittyy ja kulutus on vähempää.

No sitten täällä on puhuttu kotitalousvähennyksestä: Me hiukan laskemme kotitalousvähennyksen enimmäismäärää, 2 400:sta 2 250:een, ja myös vähennysprosenttia. [Perussuomalaisten ryhmästä: Miksi?] Ennen kuin arvostelette valtavasti sitä ylätason tiputtamista: Ymmärrän sen tietyllä tavalla, koska sinne ylätasoon pääsevät vain kaikkein varakkaimmassa asemassa olevat, koska keskimääräinen kotitalousvähennys on hiukan yli 1 000 euroa. Eli siinä ei tapahdu mitään suuria muutoksia. [Puhemies: Aika!]

Asuntolainojen korkovähennystä on tehty aktiivisesti, ja se tullaan viemään tällä kaudella sitten loppuun saakka.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt siirrymme minuutin mittaisiin puheenvuoroihin debatissa.

14.16 **Olli Immonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä hallitusohjelma on monin tavoin karua luettavaa, tiivistettynä: epärealistiset odotukset työllisyyden kasvusta, lisää velkaa tulevien sukupolvien kustannuksella sekä tavallisten suomalaisten kurittamista muun muassa viherverojen muodossa.

Ehkäpä kuitenkin härskein huijaus on ohjelman 200 miljoonan euron tuloveron alennus. Todellisuudessa pieni- ja keskituloisten verorasitus nousee rajusti elinkustannuksia nostavalla viherverolla. Sähkön, lämmityspolttoöljyn ja kaukolämmön rajuilla korotuksilla viedään kotitalouksilta puolet tuloveron alennuksen käteen jäävästä osuudesta. Loput viedään bensan ja dieselin pumppuhinnan korotuksilla.

Arvoisa puhemies! Kysyisinkin pääministeriltä: miten selitätte kansalle tämän suuren sumutuksen ja silmänkääntötempun? [Puhemies koputtaa] Kansa kuuntelee, me kuuntelemme.

14.17 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa alkuun sosiaalidemokraatit hienosti esittivät, että me kaikki voisimme nyt yhteisesti sitoutua siihen, että parannetaan koulutusta ja pidetään huolta ikäihmisistämme. On hieman hämmentävää, että tässä ei ole oikein tullut selkoa, mitä mieltä lopulta esimerkiksi kokoomus tästä asiasta on. [Petteri Orpo: Tulette vielä huomaamaan!]

Onko arvoisa Orpo ja arvoisa kokoomus sitä mieltä nyt, että koulutukseen tulee satsata enemmän rahaa vai vähemmän rahaa, kun toisaalta kritisoitte näitä? [Ben Zyskowicz: Mistä tämä hämmennys?] Olisi erittäin tärkeää, että myös kokoomus voisi tällä kaudella leikkausten sijaan sitoutua siihen, että pidämme parempaa huolta vanhuksistamme ja satsaamme nuorten koulutukseen.

Tässä viitattiin tähän kokoomuksen ja Orpon hattutemppuun, että samaan aikaan vaaditaan lisää menoja, vaaditaan veronkevennyksiä, moititaan taloudenpitoa. Se toden totta on hattutemppu, mutta hieman noloa tässä nyt on se, arvoisa kokoomus, että näyttäisi, että kaikki maalit potkitaan omaan maaliin. Toivoisin sen sijaan, että tällaista pientä, sanotaanko, epävarmuutta tuntien voisin sanoa, [Puhemies koputtaa] että nyt me kaikki yhdessä, myös kokoomus, sitoutuu koulutukseen panostamiseen. [Puhemies: Aika!]

14.18 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin lähes sanattomaksi tämän puheenvuoron jälkeen, mutta täytyy nyt todeta, että ongelma on se, että kun te

lisäätte pysyviä menoja, pääministeri Rinne ja valtiovarainministeri Lintilä, pysyviä menoja 1,2 miljardia, sen lisäksi 3 miljardia vielä kertaluontoisia menoja, jotka saadaan valtion omaisuus myymällä, se on valtava summa.

Jos olisi haluttu tehdä vaikuttavia, vaikuttavia panostuksia, niin silloin esimerkiksi kunnolliset panostukset tästä rahasta koulutukseen tai vaikka siihen liikenneinfraan olisivat järkeviä. Tai yliopistojen pääomittamiseen esimerkiksi, jos käytetään valtion omaisuutta ja sen myyntituloja. Korkeakoulujen pääomittaminen, pitkäjänteinen sijoitus suomalaiseen osaamiseen. Nyt te ripottelette sen kaikkialle. Kaikkea hyvää sinne tänne, ja se on höttöisellä pohjalla. Jos on niin — minä en saanut vastausta siihen vielä — että 2020 elokuussa te vasta päätätte, onko varaa näihin menolisäyksiin, niin onko tämä todella näin? Eli jos työllisyystoimia ei ole, niin te ette silloin teekään näitä, onko näin? [Puhemies koputtaa]

14.19 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin edustaja Immoselle totean sen, että tämä 5 sentin lisäys polttoaineverotukseen tulee vuoden 2023 tasoon. Sitä ennen se tapahtuu indeksikorotuksen muodossa, vähän päälle sentin per vuosi. Se on käytännössä kuluttajahintaindeksin mukainen. Epäilenpä, että raakaöljyn hinta tulee muuttumaan näinä aikoina aika paljon enemmän, ja se hinta tulee muuttumaan paljon enemmän sen kautta, mitä siellä tapahtuu.

Täytyy todeta, että se 200 miljoonaa euroa, joka on veronkevennyksiä, tulee perusvähennyksen, työtulovähennyksen ja eläketulovähennyksen kautta, ja se johtaa siihen, että valtiovarainministeriön laskelmien mukaan tilanne on sellainen, että tuloerot kaventuvat: pienempien tulojen alla olevien ihmisten asema tulee parantumaan näiden veromuutoksien myötä.

Sitten, edustaja Orpo, teille vain haluan sen verran todeta, että minulla on nämä hallitusneuvottelutunnustelut vielä aika tuoreessa muistissa, niissä keskusteluissa läpikäytyjä asioita, ja totean vain sen, että aika paljon niistä kritiikeistä, joita nyt esitätte, olitte itse valmis viemään eteenpäin. [Kokoomuksen ryhmästä: Oho!]

14.20 **Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee väitteisiin siitä, että tämä hallitus ei panostaisi liikenneinfraan, niin on pakko sanoa, että nämä väitteet ovat tuulesta temmattuja. Tämä hallitus panostaa perusväylänpitoon huomattavan lisäsumman rahaa, niin vuodelle 2020 kuin vuodelle 2021 laitamme 300 miljoonaa euroa lisää perusväylänpitoon eli yhteensä 600 miljoonaa euroa kehyksiin nähden. Tämä on merkittävä panostus siihen, että Suomen rautatiet, tieverkko, väylät saadaan siihen kuntoon, että ne ovat turvallisia liikkua, tukevat suomalaista kilpailukykyä, alueiden elinvoimaa — pidetään huolta siitä, että joka puolella Suomessa on hyvä elää, tehdä töitä ja kehittää myös yritystoimintaa. Ja tämän lisäksi teemme merkittäviä panostuksia näihin kehittämishankkeisiin. Hallitus tulee antamaan lisätalousarvion, aivan kuten hallitusohjelmassa todetaan, ja tässä nämä infrahankkeet tulevat olemaan aivan keskeisessä asemassa. Joten huoli pois, me tulemme tekemään merkittäviä panostuksia infrastruktuuriin.

14.22 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä hallitus pitää huolta koko Suomesta. Aluepolitiikka on aivan keskiössä meillä. Huolehdimme siitä, että maanviljelijät pärjäävät myös tulevaisuudessa paremmin, ja siitä, että maatalouden ahdinkoon, kannattavuuteen saadaan lisää. Aivan kuten ministeri Marin totesi, tär-

keisiin liikennehankkeisiin tullaan panostamaan, perustienpitoon, siihen, että yritykset pystyvät liikkumaan, siihen, että ihmiset pystyvät liikkumaan koko Suomessa. Koko Suomen asialla on tämä hallitus. [Ben Zyskowicz: Toisin kuin edeltäjänsä, -kö?]

Tämä on myös turvallisuutta tuottava hallitus. Tämä hallitus huolehtii siitä, että koko Suomea puolustetaan jatkossakin. Tärkeät puolustuspoliittiset hankkeet viedään maaliin, isot strategiset hankkeet, hävittäjät tullaan hankkimaan, laivue tullaan korvaamaan. Yleisestä asevelvollisuudesta tullaan huolehtimaan ja myös vihdoinkin saadaan Puolustusvoimien kiinteistöjärjestelmään muutos siinä, että kustannukset eivät nouse. Tähän tullaan voimakkaasti puuttumaan, ja tullaan huolehtimaan siitä, että koko Suomea puolustetaan monella eri tavalla.

14.23 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Savolalle haluaisin vain sanoa, että nämä panostukset, 300 miljoonan euron panostukset, liikenteeseen sovittiin viime kaudella parlamentaarisesti. [Suna Kymäläinen: Toissa kaudella!] Olisihan se ollut todella negatiivinen uutinen, jos hallitus olisi perunut sen päätöksen.

Kuulimme myös SDP:n ryhmäpuheenvuorossa, että uusi hallitus pyrkii reilumpaan työelämään, mikä sinällään on erinomainen ja kannatettava tavoite. Mutta haluaisin muistuttaa hallitusta, että työelämässä on aina kaksi osapuolta: yhtenä osapuolena työnantajat, jotka luovat työpaikkoja, ja toisena osapuolena työntekijät, jotka luovat lisäarvoa niille yrityksille, jotka tuottavat palveluita ja myöskin tuotteita. Mutta reilumpi työelämä tarkoittaa toivon mukaan reiluutta puolin ja toisin. Reilumpi työelämä tarkoittaa, että työnantajan on voitava luottaa siihen, että tehtyjä sopimuksia kunnioitetaan ja että lakkoja ei masinoitaisi työehtosopimusten voimassa ollessa. Pääministeri Rinne, olisiko tämä se hallitus, teidän johtamanne hallitus, joka saisi vihdoin laittomat lakot loppumaan? Silloin voitaisiin puhua [Puhemies koputtaa] reilusta työelämästä.

14.24 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kehyksissä ei ollut sitä 300:aa miljoonaa, mistä tässä liikenneministeri Marin on todennut. [Eduskunnasta: Nyt on!] On surullista huomata se, että edellisen hallituksen kanssa oli paljon vaikeampi viedä aluepoliittisia asioita eteenpäin kuin tämän hallituksen kanssa. [Välihuutoja] Keskusta lähti pelastamaan koko Suomea, lähti pelastamaan maaseutua, ja me onnistuimme. Meillä oli vahvat linjakysymykset, ja kaikki ne hyväksyttiin, koska meillä oli yhteinen näkemys siitä, että koko Suomi menestyy, kun maaseutu menestyy, kun maakunnat menestyvät. Tuliko kiinteistövero maa- ja metsätaloudelle? Ei tullut, koska keskusta oli neuvottelemassa. Nousiko yritysten verotus? Ei noussut, koska keskusta oli hallitusneuvotteluissa. Kiellettiinkö puunkäyttö? Ei kielletty, vaan puunkäyttöä voidaan lisätä sitä mukaa kun kasvua tulee. Ja tämä on menestystekijä Suomessa.

14.25 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edelleenkin tähän samaan aiheeseen, tähän juupas—eipäs-leikittelyyn, olivatko nuo 300 miljoonaa euroa vuositasolla kehyksissä valmiina perusväylänpidon korjaamiseen. Vastaus on vähän vastaavanlainen kuin kysymys ”juupas—eipäs”: olivat ja eivät olleet. Vuosina 20 ja 21 — eikä muuten tänä vuonnakaan, 2019 — tuota 300:aa miljoonaa ei ollut. Sen sijaan se lisättiin hallitusohjelmaneuvotteluissa, jotta perusväylänpitoon voidaan, niin kuin jo toissa hallituskaudella parlamentaarisesti yhdessä päätettiin, käyttää tuo 300 miljoonaa. Sen lisäksi

tuli vielä 20 miljoonaa pysyvää lisäystä, jolla voimme muun muassa vähempipäästöiseen joukkoliikenteeseen panostaa.

Oppositiojohtaja Mykkänen oli 8.5. kirjoittanut Facebookiin: ”Ei kai meistä tule kaikkea liikkuvaa ampuva, kaikesta valittava ja kaikista ehdotuksista vain huonoja puolia huomaava eduskuntaryhmä?” [Ben Zyskowicz: Ei tule! — Puhemies koputtaa] Tässä vinkkejä nyt myös puheenjohtaja Orpolle.

14.27 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Jos mennään tähän talouden isoon kuvaan, niin huomattavaa on se, että tänään Suomen Pankki julkaisi oman talousennusteensa, missä Suomen Pankki ennustaa, että ennustejakson loppupuolella talouskasvu on noin 1,3. Tämä hallituksen talouslinja pohjautuu siihen, että talouskasvu jatkaa tasaista 2,0:n vauhtia tuonne jakson loppupuolelle. Jo pelkästään tämä, että se Suomen Pankin ennuste toteutuu eikä hallituksen oma ennuste toteudu, aiheuttaa monien satojen miljoonien vajeen sinne kehyskauden loppupuolelle. Kaiken lisäksi työllisyyskasvu hidastuu, asuminen ja autoilu kallistuvat, kotitaloudet ovat ennätysvelkaantuneita ja keskituloisten ostovoima heikkenee. Täytyisi nopeasti tehdä niitä keskeisiä toimenpiteitä, mitkä lisäävät työllisyyttä ja talouskasvua. Työtulotuki pienituloisille täytyisi ottaa heti käyttöön eikä sitten vasta myöhemmin. Ja nämä tulevaisuusinvestoinnit elikkä kansallisomaisuuden myynti: Tässä täytyisi edelleen miettiä, onko tämä fiksua. Kannattaisiko ennemminkin ottaa vaikka puolet velalla [Puhemies koputtaa] ja puolet sitä kansallisomaisuuden myyntiä?

14.28 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen työllisyystavoite on kunnianhimoinen, mutta se ei ole mahdoton. Se ei ole mahdoton, kun muutkin Pohjoismaat ovat siihen pystyneet. Se vaatii monialaisia toimia, erityisesti kun työttömien joukossa on paljon pitkäaikaistyöttömiä ja paljon vaikeasti työllistettäviä. Työllisyyden kovan ytimen sulattamiseksi tarvitaan koulutusta, ja koulutukseen nyt panostetaan. Se vaatii parempia työllisyyspalveluita ja räätälöityä ja henkilökohtaista työllisyyspalvelua. Se vaatii joidenkin kohdalla kuntoutusta, sosiaali- ja terveyspalveluita. Se vaatii työssäjaksamisen tukea ja mahdollisuuksia omaehtoiseen osa-aikatyöhön erityisesti osatyökykyisille henkilöille. Se vaatii byrokratialoukkujen purkamista.

Arvoisa puhemies! Aktiivimalli on epäoikeudenmukainen ja se ei ole lisännyt työllisyyttä, joten siitä todellakin on aika nyt luopua. Työn verotus ei nyt kiristy, vaan pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään. Veronkevennykset ja etuisuuksien korotukset kompensoivat pieni- ja keskituloisille [Puhemies koputtaa] tehtävät kulutusverojen korotukset.

14.29 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu hiukan oudolta kuunnella kritiikkiä, jossa toisaalta väitetään, että pysyvät menolisäykset, joita hallitusohjelma sisältää, perustuisivat pelkästään oletuksiin työllisyyden kasvusta, ja toisaalta sitten kritiikkiä niistä veronkorotuksista, joita hallitusohjelma sisältää. Jotta veronkorotusten ja veromuutosten osalta ei eksyttäisi lillukanvarsiin, on syytä todeta, että veromuutosten ja sosiaaliturvamuutosten kokonaisuus on tuloeroja tasaava. Eli tämä hallitus on köyhien ihmisten asialla.

Mitä sitten tulee tulevaisuusinvestointeihin, niin monet sellaisetkin asiat, joita olemme tottuneet ajattelemaan pysyväisluontoisina juoksevina menoina, kuten koulutus, tutkimus, ylipäätänsä osaamiseen panostaminen, ovat nimenomaan taloustieteilijöiden neuvon mu-

kaan tulevaisuusinvestointeja. [Ben Zyskowicz: Kuten maksuton ehkäisy nuorille!] Ja edustaja Adlercreutzin esille ottama [Puhemies koputtaa] teollisuuden energiaveromuutos on tulevaisuusinvestointi fossiilittoman yhteiskunnan rakentamiseksi.

14.30 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Rinne lupasi tuossa puheenvuorossaan, että jokaiselle suomalaiselle huominen olisi parempi kuin tänään. Minulle soitti eräs ahkera perheenäiti, työssä käyvä, autolla työssä käyvä, omistusasunnossa asuva perheenäiti, joka oli huolissaan tämän hallituksen lupauksista. Tämä hallitus lupaa, että työssäkäynnin kannattavuus heikkenee, kun polttoaineveroja nostetaan, [Satu Hassi: Elinkustannusindeksin verran!] luodaan kaupunkien lähelle muureja, kun luodaan tiemaksuja. Lisäksi tulee energiaveron korotusta, kiinteistöveron korotusta, kotitalousvähennystä lasketaan, korkovähennys asuntolainoista poistetaan. [Paavo Arhinmäki: Mitäs kokoomus esitti ennen vaaleja?] Mitä te vastaatte tälle keskituloiselle perheenäidille, joka on huolissaan tulevaisuudestaan ja perheensä tulevaisuudesta, työssäkäynnin kannattavuudesta? Kyllähän minä ymmärrän sen, että sosialisti on valmis syömään yhteiset siemenperunat ja lypsävän lehmän, mutta miten vielä keskustakin siellä on mukana myymässä valtion tuottavaa omaisuutta ja lähdössä tähän? Luulisi keskustan ymmärtävän, että siemenperunat kannattaa laittaa maahan ja antaa kasvaa korkoa tulevaisuuden varalle.

14.31 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaaleista nyt ei ole ehkä niin kauan aikaa, etteikö Jokinen muistaisi sitä, että itse asiassa juuri nämä kohteet, joista tämä perheenäiti oli huolissaan, useat niistä, olivat niitä, joita itse asiassa kokoomus viime vaaleissa ajoi [Ben Zyskowiczin välihuuto] — joita viime vaaleissa ajoi. Ja jos tässä oli kyseessä pieni- ja keskituloinen, niin tästä miljardin euron työn verotuksen kiristämisestä niin, että siitä hyötyvät eniten kaikkein suurituloisimmat, tälle kyseiselle perheenäidille ei olisi jäänyt juuri mitään.

Mutta, arvoisa puhemies, täällä leijuu ilmassa yksi kysymys, johon olen vastausta vaille. Kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo totesi, että 1,2 miljardia on valtava määrä rahaa pysyviin menoihin, mutta ei se miljardi ole liikaa silloin, kun puhutaan veronkevennyksistä, tuloveroista, tavalla, joka hyödyttää kaikkein suurituloisimpia. Ja heti sen jälkeen te kritisoitte, että koulutuspanostukset ovat liian pieniä. [Ben Zyskowicz: Suhteessa teidän lupauksiin!] Se vain vaatii niitä pysyviä menoja. Arvoisa kokoomuksen puheenjohtaja Orpo, olisitteko te ollut valmis jatkamaan koulutuksen [Puhemies koputtaa] leikkauslinjaa vai hyväksyttekö nämä pysyvät panostukset osaamiseen, joilla suunta nyt [Puhemies: Aika!] muutetaan leikkauksista satsauksiin?

14.33 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Rinne, te olette täällä ja aikaisemminkin puheissanne puhuneet yhteistyöstä ja hallituksen ja opposition välisestä hyvästä yhteistyöstä Suomen asioiden ratkaisemiseksi. Minusta ei nyt oikein siihen henkeen sovi, että tuolla tavalla kuin äsken teitte vääristelitte niitä keskusteluja, joita me olemme käyneet hallitustunnusteluvaiheessa. Te tiedätte aivan hyvin, että otsikot olivat samoja, mutta teidän kertaluokkanne jotain aivan muuta. Me emme olisi hyväksyneet sitä, että myyntituloja käytetään — kuunnelkaa muutkin — että myyntituloja käytetään pysyviin menoihin, vaan niitä pitää käyttää pysyvän hyvän luomiseen, kuten yliopistojen pääomitukseen tai liikenneinfraan, ei pysyviin käyttömenoihin. Te tiedätte aivan hyvin sen, että se mittaluokka, jossa me puhuimme esimerkiksi kärkihankerahoituksesta,

oli aivan jotain muuta, ja me emme olisi suostuneet VM:n kehyksen yli menemään, minkä te teette nyt erilaisin konstein. Minusta on todella ikävää, että tämän yhteistyön te aloitatte tällä tavalla vääristelemällä [Puhemies koputtaa] niitä keskusteluja, joita me olemme käyneet. Me emme ole [Puhemies koputtaa] enää jatkossa varmasti siksi, että me emme hyväksyneet sitä, kun te kysyitte, että kuittaatteko sen, että kaikissa talouden tilanteissa SDP:n vaalilupaukset hoidetaan. Emme suostuneet. [Välihuutoja — Timo Heinonen: Nyt tuli uutinen!]

14.34 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa edustaja Orpo, joo, muistiinpanot ovat tässä suoraan nokan edessä niistä asioista, joista käytiin keskustelua nimenomaan tuolla hallitustunnustelujen yhteydessä. Mutta mielelläni jatkan kyllä yhteistyön tekemistä niissä asioissa, joissa tätä yhteistyötä luonnollisesti voidaan tehdä. Totean vain, että en missään vaiheessa hallitustunnustelijana edellyttänyt sitä, että kaikki SDP:n lupaukset toteutetaan. Niinhän se nyt näkyykin tässä yhteisessä ohjelmassa, etteivät ne ole toteutumassa kaikki sellaisina kuin minä olisin ne halunnut.

Sitten minä haluan vielä korjata nyt tämän myyntiin liittyvän ihmeellisen keskustelun. Meillä on 3 miljardia 50 miljoonaa euroa käytettävissä kertaluontoisiin investointeihin tavalla tai toisella. Kuten hyvin tiedätte entisenä valtiovarainministerinä, pääomitusta voidaan toteuttaa esimerkiksi ilman, että myydään yhtään mitään omaisuutta. Meillä ei ole mitään päätöksiä tällä hetkellä siitä, millä tavalla tuota omaisuutta käytetään, mutta on päätös siitä, että tulevaisuusinvestointeihin käytetään 3 miljardia 50 miljoonaa euroa.

14.35 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On ollut ilo kuunnella, että jotkut oppositionkin edustajat ovat puheenvuoroissaan antaneet uudelle hallitukselle mahdollisuuden. Tämä on minusta tärkeää, koska kun tätä kritiikkiäkin kuuntelee, niin huomaa, että aika monessa kritiikissä ei niinkään arvostella hallitusohjelmaa vaan epäillään, pystytäänkö sitä toteuttamaan. Mutta kun katsotte tämän hallituksen talouspoliittista linjaa, niin voi todeta, että se on kyllä erittäin kestävällä pohjalla. [Naurua kokoomuksen ja perussuomalaisten ryhmästä] Katsotaan, että työllisyysasteessa tavoitellaan 75:tä prosenttia, ja siellä on linjaukset, että jos ei siihen päästä, niin se näkyy myös siellä tulevan hallituksen menoissa. [Ben Zyskowicz: Miten se näkyy?] Se on erittäin tärkeä ja varmasti ehkä tärkein ja haastavin tavoite tällä hallituksella päästä tähän.

Toivoisin, että oppositiostakin lähdettäisiin tukemaan tätä tavoitetta eikä arvosteltaisi sitä. [Ben Zyskowicz: Kannustetaan kyllä!] Sekin pitää todeta, että velkaantuminen on tarkoitus pysäyttää tällä vaalikaudella, ja sekin on erittäin hyvä tavoite. Mutta vaikka talouskurista kiinni pitäminen on tietenkin tärkeää, niin haluan todeta, että kyllä sekin on tärkeää, [Puhemies koputtaa] että se talouden kiristävä ote nyt hellittää pienituloisilta, lapsiperheiltä ja eläkeläisiltä ja [Puhemies koputtaa] pystytään parantamaan myös heidän asemaansa tällä vaalikaudella.

14.37 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä hallitusohjelma on semmoinen unelmien päiväkirja, ja herää kysymys, kohtaako tämä teidän strategianne vision. Mutta kuten tässä kuulimme, niin jos ei sitä visiota kohdata, niin Lintilä tulee ja leikkaa. Näinhän se tulee menemään.

Arvoisat ministerit, istuimme hetki sitten vielä tuolla sote-valiokunnassa yhdessä ja olimme ajamassa hoitajamitoitusta lakiin. [Paavo Arhinmäki: No nyt se tulee!] Ministeri

Kiuru, sanoitte, että se on yksi virke, se on yksi kuukausi, jos löytyy poliittista tahtotilaa. Hoitajamitoitus on mahdollista kirjata lakiin hyvin nopealla aikajänteellä. Nyt minä kysyisin teiltä: kuinka nopeasti tämän teette? Te esitätte täällä siirtymäaikaa. Te esitätte täällä kehitysohjelmia. Se ei ollenkaan nyt vastaa sitä, mitä meidän yhteisissä muistiinpanoissamme on. Mehän ajoimme sitä hoitajamitoitusta välittömästi eteenpäin ja sitä, että se kirjataan. Se on myös lupaus Suomen kansalle ja Suomen vanhuksille.

Sama on myös tämä laitosvuodepaikkojen lisääminen. Siitäkin kannoimme yhdessä huolta, ja mielestäni tämä asia on myös laitettava kuntoon. Kannatteko vastuuta myös siitä, että paikkoja lisätään, jotta kotihoito saadaan kuntoon, ja tuleeko sinne mahdollisesti myös se mitoitus?

Kyllä minusta tuntuu, että tämä hattaraksi muuttuu ja lupaukset vanhuksille unohtuvat. Hoitajamitoitus heti lakiin välittömästi tämän syksyn aikana. Se on mahdollista. Poliittista tahtotilaa löytyy.

14.38 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on monia erittäin hyviä tavoitteita, esimerkiksi liittyen terveyspalveluihin tai vanhuspalveluihin, mutta se, mikä tässä huolestuttaa, on se, että kun samanaikaisesti hallitus sitoutuu julkisen talouden tasapainoon vuoteen 2023 mennessä, niin täällä hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus sitoutuu tarkastelemaan näitä hallitusohjelman toimenpiteitä uudelleen, mikäli niiden toteuttaminen vaarantaisi tämän julkisen talouden tasapainon. Toivoisin, että pääministeri nyt kertoisi, missä järjestyksessä näitä hyviä tavoitteita aletaan sitten karsimaan, esimerkiksi hoitajamitoitus tai vaikkapa poliisien määrän lisääminen tai lapsilisäkorotukset. Missä järjestyksessä näihin puututaan?

Sitten toinen kysymys liittyy tähän omaisuuden myyntiin. Kysyn: millä tavoin esimerkiksi maksuton ehkäisy on pysyvä tulevaisuusinvestointi tai millä tavalla [Puhemies koputtaa] päihdeäitien palvelut tai ammattikoulu [Puhemies: Aika!] ovat näitä kertaluontoisia tulevaisuusinvestointeja?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tässä tuli kysymyksiä peruspalveluministerille. — Ministeri Kiuru, olkaa hyvä, vastauspuheenvuoro.

14.40 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin lähdetään tästä viimeisestä liikkeelle. Olen iloinen siitä, että hallitusohjelmaneuvotteluissa on nyt ensimmäistä kertaa tunnustettu, että myöskin hyvinvointitaloudellisia sijoituksia voidaan tehdä ihmisiin, ja näistä viimeinen, jonka nostitte esiin, on maksuton ehkäisy. Siitä on ollut hyviä tuloksia, että juuri tässä ikäryhmässä kokeiltuna tuo panostus tulee tosiasiassa myöhemmin takaisin, ja nyt on tarkoitus kokeilla sitä valtion hankkeena niin, että valtakunnallisesti haetaan nämä tulokset koko maasta ja päätetään sen jälkeen jatkosta, onko tämä mahdollista toteuttaa pysyvien määrärahojen puitteissa. Tämä on hyvinvointitaloudellinen investointi, kokeilu siitä, tulevatko nämä tulokset, joita on jo muissa tutkimuksissa todettu. Tältä osin kysymys on nyt valtakunnallisesta kokeilusta.

Mitä tulee tähän henkilöstömitoitukseen hoiva- ja vanhustenpalveluiden puolella, [Ben Zyskowicz: Yksi lause muutamassa tunnissa, sanoi Kiuru!] niin olen kiitollinen edustaja Juvosen esittämästä kysymyksestä. Me olemme sydänverellä täällä eduskunnassa ajaneet tätä asiaa, ja tämä on ollut yksi suurimmista poliittisista tavoitteistani vuodesta 2012 lähtien. Ja nyt totean tämän salin edessä, että me tulemme, edustaja Juvonen, tämän toteutta-

maan. [Oikealta: Koska?] Me tulemme toteuttamaan henkilöstömitoituksen: 0,7:n vähimmäismitoitus tullaan säätämään lakiin. Nykyinen henkilöstömitoitus, niin kuin tiedetään, on lähtökohdiltaan vinoutunut, sillä koulutetun hoitohenkilöstön työhön on mahdollisuus sitoa muutakin kuin hoitotyötä. Jatkossa, kun lakia muutetaan, näin ei ole enää mahdollista tehdä. Koulutetun hoitohenkilökunnan työnkuva tulee jatkossa olemaan hoitamista, tästä antaa hallitusohjelma myös impulssin. Nimittäin siinä linjataan, että henkilöstön työnjakoa selkeytetään muun muassa tukipalveluiden osalta. [Sari Sarkomaa: Entäs kuntoutus ja fysioterapia?] Tältä osin uskon, että me olemme tässä nyt liikkuneet askeleen jopa pidemmälle kuin täällä eduskunnassa oli aikoinaan tarkoitus tehdä, ja tältä osin tämä työ on käynnistetty. Mahdollisimman nopeasti tulemme säätämään tämän vähimmäismitoituksen suoraan lakiin, ja tältä osin pitkällä siirtymäajalla, [Välihuutoja] käytännössä muutaman vuoden siirtymäajalla, kunnilla on mahdollisuus 4 000 työntekijää tähän löytää, mutta niin kuin totesin, tämä tullaan saattamaan lakiin heti, jottei tule sitä epäselvyyttä täällä salissa, [Ben Zyskowicz: Milloin voimaan?] etteikö vähimmäismitoituksesta tulla heti säätämään. Sitä, kuinka nopeasti kunnilla on 4 000 hoitajaa, ei voi tietenkään säätää lakiin niin, että ensi vuonna 4 000 hoitajaa toteutuisi, mutta tärkeää on se, että nyt tämä sali ottaa etukenon siihen, että tuo vähimmäismitoitus tulee hoitohenkilökunnan osalta säädettyä lakiin. [Antti Lindtman: Kelpaako kokoomukselle?]

14.43 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaukseen meni 3 minuuttia. Vielä maaliskuussa kerroitte, että asia on hoidettavissa yhdellä lauseella: se on tuntien työ. Te olisitte ollut valmis siirtymään sanoista tekoihin, ja hoitajamitoitus olisi kirjattu lakiin. Ja nyt pääministeri Rinne on sanonut, että hoitajamitoitus tulee 0,7:ään vuonna 2025. Onko tämä totta, että tällaisista siirtymäajoista puhutaan?

Arvoisa puhemies! Ministereitä on 19. Te tuplasitte oman avustajamääränne 82:een. [Perussuomalaisten ryhmästä: Oijoi!] Mitoitus on yli 4,3. [Naurua] Ministereiden avustajamitoitus laitettiin kerralla kuntoon. Ministeri Kiuru, nyt on siirryttävä sanoista tekoihin ja laitettava vanhustenhoito kuntoon. Te ette tästä selittämällä pääse.

14.44 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä on hyvä ohjelma. Viime kauden hyvä talous- ja työllisyyskehitys antaa mahdollisuuden myöskin panostuksiin, mutta tietenkin se edellyttää sitä, että tämä viime kauden hyvä työllisyyskehitys jatkuu. Nyt pystytään satsaamaan koulutukseen, tuotekehitykseen, tutkimukseen. Yli 2 miljardia euroa kauden aikana, ja kun se jaetaan neljällä, niin saadaan keskimääräinen vuosimäärä. Eriarvoisuus vähenee, pienimpiä etuuksia, eläkkeitä korotetaan. Alueita vahvistetaan, yrittäjyyden edellytyksiä vahvistetaan ja verokannusteista pidetään kiinni. Teitä laitetaan kuntoon ja sote viedään maaliin.

Sitten siitä työllisyydestä. Täällä aiheellisesti kannetaan huolta siitä, että työllisyystavoitteet toteutuvat. Asiantuntijat kyllä epäilivät viime kaudellakin sen toteutumista. Nyt on näytön paikka, kun tavoite on noin puolet siitä, mitä viime kaudella. Uskon sen onnistumiseen, kun vain töitä tehdään sen eteen. [Petteri Orpo: Paremmat tekijät viime kaudella!]

Edustaja Harkimo nosti konsernitilinpäätöksen. Olen siitä samaa mieltä, mutta asian harrastajana [Puhemies koputtaa] tiedän, että sellainen löytyy jo Valtiokonttorin sivuilta, sinne siis.

14.45 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sipilä ja edustaja Lohi puhuivat työllisyydestä. Valitettavasti ”ohjelma ei todellakaan sisällä konkreettisia työtarjontaa lisääviä tai kohtaantoa parantavia toimia, jotka voisivat vaikuttaa vuoteen 2023 mennessä. Toisaalta kertaluonteisiksi luonnehdituista menoista iso osa on sellaisia, joista luopuminen vuonna 2023 olisi joko hölmöä tai ainakin poliittisesti vaikeaa. Jo näiden menojen jääminen voimaan taas riittää tasapainotavoitteen romuttumiseen, vaikka työllisyysastetavoite saavutettaisiinkin.” Näillä kolmella lauseella tätä Sipilän täyskättä luonnehti valtiotieteiden tohtori Vesa Vihriälä blogikommentissaan eilen — viikko sitten hän vielä toimikin pääministeri Sipilän valtiosihteerinä. Nyt, pääministeri Rinne: onko Vihriälä väärässä? Ja jos ei, niin kumman valitsette: laiminlyöttekö siis julkisen talouden vai, kuten täällä valtiovarainministeri Lintilä sanoi, valitsetteko sen, että katkaisette sellaisia lisäyksiä, joiden katkaisua Vihriälä pitää hölmönä? Mitä tapahtuu tuhannelle ammattikoulun opettajalle esimerkiksi? Vai olisiko sittenkin paras vaihtoehto, että neuvottelette tämän kertaluonteisten panosten listan uusiksi vaikkapa yhteistyössä opposition kanssa sellaisiin asioihin, joissa syntyy kertaluonteisilla [Puhemies koputtaa] panoksilla tuloksia, tuotekehitystä, investointeja, ei juoksevia menoja?

14.47 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on erityisesti edustaja Orpon kautta annettu ymmärtää, että nyt levitetään rahaa laajalti. Siellä on olemassa kuitenkin selvät kärjet, jos haluaa perehtyä. On tämä ikäihmisten asiakokonaisuus mutta erityisesti tämä osaaminen ja koulutus.

Kun täällä on nyt kärkenä nostettu oppivelvollisuusiän nosto, mikä onkin kärki, niin kannattaa nyt huomata, että se ei ole yksin mikään ratkaisukeino. Sen takia sitä tuetaan tällä ammatillisen koulutuksen opettajien palkkaamisella, peruskoulun laatu- ja tasa-arvo-ohjelmalla, jolla saadaan lapset oppimaan nämä perustaidot. Meillä on myöskin tämä varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma ja myöskin sitten tämän opiskelijahuollon resurssien vahvistaminen. Nämä kaikki palvelevat oppivelvollisuusiän nostoa, ja vasta sen jälkeen voidaan ajatella, että me saavutamme siinä sellaisen kunnianhimoisen [Puhemies koputtaa] tuloksen, mitä myöskin peruskoulu-uudistus oli aikanaan. — Näin.

14.48 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että hallituksen tavoitteet lepäävät paljon 75 prosentin työllisyyden tavoittelussa. Keinoja on epäillyt täällä edustaja Mykkänen, mutta monet muutkin. Voin kertoa teille, että keinoja on ja niitä on listattu paljon. Kun otetaan huomioon, että nopealla aikavälillä saamme lisää uusia työpaikkoja erilaisilla liikenneratkaisuilla, lisähoitajilla, lisäopettajilla, energiaremontteihin kannustamisella, ja kun näihin otetaan työkaluiksi palkkatuki, työllistymisseteli, välityömarkkinoiden laajentaminen ja ensimmäisen työntekijän kuluihin osallistuminen, on selvää, että tuloksia saadaan. Pitkällä aikavälillä käytössä on myös koulutus-, tutkimuspanostukset, työkykyohjelma, työelämäohjelma, ja lisäksi julkisiin hankintoihin on tulossa mukaan sosiaalisen työllistämisen velvoite riittävän isoihin hankintoihin. Eli meillä on käytössä reilu keinovalikoima, millä työllisyyttä lähdetään parantamaan, ja tästä työn on hyvä lähteä liikkeelle. [Ben Zyskowicz: Nämä puheet muistetaan!]

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vastauspuheenvuoro, ministeri Andersson, 3 minuuttia.

14.49 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on ollut ilahduttavaa, että niin monissa puheenvuoroissa kannetaan huolta siitä, panostetaanko nyt riittävästi koulutukseen, sivistykseen ja tieteeseen, ja siltä osin tunnelma ja sävy tässä salikeskustelussa on muuttunut hieman viime vaalikaudesta. Voin kuitenkin rauhoitella myöskin opposition edustajia siltä osin, että nyt tosiaan pitkään jatkunut koulutuksen leikkauskierre on ohi ja koulutuksellista tasa-arvoa ja koulutuksen rahoitusta vahvistetaan monin tavoin.

Koulutuksen asema vahvistuu sitä kautta, kun kuntatalouden asema vahvistuu, määräaikaiset indeksijäädytykset loppuvat, hallitusohjelman myötä osoitetaan pysyvää lisärahoitusta niin varhaiskasvatukseen, eli sinne varhaiseen vaiheeseen, oppilas- ja opiskelijahuoltoon läpi koko koulutuspolun sekä koko toiselle asteelle mukaan lukien tämä oppivelvollisuuden pidentäminen. Sen lisäksi ja sen rinnalla tehdään näitä tasa-arvon ja koulutuksen laadun parantamiseen tähtääviä hankkeita niin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa kuin siellä toisella asteellakin.

Koulutuksen kehittäminen määräaikaisella rahoituksella ei ole mitään uutta OKM:n hallinnonalalla, vaan myöskin viime vaalikaudella muun muassa Suomen Akatemian hankkeisiin sekä muun muassa nuorisotakuun toteuttamiseksi käytettiin määräaikaista kärkihankerahoitusta.

14.51 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rinteen hallitus ilmoittaa olevansa kestävän taloudenpidon kannalla ja puhuu julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyden puolesta. Kuitenkin todella ristiriitaista on, että esimerkiksi hallituksen esikunnan virkamiehiä lisätään moninkertaisesti. Vääjäämättä tulee mieleen, ja siitä on jo pari puheluakin tullut lähihoitajilta, voitaisiinko ajatella, että tämäkin miljoonamäärä olisi siirretty suoraan henkilökunnan lisäämiseen vanhustenhoitoon.

75 prosentin työllisyystavoite: Se on hyvä tavoite, mutta sen saavuttamiseksi siellä hallitusohjelmassa on kyllä aika vähän niitä toimenpiteitä, niitä realistisia, konkreettisia toimenpiteitä. Toivoa on kyllä, ja toivo on tärkeä asia, mutta mikä on teidän varasuunnitelmanne? Myydäänkö valtion omaisuutta ja kuinka paljon, jos tämä ei toteudu? Tehdäänkö velkaa tuleville polville ja kuinka paljon mahdollisesti, jos 75 prosentin työllisyys ei toteudu?

14.52 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtaja haastoi oppositiota mukaan kolmeen asiaan, ja yhtenä oli vanhustenhuollon kuntoon laittaminen. Me olemme siinä mukana. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Hyvä!] Mutta täytyy sanoa, ministeri Kiuru, että olen äimän käkenä. Te sanoitte ennen vaaleja, sanoi koko hallitus, että hoitajamitoitus voidaan laittaa kuntoon yhdellä virkkeellä ja heti. Nyt kun me kysymme, miten te ministerinä aiotte tämän hoitaa, niin te ette osaa vastata. Toki hallitusohjelmassa te tulitte kokoomuksen linjoille. Me puhuimme hoitoisuudesta, siitä, että ei jätetä avohoidon vanhuksia ilman hoitoa, nekin pitää ottaa huomioon. Me puhuimme siitä, että ehkä hoitajia ei heti saa eli tämä ei ole aivan yksinkertainen juttu. Te nauroitte tälle ja sanoitte: ”yksi virke ja heti”. Mutta te ette pysy edes hallitusohjelmassa. Hallitusohjelmassa ei ole mitään tiekarttaa. Siellä sanotaan, että pitää tulla hoitajia. Nyt te olette sanoneet julkisuuteen: ”En osaa edes ennustaa, kuinka kauan tähän menee, enkä tiedä, miten tämä hoituu, kun on muitakin tarpeita.” [Puhemies koputtaa] Suorat lainaukset sosiaalidemokraattien lehdestä. [Puhemies: Aika!] Kysynkin

nyt vielä uudestaan: milloin hoitajamitoituslakiesitys [Puhemies koputtaa] tulee eduskuntaan ja mitä tuo mitoitus sisältää? Fysioterapeutit esimerkiksi [Puhemies: Aika!] laittoivat huolestuneita viestejä, kun totesivat, että siihen tulevaan... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

14.53 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on hienoa, että kokoomus on nyt tullut sosiaalidemokraattien kannalle, koska ennen näitä vaaleja te vastustitte henkilöstömitoituksen sitomista lakiin. [Ben Zyskowicz: Tuo ei pidä paikkaansa!] Te ette voi nyt väittää mitään muuta. Ja arvoisat kokoomuslaiset ja koko muu oppositio, totuus on, että tämä Rinteen hallituksen hallitusohjelma on vuosikymmeniin paras, [Naurua] kertakaikkisesti sellainen, että vihdoinkin ihminen on otettu keskiöön politiikanteossa.

Siinä on jotain perin ristiriitaista, että kokoomus nyt peräänkuuluttaa hyvinvointiyhteiskuntaa, mutta te ette ole valmiita laittamaan siihen rahallisia panostuksia. Vielä muutama viikko sitten, muutama viikko sitten, kun te olitte hallituspuolue, te hyvinvointiyhteiskunnan sijaan peräänkuulutitte markkinoiden yhteiskuntaa, jossa ihminen on vain voiton tavoittelun väline. [Ben Zyskowicz: Ihan totta? Ja missäköhän tämä peräänkuulutus tapahtui?] Te peräänkuulutitte markkinoiden yhteiskuntaa ja piditte loppuun asti kiinni siitä, että sote-uudistusta vietäisiin eteenpäin nimenomaan markkinat edellä, [Puhemies koputtaa] ei ihminen edellä. Niin että on tämä kyllä aikamoista takinkääntöä teiltä.

14.55 **Risto Kalliorinne vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole ollenkaan yllättynyt, että sinimusta oppositio kritisoi näin voimakkaasti tätä hallitusohjelmaa. Onhan se nyt päivänselvää, että kylmä, sinimusta sydän ei voi ymmärtää tämän humaanin, lämminhenkisen hallituksen hyviä tavoitteita. [Ben Zyskowicz: Tavoitteet ovat hyviä!]

Edustaja Östman nosti esille työelämän asioita. Tässä on todella edistyksellisiä työelämän lainsäädäntöhankkeita. Niistä esille on eniten noussut aktiivimallin romuttaminen, mutta onhan siellä paljon muutakin. Alipalkkaukseen aiotaan puuttua hallinnollisin sanktioin, epävarmuutta arkeen tuovien nollasopimusten käyttöä aiotaan rajoittaa, ja tuleehan siellä yritysvastuulakikin säädettäväksi. Nämä työelämän lainsäädäntöhankkeet eivät vaadi hirveästi resursseja — ne ovat enemmänkin tahdon asioita — mutta ne tulevat vaikuttamaan myönteisesti satojentuhansien suomalaisten arkeen. Näiden eteenpäinvienti on erittäin tärkeää.

14.56 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olenko ymmärtänyt oikein, että hallituksen työllisyyspolitiikan tärkein tavoite on se 75 prosentin työllisyysaste? Siis 100 000 työllistä tämän päivän lukuun nähden ja jonkinlainen mahdollisuus rahoittaa pysyviä menolisäyksiä kestävästi. Jos näin, niin miten on niin, että täällä mainitaan vasemmistosta lähinnä sellaisia toimia, jotka eivät liity tähän ollenkaan? [Paavo Arhinmäki: Onko ne huonoja?] Ja nyt olemme kuulleet, tänäänkin viimeksi, esimerkiksi ryhmäpuheenvuorossa Lindtmanilta, että aktiivimallin peruminen todella on jo aloitettu. Sen vaikutusarvio on 5—10 000 työpaikkaa. Mitkä vastaavan painoiset työllisyystoimet ovat työministeri Harakalla jo valmistelussa? Koska näinhän on luvattu myöskin hallitusohjelmassa, että aktiivimallin peruminen tapahtuu siinä vaiheessa, kun vastaavalla vaikutuksella olevat korvaavat toimet ovat jo päätettyinä. Nyt te olette jo jäämässä jälkeen itse asettamastanne erittäin kunnianhimoisesta tavoitteesta, ja valitettavasti täällä puhutaan muista,

sinänsä työelämän laadulle tärkeistä asioista, mutta ei siitä, millä saamme työn tarjontaa ja työn kysyntää lisää. Siitä teidän pitää tänään puhua.

14.57 **Työministeri Timo Harakka** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena tuohon edustajan kysymykseen on se, että valtiovarainministeriöllä ei ole toistaiseksi antaa mitään arvioita siitä, mikä on tämän epäoikeudenmukaisen aktiivimallin leikkurin työllisyysvaikutus, jos sellaista on.

Kiitän kuitenkin edustaja Vähämäkeä, joka ikävä kyllä on tässä poistunut paikalta, siitä, että hän toivoi, että työtulotuki, joka oli SDP:n vaaliohjelmassa, tulisi välittömästi toimeen. Sen tarkoitushan on kannustaa ihmisiä nimenomaan etuuksilta pienipalkkaisimpiin töihin ja siinä mielessä olla yksi keino työllisyyden lisäämisessä. [Arto Satonen: Koska se tulee?]

Kuitenkin on niin, että ministeriöt ovat toivoneet, että tällaiset reformit tehtäisiin ensiksi selvityksinä, jotta ei kävisi niin kuin edellisille hallituksille, että hallitusohjelma oli täynnä erilaisia lupauksia ja aikomuksia, jotka sitten jouduttiin peruuttamaan viimeistään eduskunnassa, koska ne osoittautuivat toteuttamiskelvottomiksi.

Vielä voin lohduttaa edustaja Mykkästä siitä, että olemme ottaneet jo tänään askeleen kohti tämän työllisyystavoitteen täyttymistä, ja se on ehkä esimerkki siitä, että työmarkkinajärjestöt todellakin kantavat vastuuta myöskin tästä työllistymisestä. Nimittäin ne ovat päässeet jo sopuun siitä, että niin sanotun työttömyyseläkeputken ehtoja muutetaan siten, että laskennallisesti pitkällä tähtäimellä syntyy jo 9 000 työpaikkaa lisää. Tämähän on hieno aloitus tälle tuoreelle työministerille. [Petteri Orpo: Huomenlahja!]

Kun on sitten kysytty näistä toimenpiteistä, niin tietenkin koko tämä ministeristö tekee kaikkensa sen eteen, että Suomeen syntyy sellaiset olosuhteet, että työpaikkoja syntyy, ja kiinnittäisin huomiota tämän hallitusohjelman otsikkoon. Siinä painotetaan osaamista ja osallisuutta. Osaamisesta onkin tänään paljon puhuttu, mutta tämä osallisuus on äärimmäisen tärkeä ulottuvuus myöskin. Meillä on siinä siis hyviä keinoja muun muassa osatyökykyisyysohjelmaan, palkkatuen merkittävään laajentamiseen sekä yritys- että järjestöpuolella ja työperäisen maahanmuuton lisäämiseen. Ja erittäin tärkeä uudistus on työvoimapalveluiden uudistus, johon saadaan lisää resursseja, jotka vapautuvat tähän aidosti aktivoivaan henkilökohtaiseen työttömiä auttavaan palveluun siitä, että tämä epäoikeudenmukainen aktiivimallin leikkuri poistuu.

15.00 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti selvää, että kun budjetin loppusummaa nostetaan 1,2 miljardilla, niin pääosa käytetään ihan järkeviin menoihin. Se on itsestäänselvä asia. Mutta kaikki perustuu tälle työllisyydelle. Kuten täällä pääministeri sanoi jo aikaisemmin, 1,9 miljardia talouden tasapainottamista riippuu tästä työllisyystavoitteen toteuttamisesta.

Toisin kuin pääministeri Rinne sanoi, edellinen hallitus kyllä nimenomaan hallitusohjelmassaan linjasi jo niitä keinoja ja toteutti ne keinot, joilla suomalaisen työnteon kannattavuutta ja työllistämisen edistämistä vietiin eteenpäin, vaikka kilpailukykysopimuksen yksityiskohdat tulivat sitten myöhemmin. Mutta siellä oli jo monta keinoa sisällä.

Tämä oli nyt hyvä uutinen, jos tässä eläkeputkessa on päästy liikkeelle. Se on hyvä asia. Sekin on ihan luontevaa, että te kysytte työmarkkinajärjestöiltä heidän keinojansa. Mutta haluan korostaa sitä, että Suomen hallitus on vastuussa siitä, mikä on työllisyyden ja talouden tilanne. Ei sitä vastuuta voi antaa työmarkkinajärjestöille.

15.01 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikein, edustaja. Tosiasiassa tilanne on se, että Suomen hallitus vastaa siitä, että syntyy se plus 60 000 työpaikkaa, joka tähän 75 prosentin tavoitteeseen nykytilasta liittyy.

Me olemme kuitenkin pyytäneet apua työmarkkinajärjestöiltä. Se liittyy siihen, että työttömyysturvajärjestelmää toivotaan uudistettavan ja toivotaan löydettävän sieltä keinoja, jotka vaikuttaisivat sitten tähän työllisyysasteen parantumiseen. Sen lisäksi työvoimapalveluihin liittyviä kokonaisuuksia pitää tarkastella ja yrittää löytää sieltä niitä keinoja, joilla päästään eteenpäin.

Minusta tämä lisäpäivien muutosprosessi, mistä nyt työmarkkinajärjestöjen välillä on sovittu, on hyvä osoitus siitä, että siellä tunnetaan vastuuta näistä asioista ja halutaan viedä eteenpäin, tukea hallituksen toimintaa tästä näkökulmasta. Mutta tosiasia on, että työmarkkinajärjestöille ei ole mitään lukutavoitetta vaan toive siitä, että ne auttavat tässä vaikeassa työssä hallitusta.

15.02 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan tähän samaan asiaan: Meillä oli kyllä kovat tavoitteet 2015, kun sanottiin, että 68 prosentista pitää päästä 72 prosenttiin työllisyysasteessa. Varmaan tässäkään salissa kovin moni ei siihen uskonut, mutta tämä on osittain luottamusta ja riippuu hyvin vahvasti siitä, minkä suunnan hallitus ottaa ja mitkä ovat ne meidän omat toimenpiteet.

Edellisellä hallituksella oli kymmenen kohdan ohjelma, missä oli 70 työllisyystoimenpidettä. Tässä nykyisenkin hallituksen ohjelmassa löytyy hyvin monia, mitä on tuotukin juuri esille, eli pyritään tästä passiivisesta työttömyydestä aktiiviseen työllisyyspolitiikkaan. Tässä on esimerkkinä muutamia: Henkilökohtaiseen ohjaukseen tulee lisää käsiä sinne työvoimatoimiston puolelle, koulutusta lisätään. Työn murros on iso asia, me tarvitsemme noin miljoonan ihmisen uudelleenkoulutuksen. Työttömyysturva uudistetaan. Täällä puhuttiin juuri, että aktiivimalli uudistetaan, mutta tarvitaan juurikin työllisyystoimenpiteitä ennen sitä. Yrittäjien ensimmäisen työntekijän palkkausta helpotetaan, yrittäjien työttömien palkkausta helpotetaan, yrittäjäneuvontaa parannetaan. Paikallinen sopiminenkin on yksi, mikä lisää meidän työllisyyttä. Siinä mainitaan hyvinkin vahvasti, että kilpailukyky ja työllisyysasiat huomioon ottaen.

15.03 **Mats Löfström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sisältää myös hyviä kirjauksia koskien Ahvenanmaata. Hallitusohjelmassa todetaan, että Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään hyvässä yhteistyössä Ahvenanmaan kanssa ja varmistetaan toimiva yhteydenpito ruotsin kielellä valtionhallinnon ja itsehallinnon välillä. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että Ahvenanmaan itsehallinnon uudistusprosessi jatkuu. On tärkeää viedä tämä työ maaliin tällä kaudella. Tässä asiassa taloudelliset asiat ovat aivan keskeisiä.

Edellinen eduskunta hyväksyi muutoksen itsehallintolain taloutta koskevan lukuun, mikä merkitsee sitä, että Ahvenanmaa saisi takaisin suuremman osan ahvenanmaalaisten valtiolle maksamista veroista. Muutos hyväksyttiin edellisen eduskunnan toimesta sekä hallituksen että opposition laajalla enemmistöllä. Tämä muutos perustui kuitenkin sille, että maakunta- ja sote-uudistus olisi rahoitettu tuolloin suunnitellulla tavalla. Kun tämä asia on nyt muuttunut, on tärkeää varmistaa, että viime kaudella hyväksytty muutos edelleen tarkoittaa Ahvenanmaan perusrahoituksen lisäämistä myös käytännössä.

15.04 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä se syömävelka on syömävelkaa riippumatta siitä, mitä uusiokielistä tulevaisuusinvestointi-sanaa siitä halutaan käyttää. Tuossa 3 miljardissa, mistä puhutaan, ei ole kuin muutama sellainen asia, jota voi pitää mitenkään investointina. Suurin osa on pelkkää menolisäystä, ja sitten kun se lopetetaan, niin kyllähän se lopettaminen tulee leikkaus olemaan.

Millä tämä sitten rahoitetaan? Tämä rahoitetaan valtion omaisuuden myynnillä. Vasemmistopuolueethan ovat vuosikausia vastustaneet henkeen ja vereen yhteisen omaisuuden myymistä, ja takki kääntyi 180 astetta tässä asiassa. Hallitusohjelman mukaan valtion tuottavaa omaisuutta myydään pysyvien menojen rahoittamiseksi. Miten tähän ollaan tultu, että vaalilupauksia rahoitetaan yhteistä omaisuutta, kansallisomaisuutta, myymällä? Voitteko kertoa tähän syyn, kun velka on niin edullista ja tuottavaa omaisuutta pitää silti myydä? Onko tässä kysymys siitä, että tosiasiassa halutaan välttää EU:n komission tarkkailuun joutuminen ja luottoluokittajien reaktio siihen, että näitä vastuuttomia menoja katetaan yhteisen omaisuuden myynnillä?

15.05 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelma herättää ison kysymyksen siitä, mikä oikeasti on tulevaisuusinvestointi ja mikä taas ei ole investointi ollenkaan vaan pysyväisluonteinen juokseva meno. Vielä hallitusohjelman neuvotteluvaiheessa te, hallitus, annoitte kuvan, jonka mukaan valtion omaisuuden myynnistä saatuja tuloja käytettäisiin infrahankkeisiin sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiopanostuksiin. Pettymys oli suuri, kun paljastui, että todellisuudessa hallitus aikoo rahoittaa hyvin vähän investointiluonteisia hankkeita. Strategisia painopisteitä ei tunnu olevan, juoksevia, pysyviä menoja lisätään.

Kuitenkin, pääministeri Rinne, sanoitte vielä hallitusneuvottelujen aikana uskovanne, että hallitus laittaa useita junaratahankkeita liikkeelle. Näitä on esimerkiksi Tampereen alle tunnin juna. Miten on? Valtiovarainministeri Lintilä kuitenkin ilmoitti Aamulehdessä lauantaina, että isoista raidehankkeista tällä hallituskaudella voidaan panna liikkeelle vain Turun tunnin juna. [Puhemies koputtaa] Miten on, onko Tampereen alle tunnin junalla vielä toivoa?

15.07 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, tässä hallitusohjelmassa on paljon hyviä tavoitteita, ja toivon, ettei tämä hiipuva talouskasvu hankaloittaisi näiden tavoitteiden saavuttamista — se on meidän kaikkien suomalaisten etu.

Te piinasitte aika kovastikin ja vaaditte kehitysyhteistyörahoituksen nostamista 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta, kun kävimme tässä salissa keskustelua kehitysyhteistyön tulosraportista viime marraskuussa. Ja nyt te olette kirjanneet tänne, että te nostatte humanitäärisen avun tasoa, nostatte rahoitusta kehitysyhteistyöjärjestöille, mikä on erinomainen asia, samoin kuin tämä kirjaus siitä, että Suomi laatii aikataulutetun tiekartan YK-tavoitteiden saavuttamiseksi. Kun teidän vaatimus oli niin kova silloin marraskuussa, niin ulkoministeriössä tehtiin laskuharjoitus siitä, miten 0,7:n taso saavutetaan.

Kysyisinkin, mikä on se aikataulutus, että me saamme sen nähtäväksi, miten rahat eri vuosille jaetaan.

15.08 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin saa todella sen käsityksen, että tämä on hyvin toiveita herättävä ohjel-

ma — jopa opposition puheenvuoroissa todetaan tämä, ja niinhän se tietysti onkin. Mutta sitten hiipii kuvaan se, että pyritään osoittamaan, että tämän toteuttaminen on mahdotonta. Pahimmillaan se kuulostaa jo itse itseään toteuttavalta ennusteelta, kun toivotaan, että näin ei onnistuisi, jotta päästäisiin takaisin siihen oikeiston rakastamaan leikkausohjelmaan. Totta kai työllisyys on tässä avainasemassa, mutta se ei ole tietysti yksinomaan Suomen hallituksen toimenpiteistä kiinni. Onko silloin mahdotonta ymmärtää sitä, että heikko työllisyyskehitys ei milloinkaan parane lisäleikkauksilla, vaan päinvastoin edellyttää uusia investointeja [Ben Zyskowicz: Mitä se Lintilä puhuu!] ja kysynnän ylläpitämistä? Olen iloinen siitä, että hallitusohjelmassa on myöskin tämä huomioitu poikkeuksellisten tilanteiden varalta. Muuten olen tyytyväinen tähän vero-ohjelmaan, mutta olisin mielelläni nähnyt, että minun tulotasolla olevat ihmiset olisivat myös saaneet osallistua vähän enemmän yhteisiin talkoisiin.

15.10 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä ohjelma on toiveita herättävä, ja totta kai meidän täytyy maan uudelle hallitukselle toivottaa menestystä — toivottavasti pääsette niihin tavoitteisiin. Jotta tämä keskustelu olisi järkevää muutaman vuoden kuluttua — jos satutte istumaan muutaman vuoden siellä aitiossa, arvoisat ministerit — niin täytyy ainakin henkilökohtaisesti esittää epäilys, kun te heti lisäätte pysyviä menoja. Ja sitten se tuloautomaatti, minkä pitäisi perustua työllisyyden nostoon — te ulkoistatte samantien nämä pelisäännöt. Tämä on aika paha ristiriita ainakin minun mielestäni, ja minä ennustan, että te aloitatte tuolla politiikalla ja tuolla asenteella heti velkakierteen. Voin olla väärässä ja minä pyydän sitten anteeksi muutaman vuoden kuluttua, mutta minä väitän, että tuolla pelillä yleensä talouden kuntoon saattaminen, julkisen talouden tasapainoon saattaminen, ei onnistu.

Keskustalle sanoisin, että miten te voitte väittää, että koko maata pidetään asuttuna. Nostatte polttoaineveroa, lämmityksen veroa, sähköveroa on nostettu jo monen hallituksen aikana yli 200 prosenttia, [Satu Hassi: Sähköveroa ei nosteta!] siirtomaksut nousevat. Siellä [Puhemies koputtaa] olevat ihmiset, jotka tarvitsevat autoa ja asuvat omakotitaloissa, ovat [Puhemies koputtaa] teidän maksumiehiä.

15.11 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käydään heti läpi yksi ikävä asia. Valitettavasti jonkin verran polttoainevero nousee. Se on 5 senttiä alvi yhdistettynä diesel- tai bensapumpulla, [Kokoomuksen ryhmästä: 250 miljoonaa!] 5 senttiä se on tavalliselle autoilijalle, sille työssä käyvälle rouvalle, 5 senttiä pumpulla, indeksikorotuksen verran, sen me joudumme valitettavasti tekemään.

Sen sijaan omakotitalossa asuvan rouvan osalta ensimmäisen kerran kiinteistöverotusta tullaan tarkastelemaan sillä tavalla, että a) katsotaan todellinen kiinteistön arvo ja b) katsotaan myöskin, mikä on kiinteistönomistajan todellinen maksukyky, eli verotetaan vähän enemmän kasvukeskusten keskustassa olevaa lasikiinteistöä ja vähän vähemmän sitten mökkiä siellä kylällä.

Alueellistamislainsäädäntö esimerkiksi uudistetaan, niin että ei tulisi sellaisia huteja, mitä on joillakin aiemmilla vaalikausilla tapahtunut. Väylähankkeita toteutetaan.

Ja pakko kysyä kokoomukselta, kun te haluatte vähentää tulevaisuusinvestointeja: kumpi vedetään listalta pois, Turun juna vai Tampereen juna? Päättäkää siellä ryhmähuoneessa: Turun juna vai Tampereen juna pitää jättää pois? [Hälinää — Puhemies koputtaa]

15.12 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ihmetellään sitä, mitä varten oppositio ei tue hallituksen hyviä ehdotuksia muun muassa työllisuuden parantamisesta, joka on yksi keino, johon tämä koko paletti nojaa. Mielellään niitä voisi vaikka kannattaa, mutta kuten pääministeri Rinne sanoi, niin niitä ei oikein hirveästi vielä ole. Eli hyvin vaikea tässä on ottaa kantaa puolesta tai vastaan. Mielestäni se on hallituksen tehtävä tuoda niitä työllistämiskeinoja. Ainoa konkreettinen, minkä löydän, oikein konkreettinen, on se, että kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet kyllä laitetaan töihin, ja tämä oli teidän vaalilupauksenne vaalitenteissä, jota sitten ehkä korjailitte.

Samaten olin ministeri Harakan kanssa Ylen radiotentissä. Puhuitte näistä veropohjan laajennuksista, ja kysyin, voitteko te suoraan sanoa, että te puhutte kuluttajaveronkorotuksista, ja te ette ainakaan siinä radiotentissä vastannut. Kyllä minä tämän arvasin, ja nyt tässä sitten tulee se, mitä pahimmillaan pelättiin.

Kerrotteko te näistä työllistämistoimenpiteistä konkreettisemmin, vai ovatko ne lähinnä laittomasti maassa olevien työllistämistä?

15.13 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyyttä voi nostaa monin eri keinoin, ja itse asiassa viime kaudella Sipilän hallituksessa meillä oli hyvin kunnianhimoinen norminpurkuohjelma. Itse asiassa kiitän hallitusta siitä, että sieltä ei nyt vedetty pois kauppojen aukiolojen vapauttamista tai koeaikojen pidennystä tai takaisinottovelvollisuuden lyhennyksiä. Irtisanomissuojankaan helpotusta ei itse asiassa ole purettu, eli hyvä niin.

Mutta paljon keinoja olisi nimenomaan norminpurkupuolella, joita mielestäni tässä hallitusohjelmassa ei ole ollenkaan. Itse asiassa yhden löysin, ja se oli se, että parsinavetoista nyt luovutaan. En tiedä sen työllisyysvaikutusta, mutta tuntuu, että se ei ehkä kuitenkaan tuhansia työpaikkoja tule luomaan. Esimerkiksi ulkomaisten työntekijöiden saatavuusharkinta olisi yksi semmoinen mahdollinen, josta voisi kannattaa aloittaa, koska näillä aidosti on työllisyysmerkityksiä, ja oppositiosta tulemme kyllä auttamaan teitä tässä työssä.

15.14 **Elinkeinoministeri Katri Kulmuni** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä äsken tuli edustaja Eestilän puheenvuorossa esille sähkönsiirtohinnat. Itse asiassa hallitusohjelmaanhan on kirjoitettu siirtomaksuista kirjaus, että ”selvitetään mahdollisuus rajoittaa nykyisestään sähkönsiirtomaksujen vuotuista korotusta”. Eli päinvastoin, on tarkoitus selvittää, mitä niille varsin suurille korotuksille voitaisiin tehdä.

Myös aikaisemmassa vaiheessa keskustelua tuli esille teollisuuden kilpailukyky, ja onkin varsin tärkeää, että siitä kannetaan huolta kansainvälisesti ja kansallisesti. Tosiaan, hallitusohjelmaan on kirjattu, että Suomi haluaa olla ensimmäinen fossiilivapaa hyvinvointiyhteiskunta, ja se vaatii silloin myös meidän teollisuutemme sähköistämistä ja kohti hiilineutraalisuutta etenemistä. Se, että tuonne on kirjattu polku siihen, että mennään myös teollisuuden sähköverossa kohti EU-minimiä, on itse asiassa meidän teollisuudellemme erittäin merkittävä kilpailuvaltti. Se tuo meidät samaan sarjaan Saksan ja Ruotsin kanssa. Lisäksi tietenkin täytyy muistaa se, että kunnianhimon taso on varsin korkea, kun puhutaan siitä, miten meidän teollisuutemme voisi saavuttaa hiilineutraalisuuden. Jos Suomi pystyy ensimmäisenä hyvinvointiyhteiskuntana ja teollistuneena maana löytämään tien siihen, miten myös teollisuus pääsisi irti fossiilisista polttoaineista, minulla ei ole epäilystäkään, etteikö se olisi ihan valtava kilpailuetu meidän teollisuudellemme myös kansainvä-

lisesti. Jos Suomi pystyy tekemään sen, ei epäilystäkään, etteivätkö muutkin teollisuusmaat olisi siitä kiinnostuneita.

Ehkä haluan kommentoida tässä vaiheessa myös yleisesti tähän talouskehitykseen ja talouskasvuun liittyviä asioita. Jonkin verran salikeskustelussa on tullut esille yrittäjyyteen liittyviä seikkoja, ja — kuten edustaja Pirttilahti taisi todeta puheenvuorossaan — erittäin monia yrittäjyyteen, paikallisen sopimisen edistämiseen liittyviä asioita on kirjattu tähän hallitusohjelmaan: yrittäjyysstrategiaa, kotimaisen omistajuuden ohjelmaa, viennin ja kasvun ohjelmaa ja monia muita merkittäviä kohtia.

Lisäksi vielä koko kansallisen kehityksen ja kasvun osalta haluan todeta sen, kun vastaan myös aluekehityksestä ja aluepolitiikasta, että on ehkä hyvä miettiä sitä, mitä sillä aluepolitiikalla tarkoitetaan. Hallitusohjelmaan on kirjoitettu se suunta tahdosta. Aluepolitiikan tavoitteena on alueiden välisen ja kuntien sisäisen eriytymisen vähentäminen, ja se on näin ollen myös tämän hallituksen ohjenuora koko Suomen kehityksen eväiden kasvattamiseksi.

15.17 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan toivottaa ensi alkuun voimaa ja viisautta uudelle hallitukselle vastuullisissa tehtävissä ja monissa niissä hyvissä aikomuksissa, joita teidän ohjelmastanne kyllä kiistatta löytyy.

Sen sijaan se ongelma liittyy, niin kuin on hyvin keskusteluissa käynyt esiin, talouteen ja työllisyyteen ja sen uskottavuuteen. Haluaisimme tukea teitä monissa niissä rakenteellisissa uudistuksissa, joita suomalaisen työllisyyden vahvistamiseksi tarvittaisiin, mutta se on kovin vaikeaa, koska niitä ei tästä ohjelmasta löydy. Ja sen takia teen muutaman ehdotuksen, joihin toivon, että voitaisiin harkita tartuttavan.

Ensinnäkin perhevapaauudistus niin, että se aidosti myöskin lisäisi ja vahvistaisi naisten työmarkkina-asemaa ja työllisyyttä. Ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinnasta luopuminen on monien, esimerkiksi pk-yritystenkin, toivoma ratkaisu. Työn verotuksen merkittävä keventäminen toisi lisää kannusteita ja palkitsisi ahkeruudesta niitä ihmisiä, jotka aamulla heräävät ja lähtevät töihin. Ja sitten osaavan työvoiman saatavuus, jatkuva oppiminen: siihen hallitusohjelmassa on hyvin vaatimattomasti toistaiseksi keinoja ja rahoitusta, siltä odotamme paljon. Sitten myöskin esimerkiksi varhaiskasvatusmaksujen alentaminen ja oppisopimuskoulutuksen kehittäminen.

Nyt loppuun vielä haluan esittää kysymyksen, joka liittyy varhaiskasvatukseen ja varhaisiin vuosiin. Mihin jäi se kaikkein vaikuttavin toimi eli kaksivuotinen esiopetus? Mihin se unohtui?

15.19 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tämä ohjelma ennen kaikkea katsoo tulevaisuuteen. Tässä ehkä muutoksena on se, että tuosta kokoomusjohtoisesta koulutuspolitiikasta, joka on aika hyvin ollut hankevetoista ja poukkoilevaa, nyt mennään koulutuspolitiikkaan, joka on ennen kaikkea pitkälle 2030-luvulle katsovaa. Sitä varten luodaan juuri tämä osaamisen ja oppimisen tiekartta. Siinä keskitytään ennen kaikkea siihen perusopetukseen ja sen vahvan perustan luomiseen, ja yritämme tehdä kaikkemme, jotta se eriarvoisuus, joka tuolla luokkahuoneissa näyttää kasvavan, saadaan käännettyä ja pysäytettyä ja ennen kaikkea saamme oppimistulokset nousuun.

Minä ymmärrän hyvin sen, että kokoomusta täällä salissa ärsyttää, koska te ehkä pelasitte korttinne väärin ja jäitte hallituksesta ulkopuolelle. Mutta ei hätää, me keskustassa

olemme saaneet monia tavoitteita läpi, mitkä te myös allekirjoitatte. Meillä keskustassa oli 10 kynnyskysymystä, joista 11 saatiin läpi. [Naurua]

15.20 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on nyt useaan kertaan hallituspuolueiden taholta ikään kuin lyöty kättä, että eikö nyt kelpaa osaamispanostukset. Jos täällä olisi jossain se osaamismiljardi, niin se kelpaisi meille vallan hyvin. Täällä on 200 miljoonaa euroa näitä pysyviä menolisäyksiä osaamiseen plus sitten 730 miljoonaa euroa kolmelle vuodelle jaoteltuna, jolloin seuraavina kolmena vuonna on 450 miljoonaa euroa, jos ne tasaisesti jaetaan. Mutta sitten ne loppuvat tosiaan. Kolmen vuoden päästä irtisanotaan opettajia ja niin edelleen. Sitä hankemaailman ikään kuin lyhyttempoisuutta, jota tässä äsken juuri kritisoitiin, nyt tuotte kolmella neljäsosalla teidän panostuksista tähän lisää. Samoin vanhustenhoitoon, ilmastoon — kun alkupuheenvuorossa, pääministeri, muistaakseni nämä kolme teemaa sanoitte — kyllä, vastaus on kyllä, lähdemme näissä sitoutumaan yhteistyöhön, mutta se edellyttää, jos nämä halutaan kestävästi hoitaa, että sitten vastaavasti muihin asioihin ei voida sirotella. Ei ole 115 viivaa, vaan ehkä 20 viivaa lisämenoja. Ne tehdään kestävästi vuosikymmeniksi. Ei niin, että vähän aikaa lämmittää kaikkialta ja sitten kylmää oikein kunnolla.

15.21 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Grahn-Laasonen nosti esiin tuon perhevapaauudistuksen ja peräänkuulutti hallitukselta kunnianhimoa, ja sitä meillä todellakin tähän uudistukseen liittyen on luvassa. Kuten hallitusohjelmassa on kirjattu, hallitus toteuttaa yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa kunnianhimoisen perhevapaauudistuksen, jonka tarkoituksena ja tavoitteena on nimenomaan perhevapaiden ja hoitovastuun tasaaminen ja tasainen jako molempien vanhempien kesken. Perheiden valinnan ja joustojen mahdollisuudet tulevat lisääntymään tässä mallissa. Tämä uudistus lisää merkittävästi sukupuolten välistä tasa-arvoa, ja samalla myöskin huomioidaan monimuotoiset perheet.

Huomasin mediasta aamulla, että kokoomuksesta leviteltiin jo mustia pilviä perhevapaauudistuksen ylle rahoituksen osalta, mutta kuten tiedätte, palkkaan sidottujen vapaiden eli ansiosidonnaisten äitien ja isien vapaiden rahoitus tulee valtaosaan työtulovakuutuksen kautta, ja siinä isoimpia rahoittajia ovat palkansaajat ja työnantajat, ja valtion osuus on vain noin alle 10 prosenttia. Siksi onkin erittäin tärkeää, että me teemme tämän uudistuksen ja se valmistellaan kolmikantaisesti hallituksen periaatteiden pohjalta. Tämä on kunnianhimoinen, myönnän sen, mutta meillä on kaikki eväät onnistua.

Puhemies! Ihan muutama sana vielä näistä pienimmistä eläkkeistä, kun nekin ovat täällä salissa nousseet tänään esiin. Ne nousivat esiin myös tuolla vaalikentillä, ja ne nousivat esiin myös tuolla Säätytalolla, ja me haluamme tähän huoleen myöskin vastata. Eli pienten eläkkeiden korotuksia on alettu jo valmistella ensimmäisten lakien joukossa sosiaali- ja terveysministeriössä. Tälle hallitukselle on tärkeää, että kaikista pienituloisimmat eläkeläiset saavat euromääräisen korotuksen. Me tarvitsemme sellaisen mallin, joka on hyvä ja joka myöskin huomioi erilaiset etuuskokonaisuudet ja jossa myös kannustinloukut vältetään. Ja kuten todettua, valmistelu on jo aloitettu sosiaali- ja terveysministeriössä, ja toteutus tehdään mahdollisimman pian, kuitenkin niin, että voimme noudattaa hyvää lainsäädäntöä, jota täällä olemme myös itse peräänkuuluttaneet.

15.24 **Elina Lepomäki kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Emme tästä hallitusohjelmasta löytäneet tarkempia tase- tai tuloslaskelmia, mutta kun tässä laskin tulitikkuaskin kanteen, niin näyttää siltä, että seuraavan neljän vuoden aikana velkaa tulee valtiolle ja kunnille viitisentoista miljardia lisää. Tämän lisäksi myydään 3 miljardin edestä omaisuutta, mikä tarkoittaisi sitä, että valtion ja kuntien tase heikkenee 18 miljardia. Tämän lisäksi ihmisiltä kerätään toisaalta veroina ja nousevina sosiaaliturvamaksuina 5 miljardia tulevan kauden aikana.

Aika heppoiselta näyttävät siihen nähden nämä investoinnit ja ne panokset, joita hallitus ohjelmassaan lupailee. Siellä on paljon hyviä asioita, mekin olemme niitä kiitelleet, mutta ikävä kyllä tämä tulevaisuus on rakennettu hauraalle jäälle.

15.25 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituspuolueet ovat ihmetelleet, miksi me emme kiitä esimerkiksi sitä, että on laitettu panostuksia nyt koulutukseen. Meitä ei varsinaisesti kiinnosta se, että te olette laittaneet niitä siihen koulutusnimen alle, [Paavo Arhinmäki: Teitä ei varsinaisesti kiinnosta koulutus ylipäätään!] vaan meitä erityisesti kiinnostaa se, että näitä rahoja käytetään siellä tehokkaasti. Me emme olisi tehneet valintaa oppivelvollisuuden pidentämisestä, me olisimme keskittyneet peruskouluun, nimenomaan opetuksen ja opettajien lisäämiseen [Jukka Gustafsson: Mekin keskitymme myös peruskouluun!] ja näiden erityisryhmien auttamiseen, jotka koulusta tällä hetkellä putoavat.

Toisaalta tämä työllisyyskeskustelu on aivan hysteeristä. Tässä maassa ei ole yhtä ainutta ihmistä, joka vastustaisi sitä, että meidän pitäisi saada työllisyysastetta nousemaan. Millä keinoilla sitä saadaan nousemaan? Tässä maassa kun menee yhdeksi tunniksi töihin, niin pääsee työllisten joukkoon. Mikä vaikutus tällä on julkiselle taloudelle? Silläkö te investoitte eteenpäin? Siihenkö tämä nojaa?

Samalla, kuten edustaja Meri täällä aiemmin totesi, te haluatte antaa työlupia nimenomaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille, mutta tämä valitettavasti ei ole kovin positiivista julkisen talouden kannalta. Jos maahan tulee vaikkapa 10 000 työikäistä maahanmuuttajaa, [Puhemies: Aika!] huoltosuhde per nuppi paranee, mutta jos heidän työllisyysasteensa on 10 prosenttia, niin siellä on 1 000 työntekijää ja 9 000, [Puhemies koputtaa] jotka ovat ulkopuolella.

15.26 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tartun näihin koulutukseen liittyviin puheenvuoroihin, joita edustaja Grahn-Laasonen ja edustaja Purra täällä nostivat esille. Me varmaan jaamme yhdessä sen huolen siitä, että varhaiskasvatuksen osallistumisastetta pitää nostaa. Suomi laahaa tällä hetkellä vakavasti perässä muita Pohjoismaita. Itse näen järkevänä politiikkana sellaisen, jossa aluksi selvitetään, mitkä keinot olisivat osallistumisasteen nostamiseksi niitä kaikkein parhaimpia. Ja jos katsotte hallitusohjelman sivua 163, niin siellä selkeästi on kirjaus, että selvitetään kaksivuotisen esiopetuksen toteuttaminen osana kokonaisuutta. Mutta on selvää, että tämä ei pelkästään riitä.

Edustaja Purra, jos luette hallitusohjelmaa tarkasti, sieltä myös löytyvät investoinnit esimerkiksi perusopetukseen, mittava tasa-arvo-ohjelma, [Paavo Arhinmäki: Kannattaa lukea hallitusohjelma, niin voi kritisoida vapaammin!] eli sikäli ei pidä paikkaansa tämä, että ei koulutukseen järkevällä tavalla satsattaisi.

15.28 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Purralle: On yksilön, yhteiskunnan ja myös työnantajien etu, että täällä olevat, jo työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella. Näin on kirjattu hallitusohjelmaan, ja tämä on osa sitä laajaa pakettia, jossa pohditaan, kuinka ulkomailta tänne tulevan työvoiman työskentelyä Suomessa helpotetaan.

Kestävyysvaje, matala syntyvyys, ylipäätään ikääntyminen ovat kysymyksiä, joihin meidän täytyy suomalaisena yhteiskuntana vastata, ja tässä ulkomainen työvoima on myös yksi selkeä kysymys. [Olli Immonen: Haluatteko halpatyövoimaa?] Ja tässä ihan keskeistä on se, mikä täällä myös mainittiin aiemmin, että turvapaikkaprosessi on heikko. Kyllä, olemme samaa mieltä: ihmisoikeudet, perusoikeudet eivät siellä toteudu. Me haluamme korjata sen prosessin niin, että jokainen saa kunnollisen käsittelyn.

15.29 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sinänsä hyvää keskustelua. Tämä yksi asia minun vielä pitää varmistaa, ja esitän kysymykseni pääministeri Rinteelle ja valtiovarainministeri Lintilälle. Pääministeri Rinne, sanoitte siis, että ei pysyviä menoja ennen pysyviä tuloja. Kun ymmärrän, että hallituksen talouspolitiikka ja työllisyyspolitiikka on rakennettu niin, että elokuussa 2020 tarkastetaan nämä työllisyystoimet, niin onko nyt niin, että te ette tee näitä pysyviä menolisäyksiä silloin elokuun budjettiriihessä, jos ei ole ensin pysyviä tuloja eli valtiovarainministeriön todentamia oikeita työllisyyskeinoja? Tämä on erittäin merkittävä kysymys, ja mielestäni siihen pitää saada selkeä vastaus.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Otetaan tähän vielä muutama puheenvuoro ja sitten vastauspuheenvuoro pääministeri Rinteelle.

15.30 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäin ihmettelemään edustaja Grahn-Laasosen puheenvuoroa tuossa vähän aiemmin, kun kerroitte, että olisi pitänyt tehdä kunnollinen perhevapaauudistus. Olisi mukava kuulla, mikä se kunnollinen perhevapaauudistus sitten oikein olisi. Minusta ministeri Pekonen kertoi oikein hyvin sen, mitä me olemme ajatelleet Säätytalolla, ja sehän on sellainen uudistus, joka kannustaa työllistymiseen ja töihin menemiseen, mutta se antaa edelleen mahdollisuuden valita, millä tavalla siellä perheessä lapsenhoitoasiat järjestetään. Pitäisikö pakottaa lapsia päiväkotiin, sekö on se keino, että pakotetaan päiväkotiin? Sekö on sitä valinnanvapautta ja ihminen edellä -linjaa, ihmettelen. Silläkö tavalla se olisi pitänyt toteuttaa?

Kotihoidon tuki säilyy. Hallitusohjelmassa on selkeät kirjaukset siitä, että kotihoidon tuki säilyy mahdollisuutena, ja se on erittäin tärkeä monelle nuorelle perheelle tällä hetkellä. Sitä käyttää myös moni koulutettu ihminen tällä hetkellä, he haluavat olla pari vuotta kotona lapsen kanssa. Ihmettelen, mitä pahaa siinä oikein on.

15.31 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät punavihreät kansanrintamahallituksen ministerit! Täällä puheenvuoroissa on tullut esiin, muun muassa Guzenina puhui siitä, että tämä on nyt... [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Edustaja Guzenina!] — Anteeksi, edustaja Guzenina puhui siitä, että tässä hallitusohjelmassa ihminen on keskiössä. Sitten täällä ovat tulleet myös esiin sanat ”perustuu tutkittuun tietoon”. Ihmettelen sitä, että täällä on vihreä puolue tämmöisessä hallituksessa, joka on kirjoittanut hal-

litusohjelmaan seuraavasti: ”Tuulivoiman osuutta Suomen energiantuotannosta kasvatetaan.” Te raiskaatte Suomen luontoa aivan sieltä kansallispuistojen vierestä, [Paavo Arhinmäki: Ja lepakotkin räjähtelee!] ja minä ihmettelen sitä, kun tästä asiasta ei ole tutkittua tietoa. Kun täällä ei ole tehty terveysselvitystä tuulivoiman vaikutuksista ihmisten terveyteen, niin miten te hallituksessa voitte kirjoittaa tällaista? Minä toivon suuresti, että [Puhemies koputtaa] te ette lähde edistämään tätä ennen kuin tämä terveysselvitys on tehty.

15.32 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun aluksi oppositiojohtaja Orpo totesi, että vastuullinen oppositio ei toimi niin, että se kritisoi kaikkea, mitä hallitus tekee, mutta edelleenkin tämä kysymys on täällä ilmassa, että kelpaavatko nämä pysyvät menolisäykset esimerkiksi osaamiseen ja koulutukseen kokoomukselle vai eivät. Lähes jokaisessa puheenvuorossaan Orpo syyttää hallitusta vastuuttomasta talouspolitiikasta, ja vain vähän sen jälkeen ryhmäpuheenjohtaja Mykkänen täällä sanoi, että nämä koulutuspanostukset ovat aivan liian pieniä. Entinen kehitysministeri kyseli, että eikö tähän 0,7:n kehitysyhteistyörahoitukseen päästä riittävän nopeasti. Ja lukuisia muita esimerkkejä.

Puheenjohtaja Orpo, vastatkaa nyt koko joukkueenne puolesta: Nämä pysyvät menolisäykset, tämä vähän reilu miljardi, joka on suurin piirtein sama summa, jonka te olisitte ollut valmis käyttämään pelkästään — pelkästään — verotuksen keventämiseen hyvätuloisia eniten hyödyttävällä tavalla, ovatko nämä nyt liikaa vai liian vähän vai jotain siltä väliltä?

15.34 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Grahn-Laasonen kritisoi perhevapaauudistuksen toteuttamista. Jäin pohtimaan sitä, että edellisen kerran naisten ja miesten välistä tasa-arvoa perhevapaissa edistettiin silloin, kun toimin tasa-arvoasioista vastaavana ministerinä, jolloin isien perhevapaita pidennettiin, isälle määriteltyä osuutta, ja sen lisäksi helpotettiin niiden käyttämistä. Kaikki esimerkit, sekä kotimaiset että kansainväliset, osoittavat, että nimenomaan kiintiöiminen on se tapa, jolla tasa-arvoa parhaiten edistetään. No, nyt hallitusohjelmaan on kirjattu, että perhevapaauudistus tehdään ja nimenomaan isille tulee lisää sitä kiintiöityä osuutta. Ihmettelen, kun te, edustaja Grahn-Laasonen, toimiessanne ministerinä Stubbin hallituksessa, toimiessanne ministerinä Sipilän hallituksessa, ette saanut yhtä ainutta askelta tässä eteenpäin. Kun hallitus on sen nyt tekemässä ja kuulimme ministeri Pekoselta, miten asia etenee vauhdilla, niin miten tätä asiaa voi millään logiikalla kritisoida? [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys!]

15.35 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näen minäkin hyvää tässä hallituksen ohjelmassa, [Paavo Arhinmäki: Oho, olette avannut sen lopulta!] ja on hyvä, että SDP:kin ryhmäpuheenvuorossaan ikään kuin tunnusti perussuomalaisten johdokkuuden tässä kritiikissään. On hyvä, että pienituloisten huomioon ottaminen on tässä kautta linjan tapahtuvaa, tai näin ainakin sanotaan. Toivoisin, että sitä selvitettäisiin kuitenkin, mikä näiden veronnostojen vaikutus on juuri nimenomaan pienituloisiin, koska tässä ohjelmassa on nostettu myös selvästi pienituloisuus keskiöön. Nimittäin kun tupakan ja alkoholin hinta nousee, niin se tietenkin vaikuttaa pienituloisiin ja koko siihen verokertymään, koska on hyvin ristiriitaista se, että Suomessa nostetaan alkoholiveroa ja Virossa lasketaan, jolloin se matkustajatuonti kasvaa. Eli onko se verokertymä myös sellainen, että se

hyödyttää? Ja se tulee myös tässä polttoaineverotuksessa selvästi kyllä esille, että kun pienituloisilla on ne vanhat ja enemmän kuluttavat autot, niin olisi ehkä syytä tutkia ja selvittää myös sitä, miten nämä korotukset oikeasti kohtelevat eri tuloluokissa olevia ihmisiä.

15.36 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Aivan aluksi täytyy todeta, että olen syvästi liikuttunut siitä, kuinka kokoomus on nyt huolissaan eläkkeistä ja hoitajamitoituksesta. On todella hyvä, että olette myös tulleet tälle linjalle, ja toivon sitten, että tukea tulee myös hyvälle hallitukselle näistä esityksistä.

Perussuomalaisilta olisin halunnut kysyä, kun te kritisoitte ryhmäpuheenvuorossa sitä, että hallitus on muka siirtämässä rahaa Afrikkaan. Täällä on selkeä kirjaus, että Suomi ohjaa kehitysyhteistyörahoitusta muuttoliikkeen juurisyihin. Haluaisin kysyä: Eikö tämä ole yhteinen tavoite? Eivätkö myös perussuomalaiset halua, että Afrikassa olosuhteet ovat sellaiset, että sieltä ei olla pakotettuja lähtemään liikkeelle? Muutenkin meillä on aivan erinomainen maahanmuuttopoliittinen ohjelma tällä hallituksella, ja olen siihen hyvin tyytyväinen. Myös tuo kuuden kuukauden katto turvapaikka-aikojen käsittelylle on hyvä asia, samaten se, että lisätään turvallisuutta luomalla se jalkapantaseurantamahdollisuus kielteisen päätöksen saaneille. [Ben Zyskowicz: Kyllä, jalkapannat on hyvä! Odotan, kun Ohisalo tuo sen esille! — Naurua]

15.37 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Edustaja Grahn-Laasonen sai jo vastauksen siihen, että perhevapaauudistus tosiaankin tulee. Ulkomaalaisen työvoiman saatavuusharkintaprosesseja hallitusohjelman mukaisesti tullaan keventämään. Se on hyvä asia. Se kokonaan tuskin poistuu, niin kuin ei poistunut edellisenkään hallituksen aikana. Teollisuuden energiavero tosiaankin romahtaa, siirtohintoihin tullaan puuttumaan, kaksinkertaisia verotuksia ei enää tule olemaan energian tallennusratkaisuissa. Sekin on hieno asia.

Kiinteistöverosta on jonkun verran puhuttu, ja ajatus tämän kirjauksen takana on muun muassa se, että kun on sellaista kiinteistöomaisuutta, vaikka saari tai luontoarvoiltaan suojeltu alue tai joku muu, joka ei ole taloudellisesti käytettävissä hyväksi, siellä ei voi rakentaa tai muuta, niin nyt tämä hallitus tarttuu siihen, jotta siitä ei tulisi kohtuuttomia kiinteistöveroseurauksia. Tämä on hyvä asia, eikö olekin, [Puhemies koputtaa] kokoomus?

15.39 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on vähän surullisia uutisia kaikille niille, jotka kuvittelevat, että Suomi on jo tehnyt oman osansa ilmastonmuutoksen torjunnassa — näin palatakseni tämän kaikkein suurimman ja vaikeimman tulevaisuuskysymyksen äärelle. Näinhän nimittäin ei ole. Me emme ole päästövähennysten kärkikahinoissa, eikä itse asiassa sillä keskinäisellä kisailulla loppupeleissä ole merkitystä, jos hiilen määrää ilmakehässä ei saada vähennettyä. Loppupeleissä ihmiskunta häviää tai voittaa tämän kamppailun ilmastonmuutosta vastaan yhdessä. Sen takia Suomella on aivan valtavan tärkeä rooli tehdä oma osansa ja työnsä ilmaston puolesta niin täällä kotona kuin myöskin maailmalla. Siihen tämä hallitusohjelma luo onneksi toivoa, ja siihen toivottavasti saadaan tukea myöskin opposition puolelta. Ja niin kuin ministeri Kulmuni hyvin totesi: jos me täällä onnistumme, niin se on myöskin kilpailuvaltti ja kiinnostuksen kohde ympäri maailman. Etenkin täällä kotona meidän tehtävämme on myös varmistaa, että se nopea siirtymä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa toteutetaan oikeudenmukaisesti.

Viitaten ehkä vielä joihinkin aikaisempiin puheenvuoroihin, tämän hallituksen ohjelma [Puhemies koputtaa] on täynnä vihreää politiikkaa, ja se vihreä [Puhemies: Aika!] politiikka on tietysti aina järkivihreää politiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz, ja sitten ministereille vastaus.

15.40 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Onnittelut pääministerille ja uudelle hallitukselle. Mielestäni tässä hallitusohjelmassa on erittäin paljon hyviä tavoitteita ja hyviä asioita, muun muassa nämä koulutuspanostukset, mihin muun muassa opetusministeri Andersson puheenvuorossaan viittasi. Tässä hallitusohjelmassa hämmästyttää kuitenkin se, että aikaisemmin, kun puhuttiin siitä, että valtion omaisuutta myydään noin 3 miljardilla, niin yleisesti arvioitiin, että näin saadaan rahoitusta suuriin rautatieinvestointeihin. No, nyt kun tämä liite 12 on käsissämme, huomaamme, että näistä rahoista siihen ei käytetä käytännössä lainkaan mitään. Sen sijaan tällaisina tulevaisuusinvestointeina, jotka sitten loppuvat vuonna 22, mainitaan muun muassa maksuton ehkäisy alle 25-vuotiaille, päihteitä käyttävien äitien palvelut, syöpäseulontaohjelma, ammattikoulujen opettajat ja niin edelleen. Kysyn, valtionvarainministeri Lintilä: onko todella niin, että nämä pysyväisluontoiset lisäykset on tarkoitus lopettaa vuonna 22?

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt myönnän vastauspuheenvuorot, ministeri Tuppurainen 1 minuutti ja sitten sen jälkeen pääministeri 5 minuuttia. Ministeri Tuppurainen, olkaa hyvä.

15.41 **Eurooppaministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Iloitsen siitä, että puheenvuorossa noteerattiin hallituksen vahva Eurooppa-politiikka. Suomi on EU-jäsenenä kokoaan suurempi maailmalla, ja se ei, edustaja Tavio, suinkaan kavenna Suomen itsenäisyyttä ja itsemääräämisoikeutta vaan päinvastoin antaa meille enemmän mahdollisuuksia ratkoa globaaleja ongelmia. Ja kyllä, me olemme mukana rakentamassa EU:n budjettia. Olemme tekemässä budjettia, joka tuo sekä Suomelle etua että eurooppalaista lisäarvoa. Me lähdemme neuvotteluihin turvaamaan Suomelle tärkeät maaseudun kehittämisvarat, aluekehitysvarat, tutkimus- ja tuotekehyksen — kaiken sen, mistä myös te, perussuomalaiset, olette paljon puhuneet. Ja kun lähdemme heinäkuun alusta Euroopan unionin puheenjohtajan tehtävää hoitamaan, me teemme sen selkä suorana ja pää pystyssä, Euroopan unionin jäsenmaana, tavoitellen kaikkea kestävän kehityksen mukaista hyvää tulevaisuutta EU-kansalaisille niin Suomessa kuin koko tällä maanosalla.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeriaitiossa vielä viittilöitiin. Annan minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron ministeri Skinnarille, ja sen jälkeen pääministeri.

15.42 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Virolaiselle kysymyksestä liittyen kehitysavun tiekarttaan ja Suomen kunnianhimoiseen tavoitteeseen päästä YK:n tavoitteisiin ja sille tasolle, minne Suomi kuuluu. Kyllä, edustaja Virolainen, Suomi haluaa olla kokoaan suurempi maailmalla ja palauttaa sen tilan — mikä valitettavasti vuonna 2016 tehdyillä leik-

kauksilla tapahtui — ja se on kirjattu hallitusohjelmaan, ja me olemme siitä äärettömän ylpeitä. Miten tämä tiekartta toteutetaan, millä aikataululla? Palaamme tähän asiaan sitten, kun saamme tämän kokonaisuuden ja budjetin käytyä läpi, mutta on myös mahdollista, arvoisa oppositio, se, että me teemme sitä yhdessä. Se olisi yksi vaihtoehto, koska tämänkin asian pitää olla ylivaalikautinen, ainakin vuoteen 2030 katsova kokonaisuus. Näin isosta asiasta on kysymys.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten vielä ministeri Lintilä.

15.43 **Valtiovarainministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskowicz, kysyitte tästä investointien 3 miljardin 50 miljoonan osuudesta. Kyllä ne ovat kertaluonteisia, jotka pääsääntöisesti loppuvat vuonna 22. Siellä on muutamia poikkeuskirjauksia, mutta muuten ne ovat kertaluonteisia. Siitä, mitkä siellä on taustat, tässä tuli minun mielestäni hyvä selvitys esimerkiksi ilmaisen ehkäisyn osalta, eli siellä voi olla erilainen tausta, mitä ehkä siltä lukemalta tulee.

Sitten tässä kysyttiin raidehankkeista. Tällä hetkellä pisimmällä on Turun, koska siellä suunnitelma aloitettiin jo viime kaudella. Se on pisimmällä. Ilmeisesti myös Riihimäki—Tampere-väli on sellainen, johon pystyttäisiin lähtemään verrattain nopeasti. Se, mikä niitten tekninen valmius on tällä kaudella, on vielä auki. Mutta LVM varmaan sitten omalta osaltaan tulee sen täydentämään.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt sitten pääministeri Rinne, 5 minuuttia, olkaa hyvä. Pöntöstä voi käyttää sen puheenvuoron.

15.44 **Pääministeri Antti Rinne:** Arvoisa puhemies! Muutamia asioita:

Edustaja Orpo, meillä on työllisyyteen liittyen se isompi kokonaisuus, joka tuottaa 300 miljoonaa euroa mahdollisuuksia nostaa pysyviä menoja, jos se toteutuu. Siitä 1,9 miljardista eurosta, joka tälle työllisyysvaikutukselle on arvioitu, osa on tätä julkisen talouden tasapainottamista, joka ei mahdollista lisämenojen toteuttamista, vaan se on 300 miljoonaa euroa sitä osuutta, joka mahdollistaa sen. Sitten meillä on 730 miljoonaa euroa veronkorotuksia, jotka tulevat tästä listasta, joka löytyy täältä hallitusohjelmasta, jossa on myös veronkevennyksiä, ei pelkästään palkansaajille, eläkeläisille ja yrittäjille 200 miljoonaa euroa vaan myöskin sitten esimerkiksi startupien henkilöstölle mahdollisuus saada henkilöstöantia verotuksellisesti kevyemmin, jotta ne yritykset pystyvät palkitsemaan ja sitouttamaan henkilökuntaa. Ja arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostaminen 15 000:een, sen tavoitteena se, että se vaikuttaa suoraan työllisyyteen, niin kuin se teki vuonna 2015 toteutuessaan, 1 500 euroa nostettiin alarajaa. Elikkä meillä on siis 730 miljoonaa euroa lisättävissä pysyviä tuloja, jotka mahdollistavat sen, että riippumatta tästä työllisyystavoitteen liikkeellelähdöstä voidaan pistää osa niistä asioista käyntiin pysyvien menojen osalta. Mutta lähtökohta on se, että hallituksen tavoitteena on nimenomaan se plus 60 000 uutta työpaikkaa, työllistä, jotta saadaan julkisen talouden tasapainoa vahvistettua ja saadaan näitä välttämättömiä menonlisäyksiä toteutettua, jotta Suomi on kestävä yhteiskunta 2020-luvun jälkeenkin.

Sitten liittyen tähän talouspolitiikan päätöksentekoon: se lähtökohta on se, että yksikään näistä kertaluonteisista menoista ei lähde liikkeelle yksittäisen ministerin päätöksellä vaan talouspoliittinen ministerivaliokunta valmistelee näitä kokonaisuuksia, sitä, mihin nämä

rahat käytetään, ja valtioneuvosto yleisistunnossa tekee päätöksen siitä, mihin näitä käytetään — siis se 3 miljardia 50 miljoonaa euroa.

Sitten haluaisin vielä sanoa raidehankkeista, näistä isoista raidehankkeista: Täällä on todettu hallitusohjelman sivulla 112: ”Hallitus pääomittaa Pohjolan Rautatiet Oy:tä tarpeen mukaan ja käynnistääkseen jäljempänä luetellut rataverkon kehittämishankkeet niiden täyttäessä edellä määritetyt perusteet”, elikkä siis ne perusteet, jotka liittyvät hankkeen eteenpäin laittamiseen. ”Pääomitus toteutetaan julkisen talouden tasapainon ja menokehyksen raameissa. Päärata ja sen laajennukset, Helsingistä lähteen suuntautuva rata (mukaan lukien Espoon kaupunkirata) ja Helsingistä itään suuntautuva rata.” Nämä ovat kaikki niitä isoja ratahankkeita, jotka pistetään liikkeelle Suomen Rautatiet Oy:n kautta. [Sofia Vikman: Missä on rahat?] — Ne ovat täällä mukana. Kannattaa katsoa tarkemmin sen kakkosliitteen sisältä. Sieltä ne löytyvät. [Sofia Vikman: Ei ole! — Paavo Arhinmäki: Suomalaisesta Kirjakaupasta saa suurennuslaseja!] Sitten sanon vielä näin, että isoin osa näihin liittyvästä rahoituksesta tulevalla vaalikaudella tulee olemaan suunnittelurahaa sen takia, että ne eivät ole semmoisessa kunnossa, että niitä voidaan viedä vielä eteenpäin, mutta kyllä niistä jotkut lähtevät aika nopeastikin liikkeelle. Odotan kovasti, miten paljon liikenne- ja viestintäministerin ja valtiovarainministerin kanssa löytyy nyt tähän lisätalousarvioon — joka tulee antaa kesäkuussa, itse asiassa ensi viikolla, eduskunnan käsiteltäväksi — niitten hankkeiden eteenpäinviemismahdollisuuksia, siis ylipäätään liikenneinfrastruktuuriin.

Sitten minä vielä kolmantena — mittakaavaltaan vähän ehkä pienempi asia mutta ihmisten kannalta aika tärkeä asia — nostan esille nämä siirtomaksut, joista on lyhyesti keskusteltu tässä. Meillä on periaatteessa yhteisymmärrys ja lähtökohtainen yhteisymmärrys siitä, että näitten maan alle laitettavien verkkojen osalta niiden kuoletusaikaa, elikkä siis sitä investointiin liittyvää kuoletusaikaa, tultaisiin pidentämään. Se vaikuttaa niitten siirtohintojen tulevaisuuteen. Toinen asia, jota halutaan selvittää, on se, kuinka paljon voitaisiin väljentää sitä määräystä siitä maan alle kaivamisesta, voisiko sitä jollakin muulla tavalla toteuttaa, jotta päästäisiin siirtohinnoissa kevyempiin hinnoitteluihin. Sitten on myös korotuskatto tutkimisen alla tällä hetkellä. Tavoitteena on, että sähkönsiirtomaksut eivät missään tapauksessa nousisi, päinvastoin tulisi tilaa laskea niitä siirtomaksuja ihmisten näkökulmasta. Ne ovat kohtuuttomia tällä hetkellä. — Kiitoksia, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt tämän debattijakson jälkeen me menemme puhujalistaan, ja jos ilmenee tarvetta vielä nostaa debattikeskustelu myöhemmin tässä illan mittaan, niin se on mahdollista. Puhujalistaan, ja ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

15.50 **Eveliina Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Suomalaiset äänestivät vaaleissa muutoksen puolesta, ja nyt käsittelyssä olevassa hallitusohjelmassa näkyy tämä muutos oikeudenmukaisemman ja eriarvoisuutta vähentävän Suomen suuntaan. Nyt maailman historian menestyksekkäintä keksintöä, pohjoismaista hyvinvointivaltiota, ryhdytään vahvistamaan viime hallituskauden leikkausten jälkeen.

Hyvät kansanedustajat! Suomalaisten oikeudenmukaisuudentuntoa on koetellut erityisen paljon vanhustenhoidon ympärillä käyty keskustelu. Siksi pidän tärkeänä, että hallitus on viimein päättänyt kirjata hoitajamitoituksen lakiin. Henkilöstömäärän lisäys toteutetaan asteittain etenevän kehittämisohjelman kautta. Tämä on järkevää.

Arvoisa puhemies! Eriarvoisuuteen keskeisesti vaikuttava asia on asuntopolitiikka. Suomi ja etenkin pääkaupunkiseutu tarvitsevat tällä hetkellä enemmän kuin koskaan eriarvoisuutta kitkevää asuntopolitiikkaa sekä lisää kohtuuhintaisia asuntoja. Tämän totesi myös eduskunnan tarkastusvaliokunta viime kauden lopussa valmistuneella yksimielisellä mietinnöllä. Olen todella iloinen siitä, kuinka hyvin nämä asiat on huomioitu pääministeri Rinteen uudessa hallitusohjelmassa. Eriarvioisuuden vähentäminen on ohjelmassa asuntopolitiikan osalta avainasemassa. [Pia Viitanen: Se on hyvin tärkeää!]

Nopea muuttoliike kasvukeskuksiin luo alueiden tasapainoiselle kehittämiselle ja asumisen hinnan kasvun rajoittamiselle haasteita. Paine on etenkin Helsingin alueella erityisen suurta. Sen vuoksi olen tyytyväinen siihen, että hallitusohjelmassa kaupunkiseuduilla lisätään kohtuuhintaisten ARA-asuntojen tuotantoa. Tavoitteena on, että valtion pitkällä korkotuella rakennettavien asuntojen uudistuotannon määrä on vähintään 10 000 uutta asuntoa vuosittain, joista yli puolet Helsingin seudulle.

Tämän lisäksi hallitus aikoo käynnistää poikkihallinnollisen lähiöohjelman, [Pia Viitanen: Hyvin tärkeää!] jolla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä tähdätään lähiöiden elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Viimeksi tänään olemme saaneet lukea huolestuttavia uutisia eri puolilta Suomea lähiöiden tilasta. Toivon tämän ohjelman ottavan erityisesti huomioon Helsingin eri asuinalueet ja niiden erityispiirteet.

Hyvät edustajat! Kuten edustaja Lindtman ryhmäpuheessaan totesi, SDP näkee pohjoismaisen hyvinvointivaltion reseptin rakentuvan sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävän yhteiskunnan kautta. Ainekset löytyvät pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmasta. Tämä ohjelma mahdollistaa sen muutoksen, jonka puolesta suomalaiset äänestivät kevään eduskuntavaaleissa, muutoksen kohti Suomea, jossa kaikki pidetään mukana. — Kiitos.

15.54 **Arja Juvonen ps:** [Puhuja siirtyy vasemmalle puhujakorokkeelle. — Jukka Gustafsson: Me välillä epäillään, että sydän on vasemmalla! — Minun sydämeni on erittäin oikealla puolella — kiitos teidän, tehän meidät tuonne vielä erityisesti siirsitte — sydän on paikallaan.]

Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Arvoisa hallitus! Myös minä haluan onnitella teitä: lämpimästi onnea vaativassa tehtävässä, kannatte raskaita salkkuja. Ja ihan varmasti se, minkä taaksenne viime kaudella jätitte, sen edestänne löydätte, ja siitä tulee pitämään oikealla oleva oppositio erittäin hyvän huolen.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä nousi esiin pohjoismainen hyvinvointi ja pohjoismainen yhteistyö, ja ilmastonmuutoksesta puhuttiin ihan ensimmäisenä. Haluan mainita sen, että globaalit päästöthän maailmassa räjähtävät käsiin. Meidän tulee pitää huoli siitä, että Suomessa teollisuus säilyy. Suomalainen savupiippu on ekoteko, ja se on erittäin tärkeää.

Meillä on täällä myös pohjoismaisen yhteistyön ministeri paikalla, ja haluaisinkin kysyä siitä, millä tavalla tulemme tai tulette edistämään pohjoismaisen äänen kuulumista myös EU:ssa? On hyvin tärkeää, että myös meidän maiden välistä tiedonvaihtoa ja koordinaatiota kansallisista energia- ja ilmastopolitiikkaan liittyvistä suunnitelmista parannetaan ja me saamme ajanmukaista tietoa näistä asioista.

Tämä hallitusohjelma on unelmien päiväkirja: siinä on paljon hyviä asioita ja siinä on paljon toiveita. Siinä on toiveiden tynnyri, ja toki, ei ole huono asia unelmoida. Ja haluan kiittää ihan aluksi, sillä siellä on henkilökohtaisesti ajamiani asioita, muun muassa saattohoidon laadun parantaminen. On erittäin hyvä asia, että saattohoitoteema ei unohtunut täs-

tä hallitusohjelmasta. Siellä on myös syöpäseulonnat, joita olen täällä vuosikausia ajanut — erittäin hyvä asia, kiitos siitä.

Mutta sitten siellä on myös näitä kysymysmerkkejä.

Me puhuimme kauden päättyessä hoitajamitoituksesta, ja siitä, että 0,7 on saatava kirjattua lakiin. Silloisessa yhteisessä oppositiossa — jotka nyt olette siellä hallituksessa — pontevasti vaadimme, että 0,7. Silloinen sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja ilmoitti, että se on kuukauden homma, se on yksi virke, yksi lause, vanhuslakia on mahdollista korjata hyvin nopealla tahdilla, sinne on mahdollista saada se 0,7.

Nyt minä kuuntelen hyvin, hyvin huolestuneena. Olin viimeksi kolme viikkoa sitten tekemässä yövuoron. Olen tällainen ”hätähoitaja”, minun puhelimeni soi silloin, kun hoitaja ei ole siellä paikalla. Mitä me tälle ongelmalle teemme? Pidän erittäin tärkeänä, että siirtymäajat ja kehitysohjelmat unohtuvat tästä keskustelusta ja että lähdemme aktiivisesti ja pontevasti viemään sitä hoitajamitoitusasiaa eteenpäin. Sillä kyllähän se on niin, että jos se puheen asteelle jää, ja mitä enemmän asia pitkittyy, niin sitten se varmasti myös siihen jää. Teillä on siitä kokemusta: 2011—2015 olitte silloinkin hallituspuolueena, ja silloinhan se hoitajamitoitus laskettiin entisestään sinne 0,5:een. Silloinhan suositus oli se 0,7. Minä toivoisin, että tämä asia viedään pontevasti eteenpäin.

Toivon myös, että sinne kotihoitoon kohdennetaan resursseja, ja myös kotihoitoon tulisi saada se mitoitus. Ei ainoastaan, että me puhumme siitä ympärivuorokautisesta hoivasta, sillä yhä useampi huonokuntoinen vanhus on siellä kodissa. Minkä takia? Sen takia, että laitospaikkoja on vähennetty. Laitospaikkojen kohdentaminen ja niiden lisääminen on ensiarvoisen tärkeää, ja minä toivon, että hallitus, kuuntelette tarkalla korvalla sitä toivetta. Se oli myös teidän oma toiveenne, kun olitte oppositiossa, että laitospaikkoja lisätään. Hyvin huonokuntoisia ihmisiä on siellä omissa kodeissaan. Nämä ovat tärkeitä asioita.

Miten me saamme ne hoitajat? Meillähän on erilaista hoitajakoulutusta tällä hetkellä, on ollut aikaisemmin ja on nykyään. Jos ei muu auta, niin koulutusaikoja on lyhennettävä ja tiivistettävä. Silloin täytyy miettiä, että otetaan kaikki osaaminen käyttöön näiltä henkilöiltä, jotka kouluttautuvat. Siellä on aikuisopiskelijoita, joilla on jo aikaisempia tutkintoja. Eli tehdään tiiviimpiä opintokokonaisuuksia, jotka kohdistuvat enemmän käytännön työkentälle, opiskelijoita päästetään käytäntöön työharjoitteluun entisestään enemmän, ja sillä tavalla saadaan sitä pääomaa siihen osaamiseen.

On hyvä asia, että hoitotakuuaikaa lyhennetään, mutta mielelläni olisin toivonut, että se koskettaa ikääntyneitä niin, että aina, kun ikääntynyt hakeutuu lääkäriin, hän pääsee sinne heti, että ei tarvitse odottaa yhtään. Ja sitten nämä puuttuvat lääkärit: Te mainitsette, että 1 000 lääkäriä tarvitaan — niin koulutuspaikkoja lisää. Olen ollut jo pitkään sitä mieltä, että meillä on Suomessa varaa lisätä lääkärikoulutuspaikkoja. Meillä on erittäin hyviä opiskelijoita, jotka haluavat hakeutua alalle. Opiskelupaikkoja pitää avata lisää, sillä tavalla me saamme työvoimaa Suomeen. Hoitajista vielä sen verran: Palkkapolitiikka. Niin me saamme myös ne hoitajat, jotka ovat poistuneet kentältä, sinne työkentälle.

Näillä muutamilla teemoilla, ja vielä se pakkoruotsi: Olisitte kysyneet opiskelijoilta, lukiolaisilta, nuorilta, mitä se pakkoruotsi oikein meinaa, kuin myös rehtoreilta ja opettajilta. Valtavasti on tullut palautetta, että pakkoruotsiasia ei ole hyvä asia, vaan se on vastakin taantumaa.

15.59 **Sinuhe Wallinheimo kok:** Arvoisa puhemies! Uuden vasemmistohallituksen johtajan välittämä viesti uuden hallituksen politiikasta oli varmasti monen mieleen. Hallitus

muun muassa korottaa etuisuuksia ja eläkkeitä, toteuttaa maksuttoman toisen asteen sekä panostaa infraan, ilmastonmuutoksen torjuntaan ja poliisien määrään. Hyvää on myös se, että ainakin toistaiseksi yrittäjät säästyvät yritysverotuksen kiristyksiltä. Edellytykset hallituksen kuherruskuukaudelle ovat siis olemassa, sillä rahan jakaminen on aina helpompaa kuin sen säästäminen. Aivan koko kauden onnea eivät Suomen johtavat ekonomistit Rinteen bussin kyydissä ennusta. Bensa hallituksen seurabussissa uhkaa loppua kesken. Siitä pitää huolen hallituksen määrittämä talouspolitiikan linja. Kaiken hyvän ja kauniin rahoitus lepää pitkälti ennustettua paremman talouskasvun ja työllisyyskehityksen varassa.

Vaalikauden päättyessä uusia työpaikkoja pitäisi olla lähes 100 000 enemmän ja työllisyysasteen olla 75 prosenttia, jotta tavoite tasapainoisesta julkisesta taloudesta olisi saavutettavissa. Ikävä kyllä, uusi hallitusohjelma ei tämän tavoitteen saavuttamiseksi anna mitään eväitä. Esimerkiksi palkkatuen reipas lisääminen varmasti auttaa monien osatyökykyisten ja erityisryhmien työllistymistä, mutta niiden avulla tavoitteesta ei saavuteta kuin murto-osa.

Toisaalta hallitukselta on mennyt ohjelmassaan sisu kaulaan todellisten työmarkkinauudistusten kanssa. Ne loistavat poissaolollaan. Paikallinen sopiminen ei laajene koskemaan kaikkia yrityksiä ja työntekijöitä, saatavuusharkintaa ei poisteta ja työllisyysnäkökulma on unohdettu sekä perhevapaa- että sosiaaliturvauudistuksessa. Aktiivimalli, joka kuitenkin on luonut VM:n arvion mukaan 5 000—12 000 työpaikkaa, puretaan ilman selkeää vaihtoehtoa. Kasvua ylläpitävää tuottavuuden nousua hillitsee taasen hallituksen into rokottaa rajusti työssä käyvää keskiluokkaa. Esimerkiksi kotitalousvähennystä heikennetään, vaikka sen tiedetään parantavan työllisyyttä, vähentävän harmaata taloutta ja helpottavan lapsiperheiden ja ikääntyvien arkea, yrittäjistä puhumattakaan. Lisäksi kaavailtu polttoaineveron korotus ei ole yksinään kannatettava teko. Nyt siitä kärsii eniten autolla työssä käyvä ahkera keskiluokka erityisesti maaseudulla.

Tavalliselle palkansaajalle — pois lukien pienituloiset — ei ole tiedossa ansiotuloveron kevennyksiä, päinvastoin kuin monen muun hallituksen aikana. Sosiaalivakuutusmaksujen nousu uhkaa myös kiristää ansiotulojen verotusta ensi vuoden puolella jopa 0,5 miljardilla eurolla. Jo nyt ankaran verotuksen progressio tulee näin ollen jyrkkenemään jatkossa entisestään. Kuilu kasvaa esimerkiksi Ruotsiin, missä sosiaalidemokraattien johtama hallitus on alentamassa korkeinta marginaaliveroa poistamalla ylimmän asteikkoveroluokan kokonaan. Palkansaajien kannalta ankara verolinja voi luoda lisäpaineita syksyn työmarkkinakierrokseen. Työllisyyden kannalta on ongelmallista, jos päätöksiä kompensoidaan ylisuurilla palkankorotuksilla. Se murentaisi kilpailukykymme, jonka eteen teimme hartiavoimin viime hallituskaudella töitä.

Arvoisa puhemies! Keskisuomalaisena kansanedustajana olen myös huolestunut omasta maakunnastani. Viestit esimerkiksi Jyväskylä—Tampere-kaksoisraiteen nytkähtämisestä eteenpäin olivat kerrassaan sekavat. Toiset hallituspuolueiden edustajat sanoivat, että suunnittelu voi alkaa, ja toiset, että kirjausta kaksoisraiteesta ei ole. Oppositiosta on tietenkin helpompi auttaa, kunhan ensin tiedämme, mitä on sovittu hallituspuolueiden kesken.

Arvoisa puhemies! Jotain positiivista loppuun. Hallitusohjelman 200 sivuun mahtuu paljon myös hyvää ja kannatettavaa, kuten nuorten harrastukset iltapäivään ja lisärahoitusta seuratukiin, huippu-urheiluun, valmennuskeskuksiin ja urheiluakatemioihin. Toki tässäkin liikuntaohjelmassa on hieman vanhakantaistakin ajattelua, että vain kansalaisyhteiskunta liikuttaa, vaikka yksityinen sektori on tällä hetkellä paljon kovempi liikuttaja. Siksi liikunnan arvonlisäveron laskeminen olisi ollut luultavimmin eniten liikuntaa lisäävä toi-

menpide. Myöskin hallitusohjelman liikuntaosiossa on ristivetoa moneen suuntaan, eikä ohjelma etene loogisesti. Summa summarum: rakenteiden rahoittamisesta pitäisi päästä toiminnan rahoittamiseen, ja se ei tällä ohjelmalla etene.

Arvoisa puhemies! Näillä saatesanoilla yhdyn edustaja Orpon tekemään epäluottamuslauseeseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, tässä juuri muutama tunti käytiin tätä debattia, ja nyt oli tarkoitus, että puretaan tätä puhujalistaa. Jossain vaiheessa sitten, kun enemmän on aikaa kulunut edellisestä debatista, lähdetään debattiin uudestaan, ja sitten myös ministerit tulevat kyllä saamaan oman puheenvuoronsa siihen, mitä täällä on sanottu. Mutta nyt mennään tosiaan puhujalistaan.

16.05 **Eeva Kalli kesk:** Arvoisa puhemies! Tänään eduskunnalle esitetty hallitusohjelma on sosiaalisesti ja alueellisesti oikeudenmukainen sekä ylisukupolvisesti vastuullinen.

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus tarkoittaa, että heikoimmistakin huolehditaan ja että myös pienituloiset tulevat toimeen. Tämän hallituksen ohjelmassa tämä näkyy esimerkiksi kaikkein pienimpien eläkkeiden nostamisena, pienituloisiin lapsiperheisiin panostamisena sekä perheiden ja ikäihmisten palveluiden parantamisena.

Alueellinen oikeudenmukaisuus puolestaan edellyttää, että koko Suomen elinvoimaa vahvistetaan. Hallitusohjelma tunnistaa hyvin vaikkapa toimivien liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien sekä koulutuksen saavutettavuuden merkityksen eri puolilla Suomea. Ne ovat konkreettisia elinvoiman kehittämisen ja ylläpitämisen keinoja. On selvää, että näiden tavoitteiden toteutuminen edellyttää paitsi vahvaa poliittista tahtoa myös euroja. Perusväylänpidon määrärahojen nostaminen 300 miljoonalla eurolla vuodessa on konkreettinen esimerkki tahdosta ja keinosta panostaa elinvoimaan eri puolilla Suomea.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on myös ylisukupolvisesti vastuullinen niin taloudellisesti kuin ekologisesti arvioiden. Ilmaston lämpeneminen ja luonnon monimuotoisuuden hupeneminen ovat asioita, joista meidän jokaisen on kannettava vastuumme. Tässä salissa istuvilla on mahdollisuus ja samalla velvollisuus vaikuttaa asiaan enemmän kuin vain omin yksittäisin kulutusvalinnoin. Hallituksen päätöksin Suomi kulkee kohti kunnianhimoista hiilineutraaliustavoitetta vuonna 2035. Tavoitteen toteutumiseksi on välttämätöntä, että keinot ovat sosiaalisesti, alueellisesti ja taloudellisesti kestäviä. Nämä elementit ovat hallitusohjelmassa tasapainossa. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että voimme jatkossakin hyödyntää luonnonvarojamme ja osaamistamme vaikkapa metsien käyttöä kestävästi kasvattaen, ratkoen samalla globaalia ilmastohaastetta ja luoden taloudellista lisäarvoa.

Arvoisa puhemies! Ylisukupolvisesti vastuullinen on myös hallitusohjelmassa esitetty talous- ja työllisyyslinja. Julkisen talouden kestävyys ei ole vain tyhjää puhetta, vaan vahvaa sitoutumista vaativa tavoite, jota kohti hallitus kulkee. Vain kestävällä taloudenpidolla voimme turvata hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden myös tuleville sukupolville. Siksi tavoitteena on, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023. Vastuullinen taloudenpito vaatii tunnustamaan tosiasiat. Kestävyysvaje julkisessa taloudessa on edelleen noin 3—4 prosenttia. Töitä on siis tulevinakin vuosina tehtävä, jotta Suomi voidaan jättää paremmassa kunnossa tuleville sukupolville.

Kestävin keino vahvistaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä on toden totta työllisyyden kasvu. Tavoitteen toteutuminen edellyttää määrätietoisia toimia, eikä hallitusohjelma sulje

tähän liittyen mitään toimenpiteitä pois, kuten aiemmin tänään tässä salissa jo on todettu. Samasta syystä on tärkeää, että yrittämisen ja pitkäjänteisen omistamisen kannusteet säilytetään. Yrittäjän ja yritysten pitää voida kannattaa ja motivoitua kasvamaan, ottamaan riskejä ja luomaan työpaikkoja. Tämä oli yksi keskustan monista kynnyskysymyksistä, ja tämä on hallitusohjelmassa vahvasti huomioitu. Näin kakun kasvattajia riittää myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuutta ei rakenneta katsomalla peräpeiliin vaan rohkeasti eteenpäin. Historiaa on kuitenkin syytä tuntea ja tiedostaa, että nyt tehtävät investoinnit ovat luontevaa jatkumoa Sipilän hallituksen vahvalle perinnölle ja mahdollisia vain sen ansiosta. Tälle pohjalle nykyinen hallitus kykenee rakentamaan oikeudenmukaiset ja vastuulliset tavoitteensa ja toimensa, ja näin hallitusohjelma myös tekee.

16.10 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Tämän hallitusohjelman myötä Suomeen syntyy hallitus, joka tekee historian kunnianhimoisinta ilmasto- ja ympäristöpolitiikkaa, torjuu köyhyyttä, rakentaa tasa-arvoa ja palauttaa Suomen maaksi, joka kunnioittaa ihmisoikeuksia. Tällä hallituskaudella me myös aloitamme vihdoin koulutuksen kunnianpalautuksen. Vihreät ovat jo vuosia tehneet töitä sen puolesta, että koulutukseen tehdään merkittävät panostukset kaikilla koulutusasteilla, ja se kädenjälki totisesti näkyy.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia ja kaventaa lasten taustoista johtuvia eroja. Siksi haluamme, että yhä useampi lapsi pääsee laadukkaan varhaiskasvatuksen piiriin. Sen takia lasten tasa-arvoinen oikeus varhaiskasvatukseen palautetaan ja ryhmäkokoja pienennetään, ja siksi maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilua laajennetaan ja kaksivuotista esikoulua pilotoidaan. Tästä jotkut edustajat ovat kantaneet huolta täällä salissa, että mihin se kaksivuotinen esikoulu on jäänyt. Ei se ole jäänyt minnekään. Siinä edetään pidemmälle kuin koskaan aikaisemmin.

Lasten ja nuorten jaksamisen ja mielenterveyden ongelmat ovat lisääntyneet huolestuttavasti. Me haluamme varmistaa, että jokainen saa tarvitsemaansa apua ja tukea. Siksi terveydenhoitajien, psykologien ja kuraattoreiden määrää lisätään peruskoulussa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Sitovat mitoitukset tarvitaan, jotta lapset ja nuoret ovat yhdenvertaisessa asemassa koko maassa.

Me haluamme, että jokainen saa peruskoulusta hyvät eväät elämään ja että jokainen peruskoulun päättävä saa myös toisen asteen koulutuksen. Tämä toivottavasti on tavoite, joka jaetaan tässä salissa kaikkien kesken. Tästä syystä eniten tukea tarvitsevia kouluja tuetaan ja peruskoulun laatua ja tasa-arvoa vahvistetaan. Eskarista ja peruskoulusta, kahdesta ekasta luokasta, luodaan nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus, jotta jokainen saa oppia omassa tahdissaan. Oppivelvollisuuden pidentäminen ei yksin riitä, mutta se on selvä viesti ennen kaikkea kunnille ja kouluille. Jokaisesta nuoresta on pidettävä kiinni. Ammatillisiin oppilaitoksiin palkataan tuhat opettajaa, ja ilokseni myös lukiokoulutuksen rahoitusta vahvistetaan.

Oppivelvollisuuden pidentäminen edellyttää myös toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta. Tämä on iloinen uutinen jokaiselle nuorelle, joka keräsi sateessa ja paisteessa allekirjoituksia kansalaisaloitteeseen aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen puolesta. Se on iloinen uutinen jokaiselle lapselle ja nuorelle, joka kantaa huolta perheensä toimeentulosta ja jättää sen takia menemättä vaikkapa kouluun, kurssille tai harrastukseen.

Korkea osaaminen ja laadukas tutkimus, vapaa tiede, ne eivät mene koskaan pois muodista. Jokaisella on oltava taustastaan riippumatta mahdollisuus kehittää osaamistaan ja op-

pia uutta läpi elämän. Maksuttomalla koulutuksella, sillä suomalaisen tasa-arvoisen koulutuksen kulmakivellä, taataan, ettei kenenkään tarvitse punnita tulevaisuudensuunnitelmiaan rahoja laskemalla. Siksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta lisätään ja indeksikorotukset toteutetaan täysimääräisinä. Korkeakoulujen autonomiaa ei heikennetä, ja tutkintoon johtava korkeakoulutus säilyy maksuttomana. Lisäksi ulkomaalaisten tutkijoiden, opiskelijoiden, heidän perheidensä jäämistä Suomeen helpotetaan. Opiskelijoille myönnetään oleskelulupa koko tutkinnon suorittamisen ajaksi ja kahdeksi vuodeksi valmistumisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Hyvätkin linjaukset ovat parhaimmillaan vasta huolellisen valmistelun ja vaikutusarviointien jälkeen. Siksi sydäntäni lämmittää erityisesti hallitusohjelmalupaukset politiikan uudistamisesta. Muun muassa lupaus tietopohjaisesta politiikasta, lupaus syrjimättömyydestä ja lupaus sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta rakentavat selkänojan ja perustan kaikille tämän hallituksen tuleville päätöksille. Toivon, että jokainen ministeri, ja miksei jokainen kansanedustajakin, tekee näistä lupauksista itselleen huoneentaulun ja pitää ne tiiviisti mielessä aina tässä salissa ja myöskin salin ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Kun viisi puoluetta neuvottelee yhteistä ohjelmaa, siitä ei tule kenenkään näkökulmasta täydellinen, mutta näistä koulutuspanostuksista me saamme kaikki koulutuksen ja sivistyksen ystävät olla ylpeitä. Tämä hallitusohjelma muuttaa Suomen suuntaa ja käynnistää sen koulutuksen kunnianpalautuksen, jota tässä maassa on odotettu.

16.15 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ihan alkuunsa on todettava — kun täällä pääministerin puheenvuorossa ja esittelypuheenvuoroissa aina välillä toistui, kun puhuttiin koulutuksesta, että kuka maksaa — että me kaikki maksamme. Koulutukseen liittyvät rahat tulevat meiltä, joilla on ansiotöitä. Yritykset maksavat osansa. Toki tietysti kuntien kustantaman peruskoulutuksen maksamme pääosin me palkkatyöntekijät, sillä pääomatuloista ei juurikaan kunnille virtaa rahaa sitä koulutusta kustantamaan. Se on aina hyvä muistaa, mistä se raha sitten lopulta tulee, ja siinä mielessä oikeistoa on aina joskus oikeastaan hyvä muistuttaa siitä, kuinka peruskoulurahoitus kuntasektorilla muodostuu.

Mutta jos näin niin kuin vähän oman osaamisalueen sisältä lähtee tarkastelemaan tätä hallitusohjelmaa, niin erittäin myönteistä tässä on se, että nyt palataan tämän Rinteen hallituksen myötä työmarkkinajärjestöjen kolmikantaiseen valmisteluun. Se on yksi semmoinen selkeä suunnanmuutos, mitä tämä maa olisi kaivannut jo edellisen hallituksen alkutaipaleella, niin että emme olisi kohdanneet sitä pakkolakien uhkaa, mikä tapahtui ja minkä johdannaisena sitten tuli kiky-sopimukset ja poliisien, palomiesten, sairaanhoitajien, perhepäivähoitajien lomarahaleikkaukset. Nyt tämä hallitus ei ole sillä linjalla. Tämän hallituksen pelikirjaa ei käydä rakentamassa EK:n pukuhuoneessa, vaan tämä tehdään yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa, [Perussuomalaisten ryhmästä: SAK:n!] niin että siinä samassa pukuhuoneessa on niin EK, SAK kuin työmarkkinajärjestöt, jolloin se valmistelu näissä työmarkkina- ja työelämäkysymyksissä lähtee oikealta sovinnon ja sovittelun kohdalta, niin kuin tähän maahan on työmarkkinarauhaa ja työelämän säännöstöä ja lainsäädäntöä muodostettu hyvällä tapaa sille tasolle, millä se nyt on, ja sitä vielä edelleen kehitetään.

On hyvä, että teollisuuspolitiikka on aktiivista ja siihen tartutaan myös EU-tasolla ja edellytetään talouspoliittisen strategian laatimista. Jo edellisellä, tai sitä edellisellä, kaudella, kun täällä oli mahdollisuus esittää toiveita keskustelualoitteeksi, olin täällä puhumassa, että tämä maa tarvitsisi teollisuuspoliittisen ohjelman. Toivon ja uskon siihen, että tässä

hallituksessa on sellainen ministerikunta, joka näkee sen, että nyt on tärkeää huolehtia siitä, että meidän teollisuuden rakenteet rakentuvat sille, että ympäristöystävällisyys huomioiden ja ilmastonmuutos huomioiden meillä rakennetaan edelleen. Toki täytyy kiittää edellisen hallituksen linjauksia siitä, mitä esimerkiksi ministeri Lintilä kovasti täältä toi esille, että teollisuuden merkitystä, digitaalisuuden ja tekoälyn haltuun ottamista ja sitä kautta koko teollisuuden kehittämistä pitää edelleen edistää. Toivon ja uskon, että tässä hallituksessa on sellaista tahtoa, että teollisuus ei tarkoita yhtäläisyysmerkeissä savupiippua vaan hyvinvointia, jonka tulovirroilla voidaan mahdollistaa niin ilmastonmuutosteknologian edistämistä kuin myös sitten ilmastonmuutoksen torjuntaa, ja erityisesti positiiviseen suuntaan.

Sanoisin, että tuloveron alennus pieni- ja keskituloisille on hyvä asia. Se kannustaa, ja se on eteenpäinvievää. Se on oikeansuuntaista veropolitiikkaa. Ja itse entisenä pääluottamusmiehenä tervehdin todellakin aktiivimallin leikkurin purkua erittäin tärkeänä asiana. Näin vasemmistolaisena se oli ainakin minulle henkilökohtaisestikin jo sellainen kynnyskysymys, että se epäoikeudenmukainen ja täysin turha ja toimimaton järjestelmä nyt puretaan, ja tämä hallitus varmasti tuo parempia elementtejä huolehtia työttömistä, niin että resursseja lisätään juuri sinne, missä niitä tarvitaan, eli tukemaan työttömiä ihmisiä työllistymään.

16.20 **Joakim Strand r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Tulevien 20 vuoden aikana maailma tulee muuttumaan enemmän kuin se on muuttunut viimeisen 200 vuoden aikana. Tämä huima muutos ja kehitystahti tuovat tullessaan valtavia mahdollisuuksia etenkin kaltaisellemme pienelle ja ketterälle, fiksulle ja osaavalle maalle. Suomella on ainutlaatuinen tilaisuus olla se voima, joka tuo eri sektoreille muun muassa energia- ja ympäristöteknologian järjestelmätason uusia ratkaisuja ja uusia konsepteja nimenomaan huomiseen maailmaan, jossa työn käsite sekä taloudellisen arvonluonnin logiikka tulevat poikkeamaan huomattavasti siitä, mihin olemme tottuneet.

Värderade talman! Det färska regeringsprogrammet innehåller många goda byggstenar med tanke på framtiden. Som exempel kan nämnas tilläggssatsningar på basvägnätet, något som är viktigt för såväl människor som industrin, resurser till utbildningens alla stadier, höjning av de lägsta pensionerna, förkortning av tiderna för betalningsanmärkningar, smidigare beviljande av dispenser för jakt på skarv, fulljour till centralsjukhuset i Nordens energihuvudstad med mera. Det bör även nämnas att programmet inte innehåller skattehöjningar som skulle drabba arbete, ägande, arv eller gåvor.

RKP pitää erittäin tärkeänä sitä, että yrittäjyyteen, työhön, omistajuuteen tai perintö- ja lahjaverotukseen liittyvää verotusta ei koroteta.

Hallitusohjelmasta löytyy siis paljon hyvää, ja poimin tässä muutamia pointteja, arvoisa puhemies.

Vähähiiliseen talouteen siirtymiseksi panostetaan erityisesti biotalouden, kiertotalouden, puhtaan teknologian ratkaisujen, energiatehokkuuden, päästöttömien energiantuotantomuotojen, energian varastointiratkaisujen ja hiilen talteenoton ja hyödyntämisen kehittämiseen ja markkinoille saattamiseen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan.

Tullaan myös arvioimaan maksuhäiriöitä ja perintäkuluja ja maksuaikoja koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön ja samalla ly-

hennetään maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa. Tähän liittyenhän meillä oli jo viime kaudella lakialoite — meitä taisi olla 137 edustajaa yli puoluerajojen — joten hienoa, että tämä asia vihdoinkin etenee.

Tullaan myös huolehtimaan elämisen ja yrittämisen edellytyksistä koko Suomessa monimuotoisesti alueiden ja kaupunkien tarpeet huomioon ottaen. Koko Suomen kansa mahtuu yhteen kaupunginosaan Shanghaissa, joten on täysin turhaa luoda minkäänlaista vastakkainasettelua metropolialueen, yliopistokaupunkien, seutukaupunkien tai muidenkaan alueidemme välillä. Suomessa pärjäämme yhdessä, tillsammans, tai emme pärjää ollenkaan.

On pistettävä paukut maailmanluokan toimintaedellytysten rakentamiseen niin, että korkean jalostusasteen vientiyrityksemme ekosysteemeineen pärjäävät globaaleilla markkinoilla. Tavoitteena tulee mielestäni ehdottomasti olla, että saamme mahdollisimman monia teknologiajättejä keskittämään merkittävää tuotanto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa juuri Suomeen. Ja juuri tähän tarvitaan sitä uudentyyppistä julkisen ja yksityisen sektorin strategista yhteistyötä. Yliopistokaupunkien kanssa käytävä vuoropuhelu julkisen ja yksityisen tki-rahoituksen strategisesta kohdentamisesta globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi on tässä yksi avainkomponentti. Pienellä maalla on erinomaisen hyvät mahdollisuudet luoda uutta liiketoimintaa ja huippuluokan innovaatioita erikokoisten yritysten, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja myös kaupunkien ketterällä yhteistyöllä. Tästä on jo nyt monia hyviä esimerkkejä ympäri Suomen ja lisää tarvitaan. Muun muassa Wärtsilä ilmoitti 200 miljoonan investoinnista Suomeen ja Vaasaan tuossa hiljattain.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Pohjoismaat ovat Suomen luonnollisimpia yhteistyökumppaneita. Pohjoismaat jakavat samoja arvoja demokratiasta, avoimuudesta ja hyvinvointivaltiosta. Pohjoismaitten on oltava maailman parhaiten integroitunut alue ja meidän on toimittava aktiivisesti olemassa olevien rajaesteiden poistamiseksi. Pohjoismaiden tulisi tehdä huomattavasti tiiviimpää yhteistyötä monella eri sektorilla, esimerkiksi viennin edistämisessä — tässä heitän palloa ministereille Skinnari ja Blomqvist — sekä liikenteen että energian osalta hyödyntäen myös meidän sijaintiamme ja myös Koillisväylän ja Kiinan uuden Silkkitie-strategian mahdollistamia pitkän aikavälin uusia aloitteita.

Tästä hallitusohjelmasta on hyvä jatkaa, vi har ett bra program att jobba vidare från.

16.26 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa puhemies! Tuon terveiset hallitukselle tuolta Eduskuntatalon pihalta, jossa olimme kansanedustajajoukolla ottamassa vastaan henkilökohtaisen avun paraatia. Siellä muistutettiin siitä, miten tärkeää aivan jokapäiväisen, tavallisen elämän, ihmisen perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kannalta on se, että vaikeavammainen henkilö voi saada henkilökohtaisen avustajan apua. Eräässä kyltissä muistutettiin, että ”ilman avustajaa olisin alasti”.

Ajattelen, että tämäkin kansalaisten muistutus on syytä ottaa huomioon, kun hallitus ryhtyy valmistelemaan, toivon mukaan, nimenomaan tämän parlamentaarisen työn johdolla sote-uudistusta. Tässä hallitusohjelman sote-uudistusta koskevassa osiossa todetaan, että asiakkaiden yhdenvertaisten ja sujuvien palveluiden turvaamiseksi ja itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi valmistellaan palvelusetelilain uudistus ja tehdään linjaukset henkilökohtaisen budjetin käyttöönotosta sote-uudistuksessa. Tätä todellakin odotetaan ja tarvitaan, ja nyt on käytettävä kaikki yhteistyöpotentiaali siihen, että tällä kaudella tuo sote-uudistus nyt vihdoin saadaan maaliin.

No, hallitusohjelma todellakin sisältää monia hyviä ja suuria toiveita herättäviä tavoitteita, kuten hoitajamitoitus vanhuspalveluissa, joka on erittäin hyvä tavoite, tavoite, jota kristillisdemokraatit ovat jo usean vaalikauden ajan ajaneet. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ja perussuomalaiset!] Samoin on sitten tämä hoitotakuu, jotta lääkäriin pääsee nopeasti ja nekin kansalaiset, jotka eivät ole työterveyspalveluiden piirissä, voivat saada tasavertaisemmin palveluita. Samoin on monilapsisten perheiden lapsilisäkorotukset tai vaikkapa poliisien määrän lisääminen.

Mutta samaan aikaan nämä hallituksen hyvät tavoitteet kytkeytyvät siihen, että tavoite julkisen talouden tasapainosta vuoteen 2023 mennessä saavutetaan, ja ne kytkeytyvät myös tavoitteeseen työllisyysasteen nostosta 75 prosenttiin. Tänään Suomen Pankki julkaisi ennusteen, jonka mukaan bkt kasvaa 1,3 prosentin vauhtia vaalikauden loppupuolella, tai jo vuonna 2021, kun hallitus on laskenut 2 prosentin varaan. Kyllä tämä herättää suuren huolen siitä, miten käy näiden hyvien lupausten, koska hallitus tarkastelee näitäkin toimenpiteitä uudelleen, mikäli niiden toteuttaminen vaarantaisi julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Pitäisinkin erittäin tärkeänä sitä, että vielä tämän keskustelun aikana kuulisimme siitä, millä tavoin hallitus priorisoi näitä hyviä tavoitteita, ja toisaalta, millä keinoilla tuohon työllisyystavoitteeseen aiotaan päästä.

Siitä haluan keskustapuolueelle antaa kiitoksen, että yrittäjävähennystä ei pääministeri Antti Rinteen vaalipuheista huolimatta romutettu eikä poistettu. Hallitus ei työpaikkoja luo, yrittäjät luovat ne työpaikat, ja sen takia on todella tärkeää, että yrittäjämyönteinen ilmapiiri ja verotus säilyy. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Kun aika alkaa loppua, niin tässä totean, että kannatan edustaja Sari Essayah'n tekemää epäluottamuslause-ehdotusta.

16.31 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Suomen suunta on muuttumassa. Pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelma ei keskity vain yhden hallituskauden aikana vaikuttaviin toimenpiteisiin, vaan se katsoo kauas tulevaisuuteen. Hallitus on linjannut useista pitkälle 2030-luvulle ulottuvista tavoitteista ja tiekartoista. Ihmisten hyvinvoinnin kannalta erityisen tärkeitä ovat sosiaali- ja terveydenhuoltoon, sosiaaliturvaan, varhaiskasvatukseen, osaamiseen sekä työllisyyteen tähtäävät tehtävät ja investoinnit.

Lapsiperheitä tuetaan monilla eri toimenpiteillä. Lapsiperheiden palveluissa lisätään resursseja ja osoitetaan niitä muun muassa perhekeskustoimintaan, perheiden kotipalveluun, turvakotipalveluihin sekä päihdeäitien palveluihin. Lastensuojeluun säädetään vihdoin henkilöstömitoitus, jota varsinkin sosiaalityöntekijät ovat pitkään esittäneet. Myös lapsiperheiden etuuksiin tulee parannuksia, joista on erityisesti syytä mainita yksinhuoltajille ja opiskelijoille suunnatut korotukset. Molemmat ryhmät ovat vanhempina usein pienituloisia ja köyhyysriskissä. Rinteen hallitus lopettaa lasten eriarvoisen kohtelun varhaiskasvatuksessa. Täysipäiväinen, kokoaikainen subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus palautetaan, ja samalla pienennetään yli 3-vuotiaiden lasten ryhmäkokoja. Pitkällä tähtäimellä tulee edetä edelleen kohti osa-aikaista maksutonta varhaiskasvatusta.

Toinen tärkeä kohde, johon erityisesti sote-puolella panostetaan, on ikäihmisten palvelut. Hallitus laatii poikkihallinnollisen ikäohjelman yhteistyössä alan eri toimijoiden kanssa. Pitkään odotettu vanhusasiainvaltuutetun tehtävä ja toimisto perustetaan. Vanhuspalvelulakia päivitetään, ja ympärivuorokautiseen hoitoon säädetään sitova henkilöstömitoitus. Samalla myös kotihoidon resursseja ja laatua sekä omaishoitoa vahvistetaan. On selvää,

että henkilöstöä tarvitaan vanhuspalveluihin lisää, ja siksi mitoitus toteutetaan siirtymäajan puitteissa.

Arvoisa puhemies! Hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin perusterveydenhuollon palveluiden saatavuuden parantamiseksi. Rinteen hallitus tiukentaa hoitotakuuta siten, että kiireettömään hoitoon pääsisi viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista. Tämä edellyttää, että perusterveydenhuoltoon lisätään lääkäreitä ja osoitetaan riittävät resurssit. Sote-uudistuksessa Rinteen hallitus palaa uudistuksen perustavoitteisiin eli hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen, yhdenvertaisuuden toteuttamiseen ja palveluiden laadun saatavuuteen. Uudistus toteutetaan vihdoinkin sote edellä.

Arvoisa puhemies! Osaamiseen ja koulutukseen tehtävät panostukset ovat keskeisiä tulevaisuusinvestointeja. Rinteen hallitus laatii osaamisen ja oppimisen tiekartan vuodelle 2030, jossa etsitään yhteiset keinot Suomen koulutus- ja osaamistason nostamiseksi ja oppimiserojen kaventamiseksi. Hallitus kohdistaa toimenpiteitä kaikille koulutusasteille varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Keskeisimpinä välineinä osaamistason vahvistamiseen on peruskouluun panostaminen sekä oppivelvollisuuden pidentäminen, jonka myötä kaikille tarjotaan mahdollisuus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen. Tämä sekä parantaa työllisyyttä että pidentää työuria. Toisen asteen koulutus on tänä päivänä minimikoulutustaso, jota työelämässä vähintään edellytetään. On hienoa, että hallitusohjelmassa myös taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle aito mahdollisuus harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Hallitus vahvistaa myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulun perusrahoitusta ja lupaa tehdä indeksikorotukset täysimääräisinä. Korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisätään, jotta voitaisiin saavuttaa vuoden 2030 tavoite, että 50 prosentilla nuorista aikuisista olisi korkeakoulutus.

Osaamistason parantamisella on aivan keskeinen merkitys työllisyysasteelle ja tulevaisuuden talouskasvulle. Yksilön kannalta se parantaa valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja mahdollistaa erilaiset siirtymät työuran aikana. Tämä tuo ihmisille myös luottamuksen ja uskon tulevaisuuteen. Yhteiskunnan kannalta se puolestaan takaa sen, että tarjolla on riittävästi osaavaa työvoimaa, joka myös kykenee kehittymään työn muutoksessa ja vaatimustason kasvaessa. Tämä luo perustan koko suomalaiselle ja pohjoismaiselle hyvinvointivaltiolle ja sen rakentamiselle ja kehittämiselle edelleen.

16.37 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisenä kannatan edustaja Tavion tekemää epäluottamuslause-esitystä.

Tässä hallitusohjelmassa riittäisi arvosteltavia yksityiskohtia, mutta keskityn ensiksi suuriin linjoihin, niihin rakenteellisiin ongelmiin, mitkä tässä ohjelmassa suorastaan pistävät silmään.

Eli ensimmäisenä se, että ei ole rahaa siihen, mitä aiotaan tehdä. Vaikka talouskasvu toteutuisi sellaisena kuin tässä haaveillaan ja kuvitellaan, niin siitä huolimatta, vaikka mitään leikattua ei laitettaisi takaisin, mitään edellisen hallituksen tekemää leikkausta ei palautettaisi, pitäisi leikata 2 miljardin verran. Muistini mukaan tällainen laskelma on tehty. Eli ei tässä ole mitään jakovaraa nytkään.

Toiseksi, hallitusohjelma ei sisällä keinoja työllisyyden kasvattamiseen. Niitä keinoja kyseltiin tuossa debattikeskustelussa useaan kertaan, eikä niitä keinoja kukaan esittänyt, lukuun ottamatta tätä laittomasti maassa olevien työllistämistä, joka tuskin työllistämiskeinoista nyt suorastaan käy. Sanotaan, että työmarkkinajärjestöt pyydetään samaan pöytään keskustelemaan työllistämiskeinoista. Kuitenkin jos työmarkkinajärjestöillä näitä työllis-

tämiskeinoja olisi, niin miksi ne olisivat pitäneet niitä piilossa lähes vuosisadan ja nyt vasta tämän hallituksen yhteydessä paljastaisivat ne työllistämiskeinonsa. Ei niitä tosiasiassa ole, takki on varsin tyhjä.

Toinen ongelma, mikä on hallitusohjelmassa rakenteellinen, on se, että vaikka rahaa olisikin niiden tavoitteiden toteuttamiseen, mitä on, niin ne rahat käytetään väärin. Otetaan ensimmäisenä tämä oppivelvollisuuden jatkaminen. Löytyykö yhtään sellaista asiantuntijaa, jonka mielestä tämä on paras tapa käyttää niitä koulutusrahoja, joita kenties suurella työllä ja vaivalla saadaan jostakin otettua? Käytettäisiin ne rahat ammattikoulutuksen tason parantamiseen, siihen, että ammattikouluista oikeasti valmistuisi osaajia, ammattilaisia. Käytettäisiin ne rahat peruskouluihin, [Jukka Gustafsson: Näin juuri toimitaan!] johonkin muuhun kuin tällaiseen sosiaalidemokraattien harjoittamaan holhoamispolitiikkaan. Tämä on ideologiaa, tämä on ideologiaa. [Jukka Gustafsson: Höpö höpö!] Edellisen hallituksen aikaan vasemmisto-oppositio syytti hallitusta ideologisista asioista ja on nyt itse lähdössä tekemään ideologisia asioita eli juuri tätä holhoamista oppivelvollisuuden pidentämisellä, kun tosiasiassa pakottamisella ei sitä motivaatiota saada aikaan ja motivaatiota siinä kuitenkin pohjimmiltaan kysytään.

Toinen kysymys koulutuspolitiikkaan liittyen: kuka asiantuntija on sitä mieltä, että tämä niin sanotun pakkoruotsin tuominen ylioppilaskirjoituksiin on hyvä ajatus? Tätä vastustaa jopa Lukiolaisten Liitto. Onko nyt niin, että tutkittu tieto ei kelpaakaan politiikan pohjaksi nykyiselle vasemmistohallitukselle, entiselle vasemmisto-oppositiolle, kun se ei sovikaan omaan ideologiaan?

Esitin debatissa kysymyksen näistä rahoista, että miksi kansallisomaisuutta myydään, vaikka velka olisi halvempaa. En saanut siihen vastausta. Onko siinä kysymys EU-komission vakausmenettelyn välttämisestä ja luottoluokittelijoiden reaktion välttämisestä? Kenties siihen jossain vaiheessa vastauksen saan.

Hallitusohjelmassa ei oteta sanallakaan kantaa EU:n nettojäsenmaksun suuruuteen ja Suomen EU:n saannin kuristumiseen ja maatalouden tukien putoamiseen tulevalla EU:n rahoituskehyskaudella, vaikka nämä asiat ovat kaikilla varsin hyvin tiedossa, tai ainakin pitäisi olla, jos tässä talossa aikoo jollain tavalla asioihin vaikuttaa. Mitä sille aiotaan tehdä? Nettojäsenmaksumme nousee vuosittain satojen miljoonien tasolla. Mitä keinoja hallituksella on sen asian hoitamiseen tai korjaamiseen? Sehän on hyväksytty, että rahoitus tulee nousemaan ylemmäs yhdestä prosentista bruttokansantuotteesta.

Tässä hallitusohjelmassa on mielestäni kysymys kateuspolitiikasta, joka vie kalatkin vedestä, esimerkkinä tämä kotitalousvähennyksen heikentäminen ja korkovähennyksen poisto. Silti toisaalta näitäkään asioita ei osata hoitaa kunnolla. Oppositio edellisen hallituksen aikaan huusi suoraa huutoa siitä, että tuloerot ovat kasvaneet. Sitten tuli sitä tutkittua tietoa. Tuloerojen kasvu käytännössä perustui siihen, että tupakkaveroa nostettiin. Se oli se suurin yksittäinen tekijä siinä, että näennäisesti olivat tuloerot Suomessa kasvaneet. No, mitä tämä hallitus nyt sitten tekee? Kasvattaa tupakkaveroa erittäin merkittävällä tavalla, elikkä tosiasiassa kasvattaa tuloeroja Suomessa. Eivätkä ihmiset huvikseen polta, tupakointi on addiktio. Ei sitä voi noin vain lopettaa. Ne heikommassa asemassa olevat, köyhemmät ihmiset kärsivät siitä, että näitä veroja nostetaan. Heidän taloudellinen asemansa huononee.

Pitävin liima tälle hallitusohjelmalle tuntuu olevan 3 miljardia myytyä kansallisomaisuutta, mutta siitä huolimatta pitää kysyä: missä on se koulutusmiljardi, jota lupailtiin vaalien alla? Tehdään lisää kustannuksia, mutta mistä rahat edes entisiin? Puhutaan tulevai-

suudesta, vuodesta 2030, ei sanaakaan kestävyysvajeesta. [Jukka Gustafsson: Se on monta kertaa jo todettu!] Mihin se katosi? Eikö se ollutkaan tutkittua tietoa, että on olemassa kestävyysvaje?

Arvoisa puhemies! Tämä on keskiluokan kyykytyksen hallitus, joka ei luottamusta ansaitse.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt lienee, arvoisat edustajat, oikea hetki antaa ministereille vastauspuheenvuoroja. Täällä on pitkä lista pyyntöjä. Aloitetaan ministeri Paaterosta, 3 minuuttia.

16.42 **Kunta- ja omistajaohjausministeri Sirpa Paatero:** Arvoisa herra puhemies! Ihan ensin tähän valtion omaisuuden myyntiin: Se on yksi väline ja keino siihen, että me voimme a) lisätä infran rakentamista, joka on tietenkin vain osa siitä, mutta kyllä minun mielestäni on tulevaisuusinvestointeja myöskin satsata t&k-investointeihin elikkä osaamiseen, innovaatioihin ja tutkimustoimintaan, ja siitä syystä ne voivat myöskin osin olla määräaikaisia.

Tässä keskustelussa on hämmentävää ollut ehkä se, että siinä kritisoidaan valtion omaisuuden käyttöä näihin hankkeisiin etenkin sieltä oikealta laidalta, kun katson edellistä hallituskautta, jolloin noin pari miljardia on myyty ja minkäänlaisia työllisyys- tai muita vaikutuksia ei ole kukaan arvioinut eikä tiedetä, mitkä ovat olleet niitten investointien vaikutukset — jos niitä on edes haluttu ajatella investoinneiksi. Enemmän ne ovat ehkä menneet valtion budjetin täytteeksi. Jotenka nyt on kuitenkin tarkoitus ja tavoite käyttää tuloja investointeihin, kun ja jos valtion omaisuutta myydään.

Sitten kuntapuolelle: Kuntien osalta, tietenkin kiitos jo teknisen kehyksen, indeksijäädytykset lopetetaan ja kiky-leikkaukset lopetetaan. Sen lisäksi sinne on kirjoitettu, että tulee 100 prosentin korvaus niihin uusiin tehtäviin tai tehtävien laajennuksiin, jotka sieltä ovat nyt näillä näkymin myöskin onneksi tulossa liittyen varhaiskasvatukseen, liittyen koulutuksen pidentämiseen 18 vuoteen tai liittyen hoitajamitoituksiin tai viikon hoitoonpääsyyn. Näitten osalta luotan siihen, että kun hallitus on yhdessä sopinut, että niitten kustannukset korvataan, niin ne myöskin tullaan kunnille korvaamaan.

16.44 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä on ollut monta hyvää puheenvuoroa, ja nostan esille esimerkiksi sen ylivelkaantumisen riskin, mikä on monessa puheenvuorossa myös tullut esille. Elikkä täällä edustaja Strand nosti sen tärkeän asian esille, että tämä hallitus nyt yrittää päästä ylivelkaantumiseen käsiksi. Me tiedämme, että suomalaiset ovat ylivelkaantuneet, ja se ei ole piirre, joka on nyt läsnä ainoastaan meidän yhteiskunnassamme, vaan koko Euroopassa kotitaloudet ylivelkaantuvat. Sen takia on äärimmäisen tärkeätä, että tässä hallituksen ohjelmassa on nyt yksittäisiä panostuksia esimerkiksi velkaneuvonnan lisäämiseen, on panostuksia siihen, että kansalaisten osaamista talousasioissa lisätään. Myös koulutuksessa tullaan lisäämään panostuksia siihen, että oppilaat oppivat enemmän: mitä tarkoittaa se, että nostaa lainaa, mikä on korko, mitä se tarkoittaa, että lainaa pitää maksaa takaisin jne. Nämä ovat kaikki tärkeitä asioita, ja ne ovat myös meidän kansantaloudellemme tärkeitä.

Ylipäänsä voi sanoa näin, että nyt kun hallitus panostaa osaamiseen, niin se tarkoittaa myös sitä, että panostetaan siihen, että ehkäistään syrjäytymistä. Ja oikeusvaltiossa me tiedämme myös, että he, joilla on ne suurimmat ongelmat, he, jotka putoavat väliin, he, jotka

syystä tai toisesta altistuvat sille, että myös ylivelkaantuvat tai joutuvat ongelmiin erilaisten huumausaineitten kanssa, he ovat myös riskialttiita sille, että joutuvat rikolliselle tielle. Ja sen takia kaikki nämä panostukset, mitkä nyt tehdään varhaiskasvatuksesta peruskouluun, toiseen asteeseen ja myös kolmanteen asteeseen, yliopistoihin, asti, ovat tärkeitä elementtejä siinä, että pystytään myös ennalta ehkäisemään rikollisuutta ja näin tällä tavalla myös nostamaan hyvinvointia tässä meidän hyvässä maassamme.

Ylipäänsä hallitusohjelma sisältää paljon hyviä asioita, ja mitä tulee rikosten torjuntaan, niin tärkeintä on se, että myös kiinnijäämisriski kohoaa. Tässä on myös tärkeätä se, että tullaan lisäämään poliisien määrää ja että myös tulee enemmän voimavaroja sekä syyttäjille että oikeudenhoidolle ylipäänsä, myös tuomioistuinlaitokselle. Kaikki tämä on omiaan myös vahvistamaan kansalaisten luottamusta ja turvallisuuden tunnetta, kun mennään tästä nyt eteenpäin.

16.47 **Liikenne- ja viestintäministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Täällä salissa tuli kysymyksiä näistä keskeisistä isoista raidehankkeista.

Hallitusohjelmassa on tunnistettu ja tunnustettu se, että nämä isot, merkittävät raidehankkeet ovat aivan keskeisessä asemassa siinä, että meillä elinvoima, kilpailukyky, työllisyys ja eri alueiden saavutettavuus paranevat tulevaisuudessa. Tämän lisäksi näillä keskeisillä isoilla raideinvestoinneilla on tietenkin myös iso rooli siinä, että voimme vastata ilmastonmuutokseen, siihen isoon haasteeseen, joka on globaali ja koskettaa myös meitä suomalaisia. Hallitusohjelmassa on asetettu erittäin kunnianhimoinen tavoite siitä, että Suomi on hiilineutraali vuonna 2035, ja jotta tähän päästään, on myös liikenteen päästöjä pystyttävä merkittävästi vähentämään. Ja tässäkin nämä raideinvestoinnit ovat keskeisessä roolissa.

Mitä tulee sitten näihin isoimpiin hankkeisiin, tähän länteen suuntautuvaan ratahankkeeseen, sisältäen Espoon kaupunkiraiteen, päärataan, siihen liittyviin muihin osiin ja sitten itärataan, niin näitä kolmea isoa kokonaisuutta edistetään hankeyhtiöiden kautta, ja tähän on tarkat kriteerit hallitusohjelmassa määritelty. Näitä kriteereitä ovat muun muassa, että valtio omistaa keskeisen infran, julkisomisteinen määräenemmistö yhtiöissä varmistetaan, rahoituksesta tulee olla maininta Kuntien takauskeskus -laissa, rahoituskustannusten minimointi, yhtiön tulot perustuvat realistiseen arvioon, tuotto-odotukset eivät saa nostaa ratamaksuja kohtuuttomasti, EU-rahoitushakujen varmistamiseksi väylähankkeiden suunnitteluvalmiutta edistetään. Eli näiden kriteerien puitteissa sitten näitä hankeyhtiöitä lähdetään viemään eteenpäin, tarkoituksena totta kai se, että niin suunnittelussa kuin niiltä osin, kuin toteutus on mahdollista, voidaan näiden kaikkien kolmen ison keskeisen hankkeen osalta edetä mahdollisimman pikaisessa aikataulussa, mutta tämä tietenkin on mahdollista vain niin, että päästään sopimukseen valtion, kuntien ja muiden mahdollisten hyödynsaajien kanssa. Eli ensimmäisenä pitää tietenkin päästä sopimukseen eri osapuolten kanssa, jotta sitten näitä hankkeita voidaan toden teolla pistää liikkeelle.

Sinänsä huoli on yhteinen. Me haluamme torjua ilmastonmuutosta, me haluamme vahvistaa elinvoimaa ja sen takia haluamme tehdä näitä isoja raideinvestointeja. Uskon, että tässäkin salissa on paljon tukea sille, että näitä keskeisiä yhteyksiä edistetään erittäin kunnianhimoisesti, mahdollisimman nopealla aikataululla, systemaattisesti ja tarkkaan arvioiden hyöty—kustannus-suhteet.

16.50 **Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist:** Arvoisa herra puhemies, värderade talman! Muutamassa puheenvuorossa nostettiin esille pohjoismainen yhteistyö ja sen tärkeys, ja siitä olen tietysti erittäin iloinen. Muun muassa edustaja Strand sanoi, että Pohjoismaat ovat meidän luonnollisimpia yhteistyökumppaneitamme, ja tämä on aivan totta. Meillä on historiallinen ja yhteiskunnallinen yhteys meidän naapurimaihimme, ja Pohjoismaat ovat meille tärkeä viitekehys ja läheisin ystävämaiden ryhmä. Hallitusohjelmassa on paljon kirjauksia pohjoismaisesta yhteistyöstä, ja sitä lähdetään nyt parantamaan ja syventämään entisestään. Tavoitteena on, kuten myös edustaja Strand sanoi, että Pohjoismaat olisivat maailman parhaiten integroitunut alue.

Man kan konstatera att ledamot Strand hade helt rätt i att det ännu finns en hel del att göra i det nordiska samarbetet, även om det redan nu är på en väldigt bra nivå. Men här finns stora möjligheter.

On vielä joitakin asioita, rajaesteitä muun muassa, joita voidaan poistaa, ja myös kansalaisten liikkuvuutta voidaan parantaa.

Edustaja Juvonen kysyi siitä, mitä Pohjoismaat voivat tehdä yhdessä EU:ssa. Tämä nyt lähinnä sivuaa minun ministeritehtäviäni, mutta myös EU:ssa meillä on mahdollisuuksia lisätä ja tiivistää yhteistyötä muitten Pohjoismaitten kanssa. Ainakin minulla on se käsitys, että yhteistyöllä näyttää olevan ehkä aiempaa suurempaa tarvetta juuri nyt, kun EU:n rivit ehkä rakoilevat joissakin kysymyksissä, joten myös niiltä osin yhteistyötä voidaan parantaa.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana vielä tasa-arvotyöstä, kun tässä on puhuttu aika paljon perhevapaauudistuksesta. Totean vain sen, että perhevapaauudistus on tärkeä osa tätä hallituksen tasa-arvotyötä. Tasa-arvoa lähdetään nyt parantamaan monella eri tapaa. Me tulemme laatimaan tasa-arvo-ohjelman, mutta myös perhevapaauudistus on kyllä keskeinen osa sitä tasa-arvotyötä. — Kiitos.

16.53 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Täällä on muutamassa puheenvuorossa sivuttu puolustuksen kysymyksiä, ja tämä alkava vaalikausi on hyvin merkittävä puolustuksen kysymyksien kannalta. Meillä on isoja investointeja, tärkeitä lainsäädäntöhankkeita. Investoinnit ovat tietysti poikkeuksellisen suuria tällä vaalikaudella. On HX-hanke, jolla korvataan pikkuhiljaa vanhentuvat Hornetit. Sitä viedään valmistelun pohjalta eteenpäin ja päätöksiä tehdään tällä vaalikaudella. Samoin laivastoon on tulossa isoja investointeja Laivue 2020 -hankkeen myötä.

Täällä edustaja Orpo kertoi ehkä hivenen huolestuneita näkemyksiään puolustusvoimien harjoittelutoiminnan tulevaisuudesta. — Ei syytä huoleen. Harjoitustoimintaa jatketaan. Myös kansainvälisiin harjoituksiin osallistutaan. Sitä tehdään Suomen omista lähtökohdista. Mikä parhaiten palvelee Suomen puolustusta, siinä ollaan mukana. Erityisesti kiinnitetään huomiota harjoituksiin, jotka kehittävät suorituskykyämme, yhteistoimintakykyä ja valmiutta. Tänä vuonna osallistumme 92 kansainväliseen koulutus- tai harjoitustapahtumaan. Ensi vuoden osalta tehdään päätökset tämän vuoden syksyn aikana. Oma arvioni on, että ensi vuoden osalta tuo mittaluokka on varmaan samoilla hehtaareilla kuin tänäkin vuonna. En ennakoi mitään suuria, radikaaleja muutoksia suuntaan tai toiseen tässä asiassa. Elikkä tämänkin suhteen kyllä suomalaiset ja oppositio voivat nukkua yönsä rauhassa.

16.54 **Opetusministeri Li Andersson:** Arvoisa puhemies! Tässä on monissa puheenvuoroissa viitattu oppivelvollisuuden pidentämiseen, joka tulee olemaan tämän hallituksen suurimpia koulutuspoliittisia uudistuksia. Vierastan kuitenkin hieman tätä edustaja Mäkelän käyttämää sanamuotoa, kun hän sanoi, että oppivelvollisuus on holhoava. Meillähän on oppivelvollisuus tälläkin hetkellä, ja sen käyttöönotto aikoinaan on ollut merkittävä tasa-arvoteko. Se on myöskin palvellut Suomea hyvin. Mutta tilanteessa, jossa työmarkkinat muuttuvat, teknologinen kehitys kiihtyy ja osaamisvaatimukset nousevat ammatissa kuin ammatissa, pitää myöskin olla valmiutta tarkastella oppivelvollisuutta uudestaan tästä näkökulmasta.

Perusasteen varassa olevien työllisyysaste on tällä hetkellä noin 40 prosentin luokkaa. Se on myöskin ollut laskemaan päin viimeisten vuosien aikana. Eli se, mitä tavoitellaan oppivelvollisuuden pidentämisellä, on sellainen uudistus, jolla pystytään pysyvästi nostamaan suomalaista osaamistasoa ja sitä kautta myöskin työllisyysastetta pitkällä aikavälillä.

Se ei ole suinkaan ainoa uudistus, mikä tehdään, vaan oppivelvollisuusiän pidentämisen lisäksi panostetaan myöskin varhaiskasvatukseen, panostetaan peruskouluun ja erityisesti panostetaan myöskin pysyvällä lisärahoituksella oppilas- ja opiskelijahuoltoon, ja idea on se, että meillä on riittävän hyvin toimivat tukipalvelut kaikille niille opiskelijoille, jotka niitä tarvitsevat, kun siirtyvät eteenpäin opiskelemaan toisella asteella.

Se, mihin se raha käytetään tässä oppivelvollisuusuudistuksen yhteydessä: totta kai se raha käytetään kaikkiin niihin opiskelijoihin, jotka silloin siirtyvät oppivelvollisuuden piiriin, käytetään heidän tukemiseensa, heidän opiskeluunsa, mutta sen lisäksi sitä rahaa tullaan käyttämään myöskin siihen, että toinen aste muuttuu maksuttomaksi sen seurauksena, että oppivelvollisuutta laajennetaan. Sekin on merkittävä uudistus suomalaisen koulutuksen tasa-arvon näkökulmasta. Esimerkiksi lukiokoulutuksen puolella tällä hetkellä kustannukset voivat nousta tuhansiin euroihin. Se on se, minkä perheet voivat joutua maksamaan, jotta saavat hankittua vaadittavat oppimateriaalit lukiokoulutuksessa. Eli uudistus, jossa toinen aste tehdään maksuttomaksi kaikille opiskelijoille, on sellainen, josta hyötyy hyvin laaja joukko suomalaisia. Siinä on myöskin aivan täysin tavallisia työssä käyviä perheitä, joiden lompakossa kyllä nämä nykyiset maksut tuntuvat.

16.57 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru:** Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen tässä jo nosti puheessaan esiin sen, kuinka tärkeää on saada tämä hoitajamitoitus nyt kirjattua lakiin. Ja jotta vielä tulee selväksi: ehdottomasti aikoinaan eduskunnassa tehty lakialoite ja siihen liittyvä kahdeksasta ryhmästä seitsemän ryhmän toive siitä, että tämä sitova hoitajamitoitus 0,7 säädettäisiin lakiin, olisi todella napsakasti vienyt tätä asiaa eteenpäin, niin kuin itse olen aikoinaan myöskin täällä eduskunnassa toivonut.

Mutta mitä tulee siihen, mitä hallitusohjelmaneuvotteluissa päätettiin, niin sen lisäksi, että tuki oli jo valtava tälle 0,7:n hoitajamitoituksen säätämiselle vähimmäismitoituksena, päätettiin varmistaa, ettei kenellekään jää epäselväksi, ettei tämä 0,7 kääntyisi vähimmäismitoituksesta myöskin enimmäismitoitukseksi, minkä johdosta lähdettiin rakentamaan sitä ajatusta, että tämä hoitoisuus pitää ottaa myöskin tässä mitoituksessa huomioon. Sen lisäksi hallituspuolueet olivat hyvin yksimielisiä siitä, että meidän on varmistettava, että tässä tulevassa mitoituksessa kysymys on vain ammattihenkilöistä, siis hoitajista. Tältä osin on tehtävä tämä tukipalveluiden eriyttäminen tästä kokonaisuudesta. Siksi uskonkin, että eduskunnassa on varmasti malttia pitää huolta siitä, että tämä lainvalmistelu tehdään nyt ta-

valla, joka tosiasiassa vie siihen lopulliseen tulokseen, että tämä asia saadaan lopultakin kuntoon. Uskon, että tätä hyvää tarkoitusta täällä eduskunnassa ovat monet hakeneet.

Ja kuinka nopeasti tämä on mahdollista, niin totesin tässä, että niin nopeasti kuin tämä vain on mahdollista. Nyt tämä on ministeriaitiossa, ei eduskunnan käsissä, vaikka itse toivoin, että se olisi nopeastikin voitu eduskunnassa hoitaa. Koska se on ministeriön käsissä, niin me pyrimme ratkaisemaan nyt tämän ongelman, jossa on aloitettu aika iso, laajapohjainen valmistelu, kutsuttu asiantuntijat pöytään tekemään vanhuspalvelulakiin näitä muutosehdotuksia. Kuinka nopeasti me voimme saada siellä joko osan tai kokonaisuuden valmiiksi, se jää nyt hyvin nopealla aikavälillä ratkaistavaksi. Mutta tämän kesän aikana, niin kuin tiedätte, kunnilta ei voi pyytää lausuntoja, koska siitä on vakiintunut linja, että kunnilta lausuntoja ei pyydetä lomakaudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Ja mennään takaisin puhujalistaan.

17.00 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Itselleni osaamisen ja koulutuksen ilmiöpöydän asiat tulivat tutuimmiksi, ja kommentoin hallitusohjelman sisältöä lähinnä siltä osin.

Hallitusohjelma sisältää oppimisen ja kulttuurin saralla paljon hyvää, josta keskustan neuvottelijat ja eduskuntaryhmän jäsenet ovat syystä varsin tyytyväisiä. Viime hallituskaudella aloitettiin perusasteella Liikkuva koulu -hanke, josta saatiin varsin hyviä ja kannustavia tuloksia ja jonka seurauksena hanke laajenee varhaiskasvatukseen ja toiselle asteelle — voidaan puhua Liikkuva Suomi -ohjelmasta. Kaiken pohjana on liikuntapoliittinen selonteko, jossa säännöllisen liikunnan lisääminen nähdään tarpeelliseksi kaikissa ikäluokissa mutta jossa erityishuomion kohteena ovat lapset ja nuoret, joiden keskuudessa on ylipainoisten ja vähän liikkuvien osuus kasvanut.

Olen tyytyväinen myös siihen, että lasten ja nuorten harrastamismahdollisuudet paranevat. Useammalla poliittisella ryhmällä oli tämä sama tahtotila, tarjota jokaiselle lapselle mahdollisuus yhteen harrastukseen. Tämä on tärkeää monestakin syystä. Harrastaminen tuo mukavaa sisältöä elämään, kehittää eri taitoja, jotka luovat harrastajalleen mielihyvää, ja ruokkii terveellisesti itsetuntoa. Harrastaminen on myös varsin tärkeää sosiaalisten taitojen ja kaveruussuhteiden kehittymisen kannalta. Harrastamattomuus korreloi usein syrjäytymisen kanssa ja eriarvoistaa. On siis hyvä, että perusasteelle luodaan tilaa säännölliselle harrastamiselle ja samanikäisten kokoontumiselle turvallisen aikuisen ohjauksessa.

Arvoisa puhemies! Keskusta puhui vaaliohjelmassaan koulutuksen perustan kuntoon laittamisesta. Kun opinpolun alkua vahvistetaan, vaikuttaa se myönteisesti myös myöhempään oppimiseen. Peruskoulutuksessa käynnistetään laatu- ja tasa-arvo-ohjelma oppimistulosten parantamiseksi ja oppimiserojen kaventamiseksi. Pienten lasten koulu keskittyy esiopetuksen ja perusasteen kahteen ensimmäiseen luokkaan, jotka tulevat muodostamaan entistä tiiviimmän kokonaisuuden. Lapsi siirtyy seuraavalle asteelle joustavasti taitojen kehittyessä. Näin oppimiseen tulee mielekkyyttä ja yksilöllisyyttä ja eteneminen tapahtuu oppijan omaan tahtiin.

Olen tyytyväinen myös hallitusohjelmaan kirjattuun tavoitteeseen korottaa oppivelvollisuusikää 18 ikävuoteen. Korotuksen takana on huoli niistä tuhansista nuorista, jotka vuosittain ovat tipahtaneet yhteiskunnan ulkokehälle. Vuoden takaisessa nuorisobarometrissa otantaan osallistuneet nuoret kannattivat oppivelvollisuusiän korottamista ja maksutonta

toista astetta. Toivon, että toisen asteen tutkinnon pakollisuus tulee tuottamaan tulosta toivotulla tavalla ja estää koulupudokkuuden sekä syrjäytymisen.

Toisen asteen pakollisuus tulee lisäämään oppilaitosten vastuuta ohjata ja huolehtia oppilaistaan. Opintojen ohjaamiseen ja seurantaan tullaan panostamaan jatkossa enemmän. Nivelvaiheissa ja oppilaitospaikasta toiseen siirtymisessä korostuu ohjaaminen. Opiskelija ei voi jäädä tyhjän päälle, vaan hänelle on löydyttävä toinen opinahjo entisen tilalle.

Myös mielenterveyden tukipalveluihin on tulossa paljon kaivattua resursointia. Vaikka maksuttomuutta pidetään toisen asteen tutkinnon pakollisuuden tervetulleena kylkiäisenä, ei oppimateriaalien maksullisuus ole missään vaiheessa ollut merkittävin syy opintojen keskeyttämisiin, vaan ne ovat johtuneet erilaisista mielenterveyden ongelmista. Eri kouluasteille on tulossa mielenterveyden ammattilaisia tukemaan jaksamista opinnoissa.

Itse toivoisin koulumaailmassa hyödynnettävän entistä enemmän koulupsyykkareita, joista on karttunut hyväksi koettua kokemusta psyykettä tukevina ammattilaisina. Koulukuraattoreilla ja koulupsykologeilla on ilman muuta oma tärkeä roolinsa, mutta heidän ammattitaitoansa tarvitaan yleensä silloin, kun ongelmat ovat jo ilmeiset. Usein nuorille ja lapsille riittää, että he voivat jutella ymmärtävän aikuisen kanssa mieltä painavista asioista ja saada helpotusta varhaisessa vaiheessa oleviin pulmiinsa.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi kaipaa jalostamista. Uudistuksessa on paljon hyvää, mutta kentältä saatu palaute kertoo selkeästi myös puutteista. Yksi korjauksen kohde tulee koskemaan työpaikoilla tapahtuvaa oppimista, johon tullaan palkkaamaan uutta opetushenkilökuntaa.

Ja ihan viimeiseksi totean ilahtuneena, että varhaiskasvatuksen laatua parannetaan ja se tuodaan täysipäiväiseksi kaikille lapsille. Viime hallituskaudella aloitettu selvitystyö kolmiportaisen tuen sovittamiseksi varhaiskasvatukseen saadaan toivottavasti pian myös täytäntöön.

17.05 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Ilmastokriisi ja luonnon lajikato ovat ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta aivan keskeisiä ongelmia, jotka meidän on ratkaistava. Ilmaston lämpeneminen voidaan vielä pysäyttää 1,5 asteeseen. Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen voidaan vielä pysäyttää, mutta toimiin on ryhdyttävä heti. Siksi olenkin todella tyytyväinen siihen, että hallitusneuvotteluissa vallitsi tästä yhteinen näkemys ja hallitus on tähän ohjelmassa sitoutunut.

Kunnianhimoinen ilmastopolitiikka kulkee läpileikkaavana halki hallitusohjelman. Haluamme tehdä Suomesta edelläkävijän hiilineutraaliudessa, luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa sekä kiertotaloudessa. Lähdemme nyt tekemään Suomesta maailman ensimmäistä fossiilivapaata hyvinvointiyhteiskuntaa, ja määräajaksi tälle on asetettu vuosi 2035.

Hallitus tekee myös historiallisen 100 miljoonan euron panostuksen luonnonsuojeluun. Se tarkoittaa muun muassa, että kansallispuistoverkostoa laajennetaan, soiden suojeluohjelmaa täydennetään ja käynnistetään kansallinen ohjelma vaelluskalojen elvyttämiseksi. Itämeren suojelutoimia vahvistetaan kansallisesti ja kansainvälisesti. Kaivoslainsäädäntö uudistetaan siten, että lähtökohtana on ympäristönsuojelun tason parantaminen. Luonto on meille elämänehto ja elinvoiman lähde, kun sitä viisaasti vaalimme, ja sen voi tuhota vain kerran.

Arvoisa puhemies! Rakentaminen ja rakennukset tuottavat yli kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä ja liikenne noin viidenneksen. Toimet rakennetun ympäristön päästöjen vähentämiseksi ovat siis olennaisia hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamiseksi.

Hallitus on asettanut tavoitteeksi liikenteen päästöjen puolittamisen vuoteen 2030 mennessä. Tämän saavuttamiseksi panostamme joukkoliikenteeseen ja erityisesti raideliikenteeseen, niin olemassa olevan rataverkon parantamiseen kuin uusiin raiteisiin. Tarvitsemme nopeita yhteyksiä kaupunkien välillä sekä pikaratikoita kaupunkiseutujen sisällä. Espoon kaupunkirata, jonka liikenneministerikin mainitsi, on esimerkki hankkeesta, joka on toteutusta vaille valmis. Se kannattaakin laittaa liikkeelle viipymättä. Lisäksi vauhditetaan sähköautojen ja muiden vähäpäästöisten ajoneuvojen määrän kasvua ja edistetään pyöräilyä ja kävelyä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma tukee kestävää kaupunkikehitystä ja asuntorakentamisen lisäämistä kasvavilla kaupunkiseuduilla. Näin pystytään vastaamaan asuntojen kasvavaan kysyntään, kohtuullistamaan asumisen hintaa ja helpottamaan työvoiman liikkuvuutta. Asuntopolitiikassa ja kaupunkien kehittämisessä tarvitaan valtion ja kaupunkien aitoa kumppanuutta. MAL-sopimukset ovat tähän tärkeä väline. Niillä edistetään kestävää kaupunkirakennetta ja toimivaa joukkoliikennettä sekä torjutaan segregaatiota. MAL-sopimuksia voidaan laajentaa nyt myös uusille kaupunkiseuduille.

Tarvitsemme monipuolista asuntorakentamista ja asuinalueiden tasapainoista kehittämistä. Erityistä tukea kohdennetaan sitä tarvitseville alueille segregaation ehkäisemiseksi muun muassa uuden lähiöohjelman kautta. Tärkeää on myös, että hallitusohjelmassa asetetaan tavoitteeksi asunnottomuuden poistaminen. Se on inhimillisesti ainoa oikea tavoite. Tätä työtä lähdetään tekemään tiiviisti yhdessä erityisesti suurimpien kaupunkien kanssa, joihin asunnottomuus keskittyy.

Arvoisa puhemies! Hallitus asettaa tavoitteeksi puunkäytön kaksinkertaistamisen rakentamisessa hallituskauden aikana. Puurakentamisen lisääminen on ilmastoteko. Rakentamisen hiilijalanjälkeä pienennetään nopeuttamalla vähähiilisen rakentamisen tiekartan täytäntöönpanoa ja edistämällä kiertotaloutta rakentamisessa. Myös rakennusten sisäilmaongelmiin tullaan puuttumaan. Hallitus jatkaa Terveet tilat 2028 -toimenpideohjelmaa. Rakentamisen laatua ja valvontaa parannetaan ja vastuunjakoa selkiytetään. Lisäksi selvitetään, millaista apua homeloukkuun jääneet tarvitsevat.

Arvoisa puhemies! Tällä ohjelmalla rakennamme Suomea, joka tekee kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, suojelee ainutlaatuista luontoamme, panostaa koulutukseen, edistää tasa-arvoa ja torjuu köyhyyttä. Tämä on tulevaisuuteen katsova kestävän kehityksen ohjelma, joka haastaa meitä rakentamaan parempaa Suomea jokaiselle ja jokaisena päivänä.

17.10 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Meidän aikamme tullaan muistamaan siitä, miten me onnistuimme vastaamaan käynnissä olevaan ympäristökriisiin. Meidän onnistumistamme päättäjinä tullaan tulevaisuudessa mittaamaan ennen kaikkea sen kautta, onnistuimmeko tekemään uskottavaa ilmastopolitiikkaa.

Nykytoimilla olemme menossa kohti 3 asteen lämpenemistä. Suomessa tämä tarkoittaisi 6 asteen nousua, sillä napoja lähellä olevat alueet lämpenevät kaksinkertaisella vauhdilla maapallon keskiarvoon nähden. Ilmastonmuutoksen seurauksista kärsivät jo nyt sadattuhannet ihmiset ympäri maailmaa. Ilmastonmuutos ei siis ole jotain, joka tapahtuu vain hamassa tulevaisuudessa, vaan se on paraikaa käynnissä oleva kriisi, ja nämä lähivuodet ovat aivan kriittisiä sen suhteen, miten tätä kriisiä voidaan ehkäistä. Ilmastonmuutoksen torjunnalla on todella kova kiire. Globaalit päästöt pitää saada käännettyä laskuun näiden vuosien aikana, mieluiten heti ensi vuonna.

No mitä ihmiset ajattelevat? Tänä vuonna julkaistun ilmastobarometrin mukaan suomalaiset haluavat ilmastokriisin ratkaisut politiikan ytimeen. Suomalaisista 70 prosenttia on sitä mieltä, että ilmastokriisin ratkaisun on oltava tämän hallituskauden ja EU-puheenjohtajuuskauden kärkiteema. Myös uusimman nuorisobarometrin mukaan nuorten suurin huolenaihe on ilmastonmuutos. Ilmastotoimille on siis todella vahva kansalaisten tuki.

Ilmastokriisin uhka on niin massiivinen, että nyt tarvitsemme ennen kaikkea uutta toivoa ja konkreettisia tekoja. Ketkä ovat osanneet antaa meille tätä toivoa tähän mennessä? Toivoa ovat osanneet luoda nuoret, ympäristöaktivistit ja kansalaisyhteiskunta. Kiitos heille siitä. Olemme kokeneet Suomessa historialliset ilmastomarssit ja tämän kevään ilmastovaalit. Erityisen inspiroivaa on ollut nuorten aktivoituminen ilmastotoimintaan.

Olen pitkään toivonut, että ihmiset laajalti lähtisivät vaatimaan kunnianhimoisia toimia ympäristökriisin ratkaisemiseksi, ja nyt viime aikoina olen ensimmäistä kertaa nähnyt sen toteutuvan. Onkin siis aivan viimeisiä hetkiä saada ilmastoasiat politiikan keskiöön. Ja nyt ensimmäistä kertaa hallitusta lähdettiin muodostamaan niin, että ilmastonmuutokseen vastaaminen otettiin hallitusneuvotteluiden keskiöön. Ilmastonmuutoksen hillitsemisestä ja luonnon monimuotoisuuden hupenemisen pysäyttämisestä tehtiin yksi tämän hallituksen päätavoitteista. Kiitos Antti Rinteelle ja SDP:lle hallituksen rakentamisesta niin, että tämä prioriteettijärjestys näkyi.

Itse sain neuvotella hallitusneuvotteluissa ykköspöydässä eli ilmasto- ja ympäristöpöydässä ja kommentoin ohjelmaa sitä kautta. Neuvottelujen lopputulos on ohjelma, jossa on otettu lähtökohdaksi politiikan teko, jossa osaltamme mahdollistamme ilmastonmuutoksen hillitsemisen 1,5 asteeseen. Hallituksella on nyt yhteinen tilannekuva siitä, että ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja luonnonvarojen ylikulutus ovat ihmiskunnan vakavimpia ongelmia. Hallituksella on yhteinen näkemys siitä, että tarvitaan nopeaa systeemistä muutosta. Hallitus haluaa toteuttaa Suomessa ekologisen jälleenrakennuksen ja tehdä tämän siirtymän sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.

Eli nyt onkin meidän vuoromme luoda toivoa, ja toivo syntyy toiminnasta. Nyt on tämän hallituksen aika näyttää, että me myös toimimme. Tulevat vuodet meidän tärkein tehtävämme on lunastaa ne kestävän kehityksen lupaukset, jotka olemme hallitusohjelmassa antaneet.

17.15 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Regeringsprogrammet har mycket bra Ålandsskrivningar, vilket gläder mig mycket. Programmet innehåller de mest omfattande Ålandsskrivningarna åtminstone i modern tid. Regeringsprogrammet slår fast att Ålands självstyrelse ska utvecklas i gott samarbete med Åland. Samordningen av Ålandsfrågor ska utvecklas, konkreta förslag ska tas fram gällande hur kunskaperna om Åland ska stärkas och utvecklas inom statsförvaltningen. Fungerande kontakter på svenska mellan statsförvaltningen och självstyrelsen ska garanteras. Det här är mycket bra.

Regeringsprogrammet slår också fast att reformen av Ålands självstyrelse fortsätter. Det är viktigt att det arbetet kommer i mål under denna mandatperiod. Här är de ekonomiska delarna helt centrala. Förra riksdagen godkände nämligen en ändring av självstyrelselagens ekonomiska kapitel som innebar att Åland skulle få tillbaka en större andel av skatter man betalar till staten. Ändringen godkändes med bred majoritet, med stöd av både regering och opposition. Den här ändringen utgick ändå ifrån att landskaps- och vårdreformen skulle finansieras på det sätt som då var tänkt. Då den saken nu har ändrat är det viktigt att säkerställa att ändringen man godkände under förra perioden nu innebär samma höjning av

Ålands grundfinansiering också i praktiken. Det är viktigt att snabbt komma vidare i denna fråga.

Ärade talman! Det finns också flera andra skrivningar som är glädjande för åländsk del. Det är bland annat att Ålands möjligheter att påverka EU-ärenden ska säkerställas så att en Ålandsstrategi ska tas fram. I samband med 100-årsjubileet för självstyrelsen ska Ålands självstyrelse lyftas fram internationellt så som ett exempel på en lyckad och framgångsrik självstyrelselösning. Det är också viktigt för Åland att en ny nationalspråksstrategi tas fram. Den ska trygga allas rätt att få service på nationalspråken och förbättra språkklimatet. Alla statliga anvisningar och föreskrifter ska utfärdas också på svenska till den del som de också gäller Åland. Det är något som också slås fast i regeringsprogrammet, och det här borde också gälla kollektivavtalen.

Regeringsprogrammet slår också fast att anvisningarna God medicinsk praxis äntligen översätts till svenska. Jag säger äntligen, eftersom justitieombudsmannen beslutat att detta måste göras. Nu finns pengar budgeterat för att göra översättningen. Det är jättebra. Det är också viktigt med en kartläggning som ska göras över den svenska undervisningen. Det är viktigt att utbildningsplatser tryggas på svenska också i praktiken på universitet och högskolor. I dag haltar svenskan i praktiken på en del svenskspråkiga utbildningar på universitetsnivå. Att säkerställa svensk service i sjukvården och i rättsväsendet är också av fundamental betydelse. Då man är sjuk eller har blivit utsatt för ett brott är man ofta som svagast. Då är det helt avgörande att få service på sitt eget modersmål både i domstol och på sjukhus. Även om social- och hälsovård är Ålands ansvar enligt självstyrelselagen köper Åland mycket sjukvårdstjänster av framför allt Åbo sjukhus.

Ärade talman! Det finns också mycket annat att ta fasta på i regeringsprogrammet. Det gäller bland annat skrivningen om Norden och Östersjön. Regeringsprogrammet slår fast att de nordiska länderna är Finlands naturligaste samarbetsparter. Dessa länder delar samma värderingar om demokrati, öppenhet och välfärdsstaten slår regeringsprogrammet fast. Programmet vill att de nordiska länderna ska utgöra världens bäst integrerade region där man underlättar rörligheten mellan de nordiska länderna. Finland ska aktivt verka för att avveckla befintliga gränshinder och se till att inte nya gränshinder uppkommer. Här finns dock ett stort arbete att göra med att omvandla fina festtal till konkreta resultat, precis som minister Blomqvist också var inne på tidigare.

Tidigare riksdagsledamot och minister Ole Norrback gjorde för 15 år sedan en granskning av de gränshinder som finns i Norden och kom med massor av konkreta förslag. Problemet är att nästan inga av de här förslagen har genomförts, så det är bara för minister Blomqvist att ta upp den här rapporten och fortsätta det arbetet. Det är också viktigt att arbetet för miljön och Östersjön fortsätter. Regeringsprogrammet slår här bland annat fast HELCOMs viktiga roll och åtgärder för att förbättra Östersjöns känsliga miljö.

Ärade talman! Regeringsprogrammet är också bra ur ekonomins perspektiv. Det höjer inte skatten på arbetet eller ägandet eller företagandet utan stärker företagandet och sysselsättningen. Målsättningen för sysselsättningen är 75 procent, och här kan också Åland fungera som ett gott exempel. För mig är det också oerhört viktigt att inga skärpningar görs på generationsväxlingar eller på arvs- och gåvoskatten. Här gör svenska riksdagsgruppen och SFP ett aktivt jobb för att alltid säkerställa att det lönar sig att arbeta och att vi har en politik som stöder företagsamhet, företagande som skapar arbetsplatser.

Ärade talman! Alla de här delarna sammantaget gör att det här regeringsprogrammet är ett mycket bra program för Finland och för Åland, och nu börjar arbetet.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma sisältää myös hyviä kirjauksia koskien Ahvenanmaata. Hallitusohjelmassa todetaan, että Ahvenanmaan itsehallintoa kehitetään hyvässä yhteistyössä Ahvenanmaan kanssa. Ahvenanmaa-kysymysten yhteensovittamista kehitetään. Tuodaan esiin konkreettisia ehdotuksia, miten Ahvenanmaa-osaamista vahvistetaan ja kehitetään valtionhallinnossa, ja varmistetaan toimiva yhteydenpito ruotsin kielellä valtionhallinnon ja itsehallinnon välillä. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että Ahvenanmaan itsehallinnon uudistaminen jatkuu. Tämä on erittäin hyvä asia. — Kiitos.

17.23 **Peter Östman kd:** Värderade talman! Finland har fått en ny regering, och jag ska passa på att lyckönska de nya ministrarna, statsministern och alla övriga ministrar, till ert ansvarsfulla uppdrag.

Mehän tiedämme kaikki, että tarvitsette sekä onnea että menestystä, koska te olette isojen haasteiden edessä. Suuret lupaukset on tullut annettua, niin teidän kohdallanne kuin varmasti myöskin oppositiopuolueitten edustajat ovat antaneet ennen vaaleja, ja näitten lupausten antamisessa olemme varmasti kaikki samanvertaisia.

Hallitus haluaa panostaa satoja miljoonia euroja koulutukseen, köyhyyden vähentämiseen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan, ja nämähän ovat kaikki tärkeitä asioita. Mutta vaalilupausten rahoittamiseksi valtion omaisuutta on tarkoitus myydä jopa 3 miljardilla. Valtion vuosimenot kasvavat 1,2 miljardilla eurolla, ja osa kustannusten noususta rahoitetaan kiristämällä verotusta.

Arvoisa puhemies! Nyt ei puhuta pikkusummista. Hallituksen talouslaskelmat rakentuvat optimismin varaan. Laskelmien toteutumisen edellytyksenä on 75 prosentin työllisyysastetavoitteen saavuttaminen.

Usean vuoden vahvan suhdanteen jälkeen olemme näillä näkymin kulkemassa kohti taantumaa. Maailmankauppa on hidastunut, ja teollisuustuotanto näyttää hiipumisen merkkejä. Suomen talous on ollut odotettua heikompi vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana, ja voimme odottaa heikkoa bkt:n kasvua lähivuosina. Samoin työllisyyden odotetaan kasvavan hitaammin.

Käynnissä olevat kauppasodat lisäävät epävarmuutta. Toukokuussa Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota yltyi, kun USA korotti tuhansien kiinalaistuotteiden tulleja 25 prosenttiin ja Kiina ilmoitti vastaavansa samalla mitalla. Myös EU:n tilanne lisää epävarmuutta. Ison-Britannian sopimuksettomalla erolla unionista olisi merkittäviä vaikutuksia talouteen, etenkin kun maa on meille tärkeä kauppakumppani.

Toinen epävarmuustekijä on julkisen taloutemme velka, joka on edelleen korkea. Sopeutumiskykymme voi olla koetuksella, jos taantumasta tulee tiukka ja äkillinen.

Arvoisa puhemies! Miten uuden hallituksen ajattelutapa eroaa sitten edellisestä työllisyyspolitiikan osalta? Pitkällä aikavälillä edes 75:n tai 80 prosentin työllisyysaste ei ole riittävä, koska väestömme vanhenee koko ajan. Edellinen hallitus käytti enemmän keppiä saadakseen ihmisiä töihin, kun taas uusi hallitus tarjoaa lähes pelkästään porkkanaa. Nähtäväksi jää, riittääkö pelkkä porkkana.

Mitä sitten tapahtuu, jos työllisyystavoitteita ei saavuteta? Todennäköisesti edessä on silloin valtionvelan kasvattamisen tie. Hyvin todennäköistä on, että tavoitetta julkisen velan painamisesta alle 60 prosenttiin bkt:sta ei saavuteta. Sitä vastoin valtion menoja katetaan kasvavassa määrin velkarahalla.

Arvoisa puhemies! Hallitus uskoo ja toivoo. Toivossahan on hyvä elää, mutta suomalaisten arki koostuu realiteeteista eikä ilmiöistä. Porissa on vanha sanonta: ”Funteeraustunti on kalliimpi kuin työtunti.” Toivottavasti hallitus seuraa tarkkaan ajan merkit ja reagoi ajoissa, mikäli unelmat eivät toteudu.

17.28 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa puhutaan nyt ensimmäisen kerran hyvinvointitaloudesta ja hyvinvointi-investointien merkityksestä. Tämä on hyvä asia, sillä hyvinvointitalous on myös EU:n agendalla ja on hyvä, että Suomen puheenjohtajuuskaudella asia näkyy myös meidän hallitusohjelmassa.

Hyvinvointitalous on yhteiskunnan alue, jossa toimitaan hyvinvoinnin lisäämisen ja hyvän elämän edellytysten vahvistamisen lähtökohdista. Hyvinvointitaloudessa tuotetaan ja jaetaan hyvinvointia sekä investoidaan hyvinvointiin. Hyvinvointitaloudessa tavoitteena on pitää kaikki mukana. Yksilöiden hyvinvoinnin lisäksi se tuottaa hyötyä myös yhteiskunnalle.

Hyvinvointi-investoinnit ovat siis osa hyvinvointitaloutta. Niillä tarkoitetaan yhteiskunnallisten panosten käyttöä, mikä tuottaa tulevaisuudessa lisää hyvinvointia ja terveyttä sekä vahvistaa hyvinvoinnin edellytyksiä. Esimerkiksi panostamalla sairauksien ennaltaehkäisyyn voidaan vähentää sosiaali- ja terveysmenoja tulevaisuudessa, panostamalla tieteeseen ja tutkimukseen luodaan tulevaisuuden työpaikkoja.

Hyvinvointitalous korostaa, että bruttokansantuotemittarin lisäksi meidän on saatava käyttöön myös uusia hyvinvointimittareita. Hallituksen on otettava tämä haaste vakavasti, eli uudenlaisten hyvinvointimittareiden pilotointi ja testaaminen on aloitettava mahdollisimman pian.

Puhemies! Uuteen hallitusohjelmaan on kirjattu merkittäviä lapsiin ja nuoriin kohdistuvia tulevaisuusinvestointeja. Hallitus palauttaa subjektiivisen kokoaikaisen päivähoito-oikeuden kaikille lapsille. Myös varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on tarkoitus pienentää. Tavoitteena on valmistella myös varhaiskasvatuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma, jossa kokeilujen kautta edistetään 5-vuotiaiden maksutonta varhaiskasvatusta ja kaksivuotista esiopetusta. Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä sekä muita varhaiskasvatuksen laatua nostavia toimenpiteitä aiotaan toteuttaa. Peruskoulua vahvistetaan tasa-arvo- ja laatuohjelmalla. Tavoitteena on oppimistulosten parantaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Painopisteitä ovat muun muassa opettajien jaksaminen, inkluusion toimivuus ja myönteisen erityiskohtelun rahoitusmalli.

Lasten ja nuorten hyvinvointiin panostetaan lisäämällä ammattilaisia oppilas- ja opiskelijahuoltoon peruskoulussa, ammattioppilaitoksissa ja lukioissa. Koulukuraattorien, koulupsykologien, opintopsykologien, opiskelijaterveydenhuollon psykologien ja terveydenhoitajien määrää peruskoulussa ja toisen asteen koulutuksessa lisätään. Myös etsivän nuorisotyön ja työpajojen lisäpanostuksilla vähennetään nuorten syrjäytymistä.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisuusiän nostaminen 18 ikävuoteen on merkittävä tulevaisuusinvestointi. Samalla toteutetaan maksuton toinen aste. Uudistuksen taustalla on yhteiskunnan muutos. Vielä vuonna 1987 meillä oli liki miljoona perusasteen työpaikkaa, nyt vain reilut 200 000. Suomalainen oppivelvollisuus on jäänyt jälkeen, kun vaatimuksena on tällä hetkellä vain peruskoulu. Suomalainen oppivelvollisuus on eurooppalaisittain verrattuna lyhyt. Tarkoitus ei ole tässä uudistuksessa istuttaa kaikkia nuoria pakolla koulunpenkillä, vaan oppivelvollisuuden sisällä on tarkoitus rakentaa erilaisia opinto- ja tukimuotoja, jotka voidaan sisällyttää toisen asteen tutkintoihin, esimerkiksi kymppiluokat, kansan-

opistot, työpajatoiminta, kuntoutus, valmentavat koulutukset ja niin edelleen. Näin jokaiselle nuorelle rakennetaan omaan elämäntilanteeseen sopiva tavoitteellinen opintopolku.

Tärkeä tulevaisuuden investointi on myös ammatillisen koulutuksen vahvistaminen. Viime hallituskaudella opettajia ammatillisesta koulutuksesta väheni 1 600 ja opetuksen määrä laski 20 prosenttia, vaikka samaan aikaan opiskelijamäärä kasvoi. Nyt hallitusohjelmassa oleva rahoituksen vahvistaminen on todella tarpeen, jotta saadaan tämä tilanne korjattua. Hallituksen korvamerkitty raha opettajien määrän lisäämiseen varmistaa opiskelijoiden saaman opetuksen määrän vahvistamisen. On tärkeää, että opiskelijalla on henkilökohtaisen opetussuunnitelman mukaista opetusta viitenä päivänä viikossa. Opetus toki voi tapahtua oppilaitoksessa tai työpaikalla. Oleellista on, että opiskelijan rinnalla on säännöllisesti päivittäin opettaja, joka varmistaa osaamisen karttumisen sekä sen, että opinnot eivät keskeydy.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluan nostaa esille vielä yhden itselleni tärkeän tulevaisuusinvestoinnin. Osatyökykyisten osallisuuden lisääminen ja työllisyyden helpottaminen on todella tärkeä asia. Esimerkiksi investoimalla sellaisiin palvelurakenteisiin ja toimintamalleihin, jotka tehokkaalla tavalla tukevat toimintakykyä, lisäävät osaamista ja torjuvat syrjään joutumista, voimme pitkällä aikavälillä päästä tilanteeseen, jossa nopeatkaan muutokset työssä ja työelämässä eivät synnytä suuria ongelmia yksilötasolla ja yhteiskunnassa. Vaikka lyhyellä tähtäimellä ihmisten tukemiseen panostaminen tuottaa taloudellisia kustannuksia esimerkiksi julkisen työllistämisen muodossa, niin pitkällä aikavälillä toteutuvat hyvinvointihyödyt tekevät näistäkin panostuksista taloudellisesti kannattavia.

17.33 **Jari Koskela ps:** Arvoisa herra puhemies! Onnittelut uudelle hallitukselle ja työn iloa!

Hallitusohjelman ”Osallistuva ja osaava Suomi” johdannossa kirjoitetaan arvokkaasti hyvinvoinnin perustasta: ”2020-luvulla se on osaamisessa, työssä ja yrittäjyydessä. Avainasemassa ovat vahvat perustaidot sekä kyvyt ja valmiudet oppia uutta, samalla valmius päivittää omaa osaamistaan koko elämän ja työuran ajan.” Nämä sanat ovat aivan totta, mutta kun tavoitteena on ”maailman paras työelämä” — siis onnellisten ja hyvinvoivien ammattilaisten Suomi, missä jokaisen tiedot ja taidot ovat työelämän käytössä — niin nämä tavoitteet eivät välttämättä pelkillä sanoilla toteudu, vaan me jäämme odottamaan myöskin sitten tekoja.

Jos haluamme työn tuottavuuden uusille ulottuvuuksille, tarvitsemme nykyistä parempaa johtajuutta. Johtajuusongelma ja puutteelliset esimies- ja organisointitaidot ovat maamme yksi vähiten julkisissa keskusteluissa esillä olevista isoista epäkohdista. Yksityisellä puolella huonot johtajuus- ja esimiestaidot johtavat yleensä erottamisiin tai jopa yrityksen alasajoon. Tiedämme kuitenkin, että julkinen puoli ja talous ovat nyt jo paisuneet aivan liian suuriksi. Siksi ongelma on siellä merkittävä.

Työterveyslaitoksen tekemissä tutkimuksissa on löytynyt selkeä ero yksityisen ja julkisen sektorin sairaspoissaoloissa, tutkimuksen mukaan sekä yleisesti väestössä että myöskin sote-alan sisällä. Tästä voimme rohkeasti tehdä suoran johtopäätöksen, että yksityisen puolen toimijat ovat kyenneet paremmin ratkaisemaan tämänkin ongelman, ja johtopäätöksen myös siitä, että epäonnistunut esimiehen tai johtajan valinta johtaa useasti yhteisön huonoon työilmapiiriin. Työntekijät kadottavat motivaationsa, mikä saattaa johtaa yhteisön sisäisiin jännitteisiin, uupumisiin, pahimmillaan mielenterveysongelmiin ja lisääntyviin sairaspäiviin. Julkisella sektorilla poissaolot ovat lähes poikkeuksetta korkealla tasol-

la. Silloin kun keskimääräinen luku lähentelee jopa pahimmillaan 20:tä työpäivää työtekijää kohti vuodessa koko työyhteisössä, niin jokainen meistä osaa laskea, mitä se tarkoittaa. Tämänkaltainen tilanne yksityisellä puolella johtaisi pahimmillaan konkursseihin.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen ohjelmassa puhutaan julkisen talouden kestävyydestä ja tasapainottamisesta. Kannamme kaikki huolta siitä. Emme halua leikkauksia tai verojen korottamista. Haluamme kuroa kestävyysvajetta. Hallitusohjelmassa lupaatte, että Suomen on oltava maailman kärjessä koulutuksessa. Panostatte aivan oikein koulutukseen. Siksi ihmettelenkin, miksi ette ole ohjelmassanne näkyvästi painottaneet esimies- ja organisointitaitojen parantamista ja panostusta tämän ongelman ratkaisemiseen.

Tiedämme, että kansantaloudellisesti huonoista johtamistaidoista syntyvät menetykset ovat merkittäviä, jopa miljardin luokkaa. Onpa asiantuntijoiden laskelmissa tullut esille, että noin 10 prosenttia yritysten tai julkisyhteisöjen liikevaihdosta katoaa taivaan tuuliin huonojen johtamis- ja esimiestaitojen johdosta. Nyt, hallitus, olette asettamassa jo nyt vaikeassa taloudellisessa tilanteessa oleville kunnille uusia taloudellisia paineita muun muassa hoitajamitoituksen ja oppivelvollisuusiän nostoilla. Kuntaliiton viimeisten laskelmien mukaan kustannukset niihin ovat jopa 700 miljoonan luokkaa. Jos kykenemme tehostamaan erityisesti julkisyhteisöjen toimintatapoja, työilmapiiri ja motivaatio varmasti nousevat, mutta samalla sieltä vapautuu miljardiluokan säästöt. Sieltä on saatavissa myös tärkeää valmista työvoimaa tulevaisuuden haasteisiin ja tehtäviin. Emme tarvitse maahanmuuttajien kallista sopeuttamista ja uudelleenkoulutusta, voimme täyttää työpaikat kotimaisin voimin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen ohjelmassa annetaan useita lupauksia, mutta lupaukset eivät riitä, jos ette ole valmiita panostamaan oleellisiin epäkohtiin. Tulevalla vaalikaudella on lisättävä resursseja tämän esille tuomani epäkohdan ratkaisemiseen. Hallituksen ohjelmassa pysyviä menoja lisätään nyt 1,23 miljardia vuodessa myymällä yhteistä omaisuutta ja nostamalla polttoaineveroja. Kuinka paljon olette valmiita panostamaan esittämääni epäkohtaan? En löydä ohjelmastanne asiaan viittaavia suoria vastauksia enkä myöskään euromääräisiä panostuksia.

17.39 **Elina Lepomäki kok:** Arvoisa puhemies! Rinteen hallitus uhkaa ottaa reippaan viitosloikan kohti tunkkaista 70-lukua. Uusilla tuoreilla kasvoilla edistetään ajatuksia, jotka edustavat paluuta aikaan, kun Kalevi Sorsan johdolla lähdettiin perustamaan kuvaputkiyhtiö Valcoa. Silloinkin ajateltiin, että tulevaisuus tulisi jotenkin nopeammin ja valoisampana, jos valtio satsaisi veronmaksajien rahoja heidän itsensä puolesta hyviltä kuulostaviin hankkeisiin. [Jukka Gustafsson: Se oli rohkea ajatus!] Raskaasti tappiollinen Valco kuopattiin vuonna 1980 vain muutama vuosi perustamisensa jälkeen. Käykö Rinteen hallitukselle samoin?

Rinteen hallitus lähti juhlistamaan alkanutta taivaltaan Korpilammelle. Siinä, missä idea Valcosta syntyi Lapin tunturimajalla, käynnistettiin kolmikantavetoinen konsensus vuonna 77 korpihotellissa. Rinteen hallitus siirtää vastuun ihmisten rahojen käytöstä itselleen ja vastuun työpaikoista korporaatioille. Se tarkoittaa paluuta korpimajoihin, joissa työmarkkinajohtajat sopivat yhä uudelleen, että mitään ei muuteta. Tällä mallilla on vuosikymmenten ajan ylläpidetty korkeaa työttömyyttä. Mallissa ei ole tilaa heille, jotka eivät noihin pöytiin mahdu. En tarkoita hallituksen ministereitä lukuisine valtiosihteereineen, vaan niitä ihmisiä, jotka eivät pääse töihin kartuttamaan osaamistaan ja palkkapussiaan, ja niitä yrityksiä, jotka jäävät kitumaan paikoilleen, kun kaikki on tehty niin hankalaksi. Yrittäjää ro-

kotetaan vauvasta, vaikka hänen omakin jaksamisensa on koetuksella. Yli 60 000 nuorta on syrjäytynyt tai syrjäytymisvaarassa, ja viisikymppisten on Suomessa vaikea päästä edes työhaastatteluun. Ihmettelen, että vihreiden verrattain nuoren polven edustajat ovat lähteneet vanhan liiton valtaa pitävien takuunaisiksi ja -miehiksi. [Jukka Gustafsson: Onpa kärjistys, herranjestas!]

Siinä, missä SDP sai tärkeimmän vaalilupauksensa läpi, sen, että työmarkkinoiden valta-asemia ei keikuteta, [Jukka Gustafsson: Miten nuorehko ihminen voi puhua näin?] näkyy keskusta muilta osin vieneen porukkaa kuin maitotyttöä lypsylle. [Pia Viitanen: Kuka tuon puheen on kirjoittanut?] Hallituksesta voisi melkein puhua Sipilä kakkosena tai, kuten edustaja Kurvinen sanoi, että Mörkö löi sisään. Ohjelma lupaa panoksia aluepolitiikkaan, taantuviin elinkeinoihin ja tietenkin maakuntahallintoon. Yliopistojen sijaan pääomitetaan Maatilatalouden Kehittämisrahastoa, Makeraa. [Antti Rantakangas: Oikein, oikein! — Naurua]

Talous- ja veropolitiikka edustaa kansainvälisesti katsoen äärivasemmistolaista ihmiskoetta. Hallitus kiristää veroastetta ja lupaa SAK:laisen hoviekonomistinsa suulla kiristää sitä vielä lisää, jos taantuma iskee, tai vaikkei iskisikään. [Jukka Gustafsson: Kyllä vähemmälläkin pääsee julkisuuteen!] Veroasteemme on jo nyt [Puhuja nauraa — Pia Viitanen: Mutta ei saa itse nauraa! — Hälinää — Puhemies koputtaa] maailman huippua, mikä on johtanut siihen, että Suomessa kaikki on kallista ja teemme asiat pikemmin itse sen sijaan, että laittaisimme ammattilaisen asialle. Työhön ja yrittämiseen, erityisesti palveluihin, kohdistuva rasitus hidastaa ilmastonmuutoksen vastaista taistelua. Mitä vaikeampaa ja kalliimpaa työllistäminen on, sitä todennäköisemmin ostetaan uusi pesukone tai lennätetään Aasiasta kukkamekko sen sijaan, että korjattaisiin vanhaa ja kehitettäisiin uusia ratkaisuja. Hallitus siirtää tuotantoa Suomen ulkopuolelle ja viimeisenkin suutarin kortistoon.

Arvoisa puhemies! Suomen veroaste on ilman hallituksen toimiakin kymmenisen prosenttiyksikköä korkeampi kuin läntisissä OECD-maissa. Nuo maat ajavat meistä ohi niin elintasossa kuin tulevaisuudessa. Suomi jää jälkeen. Rinteen hallituksen toimesta sidotaan aitajuoksijan jalat jo lähtötelineisiin. Teollisuuden tuottavuuskehityksessä Suomella on takamatkaa 20 prosenttia verrattuna EU-keskiarvoon, investoinneissa pidämme perää. Tarkoitan aitoja investointeja enkä hallituksen uuskieltä lisämenoista. Aidot investoinnit tuottavat paitsi sosiaalista hyvinvointia myös taloudellisesti ja ympäristön kannalta kestävää tulevaisuutta, sellaista, jossa meillä on varaa rahoittaa laadukkaat vanhuspalvelut ja lapsille hyvät eväät elämään.

Rinteen konservatiivinen hallitus tarkoittaa paluuta korpimajoihin. Se haluaa pitää rakenteet ennallaan ja nostaa lastemme velkataakkaa entisestään — lite till. Sen sijaan, että tehtäisiin tilaa yhä useammalle vaurastua elämänsä aikana, [Puhemies: Arvoisa edustaja, aika alkaa olla täynnä!] Rinne keskittää pääomat sinne, missä niitä jo on. Hallitus pelaa patamustaa tulevaisuuspokeria, jota ei voi voittaa. Panoksena heillä ovat veronmaksajien rahat ja ihmisten unelmat. [Keskeltä: Ohhoh!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Nyt, arvoisat edustajat, koetetaan — tai ei mitään koeteta, vaan pidetään kiinni tästä 5 minuutin ehdottomasta rajasta, joka näille puheille on annettu. Edustaja Rantakangas näyttää esimerkkiä.

17.45 **Antti Rantakangas kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä meni vähän puhe uusiksi tämän edellisen puheenvuoron johdosta. Siinä annettiin kyllä väärä todistus pääministeristä

ja hallituksesta, jos ollaan objektiivisia. Kyllä Suomi on saanut paljon hyvää aikaan, ja Suomessa on saatu paljon aikaan sopimalla. Nimenomaan punamultapohjalta on rakennettu tätä yhteiskuntaa tasa-arvoiseksi: on hoidettu tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia, terveydenhuoltoa, panostettu aluekehitykseen ja siihen, että joka puolella Suomea koetaan olevan tasavertaisia kansalaisia. Tässä mielessä tämä oli varmasti tarkoituksellinenkin provosointipuheenvuoro, ja puhuja taisi äsken lähteä salista pois, ettei päästy debattiin.

Sitten mennään tähän kirjoitettuun puheeseen.

Arvoisa puhemies! Antti Rinteen hallitus sai erittäin hyvän perinnön edeltäjältään. Juha Sipilän hallitus onnistui kaikissa keskeisissä talouspolitiikan tavoitteissa: työllisyystavoitteessa, talouden kasvutavoitteessa ja velkaantumiskehityksen hillitsemisessä. Tässä mielessä on hyvä lähteä liikkeelle, ja on aivan oikein, että nykyinen hallitus on asettanut myöskin kunnianhimoiset taloustavoitteet, elikkä 75 prosentin työllisyysasteen ja työllisten määrän lisäämisen 60 000:lla. Keskustalle oli tärkeää juuri se, että tästä talouden perälaudasta pystytään sopimaan ja sopimaan siitä, että siitä pidetään kiinnikin, koska se on tulevien sukupolvien etu, että me pidämme talouden vahvasti tasapainossa.

Hallitus on tässä ohjelmassaan pystynyt aikaansaamaan monia hyviä linjauksia. Tullaan parantamaan pienituloisimpien ihmisten toimeentuloa indeksien kautta ja sitten pienimpiin eläkkeisiin tulevan 50 euron korotuksen kautta. Ne ovat juuri niitä alkiolaisia tavoitteita, joita keskustalla on ollut aina, ja tässä mielessä me olemme olleet vahvasti niitä kannattamassa.

Sitten on vahvoja panostuksia maakuntien kehitykseen. Minä voisin nimetä tämän hallituksen maakuntien Suomen hallitukseksi — maakuntien Suomen hallitukseksi — sen takia, että täällä on todella paljon myönteisiä panostuksia koko Suomen alueelle. Infraa, liikenneverkostoa kehitetään merkittävällä tavalla. Huolehditaan siitä, että tieverkko ja raideliikenne olisivat kunnossa joka puolella Suomea. Panostetaan voimakkaasti koulutukseen. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen perusrahoitusta lisätään. Ammatilliseen koulutukseen tulee lisää opettajia ja niin edelleen. Eli koulutussektori on myöskin aluekehityksen kannalta äärettömän tärkeä.

Maatalous saa myöskin erittäin myönteisen huomion. Täällä vähän negatiivisessa mielessä sanottiin tästä Makeran pääomittamisesta, mutta siinähän on kysymys siitä, että maatalouden investointien rahoitus ja myöskin sukupolvenvaihdosten rahoitus voidaan turvata, eli se on myöskin työllisyyspolitiikan kannalta tärkeää. Luomusopimuksia voidaan tehdä lisää jatkossa, ja LFA-ympäristötuen kuoppa, mikä ensi vuonna olisi, on umpeen kurottu. Biokaasuohjelma on erittäin myönteinen, ja myöskin elintarvikevienti, joka on täällä ohjelmassa sisällä.

Hallitus panostaa myöskin voimakkaasti tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin. Business Finland saa lisää rahaa, ja Finnveran takausmahdollisuudet turvataan, ja nehän ovat juuri niitä, joilla tulevia työpaikkoja tänne Suomeen aikaansaadaan. Oli myös hyvä, että hallitus sopi nopeasti sote-ratkaisusta eli siitä, että se toteutetaan 18 maakunnan pohjalle, mikä oli keskustan tavoite. Pidän myös tärkeänä, että luonnonvarojen hyödyntämiseen ei esitetä rajoituksia, ja se merkitsee sitä, että markkinatalouden ehdoilla esimerkiksi Kemin biotehdas aikanaan voidaan toteuttaa, mikä on hyvä asia Pohjois-Suomelle mutta myöskin koko Suomelle.

Tärkeitä linjauksia tässä hallitusohjelmassa on myöskin EU-rakennerahastopolitiikan tavoitteet elikkä Itä- ja Pohjois-Suomen aseman turvaaminen. Nämä erityisolosuhteet, jotka on jo 95 liittymissopimuksen aikaan aikaansaatu, huomioidaan tässä politiikassa. Alue-

kehityksestä haluan sanoa myös sen, että se on aika vahvasti muutoinkin kirjattu. Siellä on kasvavien kaupunkien lisäksi seutukaupunkipolitiikka ja harvaan asutun maaseudun parlamentaarisen työryhmän esitysten tukeminen, ja myöskin maakuntien liittojen aluekehitysvastuu tulee säilymään, mikä on hyvä asia. Pienenä yksityiskohtana kuljetustuki on varmistettu. Se ei ole tässä isossa yritystukipaketissa mukana, vaan se on erillispäätöksellä varmistettu, mikä on merkittävää Itä- ja Pohjois-Suomen kannalta.

Kaiken kaikkiaan hyvä hallitusohjelma, hyvät ministerit ja hyvä joukkue. Tällä Suomi selviytyy ja Suomi pääsee uuteen nousuun ja meidän hyvinvointimme voidaan turvata.

17.50 **Atte Harjanne vihr:** Arvoisa puhemies! Politiikka on paremman huomisen rakentamista, ja tällä hetkellä sitä parempaa huomista uhkaa kaksi asiaa, joiden rinnalla kaikki muu on lopulta toisarvoista. Ne ovat ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden peruuttamaton kaventuminen. Mikäli ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta ei saada hillittyä ajoissa, heikkenevät elinolot ja perustuotannon edellytykset eri puolilla maailmaa pahimmillaan niin radikaalisti, että nykyisen kaltaisen vakaan ja kehittyvän yhteiskunnan ylläpitäminen on mahdotonta. Olemme yhteiskuntina myös erittäin riippuvaisia monimuotoisesta luonnosta ja terveistä ekosysteemeistä. Tieteen varoituksia ja selkeää sanomaa ei voi kierrellä. Päästöistä on päästävä eroon, luonnolle on annettava lisää tilaa.

Ilmasto- ja biodiversiteettikriisien pysäyttäminen on valtava globaali haaste, jossa vastuunsa kantavalla Suomella voi olla vain yksi rooli. Olemme edelläkävijä, joka rakentaa fossiilivapaan hyvinvointivaltion ja joka pysäyttää luonnon köyhtymisen alueella ja joka luo ja tukee ratkaisuja, jotka auttavat muita tekemään saman. Samalla meidän on varauduttava siihen, että maailma muuttuu. Kokonaan ilmastonmuutosta ei voida enää estää, ja sen hillintä tulee ravisuttamaan globaaleja energiavirtoja. Hallitusohjelmassa sitoudutaan tähän. Hallitus sitoutuu uudistamaan Euroopan unionin ja Suomen ilmastopolitiikkaa siten, että teemme oman osamme maailman keskilämpötilan nousun rajoittamiseksi puoleentoista asteeseen. Hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Liikenteen päästöt puolitetaan vuoteen 2030 mennessä. Hiilinieluja ja -varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Maankäyttösektorille laaditaan kokonaisvaltainen ilmasto-ohjelma ja eri toimialoille tiekartat vähähiilisyyteen. Ilmastopaneelia vahvistetaan ja luontopaneelin toiminta turvataan, jotta tutkittu tieto kuuluu päätöksenteossa.

Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvitaan sekä heti vaikuttavia, nopeita toimia että polku, jonka päässä on niin sanottu syvä dekarbonisaatio, talous, joka pyörii ilman nettopäästöjä. Se vaatii esimerkiksi teollisuudessa ja lämmityksessä ratkaisuja, jotka ovat vasta suunnitteluasteella, ja maatalouden kehittämistä kestävämpään suuntaan. Hallitusohjelmasta löytyy molempien aikaskaalojen toimia, ja ilmastopolitiikka läpileikkaa lähes koko ohjelman. Tästä lienee paikallaan kiittää paitsi kaikkia neuvotteluihin osallistuneita myös pääministeri Rinnettä alkuperäisistä hallitustunnustelukysymyksistä, joissa ilmastopolitiikka nostettiin teemoista kärkeen. Kiitos siis siitä.

Tutkijat, yritykset, järjestöt, koululaiset ja valtava määrä ihan tavallisia suomalaisia ihmisiä odottaa meiltä päättäjiltä nyt ilmastojohtajuutta. Tämä hallitusohjelma antaa meille siihen hyvän pohjan. Toivonkin, että hallituksen kunnianhimoiset ja kriittisen tärkeät tavoitteet, minun nähdäkseni kaikkein tärkeimmät tavoitteet, ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja lajikadon pysäyttämiseksi saavat tässä salissa laajan tuen kaikissa leireissä. Meillä on nimittäin kiire.

17.54 **Veronika Honkasalo vas:** Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen hyvinvointivaltion keskeinen idea on pitkään ollut se, ettei se turvaa vain eniten hädässä olevien arkea vaan tarjoaa puitteet sellaiselle elämälle, jossa mahdollisimman harva putoaa turvaverkkojen ulkopuolelle. Hyvinvointivaltion ideaan kiteytyy myös ymmärrys siitä, etteivät ihmiset ponnista samalta lähtöviivalta. Elämään vaikuttavat olosuhteet eivät ole vapaasti valittavissa.

Kuulun sukupolveen, joka on jäämässä kaikkein korkeimmin koulutetuksi. Elinaikanani suomalaista varhaiskasvatusta ja peruskoulujärjestelmää on tultu ihailemaan kaikista mahdollisista maailmankolkista asti. Me voimme vieläkin olla ylpeitä maailman parhaimmista opettajista ja tasavertaisen laadukkaista kouluista. Maksuton korkeakoulu on kullanarvoinen asia. Ei pidä unohtaa sitäkään, että meillä on edelleen vankalla pohjalla oleva koulutusjärjestelmä.

Samaan aikaan meidän kaikkien tulisi olla huolissaan siitä, että osaamis- ja koulutustaso ovat laskussa ja oppimisen erot kasvussa. Viimeisin Pisa-tutkimus osoittaa, että Suomessa oppimiserot ovat jo suurempia kuin Norjassa. Sukupuolten väliset oppimiserot ovat puolestaan OECD-maiden korkeimpia. Olemme jäämässä jälkeen tasa-arvossa pohjoismaisessa vertailussa. Erityistä tukea tarvitsevat lapset eivät aina saa tarvitsemaansa apua. Inkluusio toimii monesti valitettavasti säästötoimenpiteenä, kun erityisoppilaita siirretään muiden oppilaiden joukkoon ilman lisäresursseja ja tukea. Koulutuksellinen eriarvoisuus näkyy myös siinä, ettei maahanmuuttajataustaisia nuoria välttämättä kannusteta riittävästi siirtymään opinnoissa eteenpäin, vaikka motivaatiota ja kunnianhimoa olisi. Näin ei saisi olla. Koulutuksen voima on ollut siinä, että se on tasannut taustasta juontuvia eroja. Enää tuo voima ei ole niin vahvasti elossa kuin sen pitäisi olla. Suuret oppimiserot uhkaavat yhteiskuntaa, johon kaikki pääsevät mukaan. Se ei ole kenenkään edun mukaista.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen tasa-arvo on se perusta, jolle suomalainen hyvinvointivaltio on rakennettu. Suomella ei ole varaa menettää yhdenkään ihmisen unelmia tulevasta, vaan me tarvitsemme ihan jokaisen osaamista. Koulutuksen tasa-arvon yhteydessä on tärkeä muistaa, että koulu on edelleen monelle lapselle ainoa paikka, jossa on turvallisia aikuisia, ystäviä, merkityksellistä tekemistä ja josta saa ruokaa ja jossa voi kokea olevansa kuin muut. Taitavat opettajat voivat tuoda kohtaamisen ja olemassaolon kokemuksia myös niille lapsille, joita muut eivät näe.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltion suuri lupaus on, ettei tausta ratkaise sitä, mitä ihmisestä voi tulla. Maailman muuttuessa tämä lupaus ei ole aina pitänyt. Viime vuosien massiiviset koulutusleikkaukset ovat nakertaneet tuota lupausta entisestään. Mutta nyt suunta muuttuu. Koulutusleikkaukset ovat historiaa. Tämän hallituksen koulutus- ja sivistyspolitiikan lähtökohtana on suuren hyvinvointivaltiolupauksen päivittäminen tämän maailman ja ajan tarpeisiin. Hallituksen resursoinnit oppimiseen ja sivistykseen noudattavat tätä lupausta. Hetkeä voisi sanoa monella tapaa historialliseksi. Koulutuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat hallitusohjelman läpileikkaavia teemoja, ja niiden edistämiseksi on esitetty lukuisia kirjauksia neuvoloista lähtien. Tasa-arvo ymmärretään hallitusohjelmassa kahdella tavalla: sekä koulutuksellisena tasa-arvona että koulutuksen kykynä lisätä tasa-arvoa laajemmin yhteiskunnassa. Tasa-arvo ei siis ole typistettävissä numeeriseksi nollasummapeliksi, niin kuin tässäkin salissa on tänään esitetty, vaan tasa-arvopolitiikalla tähdätään monin eri tavoin siihen, että jokainen yksilö voi taustastaan riippumatta toteuttaa täyttä potentiaaliaan.

17.59 **Mikko Ollikainen r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Statsminister Antti Rinnes regeringsprogram andas framtidstro. Det är en mycket viktig signal åt alla oss finländare. Det är nu riksdagens och regeringens uppgift att visa åt folket att det oberoende av bakgrund är bra och tryggt att leva i vårt land nu och i framtiden. Regeringsprogrammet är ansvarstagande och det innehåller i mina ögon många goda skrivningar. Hit hör till exempel skrivningar om det svenska språket, den starka nordiska kontakten, ett barnvänligare Finland, familjeledighetsreformen, förbättringar av pensionärernas och de studerandes situation, satsningar på utbildningen, förbättrande av möjligheter att ta in arbetskraftsrelaterad invandring, skrivningar som stöder företagsamhet och företagande — som SFP har jobbat för — möjlighet för kommunerna att producera social- och hälsovårdstjänster, fler vårdare och fler läkare för att nämna några saker.

Som österbottning kan jag inte låta bli att framföra min stora tacksamhet över fulljourstatus vid Vasa centralsjukhus. Trägen vinner.

Men ett regeringsprogram är ju aldrig fullständigt. Visst finns det en del utmaningar. Jag tänker i första hand på tillgång av kunnig arbetskraft som är en stor utmaning för såväl privata sektorn som offentliga sektorn. Detta, och naturligtvis hållbar ekonomi, är någonting som vi måste jobba aktivt med under den kommande perioden.

Arvoisa rouva puhemies! Liikenneverkostossamme on 2,5 miljardin euron suuruinen korjausvelka, ja verkon kunto heikentyy vuosi vuodelta. Ihmisten ja tavaroiden turvallinen sekä saumaton liikkuminen on uhattuna yhä useammalla alueella. Rahoitusosuus on ollut riittämätön, ja se vaikuttaa turvallisuuteen ja sujuvuuteen sekä alueiden saavutettavuuteen ja yritysten kilpailukykyyn. On todella hienoa, että perusväylänpitoon tehdään nyt parlamentaarisen työryhmän esityksen mukaan jo vuodesta 2020 eteenpäin 300 miljoonan euron vuosittainen tasonkorotus. Tämä koskee sekä tie- että raideliikennettä.

Erityisen kiitollinen olen siitä, että talvikunnossapitoon tehdään 20 miljoonan euron pysyvä korotus. Monilla eri alueilla, muun muassa rannikkoseudulla, talvikunnossapidossa on ollut todella suuria puutteita viimeisten talvien aikana, joskin tämä viimeinen talvi oli parempi. Uskon ja varsinkin toivon, että tämä määräraha vähentää onnettomuuksien määrää ja myös vähentää ojassa makaavien koulubussien määrää. Kyse on siis kansalaisten turvallisuudesta ja turvallisuudentunteesta. On myös hienoa, että rahoitusta kohdennetaan erityisesti alueille, joilla talvi asettaa suurimmat haasteet.

Haluan myös nostaa esille, että vaarallisten tasoristeysten poistamiseen on varattu lisärahoitusta ja kevyen liikenteen hankkeisiin tuodaan lisää rahoitusta, ja tiedän, että monessa kunnassa odotetaan tätä.

Arvoisa rouva puhemies! Ensisijaisen tärkeää on, että väyläverkoston kokonaiskuva kootaan ja arvioidaan laaja-alaisesti. Kokonaiskehittäminen linjataan osana parlamentaarisen työryhmän esittämää 12-vuotista valtakunnallista liikennejärjestelmäsuunnitelmaa, ja tähän pitää panostaa yhdessä, tillsammans. Se luo luottamusta ja pitkäjänteistä päätöksentekoa.

Dessutom är det väldigt glädjande att vi satsar på skärgårdstrafiken, förnyar färjor, och också att den är avgiftsfri i fortsättningen.

Ärade fru talman! Vi har i vår hand ett regeringsprogram som bygger på stark framtidstro.

18.04 **Kristiina Salonen sd:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman kirjaukset ovat hyviä ja toivoa herättäviä linjauksia, jotka etsivät ratkaisuja moniin yhteiskuntamme ongelmiin. Erityisesti iloitsen siitä, että hallitusohjelmassa luodaan rohkeasti polkua sosiaalisesti ja ekologisesti kestävälle yhteiskunnalle. Tarvitaan rohkeita ihmisiä, jotta maailmaa voi muuttaa. Sellaista rohkeutta on havaittavissa hallitusohjelman linjauksista, jotka kohdistuvat vanhuksiimme, lapsiimme ja luontoomme.

Hyvät aikeet ja tavoitteet eivät kuitenkaan vielä riitä, vaan tarvitsemme myös tekoja. Seuraavan neljän vuoden aikana nyt vielä paperinen ohjelma on muutettava ihmisten arjessa tuntuvaksi konkretiaksi. On kuitenkin samalla oltava rehellinen itselleen ja suomalaisille. Maailman ennustaminen neljäksi vuodeksi eteenpäin on vaikeaa, jos ei jopa mahdotonta. Maailmassa ehtii tapahtua paljon kaikkea sellaista, mitä ei ole voitu ennakoida tätä ohjelmaa tehtäessä. Nämä asiat saattavat vaikeuttaa myös ohjelman toteutusta. Ajatelkaapa vaikka viime vuosina meitä kohdanneita talous- tai pakolaiskriisejä, joihin olemme vain joutuneet pakotettuina reagoimaan. Ne eivät ole olleet yhdenkään hallituksen syytä. Sen vuoksi pidän viisaana sitä, että käyttöön otetaan aivan uudenlainen suhdanteiden tasausväline, eli mekanismi poikkeuksellista suhdannetilannetta varten. Varautuminen auttaa Suomea kulkemaan kohti omia tavoitteitamme, vaikka maailma ympärillämme muuttuisi.

Arvoisa puhemies! Kiitän vanhusten läheisiä, valvovia viranomaisia ja mediaa siitä, että viime kaudella käynnistyi laaja keskustelu vanhushoivan tilasta Suomessa. Se teki näkyväksi sen, minkä me alalla työskennelleet olemme tienneet jo liian kauan: vanhustyössä on liian vähän resursseja inhimillisen hoivan varmistamiseksi. Viime keväänä tuntui, että ensimmäistä kertaa vanhuspalveluiden tila kiinnosti aivan kaikkia politiikassa, ja se johti siihen, että saamme nyt vihdoinkin tänä päivänä lukea hallitusohjelmasta sitovan kirjauksen 0,7 vähimmäismitoituksesta ympärivuorokautisen hoivan yksiköissä.

Tarvitsemme kipeästi lisää hoitajia, jotta vanhuksemme eivät joudu kärsimään aliravitsemuksesta, olemaan heitteillä tai huonolla hoivalla asuessaan hoivakodissa. Samalla on kuitenkin syytä muistaa, että hoitajamitoitus ei yksin tee ihmeitä. Se on minimimitoitus, joka ei riitä esimerkiksi saattohoitotilanteissa. Minimistä ei saa tulla maksimia.

Vanhukset, jotka asuvat kodeissaan, tarvitsevat myös kipeästi huomiota. Siksi on merkittävää, että hallitusohjelmassa lukee, että ympärivuorokautisen hoivan rinnalla vahvistetaan kotihoidon resursseja ja laatua. Myös omaishoitoon ja saattohoitoon tulee kiinnittää huomiota.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman tulevaisuusinvestoinnit kiinnostavat minua erityisesti. Nähtäväksi jää, millaisia asioita voimme neljän vuoden aikana rahoittaa tätä kautta. Haluaisin nähdä innovatiivisia tulevaisuustekoja. Panokset toivottavasti menevät hyvinvoinnin rakentamiseen, kuten lapsiin panostamiseen. Hallitusohjelmasta voikin hyvällä syyllä nostaa esille juuri lapsiin kohdistuvat toimet ja esimerkiksi sen, että hallitus sitoutuu toteuttamaan lapsistrategian. Päättäjinä meidän on nyt otettava kollektiivinen vastuu kaikista maamme lapsista.

Kiitos siitä, että ministerit alkavat nyt tehdä työtä sen eteen, että palautamme muun muassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden, kiinnitämme huomiota neuvoloiden kehittämiseen, pienennämme ryhmäkokoja, pilotoimme kaksivuotista esikoulua, pidennämme oppivelvollisuutta ja vähennämme lasten eriarvoisuutta — ja tässä vain joitakin kirjauksia asiasta mainitakseni.

Lopuksi, arvoisa puhemies, arvostan kovasti sitä, että hallitusohjelmassa on kirjaus teollisuuspoliittisen strategian laatimisesta. Suomi tarvitsee kokonaisvaltaista suunnitelmaa

teollisuutemme kivijalan vahvistamiseksi globaalissa kilpailu- ja ilmastonmuutosprosessissa. Satakunnan ja Rauman osalta iloitsen esimerkiksi Laivue 2020 -hankintasopimusta koskevasta kirjauksesta, vähän liikennöityjen henkilö- ja tavaraliikenneratojen kirjauksesta, yliopistokeskusten turvaamisesta ja osaavan työvoiman varmistamisesta.

Tärkeää on myös, että hallitus tunnistaa kuntien vaikean taloustilanteen ja aikoo helpottaa sitä. Tuleva hallitus toteuttaa kaudellaan myös seutukaupunkiohjelman laatimisen, mikä on tärkeä erityisesti vientiteollisuuden näkökulmasta.

Hallitusohjelma on kokonaisuudessaan hyvä ja kannatettava. Lopuksi esitän vielä toiveen, että hallitus suhtautuisi vakavasti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kotipalveluiden kilpailuttamisen lopettamiseen. Tällaista, näin suoraa tahdonilmausta ei hallitusohjelmassa valitettavasti ole, mutta haluan luottaa siihen, että kirjaus hankintalain osalta pitää sisällään tämän tahtotilan. Kaikkea ei hallitusohjelmaan ole voitu kirjata, ja siksi tärkeää onkin se, että asenneilmasto Suomen tulevaisuudelle on nyt luotu, se lupaa muutosta parempaan.

18.09 **Sanna Antikainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kun sosiaalidemokraatit lähtivät rakentamaan tätä hallitusta, jonka hallitusohjelmaa me nyt tässä käsittelemme, he unohtivat kansan tahdon heti valtaan päästyään. Historiallisen vaalitappion kärsinyt keskusta otettiin mukaan vallanjakoon välittämättä tuon taivaallista vaalituloksesta. Ja keskustahan tarrasi kiinni vallankahvaan kuin kissa hiireen.

Hallitusohjelma, jonka te, arvon hallituspuolueet, olette rakentaneet, on sellainen, että sieltä puuttuu tärkein: yhtenäinen Suomen ja suomalaisten edun mukainen linja. Suurin osa vaalilupauksista toteutetaan vain näennäisesti, mutta kansalaisten kannalta ikävimmät epäkohdat jätetään korjaamatta ja sen lisäksi ongelmia luodaan lisää.

Eri puolueiden tavoitteet näkyvät hallitusohjelmassa näin:

Keskustalle annettiin 18 maakuntaa, vaikkei sillä korjata mitään, lähinnä vain lisätään hyville veljille eli maakuntien keskustapoliitikoille lisää hyväpalkkaisia johtoportaan virkoja.

RKP:lle annettiin pakkoruotsin palauttaminen ylioppilaskirjoituksiin, vaikkei se paranna kenenkään kielitaitoa, ja jokainen tietää tämän.

Vihreille annettiin autoilijoiden säälimätön kurittaminen nostamalla polttoaineverotusta [Satu Hassi: Indeksin mukaan!] ja mahdollisuus tietullien keräämiseen, vaikka jokainen tietää, että Ranskassa keltaliivien mellakat alkoivat juurikin bensan verotuksen korotusten vuoksi.

Vasemmistoliitolle annettiin hopeatarjottimella turvapaikanhakijoiden maahantuloreittien kehittäminen, joka tarkoittaa uutta kutsua Lähi-itään. Tämä tulee Suomen kannalta erittäin kalliiksi ja pahimmillaan muodostaa yhä suuremman turvallisuusuhan terrorismin muodossa.

Ja viimeiseksi sosiaalidemokraateille itselleen annettiin verotuksen kasvattaminen ja yrittäjyyden hankaloittaminen, vaikka me jokainen tiedämme, ettei Suomen talous kohene verottamalla kaikkea ja kaikkia yrityksiä kuoliaaksi.

Arvoisa puhemies! Viimeisten vuosien aikana kansalaistemme turvattomuuden tunne on lisääntynyt. Naiset ja tytöt pelkäävät kävellä iltaisin kaduilla. Kymmeniä tyttöjä on raiskattu ja vielä useampia käytetty hyväksi. Turun terroristi-iskussa kuoli ja haavoittui useita suomalaisia naisia. Kansanvälisen terrorismin torjumisen, suomalaisten turvallisuuden ja rajavalvonnan tulisi olla yksi tärkeimmistä hallituksen painopisteistä. Hallitus aikoo päi-

vittää laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisen toimintaohjelman ja laittaa laittomasti maassa oleville jalkapannat. Kerrottakoon hallitukselle, ettei jalkapanta estä yhtäkään raiskausta tai hyväksikäyttöä terroriteoista puhumattakaan. Laittomasti maassa oleskelevat ovat täällä laittomasti, kuten jokainen toivottavasti ymmärtää. Heidät tulee ottaa säilöön ja palauttaa takaisin kotimaihinsa tai, jos se ei onnistu, siihen maahan, josta he tulivat. Lisäksi hallitus aikoo kehittää laillisten maahantuloreittien järjestelmää. Tämä ei tarkoita mitään muuta kuin sitä, että hallitus uusii Juha Sipilän vuonna 2015 esittämän kutsun Lähi-itään.

Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo nostaa hoitajamitoituksen 0,7:ään. Lähihoitajana olen tästä vilpittömän onnellinen. Tiedän, mitä hoitotyön todellisuus on, ja tiedän, että hätä saada lisää hoitavia käsipareja on suuri. Ilon keskellä luin kuitenkin perhe- ja peruspalveluministerin sekavat selitykset siitä, milloin ja miten tämä mitoitus tulisi voimaan, ja ne saivat minut hämmentyneeksi. Sen sijaan, että hoitajamitoitus korjattaisiin opposition helmikuussa tekemän yhteisen välikysymyksen mukaisesti, hallitus on näköjään perumassa puheita jo kauden alussa. Helmikuussa nykyinen peruspalveluministeri Kiuru vaati hoitajamitoitusta heti. Kuntaliiton mukaan se maksaisi 200 miljoonaa, mutta hallitus osoittaa tähän vain 70 miljoonaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä sanoa hallitukselle, että toivon teiltä kohtuutta. Luin nimittäin juuri äsken mediasta teidän seminaaristanne Korpilammella. Tämä kustansi veronmaksajille 38 000 euroa — siis 38 000 euroa. Moni suomalainen tienaa tuon vuodessa. Saunajuomiin teillä oli lehtitietojen mukaan mennyt yli 1 000 euroa [Puhemies koputtaa] ja kaksi pulloa viskiä kustansi veronmaksajille lähes 300 euroa. Raparperikuohuviini kustansi yli 1 200 euroa. Oliko hyvää? Onko tavoitteenne rakentaa [Puhemies koputtaa] osallistava ja osaava Suomi ja sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti [Puhemies: Aika!] kestävä yhteiskunta viskipaukku kerrallaan Korpilammella, vai? [Puhemies: Aika!] — Kiitos, puheenjohtaja.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Pidetään kiinni näistä aikarajoista, kun täällä on puheenvuoroja pyydetty 97 yhteensä. Siitä syystä on nämä aikarajat yhdessä sovittu.

18.16 **Pia Kauma kok:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa on paljon hyvää. Siinä on selvästi haluttu esimerkiksi laittaa kunnianhimoisia ilmastotavoitteita, korjata vanhustenhoidon puutteita sekä asettaa stoppi nuorten syrjäytymiselle. Keinoista voimme olla toki eri mieltä, mutta tavoitteet ovat hyvät.

Hallitusohjelman rahoituspohja on kuitenkin kokonaisuutena hyvin epävakaalla pohjalla. Kuka tämän kaiken maksaa? 2 prosentin talouskasvu, jolle ohjelma on rakennettu, on ylioptimistinen. Suomen Pankki antoi tänään uudet ennusteensa, ja se lupaa jo ensi vuodelle enää 1,5 prosentin kasvua. Siitä eteenpäin kasvu heikkenee entisestään. Ja kun kasvu hidastuu, se tarkoittaa, että nuo 1,2 miljardin euron vuosittaiset menolisäykset ja kertaluonteiset 3 miljardin euron niin sanotut tulevaisuusinvestoinnit ovat huteralla pohjalla. Kun talouskasvu hidastuu, joudutaan tekemään leikkauksia, ottamaan lisää velkaa tai korottamaan veroja. Ja kun veroja jo lähtökohtaisesti korotetaan hallitusohjelmassa yli 700 miljoonalla eurolla, niin mikä mahtaa olla se lopullinen veronkorotusten määrä vaalikauden lopussa? Miljardi ei taida riittää.

Arvoisa puhemies! Tapasin vaalien alla useita tavallisia, työssä käyviä, keskiluokkaisia ihmisiä, joilla sietokyky oman verojenmaksuhalunsa ja verojenmaksukykynsä suhteen oli jo kovilla. Monet heistä olivat sitä mieltä, että työtä verotetaan jo nyt todella rankasti ja että jo nyt liian kova veroprogressio pilaa osaajien työhalut. Monet kannustavat jo avoimesti lapsiaankin lähtemään muualle töihin ja opiskelemaan. Ansiotulojen verotus on jo tällä hetkellä maailman korkeimpia. Tähän päälle tulevat vielä kiinteistöverot, korkeat sähkön siirtohinnat ja monta muuta lisäkustannusta ihan tavallisen ihmisen arjen pyöritykseen. [Satu Hassi: Ja maksuton koulutus!] Ja silti hallitusohjelmassa verotaakkaa vain kasvatetaan. Kotitalousvähennys alenee, asuntovelan korkojen vähennysoikeus poistuu asteittain, polttoaineveroja nostetaan, solidaarisuusveroa jatketaan ja niin edelleen. Nyt on vielä harkinnassa myös maakuntavero ja tietullit. Mitä vielä? Olettaako hallitus, että keskiluokka vain maksaa ja maksaa?

Tulevan hallituksen esitys ei valitettavasti kannusta palkansaajaa tekemään enempää töitä. Kokoomuksen ratkaisu tähän olisikin ollut ansiotuloverotuksen keventäminen miljardilla eurolla niin, että ihmisillä jää enemmän rahaa käteen. Tämä olisi rahoitettu korottamalla haittojen ja päästöjen verotusta.

Arvoisa puhemies! Yksi huolestuttava piirre talouden pohjassa on myös liian optimistinen oletus työllisyysasteen nostosta. 75 prosenttia ei tule toteutumaan ilman että mitään merkittäviä uusia toimia on luvassa. Hallitus näyttää tykästyneen siihen, että ihmisiä työllistetään palkkatuen avulla, mutta pelkästään palkkatuen määrän lisäämisellä ei saada kuin murto-osa tavoitellusta 60 000—100 000 uudesta työpaikasta. Hallitusohjelmasta ei löydy ratkaisua siihen, miten työllistetään työttömäksi jääneet korkeakoulutetut asiantuntijat, varsinkaan, jos he ovat jo yli 45-vuotiaita, eikä siihen, saavatko nuoret opiskelijat tehdä töitä nykyistä enemmän, eli enemmän kuin sen noin 12 000 euroa vuodessa, ilman että menettävät opintotukea. Entä millaisia työvoimapalveluita tarjotaan jo siinä hetkessä, kun ihminen on pudonnut kortistoon? Hallituksen kannattaisi käydä läpi erilaiset toimet, joita muissa Pohjois-Euroopan maissa ja Saksassa on jo toteutettu. Esimerkiksi Tanskassa työttömään ikään kuin tartutaan heti ja häneen ollaan yhteydessä jo parin viikon kuluessa työpaikan menetyksestä. Työttömien auttamisessa nimenomaan aika on valttia. Mitä enemmän aikaa kuluu työttömäksi jäämisestä, sitä vaikeampaa on työllistyminen. Vuoden työttömänä ollutta kutsutaan jo pitkäaikaistyöttömäksi.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen puolella erityisesti oppivelvollisuusiän pidennys 18 ikävuoteen on hyvin kyseenalainen toimi. Lähes kaikki nuorethan saavat peruskoulun päättötodistuksen, ja heistä yli 95 prosenttia siirtyy toisen asteen koulutukseen lukioon tai ammattikouluun. Ongelma ei ole kouluun pääseminen vaan siellä pysyminen. Koulutuksen keskeyttämistä pitäisi pystyä ehkäisemään paremmin esimerkiksi tehostamalla opintoohjausta ja turvaamalla riittävät mielenterveyspalvelut kaikille, ei luomalla pakottavaa järjestelmää. Hallitusohjelmassa on lisäksi kirjattu se, että ruotsin ja suomen kieli palaavat pakollisiksi aineiksi ylioppilastutkinnossa. En pidä ajatuksesta, että pakkoruotsi palaa yo-kirjoituksiin. Nykymalli on ollut hyvä, ja toivon, että hallitus vielä harkitsee asiaa.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, kiinnitän vielä yhteen lauseeseen huomion puolustus- ja turvallisuuspolitiikan puolella: ”Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan”. Kysyisin puolustusministeriltä: Mitä tämä lause tarkoittaa? Halutaanko tällä kontrolloida kansainvälisiä sotilasharjoituksia alueellamme tai viedä Suomi takaisin suomettumisen aikaan? Tämä todella vaatii selventämistä.

18.21 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitus on valinnut veropolitiikassaan viisaasti yritysystävällisen linjan. On tärkeää luoda uskoa työpaikkojen luomiseen ja talouskasvun edistämiseen. Yrittämisen, omistamisen ja omistajavaihdosten verotusta ei kiristetä. Tästä kokoomuskin sentään kiittää hallitusta edustaja Lepomäkeä lukuun ottamatta. Myös ansiotuloverotukseen tehdään vuosittain ansiotason nousua ja inflaatiota vastaava tarkistus. Tällä estetään ansiotuloverotuksen kiristyminen. Pieni- ja keskituloisten verotus kevenee 200 miljoonalla eurolla kiristyvien valmisteverojen kompensoimiseksi. Hallitus ei sen sijaan pidä tarkoituksenmukaisena ansiotulojen veron yleistä keventämistä nykyisessä tilanteessa. Ansiotulon verotusta voidaan toki keventää merkittävästi heikkenevässä suhdannetilanteessa, niin kuin oikeaoppisessa talouspolitiikassa kuuluukin tehdä.

Arvoisa puhemies! Liikennepolttoaineiden valmisteveron korotusta on arvosteltu ilmeisen vähäisellä tietopohjalla. Valmisteveron korotus 250 miljoonalla eurolla vastaa kuluttajahintaindeksin kehitystä. Ennusteen mukaan ansiotaso nousee kuluttajahintoja rivakammin, ja valmisteveron korotus olisikin ollut 450 miljoonaa euroa, jos se olisi toteutettu ansiotasoindeksin nousun mukaisena. Ansiot siis nousevat enemmän kuin polttoaineverot. Hallitusohjelman mukainen 250 miljoonan euron korotus merkitsee koko neljän vuoden vaalikauden aikana yhteensä 5—6 sentin suuruista bensiinin ja dieselöljyn valmisteveron korotusta litralta arvonlisäveroineen. Tämä ei ole polttoaineveron korotusten historiassa millään tavalla poikkeuksellista. Se vastaa polttoaineen hinnan tavanomaista viikonvaihdevärähtelyä tankkauspaikalla. Kokoomuksen vaaliohjelma olisi merkinnyt runsaan 20 sentin litrahinnan korotusta bensiinin ja dieselöljyn veroon.

Työmatkavähennyksen esillä ollut muuttaminen kaavamaiseksi olisi heikentänyt tätä vähennystä haja-asutusalueilla asuvien tappioksi. Näiden ihmisten on pakko käyttää työmatkaan omaa autoa, koska julkisia liikenneyhteyksiä ei ole. Työmatkavähennys pysyy kuitenkin nykyisellään.

Kotitalousvähennyksen hienoinen supistaminen on herättänyt paljon keskustelua. Keskimääräinen toteutunut verovelvolliskohtainen kotitalousvähennys on ollut hiukan toista tuhatta euroa, joten ainakaan enimmäismäärän alentaminen 2 400 eurosta 2 250 euroon ei kovin monia kosketa.

Arvoisa puhemies! Yrittäjän kannattaa hallitusohjelmaa lukiessaan kiinnittää erityistä huomiota siihen, mitä hallitusohjelmaan ei sisälly. Yrittäjävähennys säilyy ennallaan, perintö- ja lahjaverotuksen sukupolvenvaihdoshuojennukseen ei kajota, eikä perintö- ja lahjaverotuksen tasoon muutoinkaan tule kiristyksiä. Pääomatuloveroprosentit pysyvät nykyisellään. Myöskään listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotukseen ei tule muutoksia. Osakesäästötili tulee voimaan säädetyllä tavalla vuonna 2020. Metsävähennyksen korottaminen 60 prosentista 90 prosenttiin metsänhankintamenosta eli vastaamaan puuston arvoa oli esillä, mutta tämä esitys ei saanut kannatusta. Metsän lahjavähennys säilyy. Kiinteistöverotuksessa päämääränä on uudistus, jossa kiinteistöverotusarvot nykyistä paremmin heijastavat sekä maapohjan että rakennusten todellisia markkina-arvoja. Viime kaudella valmisteltu uudistus, jossa kiinteistöverotusarvot olisi johdettu rakentamiskustannuksista, jouti romukoppaan.

Arvoisa puhemies! Maatalouden keskeinen kirjaus on turvata maatalouden tukitasot. Vuoden 2020 määrärahojen pitkään huolta aiheuttanut 130 miljoonan euron vaje poistetaan ohjelmakohdalla, jonka mukaan ympäristö- ja luonnonhaittakorvauksen vaje paikataan vuonna 2020. Maatalouden investointiavustukset turvataan 100 miljoonan euron lisäpääomituksella maatilatalouden kehittämisrahastoon. EU:n vuosien 2021—27 rahoituske-

hyksiin [Puhemies koputtaa] tavoitellaan nykytasoista maatalousbudjettia. On tärkeää, että hallituksella on valmiutta korvata EU:n rahoitusvajetta kansallisella rahoituksella.

18.27 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Elämme maailmassa, jossa ilmastonmuutos, sodat ja konfliktit sekä niiden aikaansaama muuttoliike eivät rajoitu vain kansallisvaltioiden rajojen sisäpuolelle. Maailmanlaajuisten ongelmien ratkaisemisen tulee tapahtua niin paikallisesti kuin globaalilla tasolla, monenkeskisen yhteistyön kautta. Kansainväliset yhteistyörakenteet kärsivät kuitenkin vastakkainasettelusta, ja on tärkeää, että sääntöpohjaista järjestelmää ja kansainvälisen oikeuden perustaa tuetaan ja pystytään kehittämään. Tältä osin hallitusohjelman kirjaukset ovat vahvat.

Sitoutuminen ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon on heikentynyt. Äärimmäinen köyhyys ei ole poistunut. Kansalaisyhteiskunnan tila kapenee monin paikoin. On tärkeää, että hallitusohjelman ulko- ja turvallisuuspolitiikan läpileikkaava linja on ihmisoikeusperustainen ja edistää YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman, Agenda 2030:n, tavoitteiden toteutumista johdonmukaisesti kaikilla politiikkalohkoilla. Näistä kirjauksista voimme olla ylpeitä.

Agenda 2030:n lisäksi kansainvälistä yhteistyötä ja Suomen toimintaa määrittelee Pariisin ilmastosopimus. Hiilineutraalisuustavoitteen läpivientiin tarvitaan kunnianhimoa, niin kotimaassa kuin maailmalla. On tärkeää, että sitoudumme kantamaan vastuumme kansainvälisestä ilmastorahoituksesta, jolla sekä ehkäistään ilmaston lämpenemistä että tuetaan koko ajan kasvavaa tarvetta sopeutua ilmaston ääri-ilmiöiden tuomiin muutoksiin. EU-puheenjohtajuuskauden aikana Suomen tulee osoittaa johtajuutta ilmastoagendaan sitoutumisessa ja sen nopeassa edistämisessä.

Arvoisa puhemies! Suomea on edellisinä vuosikymmeninä tituleerattu rauhanturvaamisen suurvallaksi, ja haluamme olla tämän nimen veroinen tulevaisuudessakin. Uuden hallitusohjelman linjat antavat Suomelle tähän mahdollisuuden. Vahvistamme sekä rauhanvälitystyötä että sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa. Kriisinhallinnan kehittämisestä laaditaan myös ylivaalikautinen tavoitelinjaus. Pitkittyneiden kriisien hoitaminen edellyttää rauhanrakentamisen, humanitäärisen avun ja kehitysyhteistyön yhteensovittamista. Tätä eri työmuotojen jatkumoa vahvistetaan lisäämällä humanitäärisen avun ja kehitysyhteistyörahoituksen joustavuutta.

Suomi sitoutuu myös systemaattisesti edistämään tasa-arvoa, YK:n 1325 eli Naiset, rauha ja turvallisuus -päätöslauselmaa sekä 2250 eli Nuoret, rauha ja turvallisuus -päätöslauselmaa. Naisten ja tyttöjen oikeuksien vahvistamiseen kuuluu myös Istanbulin sopimuksen valvonta. Näistä kirjauksista on pidettävä kiinni.

Kehitysyhteistyössämme uudeksi temaattiseksi painopisteeksi aiempien hyvien painopisteiden rinnalle nostetaan koulutus ja erityisesti koulutuksen laadun vahvistaminen. Unescon mukaan maailmasta puuttuu 69 miljoonaa pätevää, koulutettua opettajaa. Tässä jos missä Suomen osaaminen on tarpeen.

Hallitusohjelma ottaa kantaa erityisen ansiokkaasti osallisuuteen. Päätöksentekoprosesseihin halutaan vähemmistöt edustamaan omaa kantaansa. Esimerkiksi rauhansopimuksen lähtökohdat ovat huomattavasti kestävämmät, jos sen laadintaan osallistuvat yhteiskunnan kaikki jäsenet.

On surullista, että hallitusohjelmaan kirjatut kehitysyhteistyömäärärahat ovat vielä kaukana YK:n asettamasta 0,7 prosentin tavoitteesta, mutta lupaus aikataulutetun tiekartan laatimisesta on oikea. Koska suuri rahoitusosuus toteutuu myös investointien kautta, on

tärkeää, että rahoituksen painopisteistä on linjattu, YK- ja muun monenkeskisen rahoituksen sekä järjestörahoituksen kasvattamisesta kehitysyhteistyömomentilta.

Globaalin vastuun kantaminen näkyy myös hätää kärsivien ihmisten auttamisessa. Suomi nostaa hallituskauden aikana pakolaiskiintiötä, turvapaikanhakijoiden oikeusapu turvataan, edellytetään, että sisäisen paon ja maalinjausten on oltava linjassa YK:n suositusten kanssa. Olemme itse esimerkki siitä, kuinka ihmisoikeuksista pidetään kiinni.

Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana koulutuksesta: Hallitusohjelma sisältää hyviä koulutuspoliittisia muutoksia. Erityisen tärkeää on löytää keinot riittävän oppimisen tuen järjestämiselle jo varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa, jotta toiselle asteelle siirryttäessä pudokkaista on saatu koppi. Hallitusohjelmassa kirjattu perusopetuksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma, jolla tavoitellaan oppimistulosten parantamista ja eriarvoisuuden vähentämistä, on vastaus tähän tarpeeseen. Keskeistä oppimisen tuen kannalta on resurssien lisääminen samanaikaisopetukseen, [Puhemies koputtaa] erityisopetukseen ja oppilaanohjaukseen. Erityisesti oppilaan oikeudesta myös pienryhmäopetukseen pitää pitää kiinni.

18.33 **Veronica Rehn-Kivi r:** Arvoisa puhemies, värderade fru talman! Nästan fyra veckor på Ständerhuset är över. Och vi har fått ihop ett regeringsprogram som i mina ögon ser mycket bra ut. Förhandlingarna och arbetet i den grupp jag deltog i förlöpte konstruktivt och i god anda. Vi gjorde ett grundligt jobb med målsättningen att förbättra villkoren för alla finländare — oberoende av ålder, status, förmögenhet, modersmål eller ursprung. Flera av huvudförhandlarna i gruppen Ett rättvist, jämlikt och inkluderande Finland sitter nu i ministerbåset, vilket stärker min tro på att åtgärderna förverkligas.

Arvoisa puhemies! Ei voisi olla sopivampaa otsikkoa sille ilmiöryhmälle ja niille arvoille, jotka ovat minulle henkilökohtaisesti tärkeitä, kuin Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi. Vaikka saimme mukaan paljon erittäin hyviä asioita hallitusohjelmaan, haluan nostaa esiin varsinkin ennalta ehkäisevän työn sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen, joiden puolesta olen puhunut lämpimästi jo kauan. Nämä ovat asioita, joihin hallitus on valmis panostamaan. Myös sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen toisella kotimaisella kielellä on kirjattu ohjelmaan, mikä on erinomainen esimerkki yhdenvertaisesta kohtelusta.

Haluan myös nostaa esille lapsi- ja äitiysneuvolapalvelut. Ne tavoittavat tänä päivänä lähes kaikki lapsiperheet. Tilanne on siis erinomainen, mutta haluamme kehittää ja laajentaa perhe- ja neuvolapalveluita entisestään, jotta ne olisivat helposti tavoitettavia kaikille. Hallitusohjelmaan on lisätty parannusehdotuksia myös koskien rokotuskattavuutta. Eduskunnan rokoteryhmän puheenjohtajana olen erityisen iloinen siitä, että esimerkiksi HPV-rokote pojille nyt lisätään kansalliseen rokotusohjelmaan. On tärkeää varmistaa, että myös pojat saavat mahdollisuuden suojautua haitallista papilloomavirusta vastaan. Yleistä rokotekattavuutta parannetaan myös muun muassa panostamalla asiapitoiseen tiedottamiseen.

Värderade talman! Regeringsprogrammet innehåller en hel del åtgärder för förebyggande arbete, som är det effektivaste, mest ekonomiska och humanaste sättet att satsa på välfärden. Programmet innehåller även en del viktiga spetsprojekt.

Jag vill i synnerhet lyfta upp uppgörande av en barnstrategi och en strategi för att ta i den utbredda mentala ohälsan i vårt land. Barn och unga ska få hjälp i tid, och fler psykologtjänster behövs inom både småbarnsfostran och i skolorna.

Men jag är speciellt glad över satsningarna på våra äldre. Inte bara över höjningen av personaldimensioneringen i äldreomsorgen utan på att seniorrådgivningarna nu ska bli landsomfattande — först genom ett pilotprojekt. Kontroller och genomgång av de äldres livssituation och hälsotillstånd i rätt tid gör livet lättare för den enskilda individen och sparar samhället många euron.

Min lista över gott och nytt i regeringsprogrammet kunde göras lång. Jag vill ändå nämna de skrivningar vi gjort om vård och service på svenska med särlösningar för att säkra den svenska funktionshindervården och för vården på svenska i Nyland.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että hallitus aikoo ottaa alueelliset erityispiirteet huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa ja palveluiden järjestämisessä, ja erityisesti siihen, että selvitetään Uudenmaan pääkaupunkiseudun tai Helsingin alueen erillisratkaisua yhteistyössä alueen kaupunkien ja kuntien kanssa. On aivan ratkaisevaa, että maamme asukasluvultaan suurimman maakunnan asukkaille taataan hoito ja hoiva yhdenvertaisin perustein. Lisäksi kuntien, jotka tällä hetkellä tuottavat meille hyviä hoitopalveluita, on jatkossakin voitava toimia palveluntuottajina. — Kiitos.

18.37 **Raimo Piirainen sd:** Arvoisa puhemies! Pohjois-Suomessa ilmestyvä sanomalehti Kaleva kysyi viideltä eri pohjoissuomalaiselta toimijalta, tarjoaako uusi hallitus menestyseväitä pohjoiseen. Kysymykseen vastasivat Kempeleen kunnanjohtaja, Luonnonsuojeluliitto, MTK, Metsäteollisuus ja Oulun yliopiston edustaja, ja kaikki vastasivat ”kyllä”. Elikkä tästä on hyvä hallituksen lähteä liikkeelle.

Liikenneväylissämme on kahden ja puolen miljardin korjausvelka, joka kasvaa tänäkin vuonna puutteellisen rahoituksen vuoksi teillä, rautateillä ja vesiväylillä. Siksi olen iloinen, että Antti Rinteen hallitus ohjelmassaan huomioi sen parlamentaarisen työn, joka on tehty korjausvelan kääntämiseksi laskuun. Vuosille 2020—2023 turvattu rahoitus perusväylänpitoon kääntää korjausvelan laskuun ja täyttää parlamentaarisen työryhmän esityksen 300 miljoonan euron vuosittaisesta korotuksesta perusväylänpidon rahoituksen normaalitasoon. Korjausvelan lyhentyminen tarkoittaa muun muassa teiden päällystevaurioiden vähentymistä ja rataverkon vioittumisesta johtuvien myöhästymisten vähenemistä. Väylänpidossa päästään pikkuhiljaa paikkailemisesta ennakoivaan kunnossapitoon, ja hallitusohjelman rahoituksen vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain. Tämä tarkoittaa suomalaisille sujuvampaa arkea sekä työ- ja elinkeinoelämälle tärkeiden kuljetusväylien toimivuutta. Toimivilla väylillä paranee turvallisuus, ja sujuvamman liikenteen avulla voidaan kuljettaa myös päästöjen vähentämisen kannalta tehokkaalla tavalla. Tasokorotukseen sisältyy myös tärkeä 20 miljoonan euron vuosittainen talvikunnossapidon korotus, joka säästää suoraan ihmishenkiä liikenteessä. Voidaan todeta vertauksena, että Suomen verisuonistot kuljettavat paremmin happea ja urheilu maistuu.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma kunnioittaa viime kaudella aloitettua pitkäjänteistä työtä siirtymiseksi 12-vuotiseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan. Luomalla näköala liikenteen ja väyläverkon tulevaisuuteen yli hallituskausien ja kehittämällä suunnittelutyötä luodaan tulevaisuudelle ennustettavuutta, jonka perusteella yritykset pystyvät investoimaan Suomeen. Samalla saadaan käytettävissä olevat kehittämisrahat tehokkaammin käyttöön ja tehostetaan Suomen kykyä reagoida Euroopan unionin rahoitushakuihin.

Arvoisa puhemies! Taksiliikenne on ollut jatkuva puheenaihe liikenneväylien kokonaisuudistuksen voimaantulosta lähtien. On vastuullista hallitukselta selvittää, miten ongelmia

voidaan lainsäädännön ja ohjeistuksen avulla ratkaista uudessa tilanteessa, jossa taksilupien määrä ja niihin liittyvät velvollisuudet on vapautettu. Lain on kuitenkin suojeltava heikoimmassa asemassa olevaa suurimmassa osassa maata. Tämä vaikuttaa olevan matkustajan oma rooli. Matkustajien turvallisuus on varmistettava ja epäterve kilpailu harmaan talouden keinoin estettävä. Samalla on luotava selkeä lainsäädäntö vastuullisille alan toimijoille. Näin suuren mullistuksen jälkeen tehtävä ei ole todellakaan helppo.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on ottanut vakavasti tehtävän liikenteen ilmastopäästöjen leikkaamiseksi. Uusi hallitus tarttuu toimiin tavoitteisiin pääsemiseksi. Osa keinoista voidaan toteuttaa nopeastikin, osa taas vaatii lisää selvitystyötä teknologian jatkuvan kehityksen myötä. Myös eri toimenpiteiden yhteisvaikutukset on arvioitava. On kyettävä näkemään tuleva kehitys yli kahden hallituskauden ja huomioitava tämä kehitys päätöksissä. Sosiaalinen ja yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus on pidettävä kirkkaana mielessä päästötavoitteisiin pyrkiessä. Haasteessa onnistuminen vaatii myös kansalaisten hyväksynnän.

Arvoisa puhemies! Erityisen tyytyväinen olen hallitusohjelmassa painotukseen raideliikenteeseen. Suomen pääosin yksiraiteinen rataverkko estää tällä hetkellä matkustajaliikenteen lisäämistä ja nopeuttamista. Rataverkon kunnossa olevat ongelmat taas hidastavat ja rajoittavat tavaraliikennettä. Osana ilmastotoimia raideliikenteen kasvattamisella on merkittävä rooli liikenteen sähköistämisessä ja alueiden kehityksessä. Raideliikenteen yli miljardin euron korjausvelka on huomioitu korjausvelassa, ja uusien investointien valmistelua on jatkettava sekä tutkittava, miten raideliikennettä voidaan kasvattaa myös vähäliikenteisillä rataosuuksilla. — Kiitoksia.

18.43 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Ensin pari sanaa eduskuntavaaleissa hävinneille marginaalipuolueille, jotka nyt kannatte ministerinsalkkuja: Te ette nauti kansan laajaa luottamusta. Te ette saaneet vaaleissa tätä mandaattia. Te istutte siellä nyt ja olette kääntäneet tämän hallitusohjelman mukana kansalle selkänne. Tällaista kehitystä on täältä vaikea katsoa, ja joku vielä ihmettelee, miksi ihmisten luotto ja kiinnostus äänestämiseen on heikkoa.

Tästä hallitusohjelmasta huomaa, että byrokratian lisääminen ja hallintohimmelien kautta suojatyövirat sidosryhmille ovat jälleen toteutuslistalla. Vaalien häviäjät pääsevät vääntämään sidosryhmilleen etuja veronmaksajien varoilla sosialistien, vihervasemmiston ja marginaalipuolueen avustuksella. Kyllä entiselle maaseudun puolueelle kelpaa mikä vain maatalouden hyvinvoinnin kustannuksella. Juuri kuulimme, että nyt palkataan eduskunnasta ulos jääneitä valtiosihteereiksi ja ministereiden avustajamäärä nousee ennenkuulumattoman suureksi, eli kavereille ennätysmäärä suojatyöpaikkoja, veronmaksajilta ennätysmäärä euroja palkkoihin. [Satu Hassi: Entinen Maaseudun Puolue on perussuomalaiset!]

Syväluotaavan mietiskelyn jälkeen totean, että Suomessa on nyt sosialisteilla ja suurimmalla häviäjäpuolueella koskaan vahvistettu vihervasemmistolainen sateenkaarihallitus. On selvää, että kun äänestimme pääministeristä, en voinut antaa luottamusta hallitusneuvottelija Rinteelle, koska pääministeri Rinne ei kunnioittanut demokratiaa hallitusta muodostaessaan vaan jätti olemattomaan arvopohjaan vedoten toiseksi suurimman puolueen kättelyssä neuvottelujen ulkopuolelle. Ministerinsalkkujen jakaminen ja varsinkin ministeritittelelden väkisin vääntäminen marginaalipuolueille on kansankielellä suoraan sanottuna ”kansan silmille kusemista”.

Hallitusohjelmassa todetaan, että keino syrjäytymisen estämiseen on se, että nostetaan oppivelvollisuuden ikäraja täysi-ikäisyyteen. Kuvitteleeko joku arvon ministereistä ihan oikeasti, että pakolla opiskeleminen tuottaa tuloksia? Ei tuota. Tämän opiskelijoita kiusaavan hallitusohjelmakirjauksen kruunaa se, että tuolileikkipuolue RKP kyykyttää nuorisoamme jälleen tuomalla vanhan, jo aikaa sitten poistetun pakkoruotsin ylioppilaskirjoituksiin saaden aikaan tällä paljon hallaa. Tässä maassa jokaisella suomalaisella nuorella pitää olla oikeus opiskella sitä, mitä hän itse haluaa opiskella. Se on nykyaikaa. Kannustetaan nuoriamme toki opiskelemaan myös ruotsin kieltä, mutta siitä ei saa tehdä pakkoa.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelma Afrikka-strategioineen on kutsuhuuto koko Afrikan mantereelle ja kolmansien maiden elintasosurffareille. Se väestömassa, joka on Eurooppaan väen väkisin tullut, aiheuttaa valtavia ongelmia jäsenmaille ja näiden maiden kulttuureille. Tahtotilaa ongelmien korjaamiseen Suomen osalta ei näytä olevan hallituksella lainkaan. Herää kysymys: pelastammeko me nyt kokonaista mannerta täällä suomalaisten veroeuroilla, kun Veijo makaa veneen alla ja sadattuhannet suomalaiset elävät taloudellisesti köyhyysrajan alapuolella?

Ministeri Rinteen hallitus aikoo mahdollistaa jalkapantojen käytön niille kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille, joiden kohdalla viranomaiset pitävät toimenpidettä perusteltuna. Katson, että kansalaistemme turvallisuuden nimissä kaikki kielteisen päätöksen saaneet tulee aina — huom. aina — ehdottomasti ottaa heti säilöön ja poistaa maasta. On äärivastuutonta päästää tällaiset henkilöt kansan pariin aikapommina kävelemään. Tämä kaikki hallitusohjelmassa oleva vastuuton humppa on raiskattujen lasten ja nuorten väheksymistä ja heidän perheidensä tuskan väheksymistä, puhumattakaan niistä suomalaisista, jotka ovat menettäneet henkensä nykyisen järjettömän turvapaikkapolitiikan vuoksi.

Heikentyneessä turvallisuustilanteessa hallitusohjelmassa kehdataan suunnitella soveltamiskäytäntöä sen edistämiseksi, että mitä vain pilipalityötä saaneet kielteisen päätöksen saaneet voivat saada oleskeluluvan sen pilipalityön perusteella. Hallitus haluaa luoda rinnakkaisjärjestelmän, jota jokainen pakkopalautuslentojen häiriköintiä suunnitteleva supervihervasemmistolainen kykyjensä mukaan käyttää hyväkseen edistääkseen turvattomuutta aiheuttavan rikkauden pysyvyyttä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Ilmastohysterian mukana tuleva järjettömyys tuhoaa lopulta tämän maan talouden. Toivon totisesti, ettei terveydenhuoltomme kuormitu ja etteivät kustannukset nouse pilviin vihreiden pelottelulla aiheuttaman ilmastoahdistuksen vuoksi. — Kiitos.

18.48 **Janne Heikkinen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tänään Antti Rinteen tuoreen punavihreän hallituksen Säätytalolla loihtimaa ohjelmaa, eli paperia, jossa luvataan yhdeksän hyvää ja kymmenen kaunista lukuisiin eri hankkeisiin. Pysyviä budjettimäärärahoja se jakaa lisää eri eturyhmille reilun 1,2 miljardin euron arvosta vuositasolla. Eikä siinä mitään, ohjelmassa on toki lukuisia hyviä hankkeita, joita itsekin voin tukea. Esimerkiksi vaelluskalakantojen elvytysohjelma on minulle erityisen läheinen, ja siten myös hyvin kannatettavakin hanke. Olen myös tyytyväinen siihen, että ohjelma ottaa ensiaskeleita kansainvälisten kaivosjättien laittamiseksi tilille pohjoisen luonnon turmelemisesta. Pidän myös hyvänä alkuna sitä, että poliisin virkoja saadaan edes hieman lisää.

Arvoisa puhemies! Säätytalolla ei ole ollut pulaa ideoista sen suhteen, mitkä kaikki maailmaa syleilevät ajatukset ansaitsevat tulla maksetuksi veronmaksajien selkänahasta. Joidenkin mediatietojen mukaan niitä oli pinottuna toiveiden tynnyriin jopa 8 miljardin euron edestä, ennen kuin ilmiöpöydissä haluttiin edes soveltaa budjettitaloudellista realismia.

Kakun jakajista ei siis ole Säätytalon kekkereissä ollut pulaa. Sen sijaan ohuet ovat keinot kakun kasvattamiseksi.

Hallitusohjelma ei sisällä uskottavia konkreettisia toimenpiteitä työllisyyden nostamiseksi. Konkretian puutetta kuvaa hyvin se, että erilaisia hankkeita selvitetään 130 kertaa ohjelman eri sivuilla. Lisäksi perustetaan erilaisia työryhmiä ja laaditaan ohjelmia sekä tiekarttoja. Koko ohjelma on kirjoitettu sellaiseen muotokieleen, että sitä ei kuule muussa kuin lähinnä byrokraattien iltarukouksessa. Eikä tässäkään vielä kaikki. Työllisyystavoitteet, joiden varassa hallitusohjelman edes näennäinen uskottavuus lepää, on ulkoistettu Hakaniemen työmarkkinakartellille. On uskomatonta, että Suomen kansan edustajille kuuluvaa lainsäädäntövaltaa luovutetaan ulkoparlamentaariselle korporaatiolle. Työllisyystavoitteiden onnistumisesta ei ole mitään takeita, kun täysin vailla poliittista tulosvastuuta toimiva eturyhmärälssi saa laatia mieleistään lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Yhtä ainoaa säästökohdetta tämä hallitus ei ole nimennyt. Ainoa asia, jossa tässä hallitusohjelmassa suhtaudutaan säästeliäästi asioihin, on taloudellinen realismi — siitä kyllä on säästetty. Eturyhmien paineessa toimivat hallitusneuvottelijat ovat tyhjentäneet toiveiden tynnyrinsä härskisti investointikehikkoon. Nämä niin sanotut tulevaisuusinvestoinnit ovat oppikirjaesimerkki täysin poikkeuksellisesta politiikan uuskielestä ja vaihtoehtoisista faktoista, joissa eri hallinnonalojen aivan keskeisiä käyttömenoja on piilotettu investointikehikkoon, tai kuten Säätytalolla asia pienen ilmaveivin jälkeen ilmaistiin, on siirretty kakkoskoriin. Vai voiko yksikään sydämeltään rehellinen poliitikko oikeasti pitää esimerkiksi uusien opettajien palkkaamista muutamaksi vuodeksi investointina? Tai onko päihdeäitien auttamisohjelma tarkoitettu väliaikaiseksi? Leikataanko luonnonsuojelun rahoittamisesta 72 miljoonaa euroa heti vuonna 2023? Tätä listaa voisi jatkaa iäisyyksiin.

Arvoisa puhemies! Sanonnan mukaan tyhjät tynnyrit kolisevat kaikista äänekkäimmin, ja näin on käynyt myös tämän hallitusohjelman liikenne- ja viestintälinjausten kanssa. Julkisuudessa on kyllä paljon puhuttu, että hallitus investoi uusiin rautateihin ja muuhun infraan merkittävästi. Näitä miljoonien panostuksia ei investointiohjelmassa kuitenkaan näy. Väyliin on investointirahaa varattu vain muutamia kädenlämpöisiä miljoonia. Missä täällä ohjelmassa on investointivaraus esimerkiksi neljän tunnin junalle tai muille raidehankkeille, joista kyllä paljon puhetta riittää?

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on täynnä kauniita ajatuksia, mutta ei uskottavia keinoja näiden toteuttamiseksi. En voi tämän vuoksi valtiopäiväedustajana antaa tukeani tälle ohjelmalle, sillä se pohjautuu todellisuuden sijaan vaaleanpunaisille ja pörröisille unelmille.

18.53 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Olin itse neuvottelupöydässä, joka pohti liikenne- ja infra-asioita, ja siksi olen erittäin tyrmistynyt tuosta näkemyksestä, mitä edustaja Janne Heikkinen äsken esitti. Tämä hallitus satsasi perusväylänpitoon 300 miljoonaa euroa vuodessa, niin että parlamentaarisen työryhmän tahto on toteutumassa. Tämä hallitus on suunnitellut polun siihen, että isoja ratahankkeita päästään aloittamaan, suunnittelemaan. Niille haetaan rahoitusta myös muilta toimijoilta, ja siellä on valmiina hankerahasto, jossa jo odottaa rahaa, ja kun sinne sitten valtion omaisuudesta, sellaisesta omaisuudesta, joka on myytävissä, saadaan vastinrahoja, voidaan sitten hankkeita edelleen viedä eteenpäin. Minusta on erittäin tärkeää, että meillä on tällainen pitkän tähtäimen pitkäjänteinen suunnitelma, joka auttaa koko Suomea menestymään, ja saamme kasvua eri puo-

lille Suomea. Tämä on juuri se tie, mitä myös parlamentaarinen työryhmä on halunnut. Sen lisäksi alempiasteista tieverkkoa kehitetään, talvikunnossapitoa kehitetään. Yksityisteillekin tulee määrärahoja lisää.

Mitä tulee edustaja Peltokankaan erittäin provosoivaan puheenvuoroon maahanmuutosta, niin jos haluttaisiin tällä linjalla mennä, niin voisin todeta, että itse asiassa maahanmuutto on oikeastaan ollutkin jo aika hyvin kuosissa sen jälkeen, kun perussuomalaiset lähtivät hallituksesta. Silloin kun perussuomalaiset olivat hallituksessa, tänne Suomeen tuli 30 000 maahanmuuttajaa kerralla, ja se oli kyllä aika vaikeasti järjestettävissä, mutta siitäkin selvittiin. Sen jälkeen maahanmuuton kustannukset ovat tipahtaneet noin kolmasosaan. [Leena Meri pyytää vastauspuheenvuoroa] Minusta on tässäkin asiassa järkevää, [Olli Immosen välihuuto] että tehdään pitkäjänteiset suunnitelmat, miten pystymme niissä maissa, mistä sitä maahanmuuttoa on tulossa, estämään niitä juurisyitä. Eikö tämä ole sitä, mitä perussuomalaiset ovat kaiken aikaa vaatineet?

Tässä todettiin myöskin se, että ei ole edellytyksiä luoda työtä. Itse asiassa tämä hallitus vastoin kaikkia odotuksia pystyy tukemaan pientä ja keskisuurta yrittäjyyttä: sen verotusta ei kiristetä, arvonlisäveron alarajaa nostetaan — se toki lähetetään ensin sinne Eurooppaan ratifioitavaksi — ja esimerkiksi paikallista sopimista lisätään. Tässä muutamia hyviä esimerkkejä. Kun saamme metsät kasvamaan entistä paremmin, luulen, että investointeja eri puolille Suomea syntyy ja saamme sen saman buustin, mitä Keski-Suomessa on tapahtunut, myös muualle Suomeen. Meillä panostetaan vientiin, panostetaan Business Finlandin ohjelmiin, panostetaan elintarviketoimintaan, niin että saamme omavaraisuusastetta huomattavasti paremmaksi kuin mitä se on ollut. Ja ennen kaikkea osaamiseen ja koulutukseen panostetaan aivan toisella lailla kuin mihin on ennen ollut varaa. Sanon näin, koska tiedän, että kyllä sitä tahtotilaa varmasti olisi ollut ennenkin, mutta kun viime kaudella Sipilän hallituksen ansiosta saatiin sitä taloutta kuntoon, niin on varaa panostaa vähän enemmän kuin tähän asti on ollut.

Täällä keskusteluissa on noussut todella paljon esille polttoaineveron nousu. Haluan tästäkin asiasta kertoa tämän mittaluokan. Kun se on indeksikorotuksen verran, mitä sitä polttoaineveroa nostetaan, elikkä noin 5 senttiä sitten hallituskauden lopussa se on noussut, se on itse asiassa vähemmän kuin esimerkiksi vuosien 2011 ja 2015 välillä nostettiin. Se on huomattavasti vähemmän kuin perussuomalaiset omassa Halla-ahon ohjelmassaan halusivat valtionosuuksien tasausjärjestelmää leikkaamalla viedä sieltä syrjäseutujen asukkailta. Miettikää, minkälainen veronkorotus olisi, kun kuntaveroa jouduttaisiin nostamaan semmoiset viitisen prosenttia vaikkapa 20 000 euron tuloista, jos tämä valtionosuuksien tasausjärjestelmä olisi teidän tavallanne tehty. [Leena Meren välihuuto] Se kolahtaisi paljon pahemmin sinne pitkän matkan takana oleviin ihmisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Täällä oli pyydetty vastauspuheenvuoroja, sekä ministeri Ohisalo että edustaja Meri. — Edustaja Meri, minuutti.

18.59 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset vaativat muun muassa Ruotsin rajalta käännyttämistä syksyllä 2015. Pääministeri Sipilän hallitus sanoi, että se ei ole mahdollista. Sipilä on tv:n Yle Uutisissa 12.3.2016 todennut: ”Kaikki muut paitsi Venäjältä tulleet turvapaikanhakijat olisi voitu palauttaa Dublinin sopimuksen perusteella heti.” Elikkä Sipilä puhui meille muunneltua totuutta. [Anne Kalmarin välihuuto] Tämä on se asia, jossa meitä johdettiin harhaan.

Sitten jos puhutaan näistä juurisyistä, niin perussuomalaiset ovat todella usein tuoneet esille sen, että kehitysyhteistyöavun edellytykseksi otettaisiin räjähdyksenomainen väestönkasvu. Edellisen puhujan kannattaa tutustua siihen, että esimerkiksi Afrikassa väkiluku nousee useilla miljardeilla ja vuoteen 2100 mennessä siellä on maailman väestöstä yksi kolmasosa. Eli siinä on sitä juurisyytä. Ette te edelleenkään kehtaa vaatia siellä suunnitelmallisuutta väestönkasvuun.

19.00 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tulee kiinnittämään erityistä huomioita ihmisten turvallisuuden parantamiseen, uusiin turvallisuusuhkiin varautumiseen ja turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen. Täällä on monessa kohtaa viitattu nimenomaan tähän turvallisuudentunteeseen. Sisäministerinä olen erittäin iloinen, että tämä hallitusohjelma lisää poliisien resursointia, erityisesti sen vuoksi, että voidaan puuttua myös rikoksiin, joita usein kohtaavat ne ihmiset, jotka ovat erittäin vaikeassa asemassa tässä yhteiskunnassa, että me voimme vahvistaa ihan jokaisen suomalaisen turvallisuudentunnetta.

Turvallisuus on myös sitä, että perusturva on riittävää. Täällä on puhuttu monessa kohtaa siitä. Sitä tämä hallitusohjelma nyt nostaa. Tämä hallitusohjelma laskee asumisen hintaa. Sekin on turvallisuuskysymys, missä viettää yönsä, kadulla vai kodissa. On turvallisuuskysymys, että ihan jokaisen ihmisoikeuksia kunnioitetaan, että ihan jokaisesta kanssaihmisestä käytetään myös arvokasta kieltä, ja sitä toivon myös tähän saliin kaikille.

Tämä hallitusohjelma palauttaa ihmisoikeudet turvapaikkaprosessiin. Jokaisella on oltava oikeus kunnolliseen turvapaikkakäsittelyyn. Me tuomme nyt oikeusavun takaisin puhutteluun, normaalit valitusajat ja tuntikohtaiset palkkiot juristeille. Oikeusturvan on toteuduttava, ja on ihan kaikkien kannalta järkevämpää, että turvapaikanhakijan asia käsitellään jo alusta lähtien kunnolla ja laadukkaasti. [Leena Meren välihuuto]

Suomella on globaali vastuunsa. Siihen on viitattu täällä monessa kohtaa. Mutta Suomella on sen lisäksi, että me puutumme niihin juurisyihin siinä globaalin vastuun kehikossa, myös se eurooppalainen vastuu. Nyt Euroopan unionin puheenjohtajamaana me tulemme etsimään niitä yhteisiä turvapaikkapolitiikan ratkaisuja. Tämä asia ei ole yhdenkään jäsenvaltion yksin hoidettavissa.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Halutaanko tästä asiasta käydä lyhyt debatti? Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta.

19.02 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Mitä edustaja Meri tuossa sanoo, niin ei pidä paikkaansa. Se ei kerta kaikkiaan pidä paikkaansa. Perussuomalaiset olivat itse hallituksessa silloin 2015 hoitamassa tätä kriisiä, [Leena Meren välihuuto] ja on täysin selvää, että silloin kun henkilö ylittää Suomen valtakunnanrajan ja hän hakee turvapaikkaa, Suomella on kansainvälisten sopimusten nojalla velvollisuus selvittää, onko tällä henkilöllä sellaiseen turvapaikkaan oikeus.

Mitä ministeri Ohisalo äsken totesi, pitää myös täysin paikkansa. On hyvä, että tätä oikeusapua nyt kehitetään, koska tosiasiallisesti täytyy myöntää, että silloin tehtiin virheitä, kun vietiin oikeus käyttää avustajaa turvapaikkapuhuttelussa. Se on hidastanut näitä prosesseja. Nyt Antti Rinteen hallitus on asettanut näille prosesseille kuuden kuukauden takarajan, mikä on se tavoiteaika, jossa pyritään hakemus käsittelemään. Luulisi kyllä, että se

kelpaa myös perussuomalaisille. Hallituksen ohjelmassa lukee myös selkeästi, että tehokkaat palautukset ovat osa tätä prosessia, ja myös on sitouduttu tekemään uusia palautussopimuksia.

19.03 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisitaustaisena henkilönä haluaisin sisäministeriltä kysyä tästä turvapaikkapalautussysteemistä, mutta myöskin siitä, kun meitä poliiseja on tällä hetkellä 7 200. Nyt hallitus lupaa ohjelmassaan noin 300 poliisia lisää, mutta vasta vuoteen 2022 mennessä. Tarkoittaako tämä nyt sitä, että siihen mennessä on jo myös eläköitynyt 300 poliisia, eli pysymmekö me edelleen siinä 7 200:ssa, vai saammeko tähän oikeasti apua, elikkä tämän jo aikaisemmin esiintyneen 600 poliisia? Ja millä tavalla on ministeri ajatellut tätä niin sanottua lähiöpoliisitoimintaa toteuttaa maaseutupaikkakunnilla, kun keskikokoisistakin kunnista on jo lakkautettu poliisiasemat? — Kiitos.

19.04 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se hallitusohjelma, jota perussuomalaiset olivat tekemässä neljä vuotta sitten, teki rahallisesti kaikkein isoimmat leikkaukset kehitysyhteistyöhön, vaikka perussuomalaiset samalla puhuivat siitä, että muuttoliikkeen juurisyihin pitää puuttua. On aivan täyttä pötyä, että olisi jokin uusi ja perussuomalaisten tuoma ajatus, että Suomen kehitysyhteistyössä pitää edistää syntyvyyden säännöstelyä. Seksuaali- ja lisääntymisterveystyö, naisten ja tyttöjen seksuaalisten oikeuksien, tiedon, ehkäisyvälineiden saatavuuden parantaminen, ne ovat olleet jo yli 20 vuotta keskeinen osa Suomen kehitysyhteistyötä, [Leena Meri: Se ei näy missään!] ja se on yksi niistä tärkeistä asioista, joita nimenomaan tarvitaan, jotta voidaan poistaa pakolaisuuden ja tällaisten hallitsemattomien väestöliikkeiden juurisyitä.

19.05 **Olli Immonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vain tuoda esiin sen, että kun perussuomalaiset vielä istuivat viime kaudella hallituksessa, niin olimme ainoa puolue, joka kannatti vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa. Laadimme muun muassa yhdessä silloisten hallituskumppaneidemme kanssa, keskustan ja kokoomuksen kanssa, 80-kohtaisen turvapaikkapoliittisen toimenpideohjelman, jonka läpi viemistä ajoimme koko sen ajan, kun hallituksessa istuimme. Mutta keskustan ja kokoomuksen vastustuksesta johtuen tätä ohjelmaa ei koskaan saatu ajettua maaliin asti. [Leena Meri: Ja heititte vielä ulos sen takia!] Tässä on totuus.

19.06 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset eivät siis halua auttaa hätää kärsiviä täällä mutta eivät myöskään muualla, eivät myöskään siellä, mistä ihmiset joutuvat lähtemään. Te ette halua vahvistaa kehitysyhteistyötä, vaikka nimenomaan sillä voidaan puuttua kestävästi vastentahtoisen siirtolaisuuden juurisyihin.

Edustaja Meri, naisten ja tyttöjen oikeudet ovat keskiössä Suomen kehityspolitiikassa. Ne ovat olleet sitä, ja ne ovat sitä myös tämän hallituksen aikana. Seksuaali- ja lisääntymisterveys on osa Suomen kehityspolitiikkaa, ja Suomen avulla muun muassa tarjotaan ehkäisyvälineitä kehittyvien maiden naisille, vahvistetaan seksuaalioikeuksia, esimerkiksi ehkäistään lapsiavioliittoja. Ja näin hillitään myös väestönkasvua, sillä kehitysmaissa naiset joutuvat usein tekemään enemmän lapsia kuin haluaisivat, koska eivät saa pääsyä ehkäisypalveluihin, seksuaaliterveyspalveluihin.

Kun te esitätte, että leikataan kehitysyhteistyöstä, niin se tarkoittaa, että leikataan myös näistä seksuaaliterveyspalveluista, ja sitä kautta ei ole myöskään keinoja [Puhemies koputtaa] vaikuttaa väestökehitykseen.

19.07 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerit Ohisalo ja Henriksson puhuvat usein poliiseista ja syyttäjistä. Haluaisin muistuttaa, että älkää unohtako vankeinhoitoa, koska muuten menee metsään, eli se on tässä kolmen janassa erittäin tärkeä asia.

19.08 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kauman käyttämä puheenvuoro tästä työllisyysasteen nostosta 75 prosenttiin ja sen epäily tässä keskustelussa on mielestäni pöyristyttävää, koska jos jotain, niin tämä maailma tarvitsee tulevaisuudenuskoa. Kun tässä on peräänkuulutettu näitä keinoja, niin mainitsisin muun muassa paikallisen sopimisen laajentamisen ja kirjaamisen. Suomen Yrittäjien arvioiden mukaan se voisi tuoda puolet näistä työpaikoista, 60 000 työpaikasta, joita tämä ohjelma ajaa takaa.

Lisäksi nostaisin huomion kristillisdemokraattien kysymykseen, missä ovat lapsiin kohdistuvat panostukset tässä ohjelmassa. Minusta tässä ohjelmassa on erityisen paljon lapsiin ja perheisiin kohdistuvia panostuksia, muun muassa Lape-ohjelman vahvistamisen eli lapsi- ja perhepolitiikan muutosohjelman vahvistamisen myötä sekä perhevapaauudistuksen laajan käsittelyn myötä. Olen erittäin iloinen keskustalaisena, että me pääsemme vihdoin tekemään perhevapaauudistusta.

19.09 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin sisäministeriltä, kun tässä viitattiin tähän kuuden kuukauden määräaikaan turvapaikkakäsittelyssä, että mitä se aivan oikeasti tarkoittaa, koska vaikka turvapaikanhakijat saavat kielteisen päätöksen, niin useat valittavat hallinto-oikeuteen ja senkin jälkeen sitten mahdollisesti korkeimpaan oikeuteen, tekevät uusintahakemuksia muuttuneilla perusteilla, muuttuneissa olosuhteissa, ja senkin jälkeen useat vielä kieltäytyvät lähtemästä tämän 30 vuorokauden määräajan jälkeen, ja nyt te vielä avaatte mahdollisuutta näille työluville. Miten tämä koko turvapaikkaprosessi säilyttää uskottavuutensa ja pysyy hallinnassa?

19.10 **Hanna-Leena Mattila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen koulutusjärjestelmä on maailmankuulu. Kiitos siitä kuuluu myös osaavalle opettajakunnalle. Vielä joitakin vuosia sitten opettajan ammatti oli yksi kiinnostavimmista nuorilta kysyttäessä. Nyt on kuitenkin havaittavissa, että hakijamäärät opettajankoulutusohjelmiin ovat vähentyneet. Opettajan ammatti ei enää houkuta, sillä koulujen työrauha on vuosien aikana heikentynyt ja opettajan työn kuormittavuus on lisääntynyt.

Keskustalaisena opettajana olen tyytyväinen koulutuskirjauksiin ja siihen, että inkluusio otetaan tarkasteluun opettajan jaksamisen näkökulmasta. Toivon, että opetusministeriössä paneudutaan myös muihin opettajan työtä kuormittaviin tekijöihin. Kysyisinkin, onko tuore ministeri ehtinyt vielä miettimään, miten varmistettaisiin, että jatkossakin lahjakkaat nuoret hakisivat opettajankoulutukseen ja turvaisivat osaltaan Suomen aseman koulutuksen kärkimaana.

19.11 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Seksuaaliterveys sekä tyttöjen ja naisten oikeudet ovat olleet Suomen kehityspolitiikan ja kehitysyhteistyön painopisteitä. On tärkeää, että tyttöjen oikeudet ja seksuaaliterveys ovat painopisteitä myöskin kotimaan politiikassa, ja me tiedämme, että tyttöjen sukuelinten silpominen on asia, joka on globaalisti ongelma. Se on ongelma, joka koskee myöskin Suomea ja suomalaisia tyttöjä ja naisia. On hyvä, että hallitusohjelmassa on silpomisen ehkäisyn ohjelma. On tärkeää, että tuota työtä, minkä edellinen oikeusministeri aloitti, uusi oikeusministeri myös jatkaa, eli me kielsimme lapsiavioliitot viime eduskuntakaudella. Mutta nyt kysyn, kun en tästä hallitusohjelmasta sitä löytänyt ja siellä se ei taida olla, että aikooko hallitus tuoda erillislain, jolla kiellettäisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpominen. Vastaava laki on jo muissa Pohjoismaissa. Tiedän, että silpominen on rikoslaissa kielletty pahoinpitelynä, mutta meillä on paljon perheitä, joissa se nähdään [Puhemies koputtaa] lastensuojeluna eikä ymmärretä, että se on todellakin Suomessa kielletty. Toivon, että oikeusministeri vastaa: aiotteko te tuoda sukuelinten silpomisen kieltävän lain eduskuntaan tällä kaudella? Toivon todellakin, että se tuodaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Otan pari puheenvuoroa tähän, ja sitten ministereiden vastauksia. — Edustaja Kalmari.

19.12 **Anne Kalmari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juurisyihin vielä: Yksi tärkeimpiä juurisyitä siihen, että ihmiset joutuvat jättämään kotipaikkansa, on se, että alueet menevät elinkelvottomiksi ilmastonmuutoksen takia. Tiedän, että tässäkin huoneessa on ihmisiä, jotka eivät usko koko asiaan, mutta jos tieteelliset tutkijat ympäri maailmaa ovat yksiselitteisesti todenneet, että tämä ilmastonmuutos vaatii ratkaisuja, niin olen ylpeä siitä, että me pystymme niitä ratkaisuja tekemään. Emme vain luo uhkakuvia, vaan omalla esimerkillämme teemme teknologiaa, teemme metsänparannustoimia, teemme elintarvikepuolella esimerkiksi valkuaiskasvien lisäämistä, teemme liikenteessä uudenlaisia toimia niin, että olemme edelläkävijöitä ja saamme juuri tästä syystä lisää rahavirtoja Suomeen. Minusta tämä on juuri se tie, millä meidän tulee edetä.

19.13 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kärnä totesi suurin piirtein niin, että se, mitä sanoin, ei pidä paikkaansa. Ehkä teidän kannattaa sitten keskustella Sipilän kanssa, edustaja Sipilän kanssa, koska siteerasin häntä. En tiedä, mikä teistä ei pidä paikkaansa, mutta häntä siteerasin ja hän ohjasi hallitustamme.

Perussuomalaiset ovat todella tuoneet keskusteluun sen, edustaja Hassi, että me haluaisimme valvontaa ja tehokkuutta siltä seksuaalivalistukselta. [Satu Hassi: No, ette todellakaan ole tuoneet!] Koska jos me ajattelemme jonkinlaista politiikkaa, niin me voimme antaa valistusta ja laittaa rahaa asioihin. Se on erittäin toivottavaa, mutta ainakin, mitä katsoo tilastoja, eri maailman tutkimustilastoja, niin siitä huolimatta väestö kasvaa räjähdyksenomaisesti. Ei se silloin kovin tehokasta ole. Ja olemme vaatineet, että kehitysavun edellytykseksi tulisi se, että kyseinen maa pystyy uskottavasti antamaan selonteon siitä, miten tämä väestöräjähdys pysäytetään. Tämä liittyy myös näihin muihin juurisyihin kuin elinolosuhteisiin. Totta kai, jos on liikaa ihmisiä, niin ei ole enää elinkelpoisuutta. Se on oikeastaan avainsyy kaikkeen.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt vastauspuheenvuoro, ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

19.15 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aikaisemmin edustaja Kauma otti esiin yhden lauseen tästä hallitusohjelmasta ja tivasi vastausta siihen, mutta hän ei näköjään ole sitä nyt kuulemassa, mutta ehkä se pöytäkirjasta sitten löytyy. Se oli tämäntapainen lause: ”Suomi ei salli alueensa käyttämistä vihamielisiin tarkoituksiin muita valtioita vastaan.” — No, ei nyt yleensä ottaen ole hyödyllistä ottaa yksittäistä lausetta ja ryhtyä tarkastelemaan pelkästään sitä, vaan katsoa se pikemminkin osana sitä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kokonaisuutta. Näin tässäkin suhteessa pitäisi tehdä, mutta tulkitsen sitä itse niin, että se on osa sitä kokonaisuutta, jossa Suomi on pikemminkin rakentamassa rauhaa, lieventämässä jännitteitä, kuin lisäämässä niitä lähialueillamme ja maailmassa laajemminkin.

Jos tuo lause kuulostaa jotenkin tutulta, niin kyllä se tuttu lause onkin, koska se löytyy useammastakin kohtaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjasta myös viime vuosilta. Myös kokoomus on ollut hyväksymässä sitä lausetta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjauksiin. Viimeksi se on mainittu puolustusselonteossa vuonna 2017, ja sitä ennen vuonna 2016 ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä, joka oli vastaus hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen selontekoon. Silloin sitä olivat hyväksymässä edustaja Kauman puoluetovereista edustajat Salolainen, Stubb, Toivakka ja Kanerva. Näistä muut ovat poissa talosta, mutta ehkäpä puolustusvaliokuntaa johtanut edustaja Kanerva voi vaikka antaa lisätietoja edustaja Kaumalle tästä asiasta, [Sari Sarkomaa: Ihan kunnon väkeä!] jos kiinnostaa.

19.16 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Mattilalle erinomaisesta ja tärkeästä kysymyksestä liittyen suomalaisten opettajien asemaan ja jaksamiseen. Korkeasti koulutetut, ammattitaitoiset opettajat ja opettajan työn korkea arvostushan ovat suomalaisen peruskoulun ja koko koulutusjärjestelmän yksi keskeinen kulmakivi, ja myöskin sellainen, joka monissa kansainvälisissä arvioissa nostetaan esille.

Hallitusohjelmassa on minun nähdäkseni useita eri toimenpiteitä, joilla tähdätään myöskin opettajien työkuorman lieventämiseen, pienentämiseen. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja pienennetään yli 3-vuotiaiden osalta, mikä omalta osaltaan helpottaa kasvattajien työtä varhaiskasvatuksen puolella. Oppilas- ja opiskelijahuoltoon tulee lisää pysyvää resurssia, jolla halutaan tukipalveluita kaikilla koulutusasteilla vahvistaa ja sen lisäksi ammatillisella puolella ohjataan myöskin suoraan lisäresursseja opettajien lisäpalkkaamiseen. Sen lisäksi meillä on hallitusohjelmassa tosiaan myöskin sitoumus siitä, että me tarkastelemme erityisopetuslainsäädäntöä, eli sitä, miten hyvin tämä periaate inkluusiosta tällä hetkellä toteutuu suomalaisissa kouluissa. Sen pohjalta sitten tarkastellaan, jos on tarvetta tehdä joitain korvaavia toimenpiteitä joko lainsäädännössä tai näiden kehittämishankkeiden osalta, mitä hallitus laittaa käyntiin.

19.18 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kemppiä tuosta hyvästä kysymyksestä, jolla viittasitte siihen, että kyllä tosiasiassa tässä hallituksessa tullaan satsaamaan lapsiin, nuoriin ja perheisiin

merkittävällä panostuksella. On tulossa näitä ennalta ehkäiseviä toimia, joista voisi mainita kaksi suurinta.

Toinen on se, että me jatkamme lasten ja nuorten parissa ja heidän perheissään tehtyä työtä tämän Lape-kokonaisuuden työn jatkamiseksi. [Sari Sarkomaan välihuuto] Siihen on merkittäviä panostuksia tulossa, ja tarkoitus on ulottaa tuon kehittämistyön saavutukset rakenteisiin. Siksi tässä on tarkoitus käyttää sekä pysyviä että näitä investointiluonteisia menoja, jotta tässä kokonaisuudessa saadaan aikaan uusia ennalta ehkäiseviä malleja.

Toisaalta yhtä tärkeää on huomata, että lasten ja nuorten parissa otetaan nyt iso loikka siihen suuntaan, josta yhteiskunnassa on vasta puhuttu. Lapsistrategian laatiminen on äärettömän iso ja tärkeä signaali koko eduskunnalta siihen, että me otamme lasten ja nuorten asiat täällä jatkossa tosissaan. Minä pidän sitä poikkihallinnollista valmistelua ja poikkihallinnollista sitoutumista yhtenä suurimpana poliittisena loikkana seuraavien vuosien aikana, ja olemme varanneet myös tähän työhön varoja.

Kolmantena mutta ei vähäisimpänä kokonaisuutena lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä on eittämättä sitten tämä korjaava puoli. On pakko sanoa teille, että olen yhä syvästi järkyttynyt siitä, mitä suomalaisessa lastensuojelussa tänä päivänä tapahtuu, kuinka vähillä resursseilla me menemme. Tältä osin hallitus nyt tunnustaa, että me tarvitsemme vakavasti otettavaa työtä kentälle, niin että tämä resurssipula laitetaan kuntoon. Nämä lapset ovat ansainneet sellaisen huolehtijan, jolla on tarpeeksi aikaa per lapsi [Puhemies koputtaa] syventyä näihin haasteisiin. Tältä osin lastensuojeluun tulee kauan kauan kaivattu mitoitus henkilökunnalle, ja pidän sitä yhtenä isoimpana ja tärkeimpänä asiana.

19.20 **Sisäministeri Maria Ohisalo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme asiaa.

Alkuun edustaja Koposelle: Erittäin tärkeä huomio — kiitos sen esiin nostamisesta. Vankeinhoito on aivan keskeinen kysymys. Jos ajatellaan esimerkkinä, että yksi kolmasosa vapautuvista vangeista vapautuu asunnottomina, niin tässä hallitusohjelman kirjaus siitä, että historiallisesti ensimmäistä kertaa sitoudutaan poistamaan asunnottomuus, palvelee myös tätä tavoitetta.

Lisäksi turvapaikanhankijoista: Kyse on siitä, että todella tämä prosessi laitetaan niin hyvään kuntoon jo siellä alkuvaiheessa, että myöhemmin ei tarvitse enää uusia käsittelyitä. Edustaja Kärnä tässä nosti hyvin esille aiemmat ongelmat. Jokaiselle on taattava hyvä käsittely, ja Maahanmuuttovirastolle on tulossa ruuhkan purkuun lisämäärärahaa tässä kohtaa.

Lisäksi poliiseista: tämä hallitus tulee nostamaan poliisien määrän sinne 7 500:aan koulutusmääriä nostamalla, ja tämä on nettolisäys, eli 7 500 on se tavoite tällä hallituskaudella.

19.21 **Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tästä, mihin ministeri Ohisalo lopetti. Elikkä oikeusministeriön hallinnonalallahan on myös vankilaverkosto, ja juuri siitä on myös tänään uutisoitu jonkun verran, koska Rise on ilmeisesti julkaissut selvityksen siitä, mikä on Risen näkemys tulevasta vankilaverkostosta. En ole ehtinyt paneutua vielä siihen, mutta meillähän on hallitusohjelmassa kyllä selkeä kirjaus siitä, että vankilaverkkoa kehitetään edelleen turvaten samalla nykyiset toimipisteet. Ja tulen paneutumaan tähän Risen selvitykseen totta kai, ja palataan sitten siihen kysymykseen.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, tästä seksuaalirikoslainsäädännöstä, raiskauksesta ja niin edelleen: Nyt tämä hallitus tulee tekemään ja toteuttamaan seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen, jossa muun muassa raiskauksen tunnusmerkistöön tulee myös suostumus — se on erittäin tärkeä, tärkeä asia. Ja se, mitä edustaja Sarkomaa nosti esille siitä, mitä tulee sukupuolielinten silpomiseen: Myös itse olen valmis katsomaan sitä, onko tässä nyt sellainen tilanne, että me tarvitsisimme erillisen rikosnimikkeen ja erillisen pykälän. Tänä päivänä nämä rikokset menevät törkeän pahoinpitelyn alle, ja ne ovat todella törkeitä, vakavia rikoksia. [Sari Sarkomaa: Montako syytettä on Suomessa nostettu? — Perussuomalaisten ryhmästä: Pojat myös!] — Elikkä tähän asiaan tullaan palaamaan. Teillä on ollut oikeusministerin salkku nyt neljä vuotta, joten siihen on ollut mahdollisuus tehdä myös aikaisemmin jotain. Mutta tähän palataan.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja nyt mennään puhujalistaan.

19.23 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Meillä on monta syytä olla ylpeitä tästä ohjelmasta ja siitä suunnasta, mihin ollaan menossa, ja siitä, millä arvoilla nyt edetään. Se ohjelma on kurotus kohti parempaa tulevaisuutta, jossa ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuuden suojelu otetaan vihdoin tosissaan. Se ei valitse pysähtyneisyyden tietä, kuten yksi puolueista teki väittäessään yhdessä vastauksessaan hallitustunnustelija Rinteelle suomalaisen tehtaanpiipun olevan automaattisesti ympäristöteko.

Tässä on käsillä hyvä kokonaisuus, joka panostaa kansainväliseen yhteistyöhön, EU:n puheenjohtajuuskauteen, liikkumisen edistämiseen, iäkkäiden inhimilliseen elämään, varhaiskasvatukseen, kulttuuriin, taiteeseen, vaelluskaloihin ja joka toteuttaa tasa-arvoisen perhevapaauudistuksen. Se näkee koulutuksen pitkän tähtäimen investointina ja pyrkii parantamaan työllisyyttä, ja se on myös koko Suomen ohjelma. On totta, kuten tässä salissa on tuotu kritiikkinä esiin, että siinä on varsin monta asiaa, ja itse asiassa siellä ohjelmassa on vielä paljon enemmän, mutta niin on tehtävänäkin.

Luontoa suojellaan. Ohjelmassa tunnistetaan, kuinka hienot vesistöt meillä on. Luomme ulkoilun ja virkistyskäytön kansallisen strategian. On hyvä huomioida, kuinka ainutlaatuiset puhtaat makeat vedet ja sisävesireitit meillä on. Suomi on sivistysyhteiskunta. Luonnonvaroja ei tulevaisuudessa lahjoiteta maksutta kuten nyt. Luontoa suojellaan paremmin uudella kaivoslainsäädännöllä, jonka puutteellisuus on laajasti havaittu myös kansalaisten keskuudessa eikä syyttä. Sateisessa ja vesistöisessä maassamme kaivannaiset aiheuttavat aina haitallisia ympäristövaikutuksia ja heikentävät luonnon monimuotoisuutta tuottaen sivukivikasoineen valtavan määrän jätettä aina.

Tarvitsemme panostuksia kiertotalouteen. Tarvitsemme panostuksia tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Hallitusohjelmassa sanotaan, että 2020-luvun maailma tarvitsee edelläkävijöitä. Näin totisesti on. Nyt lähiaika näyttää, kuinka rohkeasti me olemme sitä ja miten oppositio auttaa meitä rakentavalla kritiikillä, jota toden totta sitäkin tarvitaan.

Valtiontalous ei ole vain velan vahtimista. Se ei ole pelkästään teollisuutta. Se ei ole tilinpitoa, koska tilinpito itsessään ei luo taloutta eikä uudista sitä kestävällä tavalla. On totta, että jos työllisyys ei kohene tai jos maamme elinkeinorakenne nojaa liiaksi alhaisen jalostusarvon elinkeinoihin eikä kykene uudistumaan, ei talous kehity myönteisellä tavalla ja kestävästi eikä ole yhtä paljon hyvinvointia jaettavana. Mutta näin on jokaisessa tilanteessa. Näin on joka vuonna, tämä on jokaisella hallituksella edessä. Siksi on tärkeää panostaa

pieniin ja kasvuhakuisiin yrityksiin ja ennen kaikkea huomioida, että politiikka on edellytysten luomista.

Tieteen autonomiaa ei tule heikentää, koulutusastetta on nostettava — kuten nyt tehdäänkin varsin poikkeuksellisella ja historiallisella tavalla — koska tutkitusti tiedetään, että peruskoulun jälkeinen koulutus ei riitä nykyelämässä ja se, että saa enemmän koulutusta, ehkäisee erittäin tehokkaasti syrjäytymistä, ja näin vältetään inhimillisiä ja taloudellisia kustannuksia. Tätä taustaa vasten minua kummastuttaa puhe koulutuspakosta tai pakkoruotsista. Milloin kielitaidosta on tullut huono ja moitittava asia? Kutsumme itseämme kaksikieliseksi maaksi mutta olemme onnistuneet häivyttämään ruotsin kielen taidon suurella osalla väestöstä niin alkeelliseksi, että kouluruotsilla pystyy suunnilleen ymmärtämään, mitä täällä salissa puhutaan, mutta aktiivista kielitaitoa ei koulussa tarjota — ja kunnallispolitiikka on itse asiassa harvoja kaksikielisiä ympäristöjä Helsingissä. Itse toivoisin, että kielitaitoa ja Suomen kaksikielisyyttä ja monikielisyyttä arvostettaisiin enemmän ja meistä jokainen saisi mahdollisuuden oppia ruotsia ja muita kieliä, ihan oikeasti. Mitään haittaakaan tästä tuskin on. Se avaa mahdollisuuksia moneen, esimerkiksi työllistymiseen pohjoismaisissa ympäristöissä. Kieliin altistuminen kannattaa aloittaa jo nuorena, mielellään varhaiskasvatuksessa tai koulun ensimmäisillä luokilla.

Tämä hallitusohjelma sanoo, että se on osallistava, ja puhuu osallistavasta tavasta tehdä politiikkaa. Uskon, että tässä meillä kaikilla on vielä paljon tekemistä. Demokratia toimii Suomessa aika hienosti, mutta ovatko puolueet houkuttelevia liittyä mukaan, ovatko puolueet osallistavia, [Puhemies koputtaa] onko demokratia osallistavaa? Hieno ele oli esitellä ohjelmaa kirjastoissa eri puolilla Suomea. Ihmisille, jotka miettivät, onko [Puhemies koputtaa] äänelläni väliä, haluan sanoa, että kyllä sillä on suuresti. [Puhemies: Aika!]

Tämä hallitusohjelma on hyvin erilainen kuin edellinen, ja minulla on ilo kannattaa sen hyväksymistä. — Kiitos.

19.29 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Keskusteltavana ja ruodittavana oleva hallitusohjelma on merkityksellinen. Jo hallitusohjelman kansilehti kertoo, mistä tässä ohjelmassa on kysymys. Kyse on sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta.

Meillä Suomessa sosiaalietuudet ja pärjääminen sosiaalisesti ja taloudellisesti ovat vakiopuheenaiheita. Sosiaalietuuksiin ja palveluihin sekä pärjäämiseen liittyy kiinteästi työ. Kuten puhemiehenä toiminut Eero Heinäluoma on Kaakkois-Suomessa eräässä piirikokouksessakin todennut, työ on parasta sosiaaliturvaa. Työ on se, mikä Suomea pyörittää. Sen tähden on ensisijaista, että työ on vahvasti mukana. Työtä itsessään ei voida mitata rahassa, vaan se on väline, jonka avulla me voimme olla osa yhteisöä, saada tukea ja ystäviä, jonka kautta tunnemme kuuluvamme joukkoon ja jota tekemällä me pystymme elättämään itsemme ja perheemme.

Mielestäni työ on ihmisen perustarve, johon jokaiselle on taattava mahdollisuus. Oikeus työhön on niin perustavanlaatuista, että se mainitaan myös perustuslaissa. Mikä tahansa työ ei tähän kelpaa, vaan täytyy saada tehdä työtä, jolla on merkitys. Tämä edellyttää, että valtiovallan on tähdättävä tiukasti reiluun työelämään. Onkin erittäin positiivista, että tämä hallitusohjelma puuttuu epäreiluuteen ryhtymällä lainsäädännöllä parantamaan nollatuntisopimuksella työskentelevien ja pätkätyöläisten asemaa.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa hallitusohjelmasta esiin muutaman asian kohdasta Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi.

Ensiksi työvoimapalveluiden uudistaminen tehokkaammaksi ja nopeammaksi. Tämä on olennaista, koska kukaan ei varmasti lähtökohtaisesti halua olla työtön. Siksi työttömyydestä ei pidä rangaista, vaan kannustaa erilaisiin vaihtoehtoihin. Esimerkiksi opiskelua tulee työttömyyden aikana tukea ilman, että työtön joutuu laskemaan, kannattaako opiskella vai onko oltava työtön, jotta voi jotenkuten elää. Tämä on saatava kääntymään ja muuttumaan niin, että itsensä kehittäminen on aina mahdollista, myös työttömyysjakson aikana. Näin työtön pysyy paremmin kiinni yhteiskunnassa, arjessa ja elämässä ylipäätänsä. Hekin, joilla on pidempi jakso työttömyyttä, voivat opintojensa avulla torpata syrjäytymistä, koska silloin elämässä säilyy rytmi ja asioiden hallinta.

Toiseksi mainitsen yt-lain uudistamisen. On ehdottoman tärkeää saada yt-laki uudistettua niin, että se lisää luottamusta työpaikoilla työnantajan ja työntekijän välillä. Yt-toiminta on virallisesti yhteistoimintamenettely, mutta harmittavan harvoin se työpaikalla sellaisena näyttäytyy. Usein yt-toiminta typistyy neljä kertaa vuodessa kokoontuvaksi työnantajan ja työntekijöiden valitsemaksi porukaksi, joka kuuntelee, miten yrityksellä menee, tai pahimmassa tapauksessa antaa tiedoksi irtisanottavien määrän työnantajan suulla. Siksi yt-lakia on muutettava enemmän luottamuksen suuntaan ja annettava samalla työkaluja vaikuttamiseen. Näistä yksi voisi olla se, että tietoja saa luovuttaa luottamusmiehelle, mikä edesauttaa ymmärryksen toteutumista molemmin puolin neuvottelupöytää.

Kolmanneksi palaan nollatuntisopimuksella työskentelevien työsopimusten parantamiseen. Meillä Suomessa on jo tästä Euroopan tasolla olevat linjaukset, joten on korkea aika ottaa tämä pöydälle. Nollatuntisopimukset voivat toimia joidenkin ihmisten kohdalla vähän aikaa, mutta niihin ei saa olla pakkoa. Mikä vielä pahempaa, on tapauksia, joissa nollatuntisopimukset ovat paljastuneet vain keinoksi hyväksikäyttää työntekijöiden osaamista ja taloudellista ahdinkoa. Tämän takia nollatuntisopimuksiin tarvitaan kunnolliset pelisäännöt. Samalla on pidettävä huoli, että alustataloudessa työskentelevien työsopimusehdot täyttävät työsuhdetulkinnan reilulla ja oikealla tavalla. Jos työsuhteen edellytykset täyttyvät, silloin on kyse työsuhteesta, vaikka sen tunnistaminen alustataloudessa olisikin hankalampaa.

Arvoisa puhemies! Viimeiseksi vielä muutama sana tasa-arvosta. Suunnitteilla oleva perhevapaauudistus tulee olemaan iso haaste, ehkä jopa sote-uudistustakin suurempi. Se on kuitenkin saatava maaliin niin, että muuttuvassa työelämässä, muuttuvissa työsuhteissa, muuttuvina työaikoina on myös muuttuvien perheiden mahdollisuus pysyä mukana. Tarvitsemme yhä enemmän joustavuutta sovittaa työ ja perhe yhteen, koska tämän ajan työ ei ole kahdeksasta neljään tai kahdeksan tuntia kolmessa vuorossa. Jo nyt esimerkiksi tehtaat siirtyvät 12 tunnin työvuoroihin, koska ne koetaan jaksamisen ja tuottavuuden kannalta paremmiksi. Tässä muutoksessa on yhteiskunnan pysyttävä mukana.

Tällä hallitusohjelmalla on hyvä mennä kohti muuttuvaa työelämää ja olla mukana muutoksessa — oikeudenmukaisesti.

19.34 **Wille Rydman kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen tavoitteista ja niitä tukevista keinoista voi olla montaa mieltä, mutta hallituksen kykyä toteuttaa nyt laatimaansa ohjelmaa käytännössä epäilen kyllä vahvasti, sen verran taloudellisesti höttöiselle pohjalle tämä hallitusohjelma on rakennettu.

Hallitus aikoo nyt lisätä valtion vuotuisia pysyviä menoja peräti 1,2 miljardilla eurolla, josta pääosa suunnitellaan hankittavan verotuloja kasvattamalla. Tämän lisäksi on linjattu 3 miljardin euron kertaluonteisista menoista, jotka aiotaan kattaa pääosin valtion omaisuut-

ta myymällä. Tämän päälle varaudutaan vielä miljardin euron suhdannetilannemekanismin rahoittamiseen. Nämä ovat melkoisen isoja rahoja, eikä ohjelma käytännössä täsmennä, mistä nämä rahat todella otetaan.

Hallitusohjelma kertoo, että työllisyysasteen nousu on hallitusohjelmassa tulopohjan keskeisin yksittäinen elementti. Kuitenkaan juuri mitään konkreettista työllisyysasteen nostamiseksi hallitusohjelmassa ei esitetä. Ohjelmassa linjataan, että normaalin kansainvälisen ja siitä heijastuvan kotimaisen talouskehityksen oloissa työllisyysaste saavuttaisi 75 prosentin tason. Toisaalta ohjelmassa kuitenkin myönnetään se tosiasia, että talouskehityksen ennakoidaan heikentyvän — tähän viittasivat myöskin Suomen Pankin ennusteet tänään. Talouslinjaukset tässä hallitusohjelmassa toisin sanoen pohjaavat ennusteiden vastaiseen haaveiluun. Toki tähän ohjelmaan on kirjattu, että hallitus sitoutuu tarkastelemaan hallitusohjelman toimenpiteitä uudelleen, mikäli niiden toteuttaminen vaarantaisi julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen. Tämänkaltainen perälautakirjaus oli kuitenkin myös vuoden 2011 hallitusohjelmassa, ja kun sitä laadittaessa oletetut ylioptimistiset taloudelliset kehityskulut eivät toteutuneetkaan, niin aika vaikea hallituksen enää jälkikäteen oli peräytyä niistä linjauksista, joita hallitusneuvotteluvaiheessa oli tehty.

Konkreettisimmat asiat hallitusohjelman tulopuolella ovat veronkiristykset. Ansiotuloverotusta ja yritysverotusta ei ilmeisesti suunnitella kiristettävän, mutta muut veronkiristykset osuvat lopulta aivan yhtä lailla työntekoon ja yrittämiseen. Kun esimerkiksi liikkumisen verotus kiristyy, niin kyllä se sekä yritysten että yksilöiden maksutaakkaa jälleen lisää ja siten tämän maan kilpailukykyä heikentää. Hallitusohjelman veroratkaisuja perustellaan veropohjan tiivistämisellä. Harmaan talouden vastaisten toimien merkitystä korostetaan myös. Kuitenkin tosiasiassa veropohjan tiivistäminen on nimenomaisesti omiaan ruokkimaan harmaata taloutta. Kotitalousvähennyksen supistamisella rehellisen työn teettämisen kannusteet heikkenevät ja pimeänä maksamisen houkuttavuus kasvaa.

Ylipäätäänkin läpi koko tämän hallitusohjelman paistaa asenne, jossa yksilöt ja yritykset nähdään ennen kaikkea julkisen vallan lypsylehminä. Yhtä voimakkaana on läsnä vahva usko julkisen vallan tarpeeseen tunkeutua kaikille mahdollisille elämänalueille. Nekin kirjaukset, joita tässä hallitusohjelmassa voidaan pitää elinkeinoelämämyönteisinä, ovat lähinnä monenkirjavia julkisia tukia eri toimialoille, eivät terveiden markkinoiden edellytysten parantamista. Lisäksi tätä hallitusohjelmaa leimaa kyvyttömyys priorisoida asioita rajallisten resurssien maailmassa. Siihen on listattu valtava määrä vaaliohjelmista tuttuja tavoitteita, joiden toteuttamiseen lupaillaan rahoitusta varsin huolettomasti. Kaikella tällä synnytetään julkiselle taloudelle valtavia lisäkustannuspaineita. Se on erityisen vastuutonta tilanteessa, jossa väestön ikääntyminen koettelee julkisen talouden kestävyyttä lähivuosikymmeninä jo valmiiksi ja jossa kaiken lisäksi pitäisi toteuttaa myös Ilma- ja Merivoimien kalliit mutta kansallisen turvallisuuden kannalta välttämättömät kalustohankinnat.

Uuden hallituksen mielestä menonlisäykset ovat kuitenkin vain tulevaisuusinvestointeja. No, tässä ohjelmassa kuitenkin investoinnin käsitettä on venytetty niin laajaksi, että oikeastaan mikä tahansa kertaluontoinen menoerä tai jopa pysyväisluontoinen käyttötalousmeno voidaan tällaiseksi investoinniksi määritellä. Jopa tulonsiirrot on osittain tässä ohjelmassa sellaisiksi määritelty. Suora sitaatti ohjelmasta: ”Sosiaaliturva on tulevaisuusinvestointi, joka mahdollistaa yksilölle täysipainoisemman elämän sekä lisää vapautta ja osallisuutta.” Edellinen hallitus keskittyi onnistuneesti [Puhemies koputtaa] työllisyyttä lisäävin toimenpiteisiin, uusi hallitus taas näyttää jakavan yksilönvapautta lisäävää sosiaaliturvaa jonkinlaisena [Puhemies koputtaa] tulevaisuusinvestointina.

19.40 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskusta lähti mukaan hallitusneuvotteluihin ennen kaikkea puolustamaan koko Suomen asiaa. Vaaleissa yli 420 000 suomalaista antoi luottamuksensa keskustalle. Nyt hallitusneuvottelut on käyty ja käsissämme on uunituore hallitusohjelma. On todettava, että se on kunnianhimoinen ja tiukoista neuvotteluista huolimatta onnistunut.

Keskusta piti kiinni kaikista kynnyskysymyksistään ja myös sai ne lopulliseen ohjelmaan. Nyt satsaamme entistä vahvemmin sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen. On silti tärkeää, että tulevankin hallituksen talous- ja työllisyyspoliittinen linja on kestävä. Vain sitä kautta sosiaalista oikeudenmukaisuutta voidaan vahvistaa kestävällä tavalla. Nyt esitetyt pysyvät menolisäykset vastaavat keskustan vaaliohjelman noin miljardin euron menolisäyksiä. Lisämenoilla rahoitetaan tärkeitä investointeja muun muassa tiestöön, turvallisuuteen, innovaatioihin ja koulutukseen. Niiden rahoittaminen vaatii kuitenkin nykyistä korkeampaa työllisyysastetta.

Keskustalle on ollut tärkeää, että hallitus on aidosti sitoutunut työllisyystavoitteeseen ja tekee tarvittaessa lisätoimia, joilla varmistetaan, että julkinen talous on kestävällä pohjalla. Keskustan kynnyskysymys oli, että julkinen talous on tasapainossa vuonna 2023. Tähän on koko hallitus nyt sitoutunut.

Saavuttaaksemme 75 prosentin työllisyystavoitteen hallitus tulee panostamaan työllisyystoimiin, joilla parannetaan esimerkiksi osatyökykyisten nykyistä vahvempaa osallistumista työmarkkinoille. Myös työperäistä maahanmuuttoa helpotetaan. Osaan työllisyystavoitetta hallitus on pyytänyt keinoja työmarkkinajärjestöiltä. Tässä on kuitenkin tarpeen korostaa, että vastuu taloudesta ja työllisyydestä on aina lopulta vaaleissa valituilla päättäjillä. Hallitus ei ulkoista vastuuta työmarkkinajärjestöille. Menolisäykset on sidottu työllisyysasteen nousuun, jota tullaan seuraamaan koko ajan tiiviisti.

Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen, että tuleva hallitus tulee edistämään keskustalle hyvin tärkeitä asioita, joita pidimme myös vaaleissa esillä: perheiden hyvinvointi, maaseudun elinvoimaisuus ja suomalainen ruoka, sivistys ja turvallisuus. Tämä on mahdollista nyt, koska Sipilän hallitus sai menneellä vaalikaudella talouden suuren kuvan käännettyä. Ilman tuota käännettä nyt tehtävät panostukset eivät olisi mahdollisia.

Hallitusohjelmassa on vahvana läpileikkaavana teemana huolenpito kaikista suomalaisista. Perusturvaan ja huolenpitoon satsataan. Esimerkiksi köyhimpien eläkeläisten asema paranee, lapsiperheiden palveluita parannetaan, Suomeen tehdään lapsistrategia, jonka tavoitteena on tehdä Suomesta lapsiystävällinen yhteiskunta. Hallitus parantaa pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa, ja lapsilisän yksinhuoltajakorotusta korotetaan siten, että lapsilisän korotuksesta hyötyvät myös toimeentulotuen varassa olevat perheet. Monilapsisten perheiden toimeentuloa parannetaan. Neljännen ja viidennen lapsen lapsilisiä korotetaan. Elatustukea nostetaan ja opintorahan huoltajakorotusta korotetaan. Tässä muutamia esimerkkejä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma antaa hyvät edellytykset turvata kotimaisen puhtaan ruuan tuottaminen sekä metsiemme kestävä käyttö. Erityisen iloinen olen siitä, että maatalouden tukitasot tullaan turvaamaan, elintarvikemarkkinoiden reiluuttamista jatketaan, eikä metsien käyttöön ole tulossa rajoitteita. Kestävään ruuantuotantoon tullaan niin ikään panostamaan luomalla uusi biokaasun ravinnekiertokorvaus maatilojen biokaasutuotannon vauhdittamiseksi. Samalla tehostetaan ravinteiden kierrätystä vesistöjen tilan parantamiseksi. Lisäksi mahdollistetaan uusien tilojen hakeutuminen luomutuotannon piiriin.

Hallitusohjelmassa on myös kirjauksia siitä, kuinka maatalouden rakenteelliseen kannattavuuteen tullaan etsimään ratkaisuja. Olen erittäin iloinen, että eläinsuojelulaki tullaan nyt saattamaan päivitettynä maaliin, sillä nykylaki on auttamattomasti vanhentunut. Uusi eläinsuojelulaki, joka huomioi sekä tuotantoeläinten pohjoismaiset, hyvin korkeat hyvinvointistandardit mutta myös tuotannolliset näkökohdat, saatetaan maaliin tällä hallituskaudella. Hallitusohjelmaan on kirjattuna myös eläintautien aktiivisen torjunnan jatkaminen ja uusien keinojen luominen eläintautivahinkojen korvaamiseksi, mikä on erittäin tärkeä asia.

19.45 **Juho Kautto vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hienoa olla puhumassa hallitusohjelman puolesta, joka pitkästä aikaa rakentaa yhteiskuntaa ottaen huomioon myös heikoimmassa asemassa olevat. Tästä hallitusohjelma ei muuksi muutu vaikka oppositio ohjelmaa yrittää kuinka tulkita ja vääntää mieleisekseen.

Vasemmistoliitolla oli liuta kynnyskysymyksiä hallitusneuvotteluissa, kuten kaikilla muillakin neuvotteluihin osallistuneilla puolueilla. Meille oli koko ajan kirkkaana mielessä, että perusturvan indeksien jäädytykset lopetetaan, mikäli meidät halutaan hallitukseen. Meille oli myös itsestäänselvää, että työttömiä nöyryyttävä aktiivimalli tulee kumota mahdollisimman nopeasti. Meille oli myös keskeistä, että hallituksen koko ohjelmassa pitää näkyä ihmisoikeusperusteinen politiikka ja hallituksen tulee asettaa kunnianhimoiset tavoitteet ilmastonmuutoksen ehkäisemiseksi. Näissä kaikissa vasemmistoliitto onnistui hyvin. Tämän todistaa myös jäsenäänestyksen tulos, jossa yli 97 prosenttia kannatti hallitukseen menoa. Tämä on vasemmistoliiton jäseniltä selkeä viesti, että olemme onnistuneet tuomaan hallitusohjelman sisältöön meille keskeisiä asioita.

Hallitusohjelma on aina kompromisseja täynnä ja hyvä niin, mutta olemme oikealla tiellä kohti oikeudenmukaisempaa Suomea. Sivistyksemme mittari on, kuinka pidämme huolta ennen kaikkea heistä, jotka eivät siihen itse syystä tai toisesta kykene. Tämä tahtotila onneksi näkyy tässä hallitusohjelmassa.

Arvoisa rouva puhemies! Olen ensimmäistä kertaa eduskunnassa puhumassa mutta en aivan ummikko politiikan saralla. Olen suorastaan hämmästynyt lähinnä kokoomuksen ja perussuomalaisten täydellisestä muistinmenetyksestä, kun tänään oltiin niin huolissaan palkansaajien ja pienituloisten ostovoimakehityksestä. Opposition kaksi suurinta puoluetta oli vallassa edellisellä hallituskaudella. Niin, siis perussuomalaisetkin olivat kaksi ensimmäistä vuotta hallituksessa. [Leena Meri: Juu, tiedetään!] Tänä aikana kyseiset puolueet kurittivat ennennäkemättömästi eläkeläisten, työttömien, opiskelijoiden, paljon sairastavien ja lapsiperheiden asemaa. Osansa saivat myös työntekijät, jotka hallituksen painostaessa joutuivat heikentämään työehtojaan. [Olli Immonen: Ne oli ne siniset!] Näiden äärimmäisen kovien toimien korjaaminen vie aikaa, mutta Rinteen hallitus on ottanut askeleen oikeaan suuntaan. Ennen kaikkea kokoomuksen valtakausien vaurioita on nyt lähdetty korjaamaan.

En käy hallitusohjelmaa yksityiskohtaisesti läpi, otan vain erään keskeisen asian. Olen tehnyt lähes koko ikäni töitä työntekijöiden edunvalvonnan parissa. Rinteen hallitus palauttaa onneksi sopimusyhteiskunnan, missä työmarkkinajärjestöjä kuullaan aidosti. Hallitus ei uhkaile pakkolaeilla tai työntekijöiden aseman heikentämisillä ideologisista syistä. Hallitus ei tule romuttamaan yleissitovaa työehtosopimusjärjestelmää eikä puutu työntekijöiden lakko-oikeuteen. Ymmärrettävästi tämä erityisesti kokoomusta riepoo. Uskomme ennen kaikkea yhteiseen sopimiseen, sopimisen kulttuuriin, jonka avulla Suomi on vuosikymmenten aikana nostettu erääksi maailman vauraimmaksi ja turvallisimmaksi maaksi.

Minulle keskeistä hallitusohjelmassa ovat ne lukuisat toimet, joilla pidämme kaikki mukana emmekä vain harvoja. Minulle tärkeää ovat hallituksen linjaukset, joilla pyritään pitämään koko Suomi asuttuna. Tämä näkyy myös panostuksena kuntien taloudelliseen tilanteeseen sekä liikenneinfran kehittämiseen koko maassa. Minulle on myös keskeistä, että vanhuksemme saavat inhimillistä hoitoa tai että lapsiemme varhaiskasvatuksen oikeutta ei rajoiteta, ennen kaikkea kuitenkin se, että kaikista pienituloisimpien elämää helpotetaan. Näitä voi oppositio luonnollisesti vastustaa, mutta silloin oppositio vastustaa myös oikeudenmukaisemman ja inhimillisemmän Suomen rakentamista.

Arvoisa rouva puhemies! Äänestän mieluusti tämän hallitusohjelman puolesta. — Kiitos.

19.50 **Seppo Eskelinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Arvon edustajakollegat! Pakko oli ottaa tämä hallitusohjelmakirja mukaan, kun tuntuu jotenkin, että kaikilla ei ole sama asiakirja käsittelyssä. On tämä semmoista improilua ollut korpimökeistä viskipaukkuihin. Vaikuttaa siltä, että meillä ei ihan sama suunta opposition kanssa ole.

Arvoisa rouva puhemies! Rohkea, tulevaisuuteen katsova, osallistava, ei leikkaava, eriarvoisuutta poistava ja ihmisten osaamiseen ja hyvinvointiin panostava — tässä palautetta viime viikonlopun maakunnan toritilaisuuksista äänestäjiltä. Tähän kun lisään vielä itse omat näkemykseni — kunnianhimoinen ja yhteistyöhakuinen — niin se kuvaa hallitusohjelmaa oikein osuvasti. Antti Rinteen hallitusohjelma on saanut kentällä hyvän vastaanoton, niin kuin tuossa äsken kuvasin. Hallitusohjelma panostaa kasvuun, osaamiseen, työllisyyteen ja huomioi myös sitten tulevaisuuden ilmastotavoitteet.

En rupea käymään hallitusohjelmaa läpi enemmälti, mutta muutamia nostoja ehkä on syytä tuoda esille.

On hienoa, että työelämään haetaan työrauhaa. Edellinen hallituskausi oli kaikkea muuta kuin sopimisen ja kumppanuuden rakentamista työmarkkinajärjestöjen ja työelämän kanssa. Työntekijöille se tarkoitti työrauhan rikkoutumista ja epävarmuuden ilmapiiriä työelämässä. Palaaminen työmarkkinajärjestöjen kanssa yhteisiin pöytiin on hieno asia, jolla rakennetaan vakautta työelämään ja työmarkkinoille. On erityisen arvostettavaa, että hallituksen kovien työllisyystavoitteiden keinojen laadintaan on otettu vahvasti mukaan työmarkkinajärjestöt eli valmistelu tapahtuu kolmikantaisessa valmistelutyössä. Työelämästä on myös nostettava aktiivimallin poistaminen, jolla kuritettiin niitä, kenellä oli heikoimmat edellytykset päästä työmarkkinoille.

Hallituksen liikennepolitiikka ja tulevaisuuspanostukset ovat suurin aluepoliittinen satsaus vuosikymmeniin. Vaalien alla taustakyselyissä erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa maakuntien saavutettavuus ja tieverkon heikko kunto nousivat jopa ykkösasiaksi. Perustienpidon ja talvihoidon merkittävillä lisäpanostuksilla pystytään viemään pieniä hankkeita eteenpäin ja pienentämään sitä 2,5 miljardin korjausvelkaa, mitä täällä useammassa puheenvuorossa on nostettu esille. On pakko muistuttaa, että Itä- ja Pohjois-Suomi ovat jääneet muista maakunnista tie- ja raiderahoituksessa pahasti jälkeen koko 2000-luvun, sen kertovat karusti tilastot. Massiivinen raideliikenteen kehittämisen paketti lähtee valmistelun kautta liikkeelle, ja siellä erityisesti ilahduttaa, että myös tämä itäinen suunta on hallitusohjelmaan kirjoitettu. Nyt on tärkeää, että 12-vuotisen liikennejärjestelmätyön kautta löydetään tasapaino koko Suomen kehittämiseen ja saavutettavuuteen huomioiden pääkaupunkiseudun ja maakuntien tasapuolinen kehittäminen.

Kolmas esille nostettava asia on 3 miljardin tulevaisuusinvestoinnit. Suomessa on tutkimus-, kehitys- ja innovaatiorahoitus ollut laskevassa trendissä koko 2010-luvun. Tätä on paikattu pitkälti yritys- ja EU-rahoituksella ja hallituskausittain vaihtuneilla kasvuohjelmilla, ja sinänsä viime hallituskauden kasvusopimuksista on ihan hyvät kokemukset niillä kaupunkiseuduilla, jotka ovat kasvusopimusten piirissä olleet. Tätä kasvusopimusmenettelyä hallitusohjelmassa on tarkoitus jatkaa ja jopa laajentaa.

Mutta tässä on tärkeintä, että tutkimus- ja innovaatiorahoitus saadaan taas kasvu-uralle, ja se tavoite hallitusohjelman tiekartasta, että panostukset nostettaisiin siihen 4 prosenttiin bkt:sta, luo kyllä uutta kasvua ja tulevaisuuden uusia innovaatioita.

Hallitusohjelma myös taittaa tuloerojen kasvun, mikä on tärkeää suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, että pidetään kaikki mukana. Eläkeläisten, pienituloisten ja lapsiperheiden aseman kohennus erityisesti lämmittää sydäntä. [Puhemies koputtaa]

Viimeisenä ja ehkä merkittävimpänä panostuksena tulevaisuuden näkökulmasta on panostukset koulutukseen ja osaamisperustaan. Oppivelvollisuusiän nosto, varhaiskasvatuksen suunnan muutos [Puhemies koputtaa] sekä ammattikorkeakoulun ja ammatillisen koulutuksen ja yliopiston perusrahoitus ovat henkisesti merkittäviä asioita, vaikka ne pieniä panostuksia tässä vaiheessa ovat. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Suomen suunta on muuttumassa.

19.55 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kokoomuksen ryhmäpuheessa puheenjohtaja Orpo toi jo esiin lukuisia osuvia huomioita hallitusohjelmaan liittyen, joten keskityn tässä omassa puheenvuorossani tarkemmin yhteen aihepiiriin, kehityspolitiikkaan, joka on tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

Kehitysyhteistyöllä pyrimme vahvistamaan kehitysmaiden omia voimavaroja niin, että riippuvuus kehitysavusta vähenee. Suomen kehityspolitiikan päämääränä on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen. Kehitysyhteistyön vaikutukset näkyvät maailmalla ja myös täällä kotikentillä, juuri siksi meidän tulee toimia määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti. Kestävä kehitys vaatii kestävää toimintaa.

Hallitusohjelmassa on paljon hyvää kehityspolitiikan kannalta. Tyttöjen ja naisten oikeudet sekä sukupuolten tasa-arvo ovat edelleen painopisteenä ja läpileikkaavana teemana. Hallitusohjelmassa on myös huomioitu EU:n sitoumus tasa-arvoon tähtäävän toimintasuunnitelman tavoitteeseen, jossa 85 prosenttia uusista kehitysyhteistyöhankkeista edistää pää- tai osatavoitteena tasa-arvoa.

On tärkeää, että hallitusohjelmassa korostetaan Suomen olevan mukana kantamassa globaalia vastuuta. Hallitusohjelmassa tähdätään YK-sitoumuksen mukaiseen tavoitteeseen käyttää 0,7 prosenttia bkt:stä kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 prosenttia tukena vähiten kehittyneille maille. Suomi on laatimassa aikataulutetun tiekartan YK-tavoitteiden saavuttamiseksi, ja tämä on hyvä ja konkreettinen toimintamalli. On arvokasta, että rahoitusta luvataan lisää monenkeskiseen yhteistyöhön YK- ja kansalaisjärjestöille. Panostusta luvataan myös ilmastorahoitukseen sekä humanitaariseen työhön.

Hyvää on myös lisäpöytäkirjasta löytyvä merkintä, jossa kerrotaan halusta nostaa kansalaisjärjestölähtöinen kehitysyhteistyö 15 prosenttiin.

Kehitysyhteistyön vaikuttavuutta ja politiikkajohdonmukaisuutta halutaan parantaa laatimalla periaatteet, jotka ovat ylivaalikautiset, ja tähän työhön on erittäin tärkeää osallistaa laajalti kaikkia puolueita ja kansalaisyhteiskuntaa.

Hallitusohjelma lupaa edistää yritysvastuulakia, sillä sen avulla vältetään haitallisia ihmisoikeusvaikutuksia, kuten lapsityövoiman käyttöä. Suomi myös haluaa vahvistaa kehitysmaiden omien verojärjestelmien kehittämistä. Demokraattisesti toimivat yhteiskunnat, laadukas koulutus, kehitysmaiden talouden perustan vahvistaminen ja työpaikat tuovat vakautta koko maailmalle, ja sen varmistamiseksi on viisasta ohjata kehitysyhteistyörahoitusta muuttoliikkeen juurisyihin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa riittää kuitenkin vielä parannettavaa tällä saralla. Rahoitustaso ei vastaa sitoumuksia ja pohjoismaista tasoa. 0,7 prosentin tavoitteen saavuttamiselle ei edelleenkään ole tarkkaa tavoiteaikataulua. Haluaisinkin tietää, koska tämä on tarkalleen toteutumassa. Suomen pitää myös oman kansainvälisen asemansa vuoksi lähestyä pohjoismaista viiteryhmäämme ja laatia useamman vaalikauden rahoituspolku 0,7 prosentin tavoitteeseen. Se on realistista saavuttaa 2020-luvun loppuun mennessä.

Globaali vastuu tarkoittaa kaikkien osallistumista vastuuseen. Nyt se ei näy riittävästi kestävän kehityksen toimeenpanossa eri ministeriöissä. Tähän toivoisin myös vastausta. Millaisella synergialla ministeriöt ovat ponnistelemassa kohti yhteistä päämäärää?

Hallitusohjelman rahallinen lisäys kehitysyhteistyöhön jää tällä tietoa myös aika maltilliseksi, painopisteitä on kuitenkin erittäin paljon. Haluaisin tietää, kuinka nämä lupaukset oikeasti realisoituvat rahassa.

Kumppanimaat ja kumppanuudet puuttuvat hallitusohjelmasta myös. Kehitysyhteistyön olennainen osa ovat paikalliset toimijat ja järjestöt, yksityisen sektorin kautta tehtävä kehitysyhteistyö on olennainen osa Suomen kehitysyhteistyötä. Tästä ei myöskään ole mainintaa hallitusohjelmassa. Yritykset kuitenkin luovat työpaikkoja ja sitä kaivattua taloudellista kasvua. Myös Euroopan parlamentti on hyväksynyt päätöslauselman aiheesta yksityinen sektori ja kehitysyhteistyö.

Eli muun muassa näistä hallitusohjelman puuttuvista osista haluaisin tietää lisää.

20.00 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Eräs henkilö viikko sitten keskustan puoluevaltuuston kokouksessa — siinä kokouksessa, joka käsitteli hallitusohjelmaa tai hallitukseen menoa — lohkaisi minusta aika sopivasti, kun hän totesi, että ”velkaantuminen ei köyhyyttä poista, vanha kreikkalainen sanonta”. Tämä minusta tarkoittaa myös sitä, että Rinteen hallitus, paitsi että se parantaa kaikista heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tilannetta, myös kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vaalikauden aikana pidetään taloudesta huolta.

Tätä puheenvuoroani voisikin oikeastaan kutsua työtä ja tulevaisuutta -teemaiseksi, nimittäin ajattelin muutaman sanan sanoa vielä työstä ja sitten näistä turvallisuuslinjauksista, mitä hallitusohjelmassa on otettu.

Minusta on erittäin tärkeää, että hallitusohjelman pohja on rakennettu kestävälle taloudelle niin, että päätavoite talouden tavoitteiden saavuttamiseksi on, että työllisyysaste saadaan nousemaan 75 prosenttiin, mikä tarkoittaa 60 000 uutta työpaikkaa vaalikauden aikana. Hallitusohjelmaanhan on kirjattu, että ellei puolta 60 000 työpaikan lisäyksestä ja niihin tähtäävistä toimista ole valmiina elokuun 2020 budjettiriiheen mennessä, hallitus arvioi aiemmin päätettyjä menolisäyksiä. Toinen tärkeä kirjaus on se, että hallitus ei tee työvoimapolitiikassaan toimia, joilla on negatiivinen työllisyysvaikutus, ilman että se tekee samalla työllisyyttä parantavia, tehokkaampia toimia.

Talous ja kestävä talous on siis tärkeää, mutta samalla haluan todeta, että kun Suomessa on eletty aika tiukan talouden aikaa viimeiset kymmenen vuotta — julkista taloutta on jou-

duttu kiristämään ja on tehty vaikeitakin säästöpäätöksiä — niin on hirveän tärkeätä, että tämä tiukan talouden kuristava ote hieman hellittää. Ja nyt pystytään hallitusohjelman mukaisesti parantamaan pienituloisten lapsiperheiden ja eläkeläistenkin arkea.

Muutaman sanan sanon tuosta turvallisuuslinjauksesta: kun puhutaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta, voin sanoa, että vaikka hallituksessa on edustettuna viisi erilaista puoluetta ja luonnollisesti erilaisia arvoja, niin yksi kysymys, joka yhdistää tällä sektorilla, on se, että kaikki hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että syrjäytyminen on suurin yhteiskunnan turvallisuusuhka. Meidän on siis kiinnitettävä erityistä huomiota siihen ja heihin, erityisesti nuoriin henkilöihin, jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Sen takia hallitusohjelmassa on lukuisia kohtia, joilla pyritään ennaltaehkäisemään sitä, etteivät nuoret syrjäytyisi. Siellä on kymmeniä keinoja, ja jos ajatellaan esimerkiksi tätä oppivelvollisuusiän korottamista, jonka järkevyydestä toki varmasti löytyy erilaisia näkökulmia, niin kyllä siinäkin taustalla on se, että halutaan huolehtia siitä, että kukaan nuori ei peruskoulun jälkeen jää väliinputoajaksi ja sitä kautta joudu syrjäytymiskehitykseen. Pidän kuitenkin erittäin tärkeänä, että siellä on kirjattu erikseen se, että tätä lainsäädäntöä laadittaessa huolehditaan siitä, että nuorilla on laaja valikoima jatkovaihtoehtoja peruskoulun jälkeen ja kansanopistot ovat myös yhtenä vaihtoehtona mukana.

Yksi asia, joka aiheuttaa syrjäytymistä, on myös ylivelkaantuminen. Sen takia hallitusohjelmassa on erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, miten me pystyisimme Suomessa ehkäisemään sitä, kun meillä ylivelkaantuminen on viime vuosina valitettavasti kasvanut. Miten me pystyisimme antamaan niin sanotun fresh startin eli tuoreen alun niillekin ihmisille, olkoon heillä ylivelkaantuminen tai vaikea taloudellinen tilanne tullut yrittäjyydestä tai mistä tahansa syystä. Mutta että ihminen, joka on joutunut hankalaan velkaloukkuun, voisi saada uuden mahdollisuuden, päästä eteenpäin ja rakentaa omaa elämäänsä paremmin. Sen takia on muun muassa konkreettisena toimenpiteenä esitetty positiivista luottorekisteriä. Meillähän on maksuhäiriömerkinnät, ne löytyvät rekisteristä, Asiakastieto niitä pitää, mutta meillä ei ole positiivista luottorekisteriä, joka ennaltaehkäisee ylivelkaantumista.

Meillä myös on otettu hallitusohjelmassa kantaa, että ulosoton suojaosaa tarkistellaan niin, että se olisi takuueläkkeen tasolla. Se on se tavoite. Tämä on tärkeä kysymys, jotta me kaikista pienituloisimpien eläkeläistenkin köyhyyttä näissä tilanteissa voisimme ennaltaehkäistä.

Mutta on täällä paljon myös kirjauksia niin sanottuun kovaan turvallisuuskysymykseen. Poliisien määrää nostetaan 7 500:aan vuoteen 2022 mennessä. Tätä tavoitetta tuetaan poliisin koulutusmääriä lisäämällä. Erityisesti haluan nostaa esiin sen, että hallitus lisää viranomaisten läsnäoloa ja näkyvyyttä etenkin alueilla, joilla on heikko palvelutaso, eli harva-alueilla pyritään poliisin läsnäoloa parantamaan. On tärkeää, että poliisi on läsnä kaikkialla Suomessa ja suomalaiset ihmiset voivat kokea olonsa turvalliseksi, asuvatpa he missä päin Suomea tahansa. Sen takia täällä on esitetty myös sitä, että poliisille määritellään enimmäisvasteajat koko Suomeen.

20.06 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa puhemies! Tämän eduskunnan tärkeimpiä tehtäviä on palauttaa luottamus: palauttaa luottamus yhteiskuntaan ja oikeusvaltioon, palauttaa luottamus tulevaisuuteen. Tämä hallitusohjelma tulee tuntumaan kaikista heikoimmassa asemassa olevien ihmisten elämässä. Perusturvaa nostetaan ja koulutukseen panostetaan. Tämä

ohjelma vahvistaa luottamusta tulevaisuuteen koko Suomessa. Torjumalla kunnianhimoisesti ilmastonmuutosta lisäämme nuorten uskoa tulevaisuuteen.

Tämän ohjelman myötä luotto tasa-arvoiseen Suomeen vahvistuu. Näillä linjauksilla kurotaan umpeen niin sukupuolten välistä tasa-arvoa, alueellista, sosiaalista ja taloudellista epätasa-arvoa, kielellistä, koulutuksellista ja työelämän epätasa-arvoa. Tässä ohjelmassa muutetaan lakeja yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien edistämiseksi, lisätään vanhemmuuden tasa-arvoa ja toteutetaan perhevapaauudistus. Tässä ohjelmassa myös edistetään tasa-arvoa Suomen rajojen ulkopuolella.

Luottamusta yhteiskuntaan lisää se, että apua saa, kun sitä tarvitaan. Poliisien määrää nostetaan hallituskauden loppuun mennessä 300:lla. Erityistä huomiota kiinnitetään henkilökohtaiseen koskemattomuuteen sekä henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin, torjutaan harmaata taloutta, autetaan ihmiskaupan uhreja ja kaikista heikoimmassa asemassa olevaa, puututaan myös rikollisuuden juurisyihin. Yksi suurista arjen turvallisuusuhkista on kotona tapahtuva väkivalta. Tässä ohjelmassa puututaan lähisuhdeväkivaltaan. Istanbulin sopimus toimeenpannaan täysimääräisesti, lisätään tukipalveluita ja turvakotipaikkoja. Perustetaan myös itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä. Määritellään suostumuksen puute lakiin raiskauksen määritelmäksi. Torjutaan sukupuolittunutta väkivaltaa.

Viime vuonna tehdyssä EU-tutkimuksessa saimme kuulla, että Suomi on Euroopan rasistisin maa. Jopa 63 prosenttia Afrikasta tulleista tai afrikkalaisia juuria omaavista vastaajista oli kokenut rasistista ahdistelua Suomessa. Tämä on vertailumaiden korkein luku ja Suomen häpeäpilkku. Rasismin lisääntyminen uhkaa yksilön koskemattomuutta. Se on kasvupohja väkivaltaisille ääriliikkeille. Se on merkittävä turvallisuusuhka. Tällä hallitusohjelmalla puututaan rasismiin konkreettisilla toimenpiteillä.

Luottamuksen perusta on se, että myös verkossa on turvallista. Erityisessä vaarassa verkossa ovat lapset. Tässä ohjelmassa puututaan netissä tapahtuvaan rikollisuuteen ja suojellaan lapsia. Yhteiskunnan kriittinen infrastruktuuri on riippuvainen tietoverkoista, ja tähän liittyy myös turvallisuusuhkia. Kyberturvallisuusstrategia tullaan uudistamaan, ja strateginen ote tulee syventymään kyberturvallisuuden lisärahoituksen myötä. Kansalaisten ymmärrystä hybridivaikuttamisesta lisätään. Vihapuhe uhkaa demokratian toteutumista ja jopa estää ihmisiä toimimasta tai hakeutumasta julkisluontoisiin tehtäviin, kuten toimittajiksi, tutkijoiksi, virkamiehiksi tai tuomareiksi. Vihapuheeseen ja netissä tapahtuvaan kiusaamiseen puuttuminen on yhteiskunnan luottamuksen ja turvallisuuden kannalta äärimmäisen tärkeää. Tässä hallitusohjelmassa puututaan vihapuheeseen ja turvataan järjestelmällisen häirinnän ja uhkailun selvittämisen resurssit ja osaaminen.

Luottamus oikeusvaltioon on demokratian perusta. Tässä hallituksessa oikeusvaltion arvoja vaalitaan ja oikeuslaitoksen resursseja lisätään. Turvapaikanhakijoiden oikeusturvan suhteen otetaan suuria askeleita. Turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa vahvistetaan mahdollistamalla avustajan käyttö turvapaikkapuhuttelussa ja palauttamalla yleiset hallinto-oikeudelliset valitusajat. Turvapaikkaprosessista tulee oikeudenmukainen, oikeusturvan takaava ja samalla myös kustannustehokas, kun panostamme asioiden perusteelliseen selvittämiseen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Hallitusohjelmassa halutaan helpottaa niiden kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden henkilöiden jäämistä Suomeen, jotka ovat jo työllistyneet. Suomi ottaa merkittävän askeleen parempaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavaan pakolais- ja turvapaikkapolitiikkaan. Ulkomaalaislakiin ja soveltamiskäytäntöihin tehtyjen lukuisten muutosten yhteisvaikutukset tullaan arvioimaan, jotta lainsää-

däntömme ja soveltamiskäytännöt turvaavat perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen, viime kädessä oikeuden elämään. Tässä hallitusohjelmassa korostetaan lapsen etua. Alaikäisenä suojelun saaneiden perheenkokoajien toimeentuloedellytys poistetaan, ja perheenyhdistämisen tulorajoja tullaan tarkastelemaan.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on saanut kansalaisjärjestöiltä myönteistä palautetta tasa-arvosta, ihmisoikeuksien edistämisestä ja lapsen aseman parantamisesta. Tämä ohjelma on tulevaisuusmyönteinen: se uskoo ja luottaa ihmiseen, se lisää luottamusta yhteiskuntaan, se lisää uskoa tulevaisuuteen.

20.12 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on tehty ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Nuorten on voitava luottaa tulevaisuuteen ja siihen, että heillä ylipäätään on tulevaisuus. Heidän on voitava luottaa siihen, että ilmastonmuutosta hillitään ja monimuotoista ympäristöä säilytetään myös tuleville sukupolville. Nuorten on voitava luottaa siihen, että koulutus on laadukasta ja tasa-arvoista ja että heillä on mahdollisuus saada töitä asiallisilla työehdoilla.

Hallitusohjelma lupaa nuorille, että Suomi on hiilineutraali 2035. Lisäksi hallitus lupaa nuorille panostaa koulutukseen kaikilla asteilla, nykyaikaistaa oppivelvollisuuden, vahvistaa Suomen osaamistasoa ja tarjota aidosti maksuttoman toisen asteen koulutuksen.

Nuorten lisäksi hallitusohjelma on tehty erityisesti yhteiskuntaamme rakentaneille ihmisille, nykyisille ja tuleville ikäihmisille. Jokaisen on Suomessa voitava vanhetessaan ja sairastuessaan luottaa siihen, että laadukasta hoivaa ja hoitoa saa tasa-arvoisesti. Hallitusohjelma korottaa pienimpiä eläkkeitä, nostaa hoitajamitoituksen astetta 0,7:ään ja nopeuttaa hoitoonpääsyä terveyskeskuksissa. Sote-uudistus tehdään vastuullisesti ja hallitusti vahvistaen julkisia palveluita ja sujuvoittaen hoitoketjuja.

Arvoisa puhemies! Näin oululaisena kansanedustajana on todettava, että hallitusohjelmassa on myös Pohjois-Suomen kannalta paljon hyvää. Aluekehitysinstrumentteja vahvistetaan ja sitoumusta koko Suomen huomioivaan aluekehityspolitiikkaan vahvistetaan. Itä- ja Pohjois-Suomen EU-aluekehitysrahoitus turvataan. Kuntien valtionosuudet palautetaan leikkausten jälkeen. Perusväylänpidon rahoitusta korotetaan. Raideyhteys pohjoisen Suomen ja Ruotsin välillä laitetaan vihdoin kuntoon. Korkeakoulutukseen satsaaminen on tärkeää erityisesti Oulun seudun kannalta, missä meillä on nuoret ikäluokat ja suuret korkeakoulut. Nyt on meidän kansanedustajien pidettävä vielä huolta siitä, että pääradan kehittäminen etenee ja Oulusta pääsee tulevaisuudessa neljässä tunnissa junalla Helsinkiin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on aina kompromissi. Tällä kertaa se on kompromissi viiden puolueen kesken. Vasemmiston kannalta ohjelma on voittopuolisesti positiivinen. Kynnyskysymyksemme toteutuvat, ja kokonaisuus on tuloeroja tasaava. Leikkauspolitiikka lopetetaan, koulutukseen satsataan ja perusturvaa parannetaan.

Vaikeitakin kohtia on. Olisimme rakentaneet tulopohjaa eri tavalla ja halunneet tehdä isompia verotusuudistuksia erityisesti isojen pääomatulojen verotuksen kiristämiseksi. Olisimme halunneet ottaa isompia askeleita sosiaaliturvan vahvistamisessa. Paljon on myös sellaista, jonka yksityiskohdat ja toteuttaminen ratkeavat hallitustaipaleen aikana, niin kuin aina.

Hallitusohjelma on kuitenkin kokonaisuus, ja tämä kokonaisuus on vahvasti plussan puolella. Olen ilolla mukana toteuttamassa kokonaisuutta, vaikka selvää on, että hallitustaipaleen aikana tulee eteen myös vaikeita asioita ja uusia tilanteita, joita ei ole osattu ennakoida ohjelmaa laadittaessa. Näitä haasteita ratkotaan sitten yhdessä.

Arvoisa puhemies! Olen menneen neljän vuoden aikana työskennellyt eduskunnassa vasemmistoliitolle tärkeiden tavoitteiden, eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentämisen, hyvän työelämän ja työllisyyspolitiikan ja kestävän ympäristöpolitiikan, parissa. Moni ajamamme asia on nyt etenemässä toteutukseen. Sen lisäksi olen työskennellyt yhdessä eri puolueiden kansanedustajien kanssa seksuaalioikeuksien edistämiseksi Suomessa ja maailmalla Eduskunnan seksuaalioikeudet ja kehitys -ryhmän puitteissa sekä eduskunnan naisverkoston yhteistyössä. Kävin hallitusohjelmaa läpi seksuaalioikeuksien näkökulmasta ja voin sanoa, että hallitusohjelmassa on paljon hyvää, joka vahvistaa seksuaalioikeuksien toteutumista. On upea nähdä, että niin moni asia, joita moni meistä on pitänyt esillä, etenee nyt käytäntöön.

Tässä joitain poimintoja seksuaaliterveyden ja seksuaalioikeuden edistämiseksi, mitä hallitusohjelmasta löytyy: Nuorten alle 25-vuotiaiden maksuton ehkäisy etenee valtakunnallisena kokeiluna. Lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden turvakotipaikkojen saatavuutta parannetaan. Hedelmöityshoitojen saatavuutta parannetaan. Seksuaalikasvatusta vahvistetaan. HPV-rokotus laajennetaan myös pojille. Rikoslain raiskauspykälistö uudistetaan suostumusperusteiseksi. Seksuaalirikosten uhrien tukipalveluja vahvistetaan. Selvitetään ei-kaupallisten sijaissynnytysten sallimista. Säädetään itsemääräämisoikeutta kunnioittava translaki. Intersukupuolisten lasten ei-lääketieteellisestä sukuelinkirurgiasta luovutaan. Suomen kehitysyhteistyön painopisteenä säilyy naisten ja tyttöjen oikeudet mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveys, ja 85 prosenttia kehitysyhteistyöhankkeista sisältää sukupuolten tasa-arvon tavoitteita. Lisäksi sukuelinten silpomisen vastaiseen työhön turvataan resurssit.

Arvoisa puhemies! Nämä ovat tärkeitä kirjauksia. Moni näistä ei maksa mitään mutta vaikuttaa positiivisesti. Nyt on pidettävä huolta siitä, että ne lähtevät toteutumaan, ja uskon, että Eduskunnan seksuaalioikeudet ja kehitys -ryhmä ja aiheen parissa työskentelevät järjestöt ovat mielellään ministerien apuna näiden kirjausten toimeenpanemisessa.

20.18 **Olli Immonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Uuden hallitusohjelman talouslinjaukset ovat erittäin heppoisia ja riskialttiita. Vihervasemmistohallitus näyttää perustavan talouspolitiikkansa puhtaasti sen toiveen varaan, että suotuisa talouskehitys jatkuu ja sen myötä työllisyysaste nousee 75 prosenttiin. Mikäli näin ei kuitenkaan tapahdu, talouslinjauksilta putoaa pohja ja Suomi ajautuu yhä vahvemmin velkaantumisen tielle. Nyt hallitus nostaa pysyviä menoja 1,2 miljardilla eurolla ja lisäksi kertaluontoisia eriä 3 miljardilla. Henkilökohtaisesti väitän, että työllisyyden, talouskasvun ja tuottavuuden eväitä ei tällä ohjelmalla saavuteta. Tätä samaa viestiä olen kuullut myös sieltä kentältä, eli pääasiassa pelkkää kritiikkiä uutta hallitusohjelmaa kohtaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että talouden saralla ei jaeta kakkua, jota ei ole vielä edes leivottu. Vihervasemmistohallituksen linjaukset tulevat Suomelle kalliiksi. Talouden realiteettien pohdinta ei ole selvästikään hallitusta kiinnostanut. Kuihtuneista niin sanotuista vappusatasista ja muista vastuuttomista vaalilupauksista on koitumassa erilaisten arvioiden mukaan noin miljardin euron lisämenot valtiolle ja kunnille. Lisäksi hallituksen lupailemien niin sanottujen tulevaisuusinvestointien myötä kustannukset kasvavat entisestään. Vieläpä näyttää siltä, että valtionyhtiöstä saatavia myyntituloja valuu juokseviin kuluihin varsinaisten investointien sijaan. Täytyy myös ymmärtää, että pelkästään väestöllisen huoltosuhteen heikkeneminen aiheuttaa vuosittain yli 500 miljoonan euron lisälaskun. [Eduskunnasta: Tarvitaanko maahanmuuttoa?] Hallituksen tavoite lisätä humanitaarista

maahanmuuttoa heikentää kuitenkin taloudellista huoltosuhdetta entisestään. Kun huollettavien määrä lisääntyy, myös taloudellinen huoltosuhde heikkenee. Maahanmuuton nettokustannuksia tulee perussuomalaisten mielestä pyrkiä nimenomaan vähentämään vastuullisella maahanmuuttopolitiikalla. Hallitusohjelmaan kirjatut viherverot tulevat puolestaan nostamaan liikkumisen ja asumisen kustannuksia rajusti sekä vaikeuttamaan tavallisten suomalaisten elämää. Samalla hallituksen ideologinen ilmastopolitiikka nakertaa investointisuojaa ja luo siten epävarmuutta elinkeinoelämän saralla.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen työvoiman liikkuvuuteen Suomen sisällä on kiinnitettävä enemmän huomiota. Nyt kasvavien kustannusten myötä työmatkustaminen vaikeutuu entisestään. Silti samalla turvapaikkaperusteisia maahanmuuttajia asutetaan verovaroin parhaille työssäkäyntialueille, vaikka harva heistä työllistyy kyseisiin työpaikkoihin. Näin työvoiman kohtaanto-ongelma pahenee.

Arvoisa puhemies! Yrittäjyys ja kannustavampi veropolitiikka ovat valitettavasti jääneet hallitukselta pahasti sivuun, mikä on erittäin ikävä asia. Kotimaisen ostovoiman vahvistaminen ja suomalaisen omistajuuden edistäminen sen perinteisen kansankapitalismin hengessä olisi ehdottomasti pitänyt nostaa avainasioiksi, mutta tässä ohjelmassa ne ovat jääneet pahasti pimentoon.

Elinvoimainen talous tarvitsee ostovoimaisia kotimarkkinoita ja aktiivista yrittäjyyttä. Tämä on tärkeä nostaa sille kuuluvaan arvoon. Näpertely ja pienet viilaukset tällä saralla eivät riitä. Toteanpa vain, että Suomen tulevaisuus näyttää tällä hetkellä varsin huolestuttavalta, ja tästä saamme syyttää yksin Suomen uutta vihervasemmistohallitusta. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä — Petri Honkonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

20.22 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Onhan tämä perussuomalaisten energiapoliittinen linja...

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkonen, tämä on varsinainen puheenvuoro, ei vastauspuheenvuoro.

Aha, aijaa. Suokaa anteeksi. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Joo, arvoisa herra puhemies, tuossa pyysin vastauspuheenvuoroa, niin hiukan hämmennyin tästä tilanteesta. — Mutta tosiaan, totean sen tähän alkuun, että onhan tämä perussuomalaisten energiapoliittinen linja nyt hieman erikoinen tämänpäiväisen keskustelun perusteella. Täällä kannetaan kovaa huolta siitä, että öljylämmitys vähenee ja sitä voimakkaasti vähennetään, kun tässä nimenomaan on linjana parantaa suomalaista energiahuoltovarmuutta ja toimitusvarmuutta lisäämällä kotimaisen energian käyttöä. Olen usein aikaisemminkin, myös edellisellä vaalikaudella, ihmetellyt sitä, mikä on perussuomalaisten omituinen rakkaussuhde venäläiseen tuontienergiaan, siis raakaöljyyn, venäläisen öljyn tuontiin ja myöskin kivihiilen tuontiin. Silloin edellisellä kaudella vastustitte myös tätä kivihiilenkieltolakia, joka minun mielestäni on sekä ilmaston että suomalaisen energiantuotannon kannalta mitä tärkein uudistus. Ja nyt tuntuu sama linja jatkuvan.

Mutta, arvoisa herra puhemies, muutama sana tästä hallitusohjelmasta ennen kaikkea aluepolitiikan ja aluekehityksen näkökulmasta: Tämä ohjelma on todellakin siitä näkökulmasta vahva ja todella puolustamisen arvoinen. Voi jopa sanoa, että pääministeri Rinteen hallituksen ohjelma on maakuntien hallitusohjelma. Vahvemmin kuin pitkään aikaan, oikeastaan Matti Vanhasen hallitusten jälkeen, tämä hallitus kantaa huolta myös koko maan

tasapainoisesta kehityksestä, kuten kaikki kehittyneet ja tasa-arvoiset yhteiskunnat, Ruotsi nyt etunenässä, toimivat. Suomi ottaa tämän hallitusohjelman myötä pitkän aluepoliittisen loikan eteenpäin. Tämä suunnanmuutos tehdään kuitenkin niihin maakuntien ja erilaisten Suomen alueiden omiin vahvuuksiin nojaten. Tämä seutukaupunkien kehittämistyö jatkuu, ja seutukaupunkiohjelma toteutetaan.

MAL-sopimukset, maankäytön, asumisen ja liikenteen kasvusopimukset, laajenevat uusiin maakuntakeskuksiin neljän suurimman kaupunkiseudun ohella. Maakuntien kehittämisraha palautetaan ja EU:n koheesiopolitiikassa tavoitellaan, kuten tässä edustaja Sarkkinen edellä hyvin totesi Pohjois- ja Itä-Suomen osalta, investointirahoituksen jatkumista hyvällä tasolla. Ja myöskin sitten tämä kuljetustuki tulisi nyt säilymään. Poliisien määrää maaseudulla lisätään ja myös ammatilliseen koulutukseen panostetaan. Tämä tulee todella tarpeeseen, sillä meillä on useilla alueilla, vientivaltaisen ja vientivetoisen teollisuuden alueilla, merkittäviä vaikeuksia saada osaavaa työvoimaa, ja mielestäni nämä hallitusohjelmassa kuvatut toimenpiteet tuovat siihen todella tärkeää ja ajankohtaista helpotusta.

Koti on todella tärkeä paikka ihmiselle, ja asunnottomuuden torjunnan lisäksi hallitushan tuo tässä hallitusohjelmassa myös uusia keinoja ja lisäkeinoja, joilla kehitetään ja parannetaan niiden alueiden asuntokantaa, joissa väestö vähenee ja on asuntojen tyhjäkäyttöä. Tätä on todella pitkään kaivattu, ja tämä on äärimmäisen tärkeä asia näiden kehitysalueiden asuntokannan kannalta ja asumisen tason säilymisen kannalta koko maassa — siis ennen kaikkea se, että asumisen taso säilyy hyvänä myös niillä alueilla, joissa väestö hiljalleen vähenee. Ja myöskin tämä aiemmin jo esille tullut kiinteistöverouudistus on tärkeä osa tätä kokonaisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Tässä tämänpäiväisessä keskustelussa on esitetty kritiikkiä, on kuvattu tätä hallitusta vasemmistolaiseksi. Täytyy kuitenkin todeta, että keskusta on aina ollut se puolue, joka on ollut siinä roolissa Suomen poliittisessa historiassa, joka on sovitellut näitä yhteiskunnallisia näkemyksiä yhteen laidalta jos toiseltakin, ja tämän yhteistyön kautta ja sen ansiosta on muuten saatu aikaiseksi kaikista merkittävimmät yhteiskunnalliset uudistukset, jotka ovat meidän kehitykseemme vaikuttaneet. Ennen kaikkea vasemmiston kanssa tehdyn yhteistyön kautta on saatu näitä aikaiseksi. Tässä nykyisessäkin hallitusohjelmassa on koottu yhteen erilaisia tavoitteita ja erilaisia intressejä mielestäni erittäin johdonmukaiseksi, hyväksi kokonaisuudeksi. Tässä yhteisenä tavoitteena on meillä kaikilla suomalaisten tasa-arvon ja hyvinvoinnin parantaminen koko maassa, missä ihminen sitten Suomessa asuukin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on todella kaikkien suomalaisten hallitusohjelma.

20.28 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Täällä salissa on tänään ainakin kertaalleen viitattu Muumilaakson tarinoihin ja tänä keväänä sankaruuden symboliksi nousseeseen Mörkö-hahmoon. Minä haluan tarkastella tätä hallitusohjelmaa toisen Muumeista tutun hahmon kautta. En tiedä, kuinka moni teistä muistaa hahmon nimeltä Näkymätön Ninni. Tarinan mukaan Ninni on lapsi, joka on tullut kaltoinkohdelluksi. Häneen on kohdistunut vähättelyä ja ivaa, ja sen seurauksena Ninnistä on tullut näkymätön. Tove Janssonin kirjoittamassa sadussa Muumimamman huolenpidon, rakkauden ja kannustamisen ansiosta Ninnistä tulee vähitellen jälleen näkyvä. Osallistava ja voimaannuttava ilmapiiri parantaa hänet.

Arvoisa puhemies! Muumilaakson tarinat ovat satua, mutta meillä on Suomessa myös tosielämän näkymättömiä lapsia. Tämä hallitusohjelma on tärkeä kaikkien Näkymättömän Ninnin kaltaisten lasten kannalta, niiden, jotka ovat menettämässä toivonsa siitä, että heidän tarpeensa, toiveensa ja haaveensa tulevat huomioiduksi. Hallitus on nyt luomassa toivoa ja luottamusta, tarjoamassa inhimillisyyttä ja oikeudenmukaisuutta. Tämän hallitusohjelman myötä yhä useampi näkymätön suomalainen tulee nähdyksi, yhä useampi äänetön tulee kuulluksi.

Hallitus vahvistaa lapsiperheiden voimavaroja ja tukee vanhemmuutta. Ohjelmassa torjutaan lapsiperheiden köyhyyttä, eriarvoistumista ja ylisukupolvista huono-osaisuutta. Antti Rinteen hallitus varmistaa, että lasten rinnalla kulkevilla ammattilaisilla on jatkossa enemmän aikaa ja voimia tukea lapsia. Hallitus muun muassa pienentää varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja, parantaa peruskoulun laatua ja tasa-arvoa sekä lisää ammatillisen koulutuksen lähiopetusta.

Näkymättömien ninnien voimaannuttamisen kannalta on hyvä, että hallitus myös kehittää erityistä tukea tarvitsevien lasten moniammatillisia palveluita, vahvistaa neuvoloiden toimintaa, lisää lastensuojelutyön resursseja sekä kehittää päihdeäitien kuntoutusta ja tukea. Ennalta ehkäisevästä näkökulmasta merkittävää on myös se, että hallitus muun muassa panostaa lasten liikunnallisuuden edistämiseen sekä lisää lastenkulttuurin resursseja.

Arvoisa puhemies! Erityisesti iloitsen siitä, että ensimmäistä kertaa Suomessa hallitus kuulee vuosituhannen vaihteen jälkeen syntyneen sukupolven viestiä. Tänä keväänä näimme, kuinka näkymättömyyteen kyllästyneet nuoret ympäri maailmaa vaativat päättäjiä kuulemaan nuorten huolta ilmastonmuutoksesta ja planeettamme tulevaisuudesta. Hallitusohjelma vastaa nyt noiden nuorten huoleen. Ensimmäistä kertaa Suomi sitoutuu tekemään kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa. Tavoitteena on tehdä Suomesta hiilineutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä.

Rohkean ilmastopolitiikan ansiosta Suomi ei enää jatkossa ole maailmalla näkymätön ja toisia peesaileva ilmastopolitiikan toimija vaan rohkea omaan osaamiseensa ja vahvuuksiinsa luottava edelläkävijä. Hallitus luottaa siihen, että Suomella on mahdollisuudet kehittää ratkaisuja ilmastohaasteen torjumiseen ja lisätä elinkeinorakenteemme tuottavuutta ja parantaa raaka-aineiden jalostusarvoa. Panostamalla merkittävästi tutkimukseen ja innovaatioihin hallitus luo pohjaa Suomen viennin kestävälle kasvulle ja uuden teknologian liiketoiminnalle ja työpaikoille.

Arvoisa puhemies! On suuri kunnia tukea tätä toivon ja inhimillisyyden hallitusohjelmaa.

20.32 **Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Nostan tässä esiin yhden hallitusohjelman kohdan. Kirjaus on yksi ohjelman lyhyimpiä ja tiiveimpiä mutta vaikutuksiltaan yksi suurimpia. Kysymys on ohjelman Puolustuspolitiikka-osion tavoitteesta numero 2, joka kuuluu: ”Poistuvat strategiset suorituskyvyt korvataan täysimääräisesti.” Tässä viitataan Ilmavoimien Hornet-kaluston ja Merivoimien alusten uusimiseen ja uuden kaluston hankintaan eli HX- ja Laivue 2020 -hankkeisiin. Hallitusohjelman mukaan nykyinen Hornet-kalusto korvataan täysimääräisesti ja hankintasopimus solmitaan vuonna 2021. Laivue 2020 -hankkeen hankintasopimusta koskeva päätös tehdään hallitusohjelman mukaan kauden alussa.

Etenkin HX-hanketta koskevien kirjausten on tulkittu jättävän avoimeksi hankittavien monitoimihävittäjien määrän ja hankintahinnan. Siksi keskustelua hankinnasta ja sen mie-

lekkyydestä on syytä edelleen käydä, ja keskustelu varmasti jatkuu myös hallituksen sisällä.

Hävittäjähankinnan on sanottu olevan Suomen suurin yksittäinen hankinta koskaan. Hintahaarukaksi on arvioitu 7—10 miljardia euroa. Merivoimien kalustoon käytettäisiin 1,2 miljardia euroa — huomattava summa sekin. Hornetien hankinta vuonna 92 maksoi nykyrahassa 5 miljardia euroa. Nyt hävittäjien osalta puhutaan siis jopa kaksinkertaisesta summasta. Hankintahinnan lisäksi hävittäjien ylläpidosta ja käytöstä koituu elinkaarikustannuksia arviolta jopa 30—40 miljardia euroa. Tämä arvio perustuu Kanadan ja Norjan laskelmiin F-35A-hävittäjien elinkaarikuluista. Itse asiassa juuri tämä amerikkalaisen Lockheed Martinin kone on nousemassa ykkössuosikiksi myös Suomessa.

Itse tämän HX-hankkeen ja hävittäjähankinnan tekninen toteuttaminen herättää paljon kysymyksiä. Valtioiden asehankintoja ja puolustusmenoja ja niiden vaikutusta kansantalouteen tutkinut Eero Lehto on keväällä julkaistussa artikkelissaan kiinnittänyt huomiota HX-hankkeen tarjouspyyntöön ja hankintaprosessiin. Tarjouskilpailussa ratkaisevaksi kriteeriksi on asetettu niin sanottu suorituskyky. Hinnan, elinkaarikustannusten, huoltovarmuuden ja teollisen yhteistyön osalta riittää sen sijaan tiettyjen kynnysarvojen täyttyminen. Tämä suorituskyky on varsin monitulkintainen käsite, ja tässä tapauksessa sen sisältö on pitkälle sotilaiden määriteltävissä. Tällaiset hankintakriteerit voivat johtaa tilanteeseen, jossa hankituksi tulee kallein vaihtoehto. Kilpailun voi siis hävitä, vaikka tarjoaisi halvemmalla ja tarjoaisi vaikkapa merkittävästi arvokkaampaa teollista yhteistyötä eli niin sanottuja vastakauppoja.

Julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2020—23 näihin hankintoihin näyttää olevan varattu miljardeja euroja. Laivue-hankkeen menoja kehyksissä on 194 miljoonaa euroa vuositasolla. HX-hankkeen menoja sisältyy vuosien 21—23 kehyksiin 1,5 miljardia euroa vuositasolla. Puolustusministeriön hallinnonalan määräraha vuonna 20 on kehyksessä 3,1 miljardia euroa. Kehyskaudella se nousee 5 miljardiin euroon. Tätä taustaa vasten hallitusohjelman kirjaus 10 miljoonan lisäyksestä puolustusmenoihin johtaa ainakin äkkinäistä lukijaa pahasti harhaan.

Etenkin HX-hanke uhkaa syrjäyttää julkisia menoja koulutuksesta, tutkimuksesta ja julkisesta infrastruktuurista, hyvinvointipalveluista ja sosiaaliturvasta. Sotilasmenojen kasvattaminen ei tuota mitään, siinä missä panostukset koulutukseen, tutkimukseen, julkiseen infraan, hyvinvointipalveluihin ja sosiaaliturvaan kasvattavat kansantalouden tuottavuutta ja bruttokansantuotetta sekä luovat hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu tänään hallitusohjelman taloudellisesta pohjasta. Talouden niukkuus näyttäisi olevan melko helposti ratkaistavissa historiamme suurimmista asehankinnoista leikkaamalla.

20.37 **Pääministeri Antti Rinne:** Puhemies! Jottei synny epäselvyyksiä, haluan todeta seuraavia asioita hallitusohjelmaan liittyen: Hallitus on selkeästi ja yksiselitteisesti sitoutunut siihen puolustuspoliittisessa selonteossa todettuun Hornetien suorituskyvyn täysimääräiseen korvaamiseen. Se on hallitusohjelmassa todettu sillä tavalla, että tätä puolustusselonteon kirjausta tullaan noudattamaan. Edelleen siellä on todettu, että julkisen talouden tilaa arvioitaessa nämä Hornet-hankinnat ovat kokonaisuudessaan tämän arvioinnin ulkopuolella, elikkä siis julkisen talouden tilaa arvioidaan näistä riippumatta. Ja sen takia tämä 10 miljoonan euron lisäys puolustusmenoihin on aivan relevantti siellä sisällössä. Ha-

luan todeta siis sen, että hallitus ei tule perääntymään näistä hankinnoista. Puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti toimitaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Puheenvuorolistaan.

20.38 **Leena Meri ps:** Arvoisa herra puhemies! Täällä SDP:n puheenvuorossa tuotiin esille, että valtavasti tulee kentältä positiivista palautetta ja muuta ei tulekaan. Mutta minäkin olen ja monet meidän äänestäjämme ovat tutustuneet ihan tähän samaan ohjelmaan, ja kyllä tulee todella paljon oikein vihaistakin palautetta esimerkiksi polttoaineverosta, tietulleista ja kiinteistöverosta ja siitä, että liikkuminen ja asuminen kallistuvat. Että kyllä ihmiset ovat tosi vihaisia ja huolestuneita ja sanovat minulle, että tee siellä jotain, mutta minkäs minä teen, en muuta kuin yritän puhua teille järkeä, että katsokaa, miten te kohdennatte niitä, ja tietysti äänestyskäyttäytymisellä, mutta kun me olemme vähemmistössä, niin ei se aina auta.

Turvapaikkapolitiikkaan on myös tulossa täyskäännös. [Keskeltä: Ei ole!] Jos ajattelee säilöönottoa ja asumisvelvoitetta, niin sille etsitään kevyempi keino eli tämä pantavalvonta, ja tämä koskee myös laittomasti maassa olevia. Muutama vuosi sitten Suomessa tehtiin selvitys, että noin 60 prosenttia suomalaisista haluaisi kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet säilöön. Elikkä kansa on perussuomalaisten kanssa samoilla linjoilla — se on meidän ratkaisumme. Jos haluaa liikkua sen jälkeen vapaasti, niin voi tietysti palata kotimaahansa.

Myöskin aikaisemmassa puheenvuorossani toin esille, että niitä työllisyyskeinoja on hyvin vähän täällä — kun kuuntelin pääministeriä. Mutta toki tietysti näiden kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden kohdalla ensisijaisesti näyttää olevan se ratkaisu, että heille järjestetään työtä. Se näyttääkin olevan se työllisyyskeino, mutta hienoa, että se tuli selkeästi esille.

Hallitusohjelmassa on paljon asioita — kuten täällä on sanottu, valtava luettelo. Silloin julkisuudessahan käytiinkin tätä asiaa läpi ja ensimmäisenä kerrottiin menot, niitä on helppo keksiä, ja siellä on paljon hyviäkin asioita, sitä en kiistä. Mutta se tulopuoli sitten onkin ollut se ongelma ja rakentuu paljon tämän työllisyyden varaan, josta on puhuttu, ja omaisuuden myynnin varaan.

Täällä puhuttiin myös siitä, että kaikki eivät tunnista, esimerkiksi keskustalaiset, itseään välttämättä jonnekin punavihervasemmistoon tai tämäntyyppiseen kuuluvaksi, mutta ainakin edustaja Arhinmäki antoi teille kivasti nimen ”punavihreä kansanrintama”, ja siinä te sitten ilmeisesti kaikki olette, en tiedä.

Täällä on erilaisia lupauksia, ja täällä puhutaan, että rakennetaan suvaitsevaista Suomea. Toivottavasti se ei tarkoita ylisuvaitsevaisuutta tai sitä, että olemme liian kilttejä ja annamme niin sanotusti kaikkien kukkien kukkia. Itse en halua esimerkiksi ääri-islamilaista ajattelua osaksi Suomen kulttuuria. Sen syrjimättömyyden tulee näkyä molempiin suuntiin eikä niin vain, että erilaiset kannanotot ja tiukatkin sellaiset aletaan tulkita hyvin nopeasti vihapuheeksi. Täällä oli tänään, muistaakseni keskustan ryhmäpuheenvuorossa, puhetta siitä, että perussuomalaiset ovat ajaneet jotenkin itsensä jo noissa vaalipaneeleissa jonkinlaiseen karsinaan. Minä voisin sanoa, että tämä on jonkinlaista syrjimistä. Emmekös me saa olla omaa mieltämme ilman, että me olemme heti jossakin karsinassa? Mutta minäpä en ole niin herkkänahkainen, joten en sano niin.

Teillä on täällä keinoina esimerkiksi kotitalousvähennyksen laskeminen. Samaan aikaan te haluatte panostaa harmaan talouden torjumiseen. Ne kyllä lyövät toisiaan kasvoil-

le. Paljon ihmisiä työllistyy hoivan ja remonttien kautta, ja se on myös kannustin näille 200 000 omakotitaloasujalle, joilla on öljylämmitys. He olisivat voineet käyttää esimerkiksi tätä osuutta tähän energiaremonttiin, mutta sitä ei nähtävästi haluta ylläpitää. Ja tämä myös vastauksena keskustalle, että mistä me olemme huolissamme. Me olemme huolissamme ihmisistä, joilla on nyt jo valtavat asumiskulut ja joilla ei ole varaa vaihtaa sitä öljykattilaa esimerkiksi maalämpöön. Se on ihan hienoa, mutta se maksaa 20 000 euroa. Mistä he ottavat sen rahan?

Kiinteistöverot on sitten toinen asia. Täällä sanottiin, että on hienoa, että tulee — oliko se nyt keskustan Honkonen — tasa-arvoa ja hyvinvointia, mutta jos nyt ajattelee vaikka sitten kiinteistöveroa polttoaineveron ja tietullien lisäksi, niin en minä nyt näe sitä mitenkään niin hienona tasa-arvotekona, että kiinteistövero nousee. Edelleen palaan taas tähän Omakotiliiton laskemiseen siitä, että monet yksin elävät joutuvat taas maksamaan lisää. Mutta ehkä se sitten teistä on hienoa tasa-arvoa ja aluepolitiikkaa, että jokaisen pitäisi myydä talonsa pois alta. Ja kun siellä sitten mahdollisesti edellytetään joitakin öljyremontteja ja muita remontteja, niin sen jälkeen asunnon arvo taas nousee ja verot nousevat. Elikkä valtio kiittää taas lisääntyvällä verolapulla. [Arto Pirttilahti: Tietulleja ei mainittu ohjelmassa!]

Sitten puhutaan näistä tiivistetyistä veropohjista. Sehän siis suomeksi sanottuna lisää veroja ihmisille, kulutusveroja ihmisille. Ehkä jossain osassa annetaan takaisin, kevennetään veroja, mutta sitten toisessa kohdassa maksut lisääntyvät, ja ihmisiähän kiinnostaa vain se, mikä jää elämiseen, ei se, millä korvamerkillä se tulee ja menee. Siitähän tässä on kysymys. — Ilmeisesti tässä on 5 minuutin aikaraja, koputtiko puhemies?

Minulla olisi ollut paljon vielä, mutta yhden asian minä haluan vielä sanoa: Tätä kotimaista lähiruokaa täällä on haluttu suosia hankintalain muutoksella. Se on hyvä asia. Sitä voisi nytkin jo tehdä, mutta toivottavasti tämä nyt ei sitten tarkoita sitä, että edellytetään kaikkien ihmisten siirtyvän kasvissyöjiksi. Olen esimerkiksi mediasta lukenut, että kun vanhemmat laittavat alaikäisen lapsensa syömään pelkkää kasvisruokaa, niin alle 2-vuotiaillakin on ollut niin hauraat luut, että ovat pelkkää paperia.

Voi kun olisi ollut paljon puhuttavaa, mutta nyt täytyy poistua. — Kiitos.

20.45 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma on erinomainen, ja se on koko Suomen hallitusohjelma. Näin lappilaisena edustajana lämmittää erityisesti se, että maaseudun kehittämiseen on tulossa valtavasti uusia lisäpanostuksia. [Leena Meri: Maksut nousee! Hienoa, että maksut nousee!] — Edustaja Meri, huomaan, että perussuomalaiset ovat ottaneet maalitaulukseen nyt nämä polttoaineverojen kiristykset, jotka ovat indeksikorotus. Mutta teillä menee ohi se suuri kuva. Tässä hallitusohjelmassa hallitus on sitoutunut tekemään liikenteen verotukseen kokonaisuudistuksen, jossa tullaan huomioimaan alueelliset erityispiirteet ja tullaan varmistamaan se, että nämä... [Leena Meri: Tietulleilla vai? — Arto Pirttilahti: Ei ole tietulleja!] — Ei, ei tietulleilla, vaan tullaan varmistamaan se, että tuloerot eivät esimerkiksi kasva.

Hallitus lisää turvallisuutta. On tulossa 300 uutta poliisia, ja olen erittäin iloinen siitä, että samalla säädetään myös enimmäisvasteajat koko maahan. Tämä tarkoittaa, että poliisiresursseja tullaan suuntaamaan erityisesti harvaan asutuille ja syrjäisille seuduille, joilla vasteajat ovat tällä hetkellä täysin kestämättömällä tasolla. Kotikunnassani Enontekiöllä poliisin tuloa paikalle joutuu odottamaan keskimäärin 1,5 tuntia, ja se ei täytä enää perus-

tuslain vaatimusta turvallisuudesta. [Leena Meri: Miksei keskusta tehnyt sille mitään viime kaudella?]

Olen myös tyytyväinen hallituksen maahanmuuttopolitiikkaan. Tässä asetetaan pakolaiskiintiölle selkeä katto, ja tämän lisäksi tullaan valikoimaan kiintiöpakolaisia sen mukaan, että he myös kotoutuvat tänne Suomeen. Se on tärkeä päätös ja kaikille hyväksi, niin tänne saapuville kuin myös vastaanottavalle yhteiskunnalle. Olen myös tyytyväinen siitä, että kielteisen päätöksen saaneiden valvontaa tullaan tehostamaan. Se on merkittävä turvallisuusasia, ja se lisää monen suomalaisen turvallisuudentunnetta tämän teknisen valvonnan kautta.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen myös siitä, että hallitus on tiedostanut, että yrittäjyys kantaa Suomea. Yrittäjien ja yritysten verotusta ei tulla kiristämään. Se oli yksi keskustan kynnyskysymys, ja siitä me onnistuimme pitämään hyvin kiinni.

Täytyy olla myös tyytyväinen siitä, minkälaisia lisäpanostuksia ollaan osoittamassa maatalouteen, yli 400 miljoonaa euroa. Myöskään yhtäkään maaseutuelinkeinoa ei tulla kieltämään, vaan päinvastoin niitä tullaan tukemaan ja tullaan varmistamaan, että suomalainen maatalous on kannattavaa nyt ja tulevaisuudessa.

Lapin maakunnassa, mitä viestiä olen saanut, niin erityisesti talonpojat, poromiehet ja matkailuyrittäjät kiittelevät tätä hallitusohjelmaa. Ei ole tulossa lentoliikenneveroa, vaan me torjumme ilmastonmuutosta lisäämällä sekoitevelvoitetta ja tehostamalla biokerosiinin käyttöä.

Kalastajana olen myös erittäin tyytyväinen siitä, että vaelluskalat saavat 18 miljoonan euron potin, ja metsästäjänä siitä, että soita tullaan ennallistamaan tarpeettomia ojituksia tukkimalla. Tämä tarkoittaa, että riekko tulee lentämään Etelä-Lapissa kuten joskus ennenkin. Muutenkin riistan elinympäristöjä parannetaan, ja vielä joskus varmasti näemme, että lohi hyppää tuolla Kemijoen latvavesillä saakka. En voi olla myöskään kiittelemättä suurpetopolitiikkaa, jossa haetaan uusia keinoja ja tullaan tehostamaan esimerkiksi ylimääräisten susien poistamista ihmisten pihapiireistä. Myös vieraslajit ovat saaneet oman huomionsa. Vieraslajien poistamista luonnosta tullaan lisäämään, ja myös tehostetaan merimetsojen ja hylkeiden pyyntiä. Olen myös erittäin tyytyväinen, että tässä ohjelmassa turvataan metsästyksen ja kalastuksen edellytykset tämän maatalouden ohella.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin minua keskustalaisena ilahduttaa ehkäpä eniten se, että me saamme lopultakin maakuntauudistuksen, joka rakennetaan 18 maakunnan pohjalle. Se on valtava vallansiirto täältä keskushallinnolta takaisin lähemmäksi ihmisiä. [Leena Meri: Keskustalle siirto keskustaan!] Ja tehdään ne päätökset siellä mahdollisimman lähellä heitä, joita ne koskettavat.

Arvoisa puhemies! Tässä oppositio on kritisoinut paljon sitä, että ollaan vihervasemmistohallitus tai jotakin muuta, mutta itse näen, että tämä hallitusohjelma toteuttaa ennen kaikkea vapaan kansan suoraa tietä kapitalismin ja sosialismin välillä, [Leena Meri: Sen on Arhinmäki sanonut!] ja olen hyvin tyytyväinen, että saan puolustaa tätä hienoa hallitusohjelmaa.

20.49 **Jenna Simula ps:** Arvoisa herra puhemies! Sivukaupalla lupauksia ja kauniita sanoja ilman minkäänlaista realismia — sellainen on tämä keskustan tuella mahdollistettu punavihreä hallitusohjelma.

Politiikassa on kyse arvovalinnoista: mihin rahaa ohjataan ja mistä sitä kerätään. Tämän hallitusohjelman keskeinen ongelma on se, että kakkua halutaan tarjota enemmän kuin

mistä on tarjota. Nojautuminen 2 prosentin talouskasvuun on puhdasta utopiaa. Mikään ennuste ei tue sellaisia lukemia. Ja jos rahaa ei ole, mistä te, hyvät hallituspuolueiden edustajat, sitä kellekään annatte?

Todennäköisyys sille, ettei hallitus kykene viemään maaliin keskeisiä uudistuksia, on suuri. Todennäköisyys sille, ettei hallitus pysty myöskään toteuttamaan omia vaalilupauksiaan, on suuri. En voi ymmärtää, miten samaan aikaan luvataan esimerkiksi mittavia ilmastosatsauksia ja erilaisten palveluiden maksuttomuutta mutta tyrmätään sitten esimerkiksi suunniteltuja sellutehdashankkeita. Miten hallitus kuvittelee Suomen pysyvän teollisuudelle ja muille investoinneille kiinnostavana maana, mikäli linja on tällainen? [Antti Lindtman: Alentamalla sähköveroa esimerkiksi!] Miten oletatte uusien työpaikkojen syntyvän, saati pysyvän Suomessa? Teidän lupauksenne nojaavat talouskasvuun ja työpaikkojen syntyyn, mutta estätte itse innokkaasti niiden syntymistä. Mikäli hallitus jatkaa Suomen elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyn syömistä, en yllättyisi, mikäli talousennusteet toteutuvat ennustettuakin paljon synkempinä. Kiristyvät ilmastovelvoitteet kuristavat sekä yritysten toimintaedellytyksiä että tavallisen suomalaisen maksukykyä. Hallitusohjelman hintalappu on siis valtava, olettaen hallituksen ylipäänsä saavan hankkeitaan eteenpäin selvityksiä tai kokeiluja pidemmälle.

Kunnille annetaan uusia velvoitteita, mutta samaan aikaan todetaan valtion maksavan kustannukset. En liene aivan väärässä väittäessäni, etteivät valtionosuudet kata kunnille tulevia kustannuksia täysimääräisesti. Maataloudellekin annetaan uusia velvoitteita, jotka ohjelman mukaan maksaa niin ikään valtio. Kansalaisten verotusta kiristetään erilaisin veroin, jotka luvataan kuitenkin kompensoida pienituloisille. Palaan jälleen siihen, millä tämä kaikki kustannetaan. Mistä te oikein kuvittelette rahan tulevan? Ja kun rahat eivät riitä, mitä toimia viedään loppuun ja mitä ei? Tämä yhtälö on täysin kestämätön. Tosiasiassa hallitus ajaa ahdinkoon muun muassa tavalliset suomalaiset veronmaksajat, yrittäjät, ruuantuottajat sekä kunnat ja kaupungit. [Eduskunnasta: Ei pidä paikkaansa!] Karu todellisuus on se, että turvallisuutemme on uhattuna, terveyspalveluissa on valtavia ongelmia, maahanmuuton aiheuttamat ongelmat rehottavat, tiestömme on luvattoman surkeassa kunnossa, oppimistulokset huononevat vuosi vuodelta ja esimerkiksi kotimainen ruuantuotanto tällä menolla on pian historiaa.

Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat, eduskunnassa tulee tehdä sellaisia päätöksiä, joilla hoidetaan valtion ydintehtävät kunniakkaasti suomalaisten etu edellä. Sen sijaan vihervasemmistohallituksen ohjelmalla tästä tavoitteesta ammutaan vasemmalta kirkkaasti ohi.

20.53 **Pihla Keto-Huovinen kok:** Arvoisa herra puhemies! ”Law in books” ja ”law in action” ovat kaksi eri asiaa, ja samaa voi sanoa käsissämme olevasta hallitusohjelmasta. Kirjaukset ja todellisuus ovat kaksi eri asiaa. Hallitusohjelmassa on mielestäni sisällöllisesti paljon hyvää ja paljon asioita, joita olen valmis itsekin edistämään, mutta se, mitkä tavoitteet oikeasti aiotaan toteuttaa ja mihin talouden rahkeet lopulta riittävät, on aivan toinen asia.

Oikeushallinnon alalle tulleet lisäresurssit ovat oikea suunta, mutta vaalien aikaisten lupausten perusteella odotukseni, kuten myös alan ammattilaisten odotukset, olivat paljon korkeammalla. Esimerkiksi ennen vaaleja lähes kaikki puolueet lupautuivat siihen, että poliisien määrää nostetaan 7 850:een. Nyt ohjelmassa poliisien määrää lisätään vain 300:lla, mikä on alle puolet tästä tavoitteesta. Täällä kysyttiin edustaja Niemen toimesta jo aiem-

min, vastaako tämä tulevina vuosina eläköityvien poliisien määrää vai onko tämä todellista lisäystä.

Tätä hallitusohjelmaa tehtäessä kuitenkin ilokseni on ymmärretty se, että oikeusvaltion kannalta koko ketjun, niin poliisin, syyttäjälaitoksen, tuomioistuinlaitoksen kuin vankeinhoidon, resursointi on välttämätöntä toimivuuden kannalta. Lisäämällä vain yhden instanssin resursseja ongelma siirretään vain eteenpäin. Pidemmällä aikavälillä meidän tulisi kuitenkin pyrkiä pohjoismaiselle tasolle sekä poliisin että oikeuslaitoksen resursoinnissa, ja tämän olisin nimenomaan tässä hallitusohjelmassa myös halunnut nähdä. Hallitusohjelmassa luvataan kyllä lisää resursseja, mutta niiden kohdentuminen ja riittävyys ovatkin sitten aivan toinen asia. Vaadittavien asioiden lista tuntuu täysin kohtuuttomalta suhteutettuna kaavailtuihin resursseihin. Ilman riittäviä resursseja kauniit lupaukset ja tavoitteet muun muassa siitä, että käsittelyajat lyhenisivät, ovat lopulta vain sanahelinää ja äänestäjien pettämistä. Esimerkiksi syyttäjälaitoksen osalta nykyiset tulostavoitteet on saavutettu sillä, että siellä on hyvin motivoitunutta työtä tekevää väkeä, joka tekee paljon harmaata ylityötä. Lisäksi merkittävä asia oikeusturvan kannalta on se, että syyteprosentit pääkaupunkiseudun ja muun Suomen välillä vaihtelevat huomattavasti. Pääkaupunkiseudulla syyteprosentit ovat reilun 50 prosentin tienoilla ja muualla Suomessa yli 60, yli 70 prosenttia. Eli toisella puolen Suomea asia päätyy käräjille ja toisella puolen ei. Ei tämä voi olla oikein. Ihmiset eivät ole yhdenvertaisessa asemassa asuinpaikasta riippuen.

Oikeusvaltion keskeinen tehtävä on huolehtia kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta ja varmistaa, että oikeusturva toteutuu kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin kustannuksin. Koko viime syksyn ja tämän kevään lehdet kirjoittivat siitä, että poliisit eivät tutki, syyttäjät eivät syytä, tuomioistuimet eivät tuomitse. Kaikki tämä kohdistui tavallisiin kansalaisiin ja heihin kohdistuneisiin rikoksiin, joita ovat asuntomurrot, mökkimurrot, polkupyörävarkaudet, myymälävarkaudet ja vahingonteot. Tämä on omiaan murentamaan kansalaisten turvallisuudentunnetta, mistä he olivat lukuisia kertoja yhteydessä, ja myöskin luottamusta oikeusvaltioon, ja pahimmassa tapauksessa se johtaa siihen, että ihmiset ottavat oikeuden omiin käsiinsä.

Arvoisa puhemies! Seksuaalirikoslainsäädännön muutostarve on tunnustettu tässä hallitusohjelmassa, ja on hienoa, että kokoomuksen aloittamaa kokonaisuudistustyötä jatketaan. Uudistuksessa tulee huolehtia siitä, että rangaistuksia myös kiristetään eikä uudistustyö jää vain lainsäädännön tekniseen muuttamiseen.

Kriminaalipolitiikan osalta haluan todeta sen, että sillä tarkoitetaan kaikkia keinoja, joilla vaikutetaan rikollisuuteen. Hallitus kohdistaa rahoitusta rikosten ennaltaehkäisyn tehostamiseen, mikä on tärkeää ja järkevää. Mutta kriminaalipolitiikan toinen puoli, eli rangaistusten kiristäminen, unohdetaan lähes tyystin tässä ohjelmassa. Suomalaisessa kriminaalipolitiikassa on jo vuosia keskitytty rikoksentekijän oikeuksiin eikä rikoksen uhrin oikeuksiin. Sanotaan, ettei vankila paranna ketään, mikä varmasti on totta, mutta rangaistuksen ankaruudella on oma funktionsa niin ennaltaehkäisyn kannalta kuin myös uhrin näkökulmasta.

Hallitusohjelmassa on lukuisia asioita jätetty tulevaisuuden selvitysten ja arvioinnin varaan, ja yksi näistä asioista on väkivaltarikosten rangaistukset. Meidän nykyinen seuraamusjärjestelmämme luo ihmisille illuusion tuomioiden pituuksista, kun tuomioissa todetaan vain rangaistuksen pituus. Esimerkiksi tahallisen henkirikoksen, tapon, osalta, jos tuomioistuin tuomitsee yhdeksän vuotta, ei meillä kukaan istu tätä tosiasiassa. Ensikertalainen istuu puolikkaan, neljä ja puoli vuotta, ja rikoksenuusijakin kaksi kolmasosaa eli kuusi

vuotta. Suomalaisten fyysistä koskemattomuutta tulee suojella tehokkaammin, ja kovemmat rangaistukset seksuaali- ja väkivaltarikoksista antavat vahvan viestin ihmisten koskemattomuuden tärkeydestä, ja tämä myös hallituksen tulee muistaa. — Kiitos.

20.59 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa puhemies! Elämä on lahja. Jokainen lapsi on mittaamattoman arvokas. Jokainen nuori on mittaamattoman arvokas. Jokainen aikuinen ja ikääntyvä ja vanhus on mittaamattoman arvokas. Keskustan ja vasemmiston hallitusohjelma ohjaa pitämään kaikenikäisistä arvokkaista ihmisistä huolta. Ohjelmassa hyväksytään se, että perhe on oman tilanteensa paras asiantuntija. Ohjelmaan kirjattu perhevapaauudistus mahdollistaa tasa-arvoisesti sekä isän että äidin osallistumisen lapsensa elämään. On syytä hyväksyä se tosiasia, että jokaisessa perheessä ei ole mahdollisuutta kummalla vanhemmalla tahansa lähteä vuorollaan töihin. Työtä ei myöskään välttämättä ole tarjolla kummallekin vanhemmalle, esimerkiksi harvemmin asutulla seudulla. Arvostan kovasti sitä, että kotihoidon tuki säilyy entisellään. Se on moninaisuuden arvostamista ja suvaitsemista parhaimmillaan.

Hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on luoda Suomesta lapsiystävällinen yhteiskunta, joka kannustaa lasten saamiseen ja kasvattamiseen. Hallitus parantaa pienituloisten ja monilapsisten perheiden toimeentuloa: lapsiperheköyhyyttä vähennetään, kotiapua ja matalan kynnyksen tukipalveluita vahvistetaan, vanhemmuutta tuetaan, neuvolatoimintaa monipuolistetaan, neljännen ja viidennen lapsen lapsilisät ja opintorahan huoltajakorotus nousevat. Toki tärkeintä on asenneilmaston muutos lapsimyönteiseksi: että jokainen lapsi on lahja ja että lapset tekevät tulevaisuuden.

Hallitusohjelma parantaa merkittävällä tavalla lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Harrastukset tuodaan osaksi koulupäivää. Suomeen luodaan oma Islannin kaltainen malli, joka mahdollistaa mielekkäät liikunta- ja kulttuuriharrastukset jokaiselle lapselle. Liikkuva koulu -ohjelma laajenee Liikkuva Suomi -ohjelmaksi — meidät laitetaan liikkeelle. Myös kirjastoihin ja kirjastoautoihin satsataan. Lukeva Suomi -kampanja kannustaa lapsia, myös poikia, kirjan äärelle. Taiteen perusopetus saa lisärahoitusta. Myös lähiliikuntapaikkoja ja ulkoilureittejä laitetaan kuntoon. Hyvät harrastukset tuovat hyvinvointia.

On hienoa, että hallitus haluaa laittaa jokaisen koulupolun kuntoon varhaiskasvatuksesta yliopistoon saakka. Koulupolun alussa vahvistetaan perustaitojen oppimista ja peruskoulun aikana hyvissä ajoin jatko-opiskeluvalmiuksia. Tämä luo vahvaa pohjaa peruskoulun jälkeiseen nivelvaiheeseen, joka on pudokkuuden kannalta kriittistä aikaa. On totta, että pelkällä oppivelvollisuusiän nostamisella kaikkea ei ratkaista, mutta se antaa osaltaan mahdollisuuden pitää mahdollisimman monen kelkassa mukana. Se nostaa osaamisen tasoa ja varmistaa toisen asteen tutkinnon suorittamista. Lähiopetusta ja työpaikoilla tapahtuvaa ohjaamista tarvitaan toki lisää. Erityisopettajana pidän tärkeänä myös sitä, että tehdään myös syrjäytymisvaarassa olevia nuoria tukevia täsmätoimia. Pidetään erityisopetuksen resursseista huolta. On tärkeää, että oppivelvollisuutta ovat toteuttamassa niin ammattikoulut, lukiot, kymppiluokat, kansanopistot kuin työpajatkin. Myös jatkuvan oppimisen uudistuksen me tarvitsemme, koska tarvitsemme täsmäkoulutusta muuttuvan työelämän tarpeisiin. Tämän toteuttamiseen tarvitaan myös notkeaa, vapaata sivistystyötä.

21.04 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Maassamme on taas vaalien jälkeen olemassa uusi hallitus. Siitä, miten hallituksen kokoonpano vastaa suomalaisten äänestäjien tahtoa, voi olla montaa mieltä. Vaalivoittajan saama mandaatti oli historiallisen heikko, ja

vaalien suurimman tappion tehnyt puolue mahtui mukaan päättämään suomalaisten asioista, vaikka vaalitulos osoitti aivan muuta. On hallituksen kokoonpano sitten minkälainen tahansa, on tietysti tärkeintä, minkälaista politiikkaa hallitus tulee tekemään. Tilanne on tällä hetkellä kriittinen, eikä vähiten sen takia, että kaksi vaalikautta on tuskailtu sote-uudistuksen parissa eikä tämän valmiimpaa ole tullut. Aikaa ja resursseja valmisteluun on tuhrautunut rutkasti, mikä on ollut pois muiden tulevaisuuden kannalta tärkeiden asioiden valmistelusta.

Nyt alkaa olla korkea aika tehdä tulosta. Tämän osalta tuore hallitusohjelma ei kylläkään vakuuta. Hienoja sanoja on paljon, mutta konkretiaa vähemmän. Edellisenkin hallituksen ohjelma sisälsi enemmän selkeitä linjauksia siitä, mitä todella aiotaan tehdä. Tämä selvitetään, selvitetään -ohjelma jättää lukijoilleen hyvin paljon arvailujen varaan siitä, mitä tuleman pitää. Pelottavaa on myös se, miten Rinteen hallitus luottaa siihen, että rahaa vain jostain tulee kaiken lystin kuittaamiseen. Maailmalla ja meillä on kuitenkin näkyvissä laihemman talouden kasvun vuodet. Nyt ei ole oikea aika paisuttaa menoja vastuuttomasti.

Odotukset 75 prosentin työllisyysastetavoitteen saavuttamisesta ovat epävarmoja, koska hallitusohjelma ei tarjoa uskottavia ratkaisukeinoja siihen, miten tavoite kyettäisiin saavuttamaan. Keinot kattaa kasvavat kulut olisivat veronkiristykset ja valtion omaisuuden myynti. Mielestäni tuottavan valtion omaisuuden laittaminen lihoiksi hallitusohjelman toimien rahoittamiseksi on erittäin vastuutonta politiikkaa.

Tavalliselle ihmiselle Rinteen hallituksen ohjelma aiheuttaa paljon päänvaivaa ja rahanmenoa. Autoilu on pitkien välimatkojen Suomessa välttämätöntä suurelle ihmisjoukolle. Miten hallitus, jossa keskusta on toiseksi suurimpana puolueena, voi kääntää näin pahasti selkänsä erityisesti maaseudun asukkaille, joita autoilun hintalapun kasvattaminen eniten kirpaisee?

Me perussuomalaiset emme todellakaan voi hyväksyä polttoaineverotuksen kiristämistä. [Antti Lindtman: Hyväksyitte viime kaudella!] Kaikilla ei ole mahdollisuuksia karsia ajokilometrejä tai vaihtaa sähköautoon. Polttoaineverotuksen korotuksessa on pelissä yksityisautoilijoiden lisäksi koko kuljetusala. Koska logistiikkakustannukset kasvavat, saattaa tämä johtaa kuljetettavien tuotteiden hinnan nousuun. Mitä muita maksuja hallitus vielä langettaa autoilijoiden maksettavaksi? Tietullit, ne tästä vielä puuttuvatkin.

Fossiilisten polttoaineiden veronkiristykset kirpaisevat erityisen ankarasti öljylämmitteisissä taloissa asuvia suomalaisia. Maassamme on Omakotiliiton mukaan noin 200 000 öljylämmitteistä pientaloa, joissa monissa majaa pitävät ikäihmiset. On täysin väärin heitä ja muita kohtaan, että jo entuudestaan kalliiden lämmityspolttoaineiden verotusta muutetaan vielä ankarammaksi. Hallitus haluaa kovasti kannustaa öljylämmitteisten kiinteistöjen omistajia siirtymään muiden lämmitysmuotojen käyttöön. Toivottavasti hallituksessa ymmärretään se tosiasia, että kaikilla ei ole varaa uuden lämmitysjärjestelmän hankintaan.

Lämmitysremonttien lisäksi kotitalousvähennyksen nipistäminen hankaloittaa myös monien muiden asumiseen ja elämiseen liittyvien töiden teettämistä. Tämäkin koskee useita ikäihmisiä. Kotitalousvähennyksen maksimisumman pienentämisellä ja prosenttiosuuden pudotuksella on vaikutuksia myös halukkuuteen työn teettämiseen ulkopuolisella tekijällä, mikä puolestaan heijastuu jossain määrin yrityksiin, joista monet ovat pieniä toimijoita tai itsensätyöllistäjiä. Jos ajatellaan tämän uudistuksen kokonaisvaikutuksia suhteessa saavutettavaan säästöön, niin en usko, että hallituksen ratkaisu on kovinkaan järkevä.

Maahanmuuttopolitiikan osalta pelkäsin nykyistä paljon väljempiä linjauksia. Taitaa olla perussuomalaisten nousu, joka pelottaa niin paljon, että se voi rajoittaa maahanmuut-

tomyönteisen hallituksen suurempia virheliikkeitä. Perheenyhdistämisen helpottaminen kuitenkin on virhe, joka tulee vielä kalliiksi niin taloudellisin kuin yhteiskunnallisinkin mittarein mitattuna.

Hallituksesta on käytetty nimitystä ”viisikko”. Se sana viittaa nuortenkirjaklassikko Viisikkoon. Tämä kuvaus on hyvin harhaanjohtava. Oikea Viisikko teki saumatonta yhteistyötä mitä haastavimmissa tilanteissa, eikä kaveria jätetty koskaan. Rinteen hallituksessa on sen sijaan napina ja vastaveto alkanut jo tässä vaiheessa, eikä tämä ole mikään ihme, kun katsoo vastasyntynyttä hallitusohjelmaa. Tämän hallituksen taival ja ohjelman toteuttaminen tuskin tulee olemaan menestystarina, mutta sen näyttää tulevaisuus, ja totta kai hallitukselle täytyy antaa mahdollisuus.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies: Kotimaisen ruuantuotannon tulevaisuus on vaakalaudalla. Mitä tulee tähän suunnattomaan hehkutukseen, mitä edustaja Kärnä esitti tuottajien kohdalla, että näyttää valoisalta, niin konkurssien ja tilojen lopettamisen kiihtyvä trendi kertoo aivan muuta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Otetaan tähän väliin muutama vastauspuheenvuoro.

21.10 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä tuli niin epäselviä ja outoja väitteitä, että ajattelin niitä jonkun verran kommentoida ja oikoa pienellä vastauspuheenvuorolla.

Ensinnäkin kiitän edustaja Elomaata siitä, että hän antaa tunnustusta hallitusohjelman maahanmuuttopoliittiselle osiolle ja hallituksen maahanmuuttopolitiikalle. Kyllä se on ollut ihan järkevän viisikon yhteistä päättelyä, ei kenenkään pelkoa eikä teidän pelkoanne millään tavalla, miten se on muotoiltu.

Mutta väitteet siitä, että hallitusohjelma kohtelisi Suomen eri alueita jotenkin epätasaarvoisesti, eivät kyllä pidä paikkaansa. Valitettavasti joudutaan pieni polttoaineveron korotus tekemään, 5 senttiä litra nettovaikutukseltaan yhteensä, mutta siellä on useita asioita, mitkä helpottavat maaseudulla, maakunnissa asuvien ihmisten asioita. Minusta on hyvä, että biokaasua viedään eteenpäin liikennepolttoaineena. On hyvä, että tuetaan öljykattiloista luopumista ja mennään puupohjaiseen, pelletteihin. Nämä ovat myönteisiä juttuja. Alueellistamislainsäädäntö uudistetaan, [Puhemies koputtaa] ja tulee maakunnat. Ei voi sanoa, että olisi jotenkin maaseutuvastainen hallitusohjelma.

21.12 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Muutama puheenvuoro sitten vasemmiston, eli hallituksen, edustaja alkoi kovasti kritisoimaan Laivue- ja HX-hankkeita, ja olen nyt vähän kauhistunut, että eikö hallitus enää olekaan yksimielisesti hommaamassa täysimääräisenä näitä neljää korvettia ja 64:ää hävittäjää. Ja oliko se toisaalta, herra pääministeri, lipsaus, kun ilmoititte, että täysimääräisenä hommataan Hornetit? Oliko se jo lupaus Growlereista? — Kiitos.

21.12 **Pääministeri Antti Rinne** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tulee täsmälleen selitettyä tämä asia: Hallitusohjelmassa on todettu, että noudatetaan puolustuspoliittisen selonteon linjausta, jossa todetaan, että täysimääräisesti korvataan Hornetit — ei Horneteilla, vaan Hornetit, niitten suorituskyky. Se on se lähtökohta, joka hallituksella on, ja se lopputulos myöskin tulee olemaan. Meillä ei ole mitään muuta linjaa kuin tämä puolustuspoliittisen selonteon linja, ja sitä tullaan noudattamaan.

21.13 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun kahteen asiaan:

Ensinnäkin perussuomalaisten riveistä on paljon kuultu kritiikkiä siitä, että hallitus nostaa erilaisia maksuja. Voi kun tuo huoli olisi ollut viime kaudella silloin, kun muun muassa edustaja Elomaa ja moni muu täällä istuva perussuomalainen nosti terveyskeskusmaksuja lähes 30 prosenttia. Ei ollut huolta silloin, ja se kuitenkin kohdistui heihin, jotka eniten tarvitsevat hoitoa, sairaisiin ja usein nimenomaan pienituloisiin.

Arvoisa puhemies! Toinen asia: Täällä uusi kansanedustaja Keto-Huovinen piti erittäin asiantuntevan puheenvuoron viranomaisten resursseista, mutta täytyy nyt sanoa, että ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen — kymmeneen vuoteen — poliisien määrä käännetään kasvuun. Siis vuosia on leikattu. 2010 oli vielä 7 800 poliisia. Siitä lähtien on ollut pelkkää alamäkeä, usein koska nimenomaan valtiovarainministeriöstä on vaadittu kovia leikkauksia. Nyt nostetaan poliisien määrää noin sata vuodessa tästä eteenpäin. Se on realistista, ja tämä on iso muutos. Toivottavasti kokoomus tukee tätä eikä vaadi näitä menoja pois.

21.14 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri tuossa jo totesi tuon aika selkeästi, mutta voin vielä täydentää sen, että olen tänään käynyt puolustusministeriössä läpi näitten kahden ison hankinnan tilannetta ja molempia viedään määrätietoisesti eteenpäin, sekä laivastoinvestointeja että tätä Hornetien seuraajahankintaa. Tämä asia täsmentyy tällä vaalikaudella, ja investointipäätökset tehdään tällä vaalikaudella ja asiaan palataan sitten, kun sen aika on, mutta ei syytä huoleen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Torniainen, ja hänen puheenvuoronsa aikana voidaan vielä pyytää vastauspuheenvuoroja.

21.14 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kommentti muutamaan asiaan, joita on tullut perussuomalaisten edustajien taholta tässä viime puheenvuorojen aikana.

En tiedä, minkälaista hallitusohjelmakirjaa perussuomalaiset lukevat, kun puhuvat, että tietullit mahdollistetaan. Siis tietulleja ei ole missään vaiheessa edes mainittu tässä kirjassa. Siellä lukee selkeästi, että ”säädetään laki, joka mahdollistaa kaupunkiseutujen liikenteen hallintaan tähtäävien ruuhkamaksujen käyttöönoton”. Siis tehdään laki, joka mahdollistaa kaupunkiseuduilla ruuhkamaksujen käyttöönoton. Se on yksi mahdollisuus.

Ja sitten: Totta kai jokaista meitä kirpaisee aina, kun joku asia tulee kalliimmaksi. Polttoaineiden korotus, totta kai se vähän kirpaisee, mutta tosiasia on, että kirjassa lukee: ”Fossiilisten polttoaineiden verotusta korotetaan kuluttajahintojen ennustetun nousun mukaisesti. Vaikutus pienituloisille otetaan huomioon tuloverotuksen ja etuustasojen muutoksilla.” Siis ainoastaan niin sanotusti indeksikorotuksilla.

Ja tosiasia on, että kyllä tämä hallitusohjelma kohtelee koko Suomea tasa-arvoisesti. Siellä on perusväylänpitoon 300 miljoonaa euroa vuodessa. Se on iso asia. Ja samoin ovat yksityisteiden peruskorjausmäärärahat 20 miljoonaa euroa vuodessa. Se on myöskin merkittävä maaseudulle.

21.16 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuoroissa on moneen kertaan kiitelty hallituksen kunnianhimoisia il-

mastotavoitteita. On selvää, että meidän täytyy toimia niin, että pääsemme kohti hiilineutraalisuutta ja sen jälkeen hiilinegatiiviseksi vuoden 2035 jälkeen. Mutta tässä salissa on myöskin esitetty huolta siitä, miten tämä muutos tehdään ja onko se tehty oikeudenmukaisesti, niin etteivät kaikkein vähätuloisimmat joudu siitä maksamaan kohtuuttomasti. Tämä hallitus tekee tämän muutoksen nimenomaan niin, että päästövähennykset toteutetaan sekä sosiaalisesti että alueellisesti oikeudenmukaisesti, ja on hyvä muistaa, että nämä ilmastotoimet koskevat laajasti eri ministeriöitä. Monen eri ministeriön vastuulla on huolehtia siitä, että me saamme sekä kiristettyä päästötavoitteitamme ja nopeutettua päästövähennystoimia että myös vahvistettua hiilinieluja.

Puhemies Matti Vanhanen: Palataan puhujalistaan.

21.17 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään Antti Rinteen sosialistihallituksen hallitusohjelmaa, jossa on monia hyviä tavoitteita, jotka voin myöskin itse allekirjoittaa. Kuitenkin keinot useaan näistä tavoitteista ovat aivan riittämättömiä tai aivan harhapoluille meneviä ja niiden rahoitus on hyvin iso kysymysmerkki.

Hallituspuolueet ovat vaalien alla luvanneet panostavansa koulutukseen, mutta silti suomalaisen koulutuksen peruskalliolle eli perusopetukselle ja erityisopetukselle — juuri siihen, mistä on tullut palautetta kouluista, kentältä, opettajilta — ei ole osoitettu lisärahaa vaan pelkkiä kauniita korulauseita. Nämä korulauseet eivät auta luokkia, opettajia tai näitä erityistukea tarvitsevia oppilaita. He tarvitsevat enemmän resursseja, jotta jokaisella opettajalla on todella aikaa kohdata oppilas ja auttaa tätä saavuttamaan täysi potentiaalinsa ja antaa kaikille mahdollisuus edetä. Suomen Pisa-tulokset ovat kääntyneet laahaamaan, ja moni nuoristamme ei osaa lukea riittävällä tasolla. Tämä on kestämätöntä, eikä tilanne korjaannu ilman panostuksia nimenomaan perusopetukseen.

Kun perusopetus on alkanut horjumaan, nuorten osaamistaso näkyy toisella asteella. Siellä ei pärjätä, ja siellä tarvitaan enemmän tukea. Olisikin järkevää antaa sitä tukea jo varhaisemmassa vaiheessa ja huolehtia siitä, että kaikki lapset saavat riittävät valmiudet sinne toiselle asteelle. Nyt sen sijaan lähdetään kaatamaan rahaa pakottamalla nuoret toiselle asteelle. Kaikilla lapsilla ja nuorilla pitää olla mahdollisuus koulutukseen, toiselle asteelle, mutta pakko ei ole siihen oikea reitti. Nyt ollaan nostamassa oppivelvollisuusikää, ja jos oppivelvollisuus nostetaan toiseen asteeseen, niin sen on tietenkin oltava maksutonta, ja tämä on hyvin kallis kokonaisuus. Tällä rahalla, jos se kohdennettaisiin vaikuttaviin, oikeisiin kohteisiin, me pystyisimme saamaan paljon enemmän hyötyä.

Puhutaan tämmöisistä NEET-nuorista, jotka eivät ole löytäneet koulutuspaikkaa tai päässeet töihin, ja nämä nuoret ovat syrjäytymisuhan alla. Heidän kyselytutkimuksissaan ovat nousseet esille tietyt asiat, mihin he ovat kiinnittäneet huomiota, esimerkiksi mielenterveyspalvelut ja koulukiusaaminen ja sitten se, että pääsee osallistumaan toimintaan. Siellä oppivelvollisuusiän nostoa ei kyllä nähty minkäänlaisena keinona saavuttaa näitä tavoitteita. Meidän nimenomaan pitäisi kohdentaa tuki niille nuorille, jotka sitä tukea tarvitsevat.

Toinen esimerkki hallitusohjelman pakkopolitiikasta on toisen kotimaisen kielen muuttaminen ylioppilaskirjoituksissa pakolliseksi. Ruotsin kielen asemaa tämä ei varmasti tule parantamaan, kun monet opiskelijat alkavat pakon myötä suorastaan inhoamaan ruotsin opiskelua, ja tuskin ruotsia taitavia virkamiehiä saadaan myöskään sitä kautta enempää.

Onko nuoria kuultu tässä asiassa? Onko oikea reitti laittaa nuorille pakko? Miksi nuorille laitetaan pakkoa, oppivelvollisuusiän nostoa, pakkoruotsia, mutta sen sijaan aikuisilta ollaan ottamassa aktiivimalli pois, vaikka nuoria voidaan pakottaa? Onko se oikea reitti? Millä saadaan nuori pysymään koulussa, jos se ala ei ole semmoinen, mitä hän haluaisi opiskella, tai juuri sillä hetkellä hänen kaikki muut elämän palikat eivät ole kohdallansa? Miten saadaan hänet motivoitua juuri siihen opiskelun sarkaan?

Kysynkin tässä ministeri Li Anderssonilta myös: Mitä opettajat tekevät sen jälkeen, kun tämä määräaikainen raha, jota saadaan muun muassa myymällä valtion omaisuutta, loppuu, kun se määräaika loppuu? Irtisanotaanko nämä opettajat, kun ei ole enää omaisuutta, mitä myydä? Kyllä tämmöinen jatkuva meno pitäisi rahoittaa toisella tavalla.

Toivon todella, että hallitus löytää tarvittavat keinot taata Suomen jatko sivistysmaana. Epärealistisilla lupauksilla ja väärillä keinoilla se ei tule toteutumaan.

Täällä on paljon kohtia, mitkä tarvitsisivat tarkennusta, ja lopuksi tässä vielä muutama:

Maakuntauudistus: Emme me tarvitse maakuntauudistusta parantamaan sote-palveluita. Meidän pitää päästä heti toimiin ja parantamaan niitä palveluita, että ihmiset pääsevät hoitoon.

Ruuhkamaksut: Täällä tuli esille, että Suomessa kohdellaan tasa-arvoisesti ihmisiä. No, ei todellakaan, vaan kiinteistövero kaupunkiseuduilla, ruuhkamaksut kaupunkiseuduilla, elinkustannukset nousevat. Myöskin heidän, jotka asuvat kauempana, pitää käydä kaupungeissa, ja kyllä ne ruuhkamaksut heitäkin koskevat. Että tasa-arvoinen tämä ohjelma ei ole.

21.23 **Hanna Huttunen kesk:** Arvoisa puhemies! Ensinnä tuohon edelliselle puhujalle sanon, että me tarvitsemme ne maakunnat sote-alueitten pohjaksi. Aloitan tällä.

On erittäin hienoa aloittaa eduskuntauran puhe täältä puhujapöntöstä ja keskustelemalla ennen kaikkea juuri tästä kyseisestä hallitusohjelmasta. Sain olla itsekin neuvottelijana siellä Elinvoimainen Suomi -pöydässä, ja siihen pöytään kohdistui varmasti valtavasti odotusarvoja. Voin sanoa, että se pöytä kyllä täytti varmaan kaikki ne odotusarvot, mitä meiltä haluttiin pöydästä. Sen pöydän yksi tärkeä tehtävä oli tehdä Suomeen uusia työpaikkoja.

Ohjelma on mielestäni onnistunut kompromissi. Siinä on huomioitu tavalliset, pienituloiset ihmiset. Siinä on huomioitu palkansaajat, siinä on huomioitu yrittäjät ja siinä on huomioitu koko Suomen tasapuolinen aluekehitys, ja siinä muuten yksi iso osa on juuri äsken mainitsemani maakunnat.

Nostan tässä nyt esille muutamia yrittäjille ja yrityksille tehtyjä kirjauksia uudesta hallitusohjelmasta.

Yrittäjän riskinottokykyä edistetään kehittämällä yrittäjille entistä parempia mahdollisuuksia uuteen alkuun muun muassa konkurssitilanteissa. Kaikki meistä ansaitsevat uuden alun. Omistajanvaihdoksia tuetaan, ja yrittäjien jaksamisen paranemiseen tulee oma ohjelma — yrittäjät eivät ole koneita. Yrittäjien ja työn verotusta ei kiristetä, vaan päinvastoin pieni- ja keskituloisten ansioiden verotus kevenee 200 miljoonalla eurolla. Yrittäjävähennys ja listaamattomien osakeyhtiöiden osinkoverotus pysyvät ennallaan. Paikallista sopimista edistetään, toisin kuin mitä täällä salissa on tänään monta kertaa väitetty. Vaihtoehtoja yrittäjän sosiaali- ja eläketurvan parantamiseen selvitetään — valitettavan moni yrittäjä on päätynyt eläkeläisköyhyyteen.

Suomi hakee EU:lta poikkeuslupaa yritysten arvonlisäverovelvollisuuden alarajan nostamiseksi 15 000 euroon, ja tällä pyritään keventämään pienyrittäjän hallinnollisia velvoitteita. Yrittäjien ensimmäisen työntekijän palkkausta helpotetaan ja tuetaan aloittavia pien-

yrittäjiä lisäämällä joustavuutta ennakkoverojen maksuajoissa. Startup-yritysten kasvua, rekrytointeja ja omistuspohjan laajentamista tukeva uusi toimintamalli otetaan käyttöön. Osuuskuntamuotoista yritystoimintaa edistetään. Osaavan työvoiman kouluttamiseksi lisätään koulutusrahaa sekä kehitetään täydennys- ja muuntokoulutusta.

Nämä kaikki asiat liittyvät yrittäjyyteen, ja tässä on siis vain muutamia yksittäisiä nostoja tuosta loistavasta hallitusohjelmasta.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitusohjelma vastaa aivan perustellusti monen kansalaisen toiveisiin ja pelkoihin, joita sai kuulla eduskuntavaalikampanjan aikana turuilla ja toreilla. Nyt nämä asiat on mahdollista toteuttaa edellisen hallituksen työn jälkeen ja siltä pohjalta ja siltä perinnöltä, mitä edelliseltä hallitukselta olemme saaneet.

Tässä vielä muutama nosto, mitä haluan nyt ottaa esille: Maatalous saa tärkeitä tukilisäyksiä erittäin vaikeaan taloustilanteeseen. Koulutukseen panostetaan ja pyritään estämään lasten ja nuorten syrjäytymistä koko kouluajan. Pienituloisten eläkeläisten asemaa parannetaan, ja tämä asia nousi varmaan jokaiselle vastaan siellä vaalikentillä.

Tätä hallitusohjelmaa voi pitää erittäin keskustalaisena. Tässä hallitusohjelmassa näkyy vahva alkiolainen leima. Heikoimpien aseman parantamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Siitä olen erittäin iloinen. Toisaalta hallituspohjamme on lopulta aina useamman puolueen, tässä tapauksessa viiden puolueen, yhteinen kompromissi, ja toivonkin lämpimästi, että eteen tulevat mahdolliset ristiriidat tai kiista-asiat saadaan sovittua säällisesti.

Yksi tärkeimmistä asioista ja viesteistä vaalikentiltä oli: Lopettakaa riitely ja lopettakaa huutelu. Lopettakaa ilkkuminen, lopettakaa nälviminen. Lopettakaa tahallinen väärinymmärtäminen. Aloittakaa hoitamaan yhdessä meidän suomalaisten asioita. Sitä me varmasti teemme, ja toivon todellakin, että näin tekee myös oppositio.

21.28 **Pasi Kivisaari kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaa voidaan kuvata ja tulkita monella tapaa, kuten täällä on tänään nähty ja kuultu. Oppositio toimii opposition lailla, ei se sinänsä ole kovin uutta.

Uutta sen sijaan on se, että hallitusohjelma on työvoitto koko Suomelle. Se on työvoitto paremmalle Suomelle. Se on eheämmän ja tasa-arvoisemman Suomen ohjelma. Huolenpito, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, koko Suomi, koulutus, sivistys, järkivihreys, työ ja yrittäjyys ovat sen avainsanat. Suomen hyvinvointi syntyy koko maassa. Hallitusohjelma tukee alueellista elinvoimaa ja vahvistaa maakuntien roolia alueellisen elinvoiman moottoreina. Suomi ei siis pääty tässä hallitusohjelmassa Pasilan asemalle, vaan se jatkaa matkaa siitäkin eteenpäin. Suurten ratahankkeiden valmistelua siis jatketaan. Päärata, Suomen rataverkoston pääsuoni, huomioidaan kokonaisuutena, mikä on elintärkeää kapasiteetin ylärajoilla toimivalle rataverkostolle.

On myöskin kiistatonta, että tieliikenteen korjausvelkaan tartutaan isolla kauhalla: neljä kertaa 300 miljoonan lisäys perusväylänpitoon ja 20 miljoonan lisärahoitus investointina yksityisteille. Erittäin voimakasta ja vastuullista aluepolitiikkaa.

Hallitusohjelmassa myös edesautetaan valtion työtehtävien sijoittumista eri alueille. Sekin on aluepolitiikkaa. Maakuntien liitoille kohdennetaan aluekehitysrahoitusta, entistä maakunnan kehittämisrahaa, reippain miljoonin. Samalla huolehditaan maatalouden kannattavuudesta. Se on huolenpitoa koko Suomesta. Sitä ei mielestäni kannattaisi kovin paljon vastustaa.

Hallitusohjelma on myös sivistysohjelma, suomalaisen kasvatuksen, koulutuksen, tutkimuksen, liikunnan, urheilun ja kulttuurin esiinmarssi. Varhaiskasvatuksen laatua paranne-

taan. Ryhmäkokoja pienennetään ja jokaiselle lapselle taataan mahdollisuus täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen. Se on selkeää katsetta tulevaisuuteen. Koulutuksen perusta siis laitetaan kuntoon. Esiopetuksesta ja perusopetuksen kahdesta ensimmäisestä vuosiluokasta muodostetaan nykyistä yhtenäisempi kokonaisuus. Lasten ja nuorten hyvinvointia ja jaksamista tuetaan lisäämällä oppilas- ja opiskelijahuollon resursseja perusopetuksessa ja toisella asteella. Se on voimakas vastaus alan kiistattomiin tarpeisiin. Ammatilliseen koulutukseen palkataan uutta opetushenkilökuntaa vauhdittamaan työpaikoilla tapahtuvaa oppimista sekä varmistamaan kokonaisten opiskelupäivien ja -viikkojen toteutuminen. Samoin korkeakoulutuksen saavutettavuutta vahvistetaan. Jokaisessa maakunnassa on oma korkeakoulu. Yliopistokeskusten ja ammattikorkeakoulujen asema ja rahoitus turvataan. Hallitusohjelma on siis kasvatus- ja koulutuspolitiikan ilotulitus. Kuka tässä salissa voi sellaisia toimenpiteitä vastustaa?

Huomioitavaa on myöskin — tässäkin kansanedustajien joukossa on kovia urheilumiehiä ja urheilunaisia — että liikunnan ja urheilun osuus on merkittävä ja konkreettinen. Seuratuen ja lajeille jaettavan tehostamistuen osuuksia nostetaan merkittävästi. Huippu-urheilua vahvistetaan ja sen kansallinen arvo nostetaan aivan uudelle tasolle.

Hallitusohjelma lähtee myöskin kynsin ja hampain taklaamaan väestön liikkumattomuuteen kohdistuvia taloudellisia ja inhimillisiä haittoja. Liikkuva koulu siis laajenee Liikkuvaksi Suomeksi. Varsin viisasta, koska liikkumattomuuden arvioidut kustannukset kansantaloudessa liikkuvat varovaisimmankin arvion mukaan 3 miljardissa eurossa. Hallitusohjelma käynnistää edellisen eduskunnan tahdon mukaisesti monia liikuntapoliittisen selonteon toimia käytännön tasolla.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on hyvin sitoutunut. Se on sitoutunut puolustamaan perheitä. Perhevapaauudistus toteutetaan siten, että perheiden valinnanvapautta lisätään.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma on ennen kaikkea työohjelma. Se on työohjelma huomiselle, se on työohjelma Suomelle.

21.34 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Ei mennyt kauaa, kun Kivisaari tuossa väärinymmärsi, vaikka äsken keskustalainen juuri peräänkuulutti tätä väärinymmärtämistä. Tilanne on se, että eihän täällä kukaan ole kritisoinut sitä, etteikö Kehä kolmosen ulkopuolella näitä asioita paranneta, tai mitään muutakaan. Eihän täällä ole kukaan vastustanut sitä, että tässä maassa parannetaan asioita. Tässähän on kritisoitu vain sitä, millä tämä homma rahoitetaan. Tämä on täysin väärä Kivisaaren tulkinta, että me täällä oppositiossa olisimme vastustamassa sitä, että koulutus paranee tai joku muu paranee täällä, vanhustenhoito paranee. Kaikki me olemme täällä sitä mieltä, että me mieluusti parannamme vähän enemmänkin, vaikka tuplatenkin, mutta mistä se raha tähän kaikkeen leikkiin, sitä täällä kritisoidaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

21.36 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Hyvät punavihreän kansanrintamahallituksen — tai mikä politbyroo nyt olikaan — ministerit! Täällä on paljon hyviä asioita. Kivisaari äsken puheessaan nosti ylös huippu-urheilun tukemisen. Minä olen siihen valmis. Ehkä viisainta, mitä täällä teidän hallitusohjelmassa luki, oli, jos oikein muistan, että siellä puhuttiin jostakin energiajuomien alaikärajasta. Ja toiseksi viisainta taisi olla se, että huomasin, että siellä puhuttiin painovoimaisesta ilmastoinnista.

Mutta minä nyt tartun vain yhteen asiaan tässä puheenvuorossani, kun ammatillisena erityisopettajana toimiessani jouduin monta kertaa oppilaiden kanssa ongelmiin ruotsin kielen opiskelun suhteen. Heillä oli erittäin paljon vaikeuksia, ja heille erittäin paljon hankaluutta nosti se, että jos he edes englannin kielen olisivat oppineet, niin se olisi ollut jo paljon. Minä nyt aion tästä ruotsin kielestä teille puhua.

Arvoisa puhemies! Hallitus on ottanut yhdeksi tavoitteekseen palauttaa toisen kotimaisen kielen pakolliseksi ylioppilaskirjoituksissa. Keskusta, SDP, vihreät ja vasemmistoliitto ovat lähteneet RKP:n vaatiman pakkoruotsin lisäämisen takuumiehiksi hyväksymällä tämän tavoitteen. Edustaja Rehn-Kivi todisti äsken täällä salissa tämän pakollisuuden olevan yhdenvertaista kohtelua. Näin ajateltuna tähänastinen vapaaehtoisuuskin on ollut yhdenvertaista.

Herr talman! Nu kan svenskspråkiga ungdomar i Närpes säga tack till svenska folkpartiet. Nu måste de skriva tvångsfinska i studentprovning. Tvångsfinska är inte kiva juttu.

Todellisuudessa pakkoruotsin palauttaminen ylioppilaskokeeseen uhkaa tasa-arvoa. Uhka korostuu, kun ylioppilaskirjoitusten merkitystä korkeakoulupaikkojen jaossa ja valinnassa on vahvistettu. Suomenkielisen on vaikea motivoitua pakollisiin ruotsin opintoihin. Suomenkielisten enemmistö asuu paikkakunnilla, joissa vähemmän kuin 0,5 prosenttia asukkaista puhuu ruotsia. Ruotsia ei tarvita suomenkielisissä kunnissa, joissa ruotsia äidinkielenään puhuvia on vähemmän kuin yksi kahdestasadasta. Kun ruotsi on siis faktisesti hyödytöntä, sen opiskelua on vaikea nähdä hyödyllisenä. Tästä syystä ruotsista saadaan usein välttäviä arvosanoja, mikä heikentää monien suomenkielisten mahdollisuuksia jatko-opintoihin. Kansa ei kaipaa pakkoruotsia, ei lehmänkaupoilla eikä ilman.

Arvoisa puhemies! Opetusministeri Andersson on julkisuudessa sanonut, että pakkoruotsipäätöksessä on kyse halusta pitää kiinni laajasta yleissivistyksestä, jonka lukiokoulutuksen pitäisi tarjota. Yleissivistys voidaan määritellä monin eri tavoin. Kielellistä yleissivistystä on äidinkielen taito ja yhden tai kahden itse valitun vieraan kielen kohtuullinen taito. Ruotsin osaaminen ei ole yleissivistyksen välttämätön osa, ei ainakaan pakolla. Ruotsin kirjoituspakko ylioppilaskokeessa kampittaa ja kyykyttää nuorisoa. Hallituksen viesti on, että suomenkieliset nuoret eivät tiedä, mikä heille on parhaaksi, ja että hallitus tietää nuoria paremmin, mitä nuoret tarvitsevat elämässään.

Yrityksestä palauttaa ruotsin pakollisuus ylioppilaskokeeseen tulee muodostumaan arvoton näytelmä. Se on yritys, joka osoittaa lopulta vain sen, että pakkoruotsi on väärin. Lainaan tähän erään vaasalaisen professorin sanat: ”Sillä aikaa, kun suomalaiset tankkaavat pakkoruotsia, ruotsalaiset opiskelevat hyödyllisiä maailman kieliä ja ovat maailman parhaita kansainvälisessä kaupassa. Suomessa käytetään aika kahden maailman pienimpiin kuuluvan kielen tankkaamiseen eikä edes omaa äidinkieltä opita kunnolla. Ei järjen hiventä.”

Vaasan sairaalan laaja päivystys on mielestäni oikea ratkaisu, mutta siellä pitää varmistaa asiakaspalvelu myös suomen kielellä.

Arvoisat keskustan edustajat, lainaan tähän keskustalaisen kunnallisneuvoksen sanoja: ”Kepu pettää aina.” Maatalous taistelee olemassaolostaan, ja te lähdette ajamaan ruotsin kielen kirjoituspakkoa ylioppilaskirjoituksissa. No, onhan se varmaan mukava laskea maitotilatappioita ruotsin kielellä tai lampaita, kun ei uni tule tämän maatalouden taakan alla. Olisitte keskittyneet siihen.

21.41 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mikäli keskusta ei tässä hallituksessa olisi, niin tässä maassa ei kukaan maataloutta puolustaisi. Ja on se sitten suomella tai ruotsilla, niin me huolehdimme siitä, että maatalouden rahoituksen taso säilyy nyt ja se säilyy myöskin tulevissa EU-rahoitusneuvotteluissa, myös suomeksi ja ruotsiksi.

21.42 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Maalaisliitto varoitti sosialismista ja kommunismista. Te olette hoitaneet tätä asiaa nyt vuosikausia ja vuosikymmeniä. Maatalous elää tällä hetkellä täysin sosialismin kaltaisissa olosuhteissa. Palkka tulee jostakin ylempää, niin kuin ennen kolhooseille tuli Neuvostoliiton hallinnosta.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

21.42 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Tältä paikalta katsottuna tulen kaukaa pohjoisesta niin kuin usea muukin edustaja pitkien välimatkojen maassa. Kuljin reilu viikko sitten viimeksi synnyinseudullani Kuusamossa, jossa on miltei mahdotonta elää ilman autoa, niin kuin muuallakin harvaan asutulla seudulla. Nykyisin asun perheeni kanssa Oulun Kiimingissä, jossa auto on myöskin aivan välttämätön, jos lapsiperheen kanssa haluamme lähteä jonnekin vähänkään kauemmaksi.

Tänään täällä on puhuttu paljon polttoaineverotuksesta. Se on hyvä. Minäkin olen aivan sitä mieltä, että autoilu on jo nykyisellään monelle liian kallista. Arvoisa puhemies, polttoaineverotuksen osalta tulee muistaa, että hallitusohjelmassa todetaan: ”Fossiilisten polttoaineiden verotusta korotetaan kuluttajahintojen ennustetun nousun mukaisesti. Vaikutus pienituloisille otetaan huomioon tuloverotuksen ja etuustasojen muutoksilla.” Tämä hallitusohjelma on tehty niin, että kenenkään elämää ei vaikeuteta vaan päinvastoin helpotetaan ja parannetaan. Polttoaineverotus nousee alkaneen vaalikauden aikana neljän vuoden jaksolla noin 5 sentillä litralta, mikä vastaa yleistä kuluttajahintojen nousua tuona aikana. Polttoaineveron osalta kyseessä on siis indeksikorotus, niin kuin tässä salissa tänään on jo monesti todettu. Tämä tarkoittaa, että 5 sentin korotuksella nyt hallituskauden aikana maksamme kauden lopussa polttoaineista suhteessa saman verran kuin tälläkin hetkellä. Vähintään tässä suhteessa polttoaineveroa on keskimäärin vaalikaudessa nostettukin — vähintään tässä suhteessa.

Mitä harvaan asutun seudun ihminen sanoo tästä hallitusohjelmasta kokonaisuutena? Kyllä me olemme pohjoisessa olleet tähän hyvin tyytyväisiä — hyvin tyytyväisiä. Olemme iloinneet tästä ohjelmasta, ja tälle on jo annettu yhdeksi nimeksi ”Koko Suomen elinvoiman ohjelma”. Tämä on suuri voitto koko Suomelle ja myöskin pohjoiselle. On ollut todella mukava kuulla tänään siitä, miten oppositio on samaa mieltä hallituksen kanssa siitä, että meidän on turvattava elämisen edellytykset koko Suomessa. Meillä on nyt mahdollisuus yhdessä tukea tämän hyvän hallitusohjelman mainioita linjauksia. Ohjelmassa hallitus sitoutuu esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomen erityisolosuhteiden rahoituksen turvaamiseen ja lupaa edistää monin tavoin maa- ja metsätalouden mahdollisuuksia koko Suomessa — koko Suomessa. Ohjelmassa luvataan merkittäviä parannuksia liikenneväyliin, mikä tukee asumista, yrittämistä ja työntekoa koko Suomessa. Koulutukseen hallitus antaa merkittävästi lisää rahaa ja toteaa ohjelmassaan tällä tavalla: ”Turvataan korkeakoulutuksen kehittämistä jokaisessa maakunnassa” — jokaisessa maakunnassa. ”Turvataan kattava toisen asteen koulutusverkosto koko maassa osaavan työvoiman saannin varmistamiseksi.” Tämä hallitus siis nimenomaan haluaa turvata työtä ja työntekijöitä koko Suomessa. Koko

Suomen kannalta on keskeistä se, että tässä ohjelmassa ei haluta luoda vastakkainasettelua esimerkiksi kaupunkien ja maaseudun välille, vaan rakennetaan yhteistä parempaa tulevaisuutta huomioiden erilaisten alueiden eri voimavarat ja vahvuudet.

Arvoisa puhemies! Jokaisella kansanedustajalla lienee jokin syy tai joitakin syitä siihen, miksi on aikoinaan lähtenyt mukaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Minulla se lähti erityisesti halusta parantaa lapsiperheiden asemaa. Keskusta linjasi eduskuntavaaliohjelmassaan, että lapsiperheköyhyyttä on vähennettävä ja lapsiperheiden kotiapua on lisättävä. Nämä sovittiinkin hallitusohjelmassa. Monet lapsi- ja perhejärjestöt ovat kiitelleet hallitusohjelmaa. Miksi? Siksi, että ohjelmassa päätetään kohentaa lapsiperheiden asemaa monin eri tavoin. Perhepolitiikan osalta hallitusohjelmaa voisi sanoa jopa mullistavaksi. Tämä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ohjelma. Samalla pidämme huolta vammaisista, sairaista, vanhuksista, kaikista, jotka ovat erityisen avun tarpeessa. Haluamme pitää koko Suomesta huolta — koko Suomesta.

21.48 **Juha Mäenpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tämäkin puhe osoitti, keskusta ei puhu maataloudesta, ja siinä peräänkuulutettiin, että mistä johtuen näitä ihmisiä on lähtenyt. Itse asiassa keskusta on minut houkutellut politiikkaan sillä omalla mielivallallaan.

Polttoaineverotuksesta äsken tein pienen laskelman: Suomessa kuljetusliikkeet kärsivät jo nyt siitä, että tänne tulee venäläisiä autoja, jotka ajavat kabotaasiliikennettä täällä. Tämä polttoaineveron korotus, tuhannen kilometriä jos ajetaan päivässä, tarjoaa 20 euroa lisää kilpailuetua näille ulkomaalaisille autoille, jotka täällä ajavat. Kyllä teidän tälle pitää jotakin tehdä. Eihän tässä nyt mitään tule siitä, että meidän omia kuljetusyrittäjiä aina vain kyykytetään lisää tällä polttoaineveron korotuksella.

21.49 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Iso syy siihen, että keskusta on mukana tässä hallituksessa, on se, että me haluamme olla puolustamassa, kehittämässä ja vahtimassa maatalouden asioita. Tässä hallitusohjelmassa on kirjattu, että lainsäädännöllisin toimin ei tulla luomaan uusia kustannuksia suomalaiselle maataloudelle. Me olemme varautuneet julkisen talouden suunnitelmissa ja ajatuksissa siihen, että tulemme turvaamaan nyt sitten nämä ympäristökorvaukset ja muut tuet lähivuosina vanhalta ohjelmakaudelta. Olemme varautuneet siihen, että jos tukitasot alenevat EU:sta, miten se kompensoidaan suomalaiselle viljelijälle.

Talonpojan asia on yksi isoimpia syitä, miksi me olemme hallituksessa mukana. Ja voin kertoa, edustaja Mäenpää, että talonpojan asiaan ei vaikuteta huutelulla ja vastustamalla kaikkea, vaan menemällä yhteistyössä niihin pöytiin, joissa asioista päätetään. Toivon, edustaja Mäenpää, että voitte päästä kepu-traumastanne pikkuisen eteenpäin, jotta voidaan yhdessä hoitaa niitä Vaasan vaalipiirin ja Etelä-Pohjanmaan asioita.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan.

21.50 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Yksi tämän hallitusohjelman tärkeimmistä kirjauksista on liikenneverkon kehittäminen. Siihen kuuluvat perusväylänpidon tasokorotus, talvikunnossapito sekä yksityisteiden rahoitus. Ilman toimivaa ja kunnossa olevaa tie- ja rataverkkoa me emme voi menestyä. Siksi hallitus tulee tekemään mittavat panostukset liikenteeseen. Tiet kuntoon, sanoi entinen tamperelainen keskustan kansanedustaja Mikko

Alatalo, ja nyt on hienoa viedä hänelle viestiä, että vihdoin ne tiet todella laitetaan kuntoon. [Oikealta: Hyvä!]

Ennen kaikkea tämä hallitusohjelma on myös voitto meille tamperelaisille ja pirkanmaalaisille. Se osoittaa sen, että tämä hallitus haluaa kehittää koko Suomea. Me tamperelaiset olemme tyytyväisiä ennen kaikkea siihen, että päärata ja sen laajennukset ovat mukana ohjelmassa. Tunnin juna Tampereelle on maan tärkein ratahanke, ja se pitää toteuttaa.

Toinen meitä tamperelaisia ja pirkanmaalaisia lämmittävä kirjaus on Tampereen Työväen Teatterin aseman ja rahoituksen turvaaminen kansallisena päänäyttämönä. Meidän on huolehdittava siitä, että myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella on laadukasta kulttuuritarjontaa, ja senhän me tiedämme, että Tampere on yksi maan parhaimmista.

Tämä hallitusohjelma siis katsoo koko Suomea ja koko Suomen tasapainoista kehittämistä niin tieliikenteen, talouden, elinvoiman kuin kulttuurin osalta.

21.52 **Riikka Purra ps:** Arvoisa puhemies! Politiikassa pelataan mielikuvilla. Monilla on käsitys, että kun lupaa kaunista mahdollisimman monille, on hyvä. Kun puolue lupaa lisää oikeuksia ja lisää huolenpitoa, lisää kauniita sanoja ja lisää rumien sanojen kieltoja, sitä kutsutaan usein vasemmistolaiseksi, vihreäksi, solidaariseksi, ihmiskuvaltaan oikeanlaiseksi puolueeksi. Meitä, joita ei yleensä kutsuta hyviksi tai ihmiskuvaltamme oikeanlaiseksi, ei kuitenkaan hirvitä se, että halutaan tehdä hyvää. Hallitus on varmasti aivan oikealla asialla ollessaan huolissaan huono-osaisista, koulupudokkaista, mummoista, jotka eivät pääse lääkäriin — niin me perussuomalaisetkin olemme. Oikeudenmukaiseen politiikkaan kuuluu vähäosaisten, huono-onnisten ja syrjäytyneiden suomalaisten auttaminen. Perussuomalaisia ei erota hallituksen hyveellisistä puolueista siis auttamisen halu. Se, mikä meidät erottaa, on näkemyksemme, jonka mukaan meidän tulee ensisijaisesti auttaa ihmisiä oman maamme sisällä. Tätä me kutsumme sisäiseksi solidaarisuudeksi.

Arvoisa puhemies! Joskus muinoin vasemmistopuolueet tekivät sisäisesti solidaarista politiikkaa. Ne halusivat vähentää suomalaisten välistä eriarvoisuutta, nostaa suomalaisten koulutustasoa, parantaa suomalaisten elämää. Meillä ei tuolloin ollutkaan leipäjonoja, vanhuksia lattialla ja yläkoulusta valmistuvia lukutaidottomia nuoria. Tuolloin nuo puolueet tiesivät, että koska ne ovat suomalaisia, niiden tehtävä on huolehtia suomalaisista. Mikäli joku olisi ilmoittanut, että, kuulkaa, ei, suomalaisten puolueiden tehtävä onkin ensisijaisesti huolehtia ulkomaalaisista, hänet olisi naurettu suohon. Ajat muuttuvat. Kansalaisten turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämisen sijaan vasemmistopuolueet puhuvat mieluummin ihmisoikeuksista. Niiden ongelma on kuitenkin siinä, että ne ovat abstrakteja, kunnes ne konkretisoidaan jossakin, ja se yleensä maksaa rahaa. Jos rahaa pannaan jonnekin, sitä ei voida panna enää jonnekin muualle. On tehtävä valinta eli priorisoitava.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus kuten edeltäjänsäkin myöhemmillä kausillaan on tehnyt valintansa. Valinta ei ole solidaarinen, eikä se ole oikeudenmukainen. Se on utopistinen. Tämä hallitus ei aio rajoittaa maahanmuuttoa tai puuttua maamme houkutustekijöihin eli siihen, että kuka tahansa voi tulla nauttimaan Suomen hyvistä asioista meidän kustannuksellamme. Hallitukselle jokainen, joka onnistuu pääsemään keinolla millä hyvänsä maamme rajojen sisäpuolelle, muuttuu velvollisuudeksemme. Hallitus ei kykene vastaamaan kysymykseen, milloin velvollisuutemme loppuu. Onko kyse ihmisten lukumääristä, heihin kuuluvista kustannuksista, kestävyysvajeesta, työllisyysasteesta vai mistä? Tavoitteena yli 1,5 miljardin kehitysapu tai 3 miljardia maahanmuuton kuluihin ei lisää globaalia, kestävää hyvinvointia, mutta paperilla se näyttää hyvältä, tai huonolta, riippuen mistä

päin katsoo. Hallitusta ei kiinnosta, että rahaa annetaan maille, jotka eivät huolehdi tasa-arvosta, ihmisoikeuksista tai jotka eivät ota edes vastaan kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita omia kansalaisiaan tai rikollisia. Hallitusta ei kiinnosta, että Suomeen saavutaan väärin keinoin, haetaan perusteettomasti turvapaikkaa, ei lähdetä maasta, vaikka ei saada lupaa jäädä, ja käytetään hyväksi järjestelmäämme. Hallitusta ei haittaa, että se tuottaa maahan lisää huono-osaisuutta ja turvattomuutta ja kutsuu sitä kansainvälisyydeksi, globaaliksi vastuuksi tai ihmisoikeuksiksi.

Arvoisa puhemies! Niin kauan kuin tämä hallitus on voimissaan, minä ja puolueeni kerromme, kuinka monta leipäjonon asiakasta, kuinka monta vailla hoitoa olevaa vanhusta, kuinka monta syrjäytynyttä nuorta, kuinka monta ammattikoulun opettajaa, kuinka monta pienituloista eläkeläistä autettaisiin sillä rahalla, jonka te haluatte panna muualle kuin Suomen ja suomalaisten hyväksi, pois sieltä, mihin teillä, Suomen hallitus, on nähdäkseni moraalinen velvollisuus. Asioita ei tarvitse panna vastakkain, ne nimittäin ovat vastakkain. Te voitte jatkossakin kutsua tätä näkemystä vääristyneeksi ihmiskuvaksi ja seurata gallupeista, mitä mieltä kansalaiset ovat. Me kutsumme sitä oikeudenmukaisuudeksi ja moraaliseksi velvollisuudeksemme Suomen kansalaisia kohtaan.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.